

Vatra veche

9

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul V, nr. 9(57), septembrie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Biserica sârbească din Parta • Număr ilustrat cu fotografii din Timișoara, realizate de ANCA BUZATU

Antologie *Vatra veche*

ÎN ORIȘICINE

Nu-mi sunt stăpân,
nu-mi aparțin –
dar, Doamne,
dac-ai fi în mine,
n-aș mai putea
să mai rămân,
să-mi fii lumină
în retine,

să-mi fii pe buze
un cuvânt
să-mi fii iar respirație,
să fiu când nu mai sunt,
să-ți fiu mirare.

Dar, Doamne,
dac-ai fi în mine,
aș putea muri
în orișicine.

21 iulie 2013

RUGĂCIUNE

Iartă-mi setea de-a-mi fi sete,
Iartă-mi fuga de-a fi vânt,
Și lumina când ai fost fereastră
Și poemul,
Când ai fost cuvânt.

Iartă-mă și nu mă mai ierta,
Lasă-mă să fiu doar pleoapa ta.

16 iunie 2013

NICOLAE BĂCIUȚ

Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste

Antologie Vatra veche. Poeme de Nicolae Băciut/1
 Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste, de Stelian Gomboș/3
 Vatra veche dialog cu Ion Brad, de Ilie Rad/5
 Poeme de Mircea Moț/6
 Eminescu în fotografii, de Răzvan Ducan/7
 Poeme de Gheorghe Zinescu și Lucia Dărămuș/8
 Panait Istrati, publicistica, de Gabriel Dragnea/9
 Mariana Cristescu, dincolo de vârste, de Nicolae Băciut/10
 Discursul religios în opera lui N. Steinhardt, de Claudia Vașloban/11
 Poem de Adrian Munteanu/12
 Constanța Buzea sau nefericirea ca autodefinire, de Cucu Andrei/13
 Conjugarea verdelui. Se face tăcere în spirit, de Valentin Marica/14
 Despre „Fenomenologia narativă a spiritului românesc” (Mihail Diaconescu), de Monica Duțan/15
 Despre gânduri și cuvinte, de Daniel Tache/16
 Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/17
 Povești de dragoste. Octavian Goga-Aurelia Rusu, de Pamfil și Maria Bilțiu/18
 Poeme de Veronica Bălaj/19
 Poeme de Sorin Basangeac/20
 Cronica literară. Scrisorile lui Ionel Popa (Liviu Rebreanu), de Rodica Lăzărescu/21
 Destinul unei cărți neașteptate. Dăltuiri (Radu Stanca), de Ana Sirghie/23
 Mariana Cristescu, Timpul iubirilor, de Lazăr Lădăriu/24
 N. Steinhardt, cu timp și fără de timp, de Veronica Pavel Lerner/25
 Mersul pe apă (Melania Cuc), de Nicolae Băciut/26
 Muchia malului (Menuț Maximilian), de Melania Cuc/26
 Un strigăt de durere și alarmă (Ion Marin Almăjan), de Ana D. Cruceanu/27
 Școala de la Victoria (Kyre), de A.I. Brumar/28
 Univers spiritual buzoian (Viorel Frîncu), de Corneliu Vasile/29
 Un Picaro duios-amar (Puși Dinulescu), de George Anca/30
 Când telefoanele sună în gol (Adrian Botez), de Constantin Stancu/31
 Solilocvii (Ligia Dalila Ghinea), de Valentin Marica/32
 Caligrafii eternizate „la minut” pe-mpulberatul eurotraseu (Nina Ceranu), de Ion Pachie-Tatomirescu/33
 Octavian Doclin sau magia lirismului total, de Geo Galetaru/34
 Ultima dragoste (Bianca Marcovici), de Ion Cristofor/35
 Valorile măștii (Ioan Borșa), de Menuț Maximilian/36
 Vitrina piramidală a cărților (Emilian Marcu), de Lina Codreanu/37
 Frumusețea versului argumentat (Lőrinczi Francisc-Mihai și Lorinczi Maria-Daniela), de Constantin Stancu/39
 În memoriam Constantin Catrina, de Nicolae Bucur/40
 Portocale fierbinți, în zăpadă (Camelia Iuliana Radu), de Lucian Gruia/40
 Încă un ceas de flori (Antologie), de Nicolae Băciut/42
 Creanga de cuvinte (Cornelia Jinga Hetrea), de Răzvan Ducan/43
 Poeme de Cornelia Jinga Hetrea/43
 Revoluția borfașilor, de Cristian Meleşteu/44
 Poeme de Suzana Fântânariu Baia/46
 Documentele continuității. Auzit-ați de-un Mihai?, de Mariana Cristescu/47
 Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan Selejan, Arhiepiscopul Munților, de Luminița Cornea/49
 Nu ispiti pe Dumnezeu, de Nicolae Gheorghe Șincan/50
 Lexicon ortodox (Marian Palade), de Luminița Cornea/51
 Starea prozei. Zinil și Fara, de Marian Drumur/52
 Poem de Dumitru Ichim/53
 Poeme de Geo Galetaru/54
 Starea prozei. Cum mai trece timpul, de Ion C. Gociu/55
 Poeme de Sergiu Scoferciuc/56
 Poeme de Stejerel Ionescu/57
 Oameni pe care i-am cunoscut. Iosif Sava, de Veronica Pavel Lerner/58
 Călătorie cu Zeppelinul spre America, de Elena Bran. Ediție îngrijită de M.N. Rusu/59
 Biblioteca Babel. August Strindberg. Nopti de somnambul în vremuri de veghe, Dorina Brândușa Landén/60
 Biblioteca Babel. Antonio Miranda, traducere de Flavia Cosma/62
 Biblioteca Babel. Patricia Tenorio, traducere de Flavia Cosma/63
 Biblioteca Babel. Claude Sernet, traducere de Corina și George Holobăcă/63
 Jurnal. Vietnam, de Alexander Bibac/65
 Poeme de Petre Solonaru/66
 Starea prozei. Ciudata, de Mira Gruță/67
 Ancheta „Vatra veche”. Casa memorială „Perpessicius”, de Luminița Cornea/68
 Attila F. Balázs, traduceri de Șerban și Ildikó Foartă/69
 Biblioteca “Târgu-Mureș” (Chișinău) dă viață cărții, de Claudia Șatravca/70
 Curier/73
 Scrisori deschise, de Simina Lazăr/75
 Excelsior. Olivia Dumitriu/76
 Excelsior. Alexandra Mocrei/77
 Reportaj. Concediu (Horia Corăbeanu), de Iulian Dămăcuș/78
 Literatură și film. Yasmina Khadra între noapte și zi, de Alexandru Jurcan/78
 Epopeea amplasării bustului lui Grigore Vieru la Târgu-Mureș, de Nicolae Băciut/78
 Galeriei mureșene. Liviu Ștef la Instituția Prefectului Mureș. Fabian Margit, la Galeria „Deisis”. Dolha Eva, la Galeria „Unirea”, de Nicolae Băciut/79
 Dialoguri neconvenționale. C.T. Ciubotaru, de Marin Iancu/80
 Ochean întors. Porumbul și supa de roșii, de Darie Ducan/83
 Poeme de Mihai Batog-Bujeiță/84
 Epigrame de Vasile Larco/85
 Colțul lui Ștef/85
 Portret Anca Buzatu. Știință și pasiune, de Gabriela Mocănașu; Privește și vezi, de Marcel Tolcea/86
 Lumea reală a șevaletului – un nou eveniment marca „Gabriel Stan », de Sorin Basangeac/87
 Starea prozei. Dopul, de Boris Marian/88

Ilustrația numărului: ANCA BUZATU

Catedrala Mitropolitană (detaliu)

Detaliu Casa cu Ancoră. Se afla chiar înaintea podului ce duce spre gară și a fost construită pe locul primei căpitanii a Portului Timișoara, în 1755.

Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste

(I)

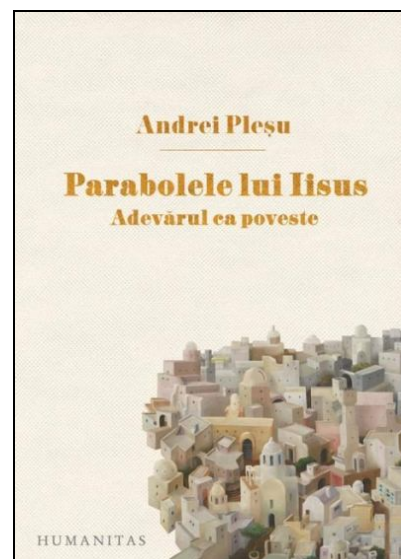
Motto: *Și El le-a zis: Vouă vă e dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, dar celor din afară toate li se fac în parabole.* (Marcu)

Omul de cultură Andrei Pleșu s-a născut la 23 august anul 1948, în municipiul București. Absolvent al Facultății de Arte Plastice, Secția de Istoria și teoria artei. Doctoratul în istoria artei la Universitatea din București, cu teza *Sentimentul naturii în cultura europeană*. Lector universitar la Academia de Arte Plastice, București (cursuri de istorie și critică a artei moderne românești) (1980-1982). Profesor universitar de filozofie a religiilor, Facultatea de Filozofie, Universitatea din București (1991-1997). Fondator și director al săptămânalului de cultură *Dilema* (1993). Fondator și președinte al Fundației „Noua Europă” și rectorul Colegiului „Noua Europă” (1994). Membru al World Academy of Art and Science (1997). Membru al Académie Internationale de Philosophie de l'Art, Geneva, Elveția (1999). Dr. phil. honoris causa al Universității „Albert Ludwig” din Freiburg im Breisgau, Germania (2000) și al Universității „Humboldt” din Berlin, Germania (2001). Commandeur des Arts et des Lettres, Paris, Franța (1990). New Europe Prize for Higher Education and Research la Berlin, acordat de Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences, Stanford, Institute for Advanced Study, Princeton, National Humanities Center, Research Triangle Park, North Carolina; Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS), Wassenaar; Swedish Collegium for Advanced Study in the Social Sciences (SCASSS), Uppsala și Wissenschaftskolleg zu Berlin (1993). Premiul Academiei Brandenburgice de Științe din Berlin, Germania (1996). Ordre national de la Légion d'Honneur al Franței (în luna martie, în gradul de Commandeur și, în luna decembrie, în gradul de Grand Officier) (1999) etc.

Activitatea publicistică: *Călătoria în lumea formelor* (eseuri de istorie și teorie a artei), Meridiane, București, 1974; *Pitoresc și melancolie. O analiză a sentimentului*

naturii în cultura europeană, Univers, București, 1980; ediții Humanitas, 1992, 2003; *Francesco Guardi*, Meridiane, București, 1981; *Ochiul și lucrurile* (eseuri), Meridiane, București, 1986; *Minima moralia* (elemente pentru o etică a intervalului), Cartea Românească, București, 1988; ediții Humanitas, 1994, 2002, 2006, 2008 (trad.: franceză, L'Herne, Paris, 1990; germană, Deuticke, 1992; suedeză, Dualis, Ludvika, 1995; maghiară, Tinivár, Cluj - Napoca, 2000; împreună cu fragmente din *Limba păsărilor*, Jelenkor Kiadó, Pécs, 2000; slovacă, Kalligram, Bratislava, 2001); *Jurnalul de la Tescani*, Humanitas, București, 1993, 1996, 2003, 2005, 2007 (trad.: germană, Tertium, Stuttgart, 1999; maghiară, Koinónia, Budapesta, 2000); *Limba păsărilor*, Humanitas, București, 1994; reeditare Humanitas, 1997; *Chipuri și măști ale tranziției*, Humanitas, București, 1996; *Eliten – Ost und West*, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 2001; *Despre ingeri*, Humanitas, București, 2003; reeditare Humanitas, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008; *Obscenitatea publică*, Humanitas, București, 2004; reeditare Humanitas, 2005; *Despre bucurie în Est și în Vest și alte eseuri*, Humanitas, București, 2006, 2007, precum și numeroase studii și articole în reviste românești și străine.

În altă ordine de idei, revenind la prezentarea și semnalarea volumului în cauză, vom remarca faptul că există întrebări cărora li se poate răspunde prompt și pertinent. De la cele ale experienței curente (Ce număr porți la pantofi?), până la cele ale expertizei științifice (Ce este legea gravitației?). Există și întrebări, cele ale primei copilării, care par simple sau suprarealiste, dar al căror răspuns solicită mai curând talentul metafizic sau fantezia: De ce are mâna cinci degete?, Cine a inventat somnul? Există, în sfârșit, întrebările „mari”, întrebările ultimative, cărora îmi place să le spun „rusești”, căci fac substanța multor insomnii dostoevskiene: Ce este fericirea?, De ce există răul?, Care este sensul vieții? Pentru astfel de întrebări, nu poți să propui un răspuns geometric, ci o analogie, o metaforă, un „ocoliș” transfigurator. E cea mai adecvată soluție. Singura. În loc să spui, savant: „uite cum stau lucrurile!”, spui: „hai mai bine să-ți spun o poveste”.

În cartea de față, va fi vorba despre poveștile spuse de Iisus, în efortul Lui de a-i familiariza pe cei din jur cu metabolismul împărăției Sale. Sarcina pe care și-o asumă e imposibilă, așadar e pe măsura divinității Sale: are de vorbit despre lucruri invidente, are de oferit ajutor, fără să cadă în rețetă și abuz doctrinar, și are de dat nu doar materie de reflecție, ci și motivație de viață, suport existențial, mărturisește Andrei Pleșu despre cartea lui.

Volumul „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste”, de Andrei Pleșu, apărut la Editura Humanitas din București, a fost desemnat Cartea Anului 2012, într-o ceremonie organizată la sediul din București al Uniunii Scriitorilor din România (USR). Premiul pentru Cartea Anului 2012, în valoare de 10.000 de lei, a fost acordat de publicația „România literară”, cu sprijinul financiar al Guvernului României, și a fost decernat de juriul format din: Nicolae Manolescu – președinte, Gabriel Chifu, Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Simona Vasilache și Mihai Zamfir.

„Sunt, firește, foarte bucuros că această carte e bine primită. A apărut o primă cronică într-o revistă din Iași, făcută de un preot, și asta m-a impresionat, pentru că mie cel mai frică la cartea asta îmi este de preoți și teologi. Și cronică era foarte amabilă, foarte generoasă. Atât de generoasă și de amabilă încât, în final, ca să facă un compliment decisiv, se spune: «Avem dinainte categoric o lucrare testamentară». Chestia asta m-a deprimat oarecum și mă bucur acum că am luat o nominalizare, fiindcă cu o →

STELIAN GOMBOȘ

nominalizare ești mai aproape de debut decât cu o lucrare testamentară”, a spus Andrei Pleșu, în răsesele celor prezenți la ceremonie, în momentul în care au fost anunțate volumele nominalizate la premiul pentru Cartea Anului 2012.

La finalul ceremoniei, după ce Nicolae Manolescu a anunțat că volumul „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” a fost desemnat Cartea Anului 2012, Andrei Pleșu a afirmat: „Mi se pare totuși miraculos puțin – dacă miraculosul are grade – că o carte despre «Parabolele lui Iisus» e premiată astăzi, când misticii se orientează mai curând spre poetică, dar cu atât mai emoționat sunt, cu atât mai mult mă flatează această alegere, dar mă flatează mai ales echipa în care am onoarea să fiu prezent, adică echipa de nominalizați, împreună cu care am fost în seara asta prezent și din care, întâmplător, am fost selecționat. În spiritul textelor de care m-am ocupat în această carte, amintesc că există formula «Mulți chemați, puțini aleși». Aici sunt mulți aleși și unul singur, întâmplător, este chemat să ia premiul. Dar, în această conjunctură, alegerea e mai importantă decât chemarea unică, pentru că cei aleși au un calibru, o calitate, o anvergură care face ca cel chemat să fie puțin invidios că a ieșit din rândul lor”.

Pentru premiul pentru Cartea Anului 2012 au mai fost nominalizate volumele: „Vântureasa de plastic”, de Marius Chivu (Editura Brumar), „Opere poetice. 1909-1962”, de T.S. Eliot; traduceri de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu și Șerban Foarță & Adriana-Carmen Racoviță (Editura Humanitas Fiction), „Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha”, de Mircea Mihăieș (Editura Polirom), „I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii”, de Dan C. Mihăilescu (Editura Humanitas), „La pierderea speranței”, de Nicolae Prelipceanu (Editura Casa de pariuri literare), „Jurnalul fericirii. Manuscrisul de la Rohia”, Nicolae Steinhardt, ediție critică de George Ardeleanu (Editura Polirom), și „Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate, istorie”, de Vlad Zograf (Editura Humanitas).

Nicolae Manolescu, președintele juriului, a declarat că „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” este „o carte cu totul ieșită din comun”. „O

analiză, un eseu despre parabolele din cele patru evanghelii – mai mult despre primele trei, decât despre a lui Ioan, nu știu de ce, o să-l întreb pe Andrei când l-oi prinde – care nu e făcută de un teolog și în același timp nici de un liber cugetător, care s-ar folosi de ele precum Ernest Renan când scria „Viața lui Iisus”, la sfârșitul secolului XIX, și vedea omul fără să-l vadă pe Fiul Domnului (...) Andrei Pleșu și-a păstrat un spirit foarte liber, cu niște comentarii foarte interesante, bazate pe o bibliografie înspăimântătoare. Nu sute, nu mii, nu zeci de mii. Sunt probabil sute de mii de comentarii ale parabolelor din Biblie din Noul Testament, pe puțin, iar el a cunoscut o bună parte, într-o mare bibliotecă germană. Cu o asemenea bibliografie pe cap, ți se încurcă limba în gură. Ce mai poți să spui când despre fiecare cuvânt de acolo s-au scris zeci și sute de mii de pagini? Ei, a reușit să spună și culmea este că unele din ele sunt chiar ale lui. Vorbesc de comentarii. Cu o asemenea bibliografie, să mai ai și tu o părere, asta mi se pare extraordinar. În plus, este farmecul extraordinar al scrisului lui. Este un stilist de primă mână. Cartea nu are nimic dintr-un studiu de specialitate (...) Parabolele sunt luate ca niște depozite de înțelepciune milenară și povestite cu întrebări. Oare ce vrea să spună aici? Dar nu spune asta, spune altceva. Dar de ce nu spune asta? Sunt niște povești, de fapt, parabolele. El spune parabolele care, până la urmă, duc la adevăr, adevărul care nu se spune ca la filosofi, în mod abstract, ci se spun niște povești extraordinare, citite de două mii și atâția de ani de toată lumea și comentate, tot așa, de toată lumea”, a afirmat criticul literar.

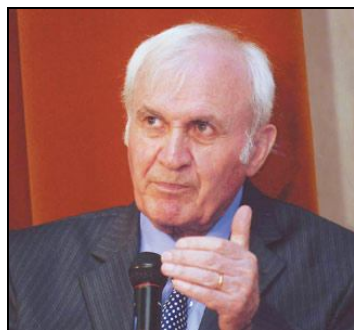
Nicolae Manolescu a mai spus despre „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” că este o carte „pe care o poate citi oricine”, pentru că „nu are nicio dificultate”. „El (Andrei Pleșu, n.r.) știind foarte bine și greacă, în foarte multe cazuri, se folosește de cuvântul original în greacă sau în aramaică, în care au fost scrise unele din textele vechi (...) și care nu are neapărat sensul cu care este tradus. Sunt foarte multe cuvinte din astea care aveau în greacă un sens precis și (sensul, n.r.) a fost tradus în fiecare limbă cu oarecare relativitate, ba chiar cu sinonime. Dar cuvântul spunea un singur lucru și el, studiind

și știind limba greacă, descoperea sensul cuvântului respectiv. Din punctul ăsta de vedere, cartea este chiar a unui erudit (...) Dar, dincolo de erudiție și de specialitate, este farmecul ăsta extraordinar al unor povești pe care le re-spune în limba lui”, a mai comentat Nicolae Manolescu.

La începutul ceremoniei, Nicolae Manolescu a spus că premiul pentru Cartea Anului 2012 este decernat într-o ceremonie organizată la sediul USR și nu în locul unde a fost acordat în anii trecuți, respectiv la Fundația Anonimul. „După expirarea contractului cu ei, ne-am mutat în sediul nostru și banii pentru acest premiu vin de data aceasta de la Guvernul României”, a spus Nicolae Manolescu. Nicolae Manolescu a făcut referire și la volumele care au primit în perioada anilor 2002-2011 premiul pentru Cartea Anului, spunând că acestea sunt „un indicator pentru starea literaturii române”, pe această listă a premianților apărând atât nume foarte mari, cât și genuri literare diferite. Printre câștigătorii edițiilor trecute se numără Gabriel Liiceanu, cu „Ușa interzisă” (Humanitas), în anul 2002, Monica Lovinescu, pentru „Jurnal III” (Humanitas), în anul 2003, colectivul de traducători coordonat de Cristian Bădiliță, pentru traducerea primelor două volume din „Septuaginta” (Polirom), în anul 2004, și în anul 2005, Florina Ilis, pentru „Cruciada copiilor” (Cartea Românească) și Andrei Cornea, pentru „Când Socrate nu are dreptate” (Humanitas). În anul 2006, premiul Cartea Anului a fost decernat lui Florin Țurcanu, pentru volumul „Mircea Eliade. Prizonierul istoriei” (Humanitas), în anul 2007 – Mircea Cărtărescu, „Orbitor”, vol. III (Humanitas), în anul 2008 – Eugen Negrici, „Iluziile literaturii române” (Cartea Românească), în anul 2009 – Varujan Vosganian, „Cartea șoaptelor” (Polirom), în anul 2010 – Ion Vianu, „Amor intellectualis” (Polirom), iar în anul 2011 – Marta Petreu, „Acasă, pe Câmpia Armagedonului” (Polirom).

În altă ordine de idei, să-mi fie iertată îndrăzneala de a-mi da cu părerea despre o carte pe care abia am reușit să o răsfoiesc. Este vorba despre o carte îndelung așteptată și îndelung dorită, „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste”.

Vatra veche dialog

Ion Brad

(IV)

Dintre profesorii noștri cu statut de refugiat, trebuie să-l amintesc în primul rând pe Alexandru TODEA, cel de-al 13-lea copil al unei familii de țărani din Teleac, județul Mureș, întors la Blajul studiilor liceale, în 1940, de la Institutul de Propaganda Fide, din Roma. Acolo fusese hirotonit diacon de către episcopul Iuliu Hossu (figură istorică, primul cardinal român, *in pectore*, fiindcă era deținut politic, împărțășit pe patul de moarte de Alexandru Todea, care urma să fie al doilea cardinal, după evenimentele din 1989). Întorcându-se la Blaj, în iunie 1940, n-a mai apucat să-și vadă părinții, fiind numit secretar al mitropolitului Alexandru Niculescu. În paralel, a predat lecții de religie, educație morală, latină și italiană la Liceul „Sf. Vasile”, ca și la liceele de fete de la „Institutul Recunoștinței”, îndeplinind și misiunea de „Prefect de studii” al „Internatului Vancean”. L-a avut „credințer” și pe Valeriu Șuteu, filolog cunoscut, viitorul meu cumnat, refugiat de la Sovata.

Volumul meu de memorii, *Printre oamenii Blajului* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006), se deschide cu un amplu capitol – *Părintele Alexandru – Reîntemeietorul*, în care am sintetizat toate amintirile și motivele de a-l fi socotit, pe bună dreptate, personajul istoric care a reînviat, după 45 de ani de catacombe, Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, din care s-a născut Blajul, cu „Fântânile darurilor”, cu mișcarea de idei și lumini salvatoare în trecut, poate și în prezent, pentru neamul românesc.

S-a întors în Reghin, cu pașaport, în 1943, ca apoi, după 1945, să devină protopop, urmărit, arestat și închis, din 1949 până în 1964.

Avea tot dreptul cel de-al doilea Cardinal, Arhiepiscopul Major Lucian Mureșan, să scrie aceste cuvinte, în iunie, 2012, la Centenarul nașterii strălucitului său înaintaș: „La 275 de ani de la întemeierea cetății Blajului, cei doi corifei, episcopul Inocențiu Micu și cardinalul Alexandru Todea, care se odihnesc întru așteptarea venirii Domnului, la poalele faimosului iconostas al Catedralei blăjene, ne aduc mereu aminte de moștenirea lor, de a păstra credința și atașamentul față de valorile universale și ale Neamului nostru.”

Vorbind în continuarea despre Diktatul de la Viena și lecțiile învățate de mine la Blaj, am înțeles mai bine profunzimea motivelor istorice care au dus la agresiunea iredentiștilor maghiari, cu consecințele tragice de atunci și cu prelungiri periculoase până în prezent, după ce am citit, cu creionul în mână, cărțile oamenilor de seamă, pe care i-am avut aproape de inimă, cum au fost Radu Brateș, cu al său volum din 1942, *Aspecte din viața Blajului*, și Ștefan Manciulea, „cel mai blăjean dintre blăjeni”, cu a sa carte esențială, *Granița de Vest*. Apărută la Blaj, în 1936, ca un răspuns științific la propaganda horthystă în plină desfășurare internațională, cartea era tradusă în franceză și publicată de Nicolae Iorga la București, iar apoi, după 1949, motiv principal de acuzații al procurorilor din Târgu-Mureș (când Blajul fusese inclus temporar în Regiunea Autonomă Maghiară) împotriva lui Ștefan Manciulea, condamnat de două ori la ani grei de temniță, pentru patriotismul lui și devotamentul pentru Biserica al cărui preacinstit preot era.

Am cunoscut și studiat apoi, mai profund, alte consecințe umane, răsculțitoare și dramatice, când i-am întâlnit la Cluj, după anii lor de bejenie din Sibiu, pe Ion Agârbiceanu și Lucian Blaga, dar mai ales pe Emil Isac, clujeanul prin naștere, fiul vechiului avocat „memorandist”, Aurel Isacu. În volumul meu monografic, *Emil Isac – un tribun al ideilor noi* (Editura Dacia, Cluj, 1972), am publicat, pentru prima oară, extrase din jurnalul poetului, redactat în zilele imediat următoare Diktatului, intitulat *Caietul meu din Turda*. Autorul atâtor numeroase poezii legate de Cluj și Munții Apuseni, cântărețul patetic din *Ardealule, Ardealule bătrân* (1916), își adună toate energiile ultragiante, își

dezvăluie în cuvinte toate rănilor sufletești, deschise de acele evenimente și zile îndoliate.

Iată doar câteva exemple.

„M-am refugiat și eu din Cluj. N-am avut nicio vină pe care mi-ar fi putut-o găsi oricare maghiar. Eu n-am urât poporul maghiar și, dacă îndrăznesc a spune, dimpotrivă: am o deosebită căldură pentru poporul maghiar, care, ca fiecare popor, este cuminte când trebuie să fie cuminte, poate fi ușor sălbatic, căci și mielul mușcă, dacă este atacat. Acest popor, care locuiește alături de mine și de strămoșii mei de atâtea sute de ani, este în întregimea lui un conglomerat de oameni care vorbesc limba lor, își păstrează tradițiile, au port, au cântece – cu alte cuvinte au aceleași lucruri pe care le avem și noi. Dacă ura a făcut prăpastie între noi și unguri, de vină sunt acei care aveau câștig din ură, acei care săpau tot mai adânc prăpastia, aprinzând lumânări străine pe altarele la care ne închinăm, la fel, unui Dumnezeu. Ne-au deosebit glasurile, obiceiurile, jocurile – limba vorbită și visul împlețiți în cântece – dar acei care au fost vameșii acestei uri au fost în primul și ultimul rând oamenii care n-au neam, oamenii care n-au port, oamenii care n-au nici Dumnezeu și nici jocuri – oamenii care sunt numai jumătate ori poate doar o optime din om...” (*op. cit.*, p. 40).

Era firesc, cred, să se mărturisească în acest fel, omul și scriitorul Emil Isac, prietenul lui Ady Endre, al progresiștilor budapeșteni de la revista *Nyugat*, cel care plănuia un schimb de spectacole româno-maghiare, cu piesele lui Caragiale, ocrotitorul său din tinerețe.

După lectura acestor multe și tulburătoare pagini de meditație asupra soartei unui refugiat, om rupt brutal de la cuibul său (tresar, amintindu-mi nuvelele lui Pavel Dan, *Zborul de la cuib* și *Îl duc pe popa* – firește, autorii fiind tot jandarmii cu pene de cocoș), gândurile unui intelectual de stânga, democrat și patriot, legat cu toate rădăcinile de neamul său („Sunt feciorul popii de la Cluj”, exclama într-un poem). După ce am parcurs, cu emoție, toate aceste file de manuscris, formulam în câteva linii sensul lor dureros: „Sunt, aceste pagini, de o →

ILIE RAD

(Din volumul în curs de apariție: Ilie Rad, *Convorbiri cu Ion Brad*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013)

tristă și tulburătoare frumusețe literară. Clujul «zace»; drumul Feleacului e întrerupt, «parcă ar fi tăiat în două sânul unei mame»; «goana neînțeleasă» a norilor; mirosul de «nuci și de iarbă umedă»; «morții dulci»; Clujul strămoșilor pe care l-ar putea deștepta «suferința din dealul Feleacului»; «plăpânda mlădiță românească»; granița «linia de fier nevăzută»; orașul părăsit «ca o iubire ucisă»; «a murit în mine cineva»; «Golgota» – iată imagini, tropi, metafore ale unui mare poet al prozei, capabil mereu de înnoiri și surprize. Bijutierul montează perle, născute din rănile și suferința scoicilor nevăzute; dar el însuși e pescuitorul chinuit, cu plămâni sufocați, cu sângele năvălindu-i pe nas ca pâraiele.» (*op. cit.*, p. 56)

Dincolo de aceste figuri de stil și expresie literară, mai elocvente rămân întâmplările reale, nemumăratele consecințe dramatice, tragice ale Diktatului. Cu ecouri puternice, reverberând până astăzi, au rămas crimele odioase de la Ip și Trăznea. Acolo au pierit și părinții muzicologului academician Lazăr Cosma, ocrotit, ca refugiat, la Școala Normală de Învățători din Blaj.

Iar lui Emil Isac îi mai rezervase soarta încă o nefericire. Drept care, la 24 noiembrie 1942, i se adresa vechiului său coleg și prieten, Liviu Rebreanu, directorul general al teatrelor din acea vreme, cu următoarea scrisoare:

„La atâtea nenorociri care m-au ajuns de la tragedia cedării Ardealului, se adaugă una care este poate cea mai mare. Băiatul meu, Gheorghe Isac, student universitar, care a rămas cu fosta mea soție la Cluj (fiind ea de familie mare austro-germană), a fost arestat în 22 sept., împreună cu alți studenți români și închis în pușcăria militară din Budapesta (Margit Kórit), unde este tratat infam [...]. Vina ce i se impută desigur este vechiul cântec de «trădare de patrie», pe care și Domnia ta îl cunoști, din lovitura ce te-a ajuns cu un frate. Fiind desperat de starea băiatului meu, pe care nu-l pot ajuta nicicum și având o singură cale de scăpare: de-a fi schimbat cât de urgent cu deținuții de la noi și cum un nou schimb se face în curând, Te rog, dacă poți Domnia ta personal, dacă e cazul, roagă-l pe Dl ministru de Externe, pentru a pune pe băiatul meu pe prima listă de schimbași. În această chestiune

am făcut cerere și am primit oarecari lămuriri. Apelând la simțul Domniei tale de dragoste față de ardelenii nenorociți, sunt sigur că vei grăbi ca să se facă tot ce poate pentru copilul meu, care suferă nevinovat, în închisoarea ungureasă, privațiunile iernii. Cu deosebită stimă, al Domniei tale devotat, Emil Isac”.

Țara se afla în cursul celui de-al Doilea Război Mondial, iar Emil Isac, vechi militant antirăzboinic, privat de prezența propriului fiu, se împrietenește la Turda cu un copil, care-și cioplise singur un fluiet de salcie, ținându-i astfel locul privighetorilor, a scris atunci această doină de jale, publicată de mine, la indicațiile ultime ale poetului, în volumul *Scrieri alese*:

„O, azi lumea nu-i frumoasă
Și pe hol de-a morții coasă
A rărit al vieții grâu...
Sânge proaspăt curge-n râu,
Blestem crește, greu, în floare,
Parc-un mort privește-n soare.
În păduri cântări nu sună,
Nicăieri nu-i viață bună,
Nu-i logodnic, nu-i mireasă,
Nimeni nu mai e acasă,
Numai câinii și bătrânii
Ei păzesc, triști, alba lună.
Văduvele și orfanii
Stau plângând la neagra poartă.
Gândul lor departe-i poartă.
Visul lor: iedera moartă.
Crește-n curte bălărie,
Poarte-o dracu-n pălărie!
Unde-s păzitorii morii,
Unde-s săditorii florii?...”

N-aș putea încheia aceste poate prea lungi întoarceri la amintirile mele legate de Diktatul de la Viena și urmările lui, fără a consemna faptul că Aurel Isac îl cunoscuse pe Eminescu, la Viena, în 1870, tocmai când poetul nostru național fusese întemnițat pentru unele articole de presă și când își scrisese romanul *Geniu pustiu*. Acolo, un alter-ego al său, tânărul sceptic Toma Nour, prins în vârtejul luptelor sângeroase ale lui Avram Iancu, pentru apărarea Munților Apuseni, împotriva fanaticilor adepți ai lui Kossuth și Hudvany, se afla, în final, în situația descrisă astfel:

„Nu voi uita niciodată acel spectacol unic în felul său. Între-acestea ungurii devenise nesuferiți. Bănuiala, și adeseori nici aceea, era destul pentru ca cineva să fie spânzurat ori împușcat. Moartea devenise starea cea normală, viața – starea cea anormală a omului. Ei prădau satele

Sentiment

Păsările toamnei, păsările poartă râuri ciudate pe sus.
Ce tristețe rămâne în lume după ce cuvintele toate s-au spus!

Merele toamnei, merele s-au aprins pe dealuri ca o veste.
Mai spune-mi un cuvânt înainte de-a ninge
peste această frumoasă poveste!

Gravură

El coronel no tiene quien le escriba (Marquez)

O, iubirea mea, iubirea mea
de ce m-ai părăsit,
murmura Colonelul în piața pustie.
Îi bătuseră în umeri
cu piroanele ruginite ale veacului
epoleți de carton vopsiți violent:
tu eși colonelul fluturilor!
Și ei credeau că el strigă
o, țara mea, țara mea
de ce m-ai părăsit,
dar el șoptea doar
o, iubirea mea, iubirea mea,
de ce m-ai părăsit,
și deasupra lor se roteau neînțelesele
păsări
înclinând zborul pe-o aripă.

MIRCEA MOT

cele românești în modul cel mai barbar, omorau fără mizericordie femeile și copiii, păreau a se-ntrece care pe care în cruzime și-n grozăvie. Ce era dar mai natural decât ca românii, împinși de răzbunare, să ceară dinte pentru dinte, ochi pentru ochi. Ungurii nu pusese-n scenă pe-atâta o revoluțiune, pe cât un brigandagiu, o hoție, ca să zic privilegiată – și-o hoție cu atât mai scuzată, cu cât ea se exersa asupra unei națiuni de paria – asupra românilor.

Numai că-și găsisse oamenii! Dinte pentru dinte, ochi pentru ochi!

Asta era și deviza lăncerilor – și ei măsurau cu măsura ce li se număraseră lor.”

Eminescu în fotografii

Între portrete fotografice certe și incerte și descrieri făcute de contemporanii săi!

În încercarea, generalizată, de după 1990, de a demitiza orice avea legătură cu fostul regim comunist, i-a căzut victimă (victimă colaterală, ar spune cinicii) și poetul **Mihai Eminescu**. Și dacă atacul la operă era mai greu de realizat, s-a trecut la alte atacuri, fără nicio legătură cu motivul real pentru care **Mihai Eminescu** era cine era. Vorba din bătrâni, „nu te uita la cojoc, ci te uită cum mă joc”, a fost tam-nesam întoarsă pe dos. Diversi troglodiți, inși fără scrupule, au început să-l caute la „cojoc” pe genialul poet, de fapt un adevărat renascentist al secolului XIX, interesat de tot și toate. Și astfel, Eminescu a ajuns „Titii părosul”, mic, cu picioarele strâmbe, „mortul din dulap” de care trebuia să scăpăm, dacă vrem să intrăm în Europa. În Europa am intrat, cu Eminescu cu tot, și nu cu cel pe care unii îl doreau cosmetizat, rebranduit, doar pentru „a da bine”. Și totuși, cum era Eminescu, cel al cărui suflet îl știm din poezii, din proză, din teatru, din articole, din corespondență, din atitudinile la problemele politice, naționale etc. În primul rând avem cele patru fotografii certe: cea mai populară, (unde Eminescu are acel aer romantic de zeu tânăr și frumos, cu pletele în vânt) este cea făcută **în 1869, la Praga, în atelierul lui Jan Tamás**; cea de a doua, făcută **în 1878, la București, în atelierul lui Franz Duschek**; cea de a treia, făcută **în 1884, la Iași, în atelierul lui Nestor Heck**; cea de a patra, **în 1887, la Botoșani, în atelierul lui Jean Bieling**. Există o fotografie de grup (să o numerotăm arbitrar și să-i spunem ca fiind a cincea), cu Eminescu (!?) aflat **la Gimnaziul din Cernăuți, realizată la un moment aniversar, poate absolvire, în anul 1864** (după unii ar fi vorba de 1866), unde în dreapta, al doilea din rândul doi, se poate distinge chipul lui Eminescu (!?), foarte matur (?) pentru vârsta lui de atunci. **Octav Minar**, în docudrama realizată în 1914, intitulată „**EMINESCU, Veronica, Creangă**” ne arată și un **Eminescu** (a șasea fotografie), **copil, stând în**

picioare lângă căminarul Gherghe Eminovici, fotografie (realizată la Iași, în atelierul lui Otto Bieling) unde se pare, totuși, că nu este Eminescu, lângă tatăl său, căminarul Gheorghe Eminovici, ci este fratele său, Matei! (informație lăsată de **Corneliu Botez** în cartea sa „Omagiu lui Eminescu” – apărută în anul 1909). O altă fotografie (a șaptea) este cea propusă de **George Călinescu**, unde ne este înfățișat **un Eminescu june** (în jur de 16 ani), „**în pantaloni cadrilați, cu frac și papion, rezemat de un scaun**”.

Eminescu (!?), la Cernăuți (1864 sau 1866).

O altă fotografie (a opta) pentru care există, de asemenea, un semn al întrebării, că ar fi reală (promovată de Octav Minar, asupra căruia există suspiciunea de a fi făcut mai multe falsuri, referitor la Eminescu), îl înfățișează pe poet, **în aprilie 1887, bolnav, la Mănăstirea Neamțului**, stând pe un scaun, cu un ziar într-o mână.

**Eminescu (!?), la 16 ani!
Eminescu (!?), la Mănăstirea Neamțului (aprilie, 1887)**

**Eminescu (!?), cu Veronica Micle în stânga și Al. Vlahuță în dreapta.
(București, vara anului 1888)**

De foarte puțin timp s-a descoperit o altă fotografie (a noua), la fel de discutabilă, cu Eminescu (sau așa zisul Eminescu), la București, într-un grup, realizată pe malul Dâmboviței. (Fotografia, estimată de **Dan Toma Dulciu** în articolul „Inedit. Eminescu, Veronica Micle, Caragiale și Vlahuță în mijlocul unui grup de actori”, publicată pe site-ul „Certitudinea” al scriitorului **Mircea Manega**, de a fi fost realizată în **vara anului 1888**, pe malul Dâmboviței, având în fundal Hanul lui Manuc, este o fotografie de grup, în principal cu actori de la Teatrul Național din București.

În primul plan, în rândul întâi, se poate vedea cum I.L. Caragiale duelează cu bastonul cu actorul Ștefan Iulian. „Personajul cu mustați proeminente, purtând pe cap o pălărie, în rândul din dreapta, sus, e Mihai Eminescu...” în dreapta sa... se află Veronica Micle... iar în stânga poetului, se găsește Alexandru Vlahuță”.)

Poate că în anii ce vor veni se vor găsi alte mărturii care vor clarifica realitatea fotografiilor aflate sub semnul întrebării, așa cum este posibil să apară chiar și alte fotografii necunoscute până acum, cu marele poet, mai ales că „*D. Isopescu mai amintește de o fotografie făcută în atelierul lui Lövy de pe Mariahilferstrasse vis-à-vis de Gartenbaumgesellschaft, pe atunci. Se fotografiaseră în grup d. Isopescu, Eminescu, Ștefanelli*”. (**Samoil I. Isopescu**, autor al „Amintiri”-lor, în dialog cu eminescologul bucovinean Vasile Gherasim, material publicat în „Junimea literară” nr. 11 din 1923, sub titlul „Eminescu la Viena”), așa cum și **Ioan Slavici** într-o scrisoare către **Valeria Micle-Sturza**, una dintre cele două fiice a **Veronicăi Micle**, menționează: „*Nu mă dau înapoi că am primit (...) de la sora dvs. Virginia Micle-Gruber, a doua* →

RĂZVAN DUCAN

fiică a Veronicăi Micle, un număr de cinci fotografii care mă leagă de M. Eminescu (...). Având și astăzi aceste daruri prețioase, îmi fac datoria să le amintesc: o fotografie din 1881 în care mă află eu, Candiano Popescu și Eminescu la Ploiești, un bust Eminescu tânăr, un alt bust Eminescu din 1878, o fotografie din 1888, a mamei dvs. cu Eminescu la Botoșani, și ultima posă l-a prins pe Eminescu cu dr. Iachimovici: Iachimoviț, la Odesa, în anul 1885” (Grațian Jucan, „Fotografiile lui Eminescu”, în „România literară”, nr. 47, 2002). Așadar, există certitudinea, ca urmare a mărturiilor prietenilor și cunoștințelor lui Eminescu, că acesta, contrar repulsiei pe care o avea referitor la fotografierea persoanei sale, să se mai fi fotografiat, probabil, la insistențele celor din jur. Etc.

O completare a fotografiilor certe sau mai puțin certe, de până acum, e suma de descrieri făcute de prietenii și cunoștințele lui Eminescu, cei care au fost alături de el, pasager sau ani și ani de zile. Descrierile lor completează imaginile, dar dau, de multe ori, și dimensiunea psihologiei și moralei sale. Aceste descrieri au fost făcute, în marea majoritate, după moartea poetului, când cunoașterea sa a căpătat un interes național. În aceste condiții, fiecare descriptor al său s-a străduit după putințe, după bagajul lingvistic, după harul de a putea descrie, avantaj, desigur, având scriitorii, care, cu atât mai mult, și-au dat seama că ceea ce pun ei pe hârtie, referitor la Eminescu, pot și pe ei înșiși „să-i nemurească”. Așadar, s-au străduit ca atare.

I.L. Caragiale, ironicul și cinicul său prieten, coleg de redacție la „Timpul”, cel care a plâns la auzul morții lui Eminescu, pune har scriitoricesc în descrierea făcută: „Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari – la aceste ferești ale sufletului, se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând și adânc melancholic. Avea aerul unui sfânt tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare”... „așa l-am cunoscut atunci, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; blând și aspru; mulțumindu-se cu nimica și nemulțumit totdeauna de toate, aci de o

abstinență de pustnic, aci apoi lacom de plăcerile vieții; fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă. Ciudată amestecătură! – fericită pentru artist, nenorocită pentru om!” (În „Nirvana”, Amintiri despre Eminescu, scrisă la 18 iunie 1889). Sau: „Am cunoscut foarte de aproape un om de o superioară înzestrare intelectuală; rareori a încăput într-un cap atâta putere de gândire. Era pe lângă aceasta un mare poet; cu cea mai nobilă și înaltă fantezie, ajutată de un rafinat instinct, el a turnat într-o lapidară formă nouă limba veche și-nțeleaptă, pe care o cunoștea atât de bine și iubea atât de mult. De felul lui mândru, el fugea de onoruri, știindu-le câte concesiumi costă. Melancolic și pasionat, deși-n același timp iubitor de veselie și de petreceri ușoare, ura din convingere așa numitele conveniențe și poleiala lumii. Niciodată nu primea bucurios laude, nici chiar de la puținii prieteni, foarte puțini, pe cari-i avea și-n judecata și sinceritatea cărora credea, darămite pe ale acelei mulțimi de seci fără talent, judecată, nici sinceritate, care se tot vâră în biata noastră literatură ca microbii răufăcători în trupul omului sănătos și care nu se sfiesc a se fiduli à tout propos cu un prieteșug ce nu le-a fost nicicând acordat! Laudele acelora îi inspirau d-a dreptul «dezgust»” (I.L. Caragiale, în „Ironie”, iulie 1890).

Mărturiile despre înfățișarea fizică, dar și despre felul său de a fi, au lăsat: Teodor V. Ștefanelli, Matei Eminescu, Ștefan Cacoveanu, Iacob Negruzzi, Ion Slavici, Veronica Micle, Mite Kremnitz, Titu Maiorescu, Ion Creangă, Nicolae Pătrașcu, I. Păun Pincio, Alexandru Vlahuță ș.a., și alte câteva zeci de persoane care, după moartea poetului, unii cu iubire și sinceritate, alții, pentru a prinde “un tren al istoriei literare” au lăsat posterității rânduri de o incontestabilă importanță. Cu ajutorul lor se creează “tușe” credibile pentru un portret veridic al lui Mihai Eminescu! Și totuși, în pofida tuturor probelor, Mihai Eminescu rămâne un subiect deschis, inclusiv pentru ceea ce înseamnă portretul văzut și nevăzut al său. Și totuși, care e cu adevărat portretul poetului Mihai Eminescu? Poate nu vom ști-o cu adevărat, niciodată!! Important este să mai ștergem câte ceva din „petele albe” ale necunoașterii sale!

Un plop era

...Și m-am uitat – și chiar era un plop. Culcat de vânt, plângând cu depărtarea aproape negre lacrimi. Te uită!, -o să-mi îngrop, mi-am zis, la rădăcina lui singurătatea, visul, disperarea...

Și iarăși m-am uitat – era un cal cu totul și cu totul dintr-o smoală era înșeuat și șaua goală – am vrut să-l chem și chiar l-am și chemat

L-am fluierat ușor, am șuierat, am spus o vorbă, nu mai știu, mă crezi?, venea așa, domol, peste livezi un nor era, dar cu copite grele și cred că l-am încălecat cumva – ca grindina bătea în trupul cârmii mele...

Și m-am uitat din nou. Era un plop. În urma mea își apleca înaltul subtilul trup tremurător și singur și frunze negre-n zare lepăda văzându-mă cum trec și cum mă-ngândur...

GHEORGHE ZINCESCU

Gustul de a fi

Îmi amintesc - mai sus de casa bunicii, pe deal, cresc mormintele zeificate sub zăpezile amintirii clopotul sună a întâlnire. morții cu viii se privesc paralel printre lacrimi eu copil. știu să mă mir mușc dintr-un măr crescut din trupul bunicului cocoșul întârziat cântă a lepădare amiaza-i fierbinte de ger cimitirul e-n sărbătoare eu copil. gust cu nesaț din trupul bunicului măr. îmi amintesc - iarna pământul miroase a fărâme de buze și ochi a gutui de gheață-nfloriți a fân aburind sub iesle de prunc la mormântul bunicului crește un măr cu ochii-l cuprind în brațe și-mi spun tu ai crescut, bunicule, în esențe care mă cheamă, voi fi și eu cândva miros și gust în iarnă, acum știu doar să mă mir!

LUCIA DĂRĂMUȘ

Panait Istrati -

Între datorie morală și sursă de existență – publicistica, o dominantă a scrisului istratian-
- I -

Dincolo de aceste două coordonate fundamentale care au contribuit la construirea edificiului literar de care beneficiem astăzi, consider importantă sublinierea aspectului de autoinstruire și completare în plan spiritual și intelectual ale omului Istrati.

O imagine polisemantică ni se dezvăluie în scrisoarea lui Istrati către Romain Rolland, din 20 august 1919, și anume momentul întâlnirii cu viitorul său prieten Mihail Mihailovici Kazanski. Întâlnirea din brutăria „prăpădită, murdară și slinoasă” avea să-i ofere mai târziu o prietenie plină de peripeții, dar și o viață conturată în spiritul vagabondajului. Mihail avea să fie călăuză unui spirit care urma să se trezească din amorțeală.

„Pe gulerul hainei sale, doi păduchi se plimbau agale, iar în mâini ținea o carte franțuzească.” Ce bizar! Ce ciudată imagine, incredibil de asemănătoare cu aceea care urma să se contureze. Panait Istrati, „hamalul socialist din portul Brăilei”¹, născut și crescut într-o societate mizeră, într-un spațiu închis avea să devină deșăurizatul vagabond al lumii, purtător al treselor intelectualității franțuzești.

Pe tot parcursul vieții sale, Panait Istrati a trăit sub zodia revoltei interioare, din dorința de a se descoperi pe deplin într-un orizont fără perspective. Om al instinctului, consideră soarta parte integrată în inima fiecăruia. „Așa e soarta mea. Și soarta e în inima noastră. Suntem mari sau mici sau mediocri, prin inima noastră, căreia ne supunem orbește. Ea ne duce și la bine și la rău. Unde mă va duce a mea? Cine poate știi? (...) Aș vrea să fiu de folos omenirii acesteia care suferă, din vina ei, datorită egoismului ei. Dar gândul meu se înecă în propria mea mizerie. Dar nu moare omul de foame... Aș fi total nefericit dacă, chiar dacă aș mânca numai pui fripiți, aș fi nevoit să trăiesc călcându-mi pe suflet...”

Fără a călca pe drumul compromisurilor flagrante, Panait Istrati s-a înscris pe tabelul concurenților ce pun pariu cu viața.

Neacceptând destinul comun celor de aceeași condiție socială cu a lui, nu-și refuză nimic din ceea ce-i pofteste inima. Pentru el, fuga, sau mai bine zis nestatornicia este rezultatul nemulțumirii pe care i-o oferă spațiul și clipa. Nonconformist, Panait Istrati nu este omul pendulărilor, al indeciziilor, ci omul care trăiește momentul indiferent de conjunctură: „sunt zece zile de când m-am întors la Paris și cu toate că oamenii stimabili nu conțesc să mă felicite, (în urma apariției *Chirei Chiralina*, n.a.) eu nu încetez ca în fiecare zi, de câte zece ori, să urc pe o schelă de opt metri pentru a spoi zidurile Liceului St. Louis, din B-dul Saint-Michel 44, totul pentru 32 de franci și 50 centime, și asta fără ca tovarășii mei de lucru să se îndoiască de dubla mea piele”².

De ce datorie morală?

Deși ar putea să sune retorică întrebarea, sunt două aspecte ale acestei datorii morale, ca fețele aceleiași monede. Primul aspect este legat de nedreptatea săvârșită voluntar de politic asupra societății sugrumate, alături de care și pentru care Panait Istrati luptă dorindu-se a fi ceasul deșteptător al masei amorțite. Al doilea aspect este datoria morală față de „glasul de la Villeneuve”³, care l-a impresionat pe Istrati „cu accentul său deosebit: atunci când ai ceva de spus și darul de a exprima, renunțarea este o crimă, iar lenea o rușine”⁴.

Tematica publicisticii lui Panait Istrati (scurt fragment)

„Așa mi-a fost mie dat, să mă întorc cu fața către toate punctele cardinale. Dar nu din interes. Ci numai ca conștiința mea să nu-mi spună vreodată că aș fi refuzat, de-a

lungul vieții mele, să-mi plec urechea spre orice glas de deznădejde ar fi venit și din orice direcție l-ar fi adus vântul. E inutil să adaog că la mine conștiința e inima. Adică ceva cald. Poate prea cald.”⁶

Fie că acest strigăt de deznădejde se regăsește în articole de esență politică sau economico-socială, în evocări, figura centrală rămâne omul. Omul, destinat, colecționar fără voie al tuturor nedreptăților care se răsfrâng asupra lui.

Iar el, Istrati, cu conștiința febrilă, asemeni inimii lui, s-a dedicat scrisului, sperând cu o naivitate dezarmantă în „ceva mai bun, mai omenesc”.

Căci „nu e oare mai demn, mai sănătos sufletește, să lupti pentru un drept, decât să pleci capul în fața tâlharului atotputernic ieșit din urna electorală, dându-i astfel să înțeleagă că dreptul tău la viață ar fi discutabil?”⁷

Spiritualitate și cultură

„Una din condițiile de căpetenie pentru ca arta să aibă putere moralizatoare și educatoare... este moralitatea artistului însuși, înălțimea morală, intelectuală, ideală la care a ajuns el”, spunea C.D. Gherea.

Nu putem să afirmăm noi care este gradul intelectual al scriitorului, cum nu putem, de altfel, să știm măsura moralității lui. Dar, știm că a dat opere care, „în negura vremii” se vor vedea alături de creațiile definitorii ale marilor scriitori români.

Tind să cred că nu doar câțiva, printre care mă număr, cred în existența peste veacuri a operei istratiene. Cu cât deschid mai multe porți ale cărților scrise de el, cu cât pătrund mai mult în tainele creației lui, cu atât descopăr – spre surprinderea mea – parfumul limbii române pe straie franțuzești.

Dacă nu s-a apucat mai devreme de scris, motivul este, probabil, chiar cel afirmat în “reflecțiile” sale “din orele de singurătate”: teama de mediocritate. Dar, iată că vine perioada anului 1932, an care va ocupa un loc semnificativ în monografiile despre viața și opera istratiană, prin conferința „*Artele și umanitatea de azi*”, cu care Panait →

GABRIEL DRAGNEA
(din volumul în lucru *Publicistica lui Panait Istrati – Un jurnalist nedreptățit*)

Istrati organizase un turneu la Viena și apoi în orașele din Germania.

Propunându-și o „confruntare sub semnul romantismului, al artei și al secolului său”⁸, prin „*Artele și umanitatea de azi*” se contura ideea conform căreia „viața spirituală, cu nenumăratele ei fețe este aceea care ne domină existența. De la idolatria cea mai stupidă, până la credințele cele mai înalte, totul este spirit între oameni; această viață spirituală e aceea care plutește izolată, pe deasupra timpului, în ciuda năruirii atâtor civilizații”.

Revista franceză *La Liberté* avea să aprecieze discursul acestei conferințe, publicând la 9 august 1932 un comentariu cu titlul „Cuvinte amare și juste”, în care afirma că tema abordată este „o palmă dată epocii noastre, care ne înviează obrazul”. O altă publicație, *L’Echo d’Oran* (7 august 1932) reține din mesajul lui Panait Istrati că „arta nu trebuie să slujească, în principal, decât luptei pentru eradicarea suferințelor din lume. Ea nu-i un scop, ci un mijloc”.⁹

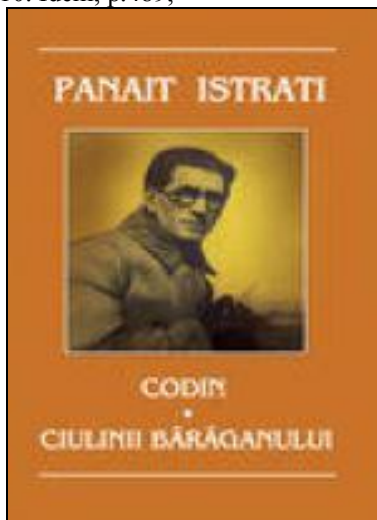
„N-aș putea explica de ce totdeauna am conceput frumusețile ca niște divinități menite să facă pe om mai bun, să civilizeze lumea. De asemenea, niciodată n-a sălășluit în cugetul meu ideea de artă pentru artă sau artă pentru nimic”, spunea la un moment dat Istrati. Mergând pe ideea că arta este cea care clădește moral prin metode cultural-educative, Panait Istrati, cu aparatul său critic, nu poate să nu facă referire la capitularea „artelor și artiștilor, deveniți instrumentele în mâinile dictatorilor din epocă, în schimbul unei cât mai confortabile stări materiale”.¹⁰

În cuprinsul acestui manifest de credință, Panait Istrati scoate în evidență „arta pentru nimic” schițând sumar, dar concis și adevărat imaginea creatorilor ei împărțiți în două mari categorii, „artistul turnului de fildeș” și „artistul revoluționar”: „Ceea ce îi deosebește e sufletul, adică inima lor. Artistul revoluționar nu poate înălța imnuri frumuseții în mijlocul unei omeniri slute. El este deopotrivă de sensibil față de nedreptate sau frumos, cetățean al lumii, frate al celor asupriți și, în aceeași măsură, artist. Artistul revoluționar are, pe deasupra, simțul responsabilității, la care-l obligă morala talentului și a inteligenței”.

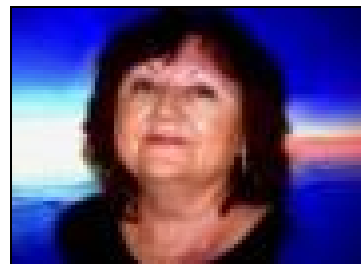
Pentru a sublinia și mai intens rolul creatorului desăvârșit și dezinteresat de „laudele” care l-ar putea „mâhni peste măsură”, Panait Istrati, în eseu-manifest *Ceva mai bun, mai omenesc*, are o concepție statornică și viguroasă conform căreia „când religiile se năruie și când toate doctrinele sociale se dovedesc neputincioase, singur artistul, preot al frumosului etern, mai poate reclama dreptul la direcția morală a umanității”. Și, cum o direcție morală adevărată se poate trasa doar cu ajutorul artei adevărate, lui Panait Istrati nu-i rămânea decât speranța în izbânda artei „care cuprinde mai multă dragoste, mai multă puritate și sinceritate”, ea fiind „singura care nu ne înșală niciodată”.

Note

1. Mihai Ungheanu, *Panait Istrati și Kominternul*, Ed. Porto-Franco, Galați, 1994, p.12;
2. Alexandru Oprea, *Panait Istrati (dosar al vieții și al operei)*, Ed. Minerva, București, 1976, p.32;
3. Alexandru Oprea, *op. cit.*, p.168;
4. Panait Istrati, *Cruciada mea sau a noastră*, Ed. Delta Press, Cluj, 1992, p.19;
5. Idem;
6. Panait Istrati, *Cruciada mea sau a noastră, articolul „Scrisoare deschisă către dreapta”*, Ed. Delta Press, Cluj, 1992;
7. Panait Istrati, *Amintiri, evocări, confesiuni*, Ed. Minerva, București, 1985, p.311;
8. Alexandru Oprea, *op. cit.*, p.282;
9. Panait Istrati, *Amintiri, evocări, confesiuni*, Ed. Minerva, București, 1985, p.489;
10. Idem, p.489;

MARIANA CRISTESCU DINCOLO DE VÂRSTE

Se-n tâmplă ceva minunat: sunt oameni în preajma ta, la care nu percepi trecerea timpului. Își păstrează pofta de viață, entuziasmul, buna dispoziție, disponibilitatea,... prieteniiile. Oameni care nu simt uzura timpului, care îmbătrânesc frumos. Pentru care, cum ar spune Blaga, iubirea și jocul sunt înțelepciunea.

Aceste fugare însemnări, scrise la Toplița, sub pavăza cerească a primului Patriarh al României, Miron Cristea, se potrivesc ca o mânășă Marianeii Cristescu, ajunsă la un rotund de viață, despre care nu poți să crezi că e al ei.

Fiindcă, de amar de ani ne cunoaștem, fără să simt că s-a schimbat ceva. A rămas așa cum am știut-o de la bun început: un prieten de nădejde, care nu te părăsește la greu și care știe să se bucure odată cu tine de bucuriile tale..

Am rămas în aceeași echipă, fără să lăsăm să se erodeze sentimente care ne-au adus de aceeași parte a baricadei.

Mariana Cristescu e un tovarăș, în sensul cel mai frumos al unui termen degradat ideologic, de drum lung.

Să dea Domnul să ne fie drumul cât mai lung, pe măsura viselor. Pentru că, o spune Radu Gyr, în celulă: „Înfrânt nu ești când sângerezi, / nici când în lacrimi ochii ți-s. / Adevăratele înfrângeri / Sunt renunțările la vis.”

O să continuăm să visăm, Mariana Cristescu. N-o să ne lăsăm înfrânți.

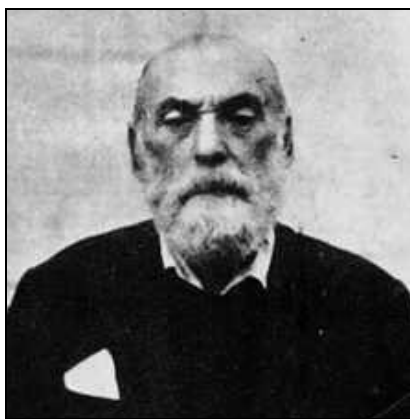
NICOLAE BĂCIUȚ

DISCURSUL RELIGIOS ÎN OPERA LUI NICOLAE STEINHARDT

(II)

Trecând mai departe la predica despre curaj, observăm că Nicolae Steinhardt trece peste acest moment de frică pentru că frica este: „păcat urât în ochii Domnului”¹. Aici părintele Nicolae Steinhardt ne face o prezentare a numeroaselor cazuri când Iisus Hristos își încurajează ucenicii, îi încurajează pe oameni, toate ființele superioare nouă ne îndeamnă să nu ne fie frică. Un astfel de moment întâlnim și în *Jurnal*: „Să nu fii jidan fricos și să nu te caci în pantaloni”². E adevărat, o încurajare să spunem pe un alt ton față de cel al Mântuitorului, dar care va avea un efect identic, căci: „iubirea desăvârșită alungă frica”³. Ne putem întreba care iubire? În cazul lui Nicolae Steinhardt e vorba de iubirea față de români, o iubire care alungă până la urmă frica și îl face să intre în închisoare de dragul prietenilor săi.

În următoarea predică avem de a face cu o dublă asemănare, una indirectă, pe care Steinhardt numai o sugerează, iar noi o observăm fără prea mult efort că pilda pe care o dau magii e aceeași reacție pe care o are acesta în fața anchetatorilor. El refuză de a juca rolul de informator: „nu numai că nu am acuzat întru nimic pe nimeni, nu numai că n-am recunoscut nimic, dar am și semnat doar după ce s-au făcut – în margine – toate micile rectificări pe care, cicălit, le-am cerut”⁴ și acest lucru se întâmplă pentru că: „partizan hitleriștilor și ucigașilor de evrei nu pot fi. Nu mă pot face complice al unor asasini cu mâinile înroșite de sângele coreligionarilor mei. Într-atât de orb, de prost, de nebun nu pot fi”⁵. Iar asemănarea directă pe care Nicolae Steinhardt o face în predica sa este cea dintre draci și gardieni: „Dracii, aidoma gardienilor din închisori (ori caraliilor cum li se mai spune), respiră același aer infect ca și osândiții, același jalnic și înfiorător spectacol se desfășoară înaintea ochilor lor, de același întuner, de aceleași flăcări, de aceleași hidoșenii se învrednicesc”⁶,

dar și dintre draci și denunțatori: „Denunțatorul se identifică dracilor, nedescoperind alt eșapament răutății ce mochește într-însul decât facerea răului”⁷. Aceași analogie întâlnim în predica despre Antonie cel Mare care stă de vorbă cu tartorul dracilor într-un mod asemănător „celui în care, la sfârșitul unei anchete, în care învinutul „s-a ținut tare” și nu a putut fi speriat și silit să facă mărturisiri ce s-ar fi întors împotriva-i sau împotriva prietenilor săi, ofițerul anchetator stă la taifas „liber” cu anchetatul neînfrânt”⁸.

Analogii mai există și le vom mai evidenția pe parcurs. Citind însă volumul de predici, nu au cum să nu iasă la iveală temele pe care Nicolae Steinhardt le dezvoltă în textele sale, unele tratate în mod direct ca: mila, curajul, însă altele fiind scrise astfel încât să favorizeze învățarea prin descoperire, acestea fiind: dragostea, smerenia, iertarea, libertatea, bucuria și nu în ultimul rând credința.

Episcopul Justinian Chira scria despre cărțile lui Steinhardt: „A citi cărțile lui Nicolae Steinhardt reprezintă un mare câștig moral, spiritual, științific, artistic, literar, documentar. El, Nicolae Steinhardt, în fiecare articol se luptă să-și lămurească un lucru, să intre în lăuntrul unei probleme, să exploreze un pisc, să se ridice în vârful degetelor și să exploreze infinitul”⁹. La fel face și cu temele enumerate mai sus. Dacă observăm, toate acestea sunt căile care facilitează descoperirea, sau mai bine zis contactul cu Dumnezeu. Curajul este „alături de dragoste, singura virtute în veci nepieritoare”¹⁰,

el este opusul fricii care: „este de la diavol, ca și păcatul, ca și moartea”¹¹. Trebuie să ai curaj să mărturisești adevărul, deoarece lui Hristos nu îi plac mincinoșii, trebuie să ai curaj să Îl mărturisești pe Hristos în orice moment din viață. Interesantă e analiza stilistică pe care Steinhardt o face textelor biblice: „Există în Noul Testament un stil imperativ al curajului. [...] Stilul evanghelic militar se manifestă și prin verbe „active”, verbe îmbolditoare, imperioase, răsunătoare ca: stăruieți, întrebați, vegheați, privegheați, treziți-vă, cuceriți, priviți cu luare-aminte, fiți gata, mergeți, cercetați, căutați, bateți, încingeți-vă”¹², prin aceste verbe, Hristos ne dă impulsuri pentru a găsi curajul necesar pentru a merge mai departe în marea luptă pe care o duce omul cu viața, pentru a „ne scoate din robia păcatului și totodată ne liberează din tirania fricii”¹³. Astfel, singurele datorii pe care le are un adevărat creștin sunt de a iubi și de a-și dovedi curajul. Când spune iubire, Steinhardt se referă în primul rând la iubirea lui Dumnezeu care se revărsă asupra noastră, iubire manifestată în primul rând în momentul când a venit printre noi, apoi prin minunile pe care le face cu cei năpăstuiți, prin învățăturile pe care ni le dă, prin răstignirea sa pentru păcatele noastre, în al doilea rând se referă la iubirea noastră față de Dumnezeu, care prinde viață prin „faptele, roadele, trăirea”¹⁴ noastră, apoi iubirea aproapelui, iubire care trebuie să se manifeste necondiționat și permanent, aceasta fiind dovada iubirii lui Dumnezeu. N. Steinhardt dovedește din plin dragostea sa pentru Dumnezeu prin dragostea pe care o arată față de semenii, dar și prin faptele, roadele și trăirea sa.

O altă temă tratată de Steinhardt în volumul de predici este mila, dar nu mila înțeleasă ca pomană sau milostenie, acestea fiind forme pe care le poate lua mila. Aici este vorba de „un simțământ, o virtualitate, mai bine zis o stare sufletească sau mai precis: o stare harică”¹⁵. În concepția părintelui Nicolae, mila „presupune facultatea de a te părâsi și de a lua locul altuia, fără a-l judeca”¹⁶, ea „sălășluiește în →

CLAUDIA VAȘLOBAN

⁷ Ibidem, p. 96.

⁸ Ibidem, p. 99.

⁹ Episcopul Justinian Chira, *În memoria Părintelui Nicolae Steinhardt*, în *Caietele de la Rohia II, Nicolae Steinhardt în amintirea contemporanilor*, Ediție îngrijită și note de Florian Roațiș, Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, p. 41.

¹⁰ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 90.

¹¹ Ibidem, p. 89.

¹² Ibidem, p. 89.

¹³ Ibidem, p. 90.

¹⁴ Ibidem, p. 145.

¹⁵ Ibidem, p. 175.

¹⁶ Ibidem, p. 175.

¹ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 91.

² N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, p. 25.

³ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 90.

⁴ N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, p. 47.

⁵ Ibidem, p. 46.

⁶ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 96.

spațiul intermediar dintre cer și pământ, acolo unde sentimentul și rațiunea, abstractul și concretul, semnificativul și semnificația încă nu s-au despărțit, în zona cu totul inefabilă și apofatică unde se combină însușiri ca bunătatea, iubirea, altruismul, răbdarea [...], atenția [...], sensibilitatea [...] conștiința vie a frăției care ne leagă în clipe grele de aproapele nostru...¹⁷. În concepția lui Steinhardt, opusul milei este contabilitatea: „care-i treaba demonului. Acela scotește întruna, cântărește, drămuiește, nu iartă, nu șterge, nu uită nimic”¹⁸. În schimb, mila „este mereu gata să uite, să ierte, să absolve, să treacă cu vederea”¹⁹, iar cel căruia „îi este milă de fratele, de aproapele, de vecinul ori de străinul și necunoscutul său își dă pe față calitatea de fiu al Tatălui ceresc, punând sub semnul întrebării originea-i simiescă”²⁰, cu toate că de multe ori este luat în derâdere, provoacă uimire dar și râs, iar aici milosul este asemănat de Steinhardt cu Don Quijote. Oare nu la fel s-a întâmplat și cu părintele Nicolae? Nu este el cel care s-a părăsit pe sine pentru a intra „în pielea altuia”? Nu este cel în care se regăsesc toate acele calități ale omului milostiv? Nu este el cel care a fost luat în derâdere pentru că a făcut bine celorlalți întrând în închisoare? Putea să nu facă acest lucru, putea să se scape în schimbul tuturor ofertelor pe care anchetatorii i le făcuseră, doar pentru a spune ceea ce doreau ei, dar nu a făcut-o. De ce? Din cauza curajului, bunătății, iubirii pentru poporul care l-a adoptat și pe care l-a iubit din toată inima. Tot el spunea: „Doar mila ne poate chezași nădejdea izbăvirii”²¹, dar Nicolae Steinhardt nu este milostiv pentru că speră că se va izbăvi, ci pentru că are acea „calitate a ființei slobode și cugetătoare”²². El simte că așa trebuie să facă, nu este obligat de nimeni să se sacrifice.

La fel se întâmplă și cu Mântuitorul, dacă ne este îngăduită o astfel de comparație. Apare iarăși întrebare de ce? Un posibil răspuns ar fi smerenia, o altă temă prezentă în scrierile sale. Smerenia înseamnă: „atitudine umilă și supusă, modestie, sfială, reținere, pudoare, respect față de o persoană

superioară, atitudine de bună-cuviință, evlavie”²³. Suntem convinși că, dacă mai erau și alte sinonime ale acestui cuvânt, toate îl puteau defini pe Nicolae Steinhardt. Toate acestea el le deținea, dar nu numai sub formă de teorie, ci le pune în practică. „Smerenia este fructul înțelepciunii” spunea într-un interviu Arhiepiscopul Justinian. Dând dovadă de înțelepciune, părintele Steinhardt a ajuns la smerenie, lucru care îl face să fie mai aproape de Dumnezeu.

O altă temă tratată în mod direct în volumul *Dăruind vei dobândi* este cea a iertării.

Pentru Steinhardt, iertarea este o virtute care este de patru feluri: „1. iertarea greșelilor noștri, 2. iertarea celor cărora le-am greșit, 3. iertarea de sine, 4. iertarea păcatelor și a greșelilor de către Dumnezeu”²⁴. Din punctul nostru de vedere acțiunea de a ierta este uneori ușoară, dar altele depășește pragul facilului, pentru că de multe ori spunem că am iertat o persoană, dar după un timp tot ne aducem aminte că acea persoană într-o anumită zi ne-a greșit cu ceva. Tocmai acesta este punctul critic: „nu ajunge să ierți, mai e neapărat nevoie să și uiți. Iertarea neînsoțită de uitare nu înseamnă nimic, e vorbă goală, vorbărie, flecăreală, amăgire și mască a ținerii de minte a răului”²⁵.

Interesant este exemplul pe care Nicolae Steinhardt îl dă referitor la iertare: „Am cunoscut un preot (...). Obișnuia să spună enoriașilor săi: «vin la mine bărbați ori femei și grăiesc: de iertat îl iert sau o iert, dar de uitat nu pot uita. Le răspund: zici că ierți dar că nu poți uita. Prea bine. Ți-ar plăcea însă, după ce te voi fi spovedit și-ți voi fi pus patrafirul pe cap și voi fi rostit: te iert și te dezleg, să vezi că sare Hristos de acolo și-mi strigă: l-oi fi iertând sfinția ta, dar să știi că Eu unul nu-l uit. Aud?»”²⁶. Oare cum am reacționa dacă am auzi un astfel de răspuns din partea lui Dumnezeu? Fiecare din noi cred că știm răspunsul.

Un alt punct critic e iertarea de sine. Ca să poți reuși să faci acest lucru trebuie să treci prin mai multe etape: în primul rând trebuie să găsești în in-

ACORD DE GREIERI

Acord de greieri. Înăuntru-i pace?
Se unduiesc fruntariile-n grâne,
Mai zburdă mielul nenăscut în stâne
Și ține-oierul taine sub cojoace?

Nesigur rost! Desprinse din țâțâne,
Se prăvălesc vâltori și se preface
În tropot aprig lenea din hamace,
Iar scama ceții-n neștiut rămâne.

Nimic întreg și tot prelinș în fiere,
Pe roib zălud, cu arcuri la oblânc,
Învolburându-mi tihna din artere.

Un cuget grav în trup firav de țânc.
Doar în apus, ființa când va pieri,
Se va curma și lupta mea-n adânc.

28 iulie 2013

ADRIAN MUNTEANU

teriorul tău ceea ce ar trebui iertat – obiectul iertării; în al doilea rând trebuie să accepți aceste greșeli ca fiind ale tale, pasul al treilea este să vezi dacă ai ceva de învățat din aceste greșeli, iar ultimul pas este cel al iertării. Și Nicolae Steinhardt amintește de îndemnul regăsite în Psalmul 50, de a avea păcatul nostru pururea în fața noastră, dar nu pentru a face din acest păcat o nouă sursă de păcat, ci pentru a ne putea feri de a-l mai face, căci spune Steinhardt: „Suntem atât de răi și de învățoși cu inima încât, ferecați în limitele orizontului nostru strâmt și îmbâcsit, abia de ne putem închipui că există puțința iertării”²⁷.

În general, a ierta: „este în esență un atribut dumnezeiesc [...]. Singur Hristos poate, ca dintr-o ștersătură de burete, curăța o întreagă tablă neagră plină de păcate, poate albi pelicula pe care s-au înregistrat toate faptele și gândurile negre ale unei vieți omenești”²⁸, astfel „străduindu-ne a ierta și învățându-ne a practica și iertarea sub formele ei cele mai subtile (pe cei cărora le-am greșit, pe noi înșine după ce ne-am căit cu adevărat), ne apropiem de înțelegerea iertării divine”²⁹.

¹⁷ Ibidem, p. 176.

¹⁸ Ibidem, p. 179.

¹⁹ Ibidem, p. 179.

²⁰ Ibidem, p. 179.

²¹ Ibidem, p. 182.

²² Ibidem, p. 181.

²³ ****Noul Dicționar Universal al Limbii Române*, Editura Litera Internațional, 2007, p. 1348.

²⁴ Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 149.

²⁵ Ibidem, p. 150.

²⁶ Ibidem, p. 150.

²⁷ Ibidem, p. 153.

²⁸ Ibidem, pag. 155.

²⁹ Ibidem, pag. 155.

Constanța Buzea sau nefericirea ca autodefinire

Volumul *Creștetul Ghețarului*, de Constanța Buzea, reprezintă jurnalul autoarei din perioada 1969-1971, conținând și unele poeme scrise de aceasta în perioada respectivă. Temele principale abordate în jurnal sunt căsnicia ei cu Adrian Păunescu, călătoria celor doi în Statele Unite ale Americii și scena literară și publicistică a perioadei. Figura centrală, imaginea textuală a Constanței Buzea se construiește între aceste trei repere, mărturiile relatând diferite întâmplări din aceste medii. Identitatea ei feminină se definește prin rolurile de mamă, de soție, de noră, în general prin relații de tip familial, însă în calitatea ei de autoare, ea nu pare să se definească cu un specific feminin. Constanța Buzea, poeta, nu semnalează, în aceste pagini de jurnal, nicio diferență specific feminină a scriiturii sale. Poezia ei este una introspectivă, însă nu pune accentul pe aspecte legate de gen.

Un element omniprezent în experiențele Constanței Buzea este suferința. De la crizele de bilă pe care le trăiește din vreme în vreme și până la chinurile la care este supusă de către soțul ei, trăirile acesteia par toate marcate de suferință. Până și nașterea celui de-al doilea copil, Andrei, relatată în partea de început a jurnalului este prezentată într-o lumină mai mult negativă decât pozitivă, fericită. Ea descrie spitalul, masa de operație, asistentele cu o răceală care pare născută din teamă, iar momentul efectiv al nașterii apare ca un soi de eliberare, însă aceasta e înceată, iar parcursul revenirii, dureros, „[m]-ie rău, mi-e cald, mi-e foame, mi-e greață și lehamite de lentoarea cu care îmi revin. Mi-a fost teamă să nu alunec dincolo...”³⁰. Mai târziu, aceasta va remarca specificul copiilor de a fi nerecunoscători și faptul că își amintesc orice neajuns al părinților, inconștienți de suferințele pe care aceștia le îndură pentru ei. După întregul episod al nașterii, autoarea recunoaște că se simte

„infiniț obosită, anemiată, în urmă cu somnul, fără reacții spontane la agresiuni, ferindu-mă de atingeri, timidă, pudică, tăcută...”³¹

Dintre toate rolurile în care trebuie să intre, una dintre pozițiile majoră pe care o ocupă autoarea este aceasta, cea de mamă. Deși prezintă multe aspecte mai puțin fericite ale vieții de părinte, aceasta pare să fie singura legătură dintre cei doi soți, Constanța Buzea recunoscând că în lipsa copiilor, și-ar fi părăsit de mult soțul. Dacă nu ar fi avut responsabilitatea celor doi, nu i-ar fi îndurat tortura constantă la care o supunea. Tatăl este într-o continuă fluctuație între gingășie și nepăsare, chiar răutate. „Dar din experiență știu că pacea nu va dura, că e un fals. E doar un moment de respiro când își refăce energiile, camuflând o punere în scenă de proporții”³² afirmă ea, într-unul din momentele de seninătate.

Postura de călător pe care o asumă autoarea în Statele Unite ale Americii este o altă axă prin care Constanța Buzea pare să se definească. Cei doi soți pleacă timp de câteva luni cu o bursă pentru scriitori pe continentul american. Bineînțeles, ca orice turist est-european, ea se simte copleșită de abundența, ordinea și frumusețea locului, orașul ei preferat fiind Chicago, și datorită faptului că îl cunoaște pe Mircea Eliade și petrece câteva săptămâni în compania lui. Admirația turiștilor se întinde de la amabilitatea americanilor, care „când cumperi ceva, fie și un fleac, [...] vânzătorii se arată fericiți că le-ai trecut pragul”³³, trecând prin peisajul natural și ajungând până la ustensilele de dezăpezire ale populației, care sunt observate într-un pasaj. Autoarea menționează faptul că până și acestea emană eleganță și bogăție. Însă cu toată admirația pe care o manifestă

față de continentul american, autoarea se arată puternic legată de țara de origine și nu pare în niciun moment dispusă să o părăsească definitiv. Pe de o parte, dorul de casă se poate explica ușor prin lipsa copiilor din călătorie. Autoarea își exprimă în repetate rânduri regretul de a nu-i fi adus și pe copii, văzând alte cupluri care veniseră cu toții.

Astfel, personalitatea Constanței Buzea pare să se întindă între experiența de mamă devotată, deși obosită, și turistă copleșită și fascinată, însă cu dor de casă. Dar elementul cel mai pregnant în formarea identității autoarei este relația cu soțul ei, Adrian Păunescu.

Nu de puține ori abuzivă, căsnicia Constanței Buzea pare marcată de indiferență, mârșăvia și violența soțului. Cei doi se căsătoresc în 1961 și divorțează în 1977. În Jurnal nu se prezintă exact motivele pentru care cei doi s-au căsătorit, însă autoarea precizează că „două luni după căsătorie, am avut revelația eșecului. N-am fost niciodată cu adevărat unul pentru altul. [...] Infernul meu e închis, izolat, pecetluit, pe când el evadează când vrea”³⁴. Soția se simte mereu părăsită, mereu ignorată, mereu înșelată, însă tonul pe care prezintă toate acestea pare să trădeze un soi de mândrie cu care ea îndură toate abuzurile soțului. Din admirație față de talentul său sau poate dintr-o umilință înăscută, autoarea pare să treacă peste adulterul repetat al soțului, peste jignirile publice, chiar peste abuzul fizic. Aceasta povestește un episod din călătoria în Statele Unite în care dintr-un acces de nervi, soțul îi zgâria mâna de perete, rana ajungând până la os.

Constanța Buzea se descrie pe sine în raport cu soțul ei ca un „cal de hărțuire, victimă la îndemână”³⁵. Acesta preferă ca ea să nu se angajeze, să se ocupe de copii, să scrie, să publice, însă nu să câștige bani, acesta fiind „idealul castrant pentru care pledează perfid”³⁶. Întorcându-se din Statele Unite, cei doi rămân la Paris câteva zile, iar într-una din plimbări, autoarea vede o curea pe care și-ar dori-o. După ce îi spune acest lucru soțului, acesta face →

CUCU ANDREI

³⁰ Constanța Buzea, *Creștetul Ghețarului*. Jurnal 1969-1971, Editura Humanitas, 2009, p. 35.

³¹ *ibid.*, p. 29.

³² *ibid.*, p. 64.

³³ *ibid.*, p. 116.

³⁴ *ibid.*, p. 94.

³⁵ *ibid.*, p. 86.

³⁶ *ibid.*, p. 75.

o criză de nervi și o abandonează în mijlocul unui oraș necunoscut. Aceasta recunoaște că după un moment de dezorientare completă, își descoperă „resurse încă o dată să mă mai mir, să mă mai surprindă tratamentul, să nu intru în panică, ci doar într-un dezgust mereu înnoit”³⁷. Soțul autoarei este surd la orice dorință sau cerință a soției, ignoră aspectele care ea spune că ar deranja-o, critică majoritatea acțiunilor ei, este gelos pe un coleg scriitor care arată un minim de afecțiune față de ea, aducându-i un buchet de flori, însă este infidel, are copii cu alte femei, se arată evident interesat de altele, își trimite soția și copiii la munte, departe de oraș fără niciun fel de rețineri.

O explicație pe care o găsește autoarea pentru comportamentul excesiv de violent și malițios este asemănarea soțului cu tatăl său. Socrul Constanței Buzea se bucură de admirația fiului său, deși este proaspăt eliberat din închisoare și vede în nora lui o profitoare. Accesele de violență, predispoziția către înjurături par moștenite de la un tată abuziv, dar care a reușit să se impună în fața copilului său. În mod similar, soțul încearcă să se impună în fața soției. Mereu nemulțumit, mereu gălăgios, acesta se vede superior și astfel îndreptățit la toate excesele sale.

Femeia Constanța Buzea pare să suporte toate aceste abuzuri, singura ei formă de revoltă fiind câteva remarci pe care le face de față cu prieteni și jurnalul în sine. Ea pare să se definească prin rolul ei de martir, de femeie suferindă dedicată pe de o parte copiilor ei, de dragul cărora nu își părăsește soțul, iar pe de alta dedicată operei soțului. În numele reușitei poetului, autoarea este dispusă să-și sacrifice fericirea. Deși trăiește cu un „disperat gălăgios și plin de nervi”³⁸, ea recunoaște că „[a]bsurd, ce [o] distruge pare că [ii] priește”³⁹. Construcția ei personală nu se poate defini în afara acestei dureri permanente, de multe ori chiar fizică, iar sursa nesecată de motive de suferință este căsnicia. Ceea ce poate fi surprinzător este lipsa oricărei manifestări de insubordonare, de revoltă, de nemulțumire. Desigur, cei

doi divorțează în 1977, însă căsnicia lor durează 16 ani, iar autoarea afirmă că își recunoscuse greșeala de a se fi căsătorit după doar două luni.

Încă din primele pagini ale jurnalului, autoarea recunoaște că „bărbatul nu mai este filtrul, ci conducta venoasă care-mi pompează zilnic moarte în doze mici [...]”. Sunt departe de a fi apărată și sunt departe de a fi fericită⁴⁰ și că se simte „[p]rinsă în artificial și în fals, cu sufletul obosit [și] încerc nebunește să rezist prin extenuare fizică”⁴¹, și totuși nu încearcă să scape. Singura explicație plauzibilă pare a fi că martiriul, durerea, extenuarea, umilința ajung să configureze centrul identității acestei femei, iar renunțarea la acestea ar însemna o renunțare la sine. Încetarea suferinței ar însemna alienare, înstrăinare față de propria persoană.

Deși, în perioada relatată în jurnal, Constanța Buzea are parte de experiențe fericite, episoadele în care este însoțită de copii fiind în general prezentate într-o lumină bună, dominante sunt aspectele negative din viața acesteia, aspecte născute în primul rând din căsnicia nefericită cu Adrian Păunescu. Deși se bucura de succes în plan literar, avea doi copii iubitori și sănătoși, nefericirea permează întreg volumul, autoarea părând că nici nu dorește să scape de ea. Pe lângă suferința constantă, resemnarea este o altă trăsătură care pare definitorie pentru imaginea din jurnal a Constanței Buzea.

³⁷ *ibid.* p., 234.

³⁸ *ibid.* p., 22.

³⁹ *ibid.* p., 23.

⁴⁰ *ibid.* p., 21.

⁴¹ *ibid.* p., 21.

Conjugarea verdelui Se face tăcere în spirit...

Prăpastia e întregă, luna e pe jumătate...

Numai că, dacă privim cerul *noptii* noastre, vedem că luna nu mai e pe jumătate, ca în metafora lui Ion Caraion, și se azvârle cu piatra în cornul ei. Privind decorul, mi-am amintit de ceea ce spunea, într-un interviu, la Radio Tg. Mureș, George Țârnea: *sfârșitul lumii e tăcut*. Adică, sugera poetul, nu va fi un cataclism, potop de apă sau de foc, ci se va face tăcere în spirit și lumea va muri.

Se face tăcere în spirit...

Editurile publică maculatură; se vernisează pete tampoane de culoare, nu lucrări de pictură; în situl Ulpia Traiana Sarmizegetuza se cultivă ceapă și cartofi, Ministerul Culturii nedespăgubindu-i pe proprietarii pământului din interiorul și exteriorul Coloniei Ulpia Traiana Augusta Dacia Sarmizegetusa; autori de antologii literare cenzurează, azi, cum nici satrapii comunismului nu au făcut-o; proliferază festivalurile urât-mirositoare; premiile literare se cumpără; plouă în bisericile de lemn ale Transilvaniei; apar, din senin, filozofi care, spunând anecdote, adună ropote de aplauze; turnurile băncilor sunt mai impunătoare decât ale catedrelor, cum spunea unul dintre reputații arhitecți români, Dan Hanganu; ducem peste mări și țări, să ne reprezinte spiritualitatea, ponei din plastic roz, cu zvastica neagră deasupra cozilor; dacă pronunți numele unui mare scriitor, cei de lângă tine te înjură, „să nu faci pe nebulul...”; mărturiile elocvente de civilizație sunt aruncate în coltoane și subsoluri; se necinstesc simboluri religioase, sub acoperământul perfid al libertății de exprimare; se naște o nouă limbă română, în recuzita bazaconiilor incușilor siniștri; se acaparează catedre universitare, cu o lăcomie inimaginabilă a banului; sunt scoase sub reflectoarele teatrelor texte jenante, anume pentru piticii moderni (vorba lui Eminescu!), care aplaudând, să-și scuture rugina de pe zale.

Voit, spiritul e împins spre tăcere. Spre zid...Schimonosiții, zi și noapte, tropotind, vor ca acest popor să fie șatră.

Prăpastia e întregă, luna e mai puțin de jumătate. Dumnezeu, însă, e același...!

VALENTIN MARICA

DESPRE „FENOMENOLOGIA NARATIVĂ A SPIRITULUI ROMÂNESC”

(II)

3. Dimensiunea morală

Existența istorică românească nu poate fi înțeleasă fără dimensiunea ei morală.

După cum se știe, religia geto-dacă, credința zamolxiană, a avut numeroase valențe spirituale precreștine. Specialiștii în istoria religiilor le-au subliniat și comentat în variate moduri.

Asemănările pe care această religie le-a avut cu cea creștină au fost numeroase, dintre acestea demnă de subliniat fiind *asceza*. Este o trăsătură ce lipsea cu desăvârșire în celelalte religii din Antichitate, dar pe care o regăsim în credința creștină.

Pe fondul spiritual ancestral precres-tin, creștinismul s-a consolidat rapid și puternic, devenind, în timp, de nezdruncinat, *stâlpul de foc* ce i-a condus pe români prin *furtuna* istoriei sale vi-trege. Poporul român a creat astfel un autentic și fertil mediu în care sentimentul religios a înche-gat o comunitate *spirituală și morală* indestructibilă.

Pe această temelie s-a clădit Biserica noastră Ortodoxă și strămoșească, instituție divino-umană care a îndrumat și vegheat cu har respectarea valorilor religioase și morale, asigurând trăitorilor de aici motivația existenței și a dăinuirii lor într-un spațiu geografic și istoric bântuit de multe și sângeroase furtuni.

Neamul nostru și-a păstrat neștirbită ființa, datorită trăirii sale creștine și a numeroaselor locașuri sfinte zidite pe tot cuprinsul țării. În chiliile tainice ale acestor locașuri, românii au învățat primele litere, au învățat să-și iubească semenii, dar și dușmanii, au învățat să fie morali, slujitorii Bisericii fiindu-le cei dintâi dascăli și cei mai sânguincioși.

Pe acest postament al religiei creș-tine, românii și-au rânduit întreaga existență, și-au găsit puterea de a su-praviețui tuturor năvălirilor furioase ale hoardelor fără de Dumnezeu, veni-te din cele patru zări, din sălbăticiie și neștiute locuri, dar și din imperiile moderne, cu absurde și criminale pre-tenții cosmocrate, expansioniste și a-nexioniste. Am trecut printr-un necru-țător tumult istoric, din care totuși

neamul nostru a ieșit izbăvit, victorios. Credința creștină ortodoxă i-a dat putere poporului român să fie mai pre-sus de toate nelegiuirile asupritorilor. Doar ea i-a păstrat vie speranța atunci când aceasta părea definitiv năruită. Și i-a dat și forța interioară, neabătuta dârzenie, să lupte mai departe pentru înfăptuirea idealurilor sale.

Doar ea, această religie, a conturat și a desăvârșit profilul *moral* al acestui popor. Bunătatea, puterea de jertfă, înțelepciunea, dreapta măsură, îngădu-ința, respectul față de ceilalți, optimis-mul, idealul înalt al lucrului bine făcut, dorința de înduhovnicire, omenia și blândețea au fost cultivate și susținute de Ortodoxie. Părintele profesor Du-mitru Radu spune următoarele despre moralitatea creștinului: „*Adevăratul creștin are în asceză un model de via-ță. Adevăratul creștin nu trăiește ni-ciodată doar pentru sine, pentru că ex-istența lui e o proexistență. Adevăra-tul creștin are în Sfinți, care sunt eroii dreptei credințe, nu numai un ajutor, ci și un model demn de urmat. Mai a-les un model. Adevăratul creștin e ga-ta să-și dea viața pentru credința sa, așa cum au făcut în decursul istoriei zeci de mii de martiri proveniți din cele mai diferite straturi sociale*”⁴².

În concluzie, ideile de *moralitate* și de *sacrificiu* sunt puternic susținute de religia ortodoxă și de întreaga noastră existență istorică.

4. Dimensiunea misionară

Prin secolul al XV-lea se încheie perioada de cristalizare a civilizației și culturii românești în aspectele ei feu-dale fundamentale. După ce a depășit o perioadă anterioară de asimilare și structurare originală, urmează o perioadă de puternică iradiere culturală. De fapt, această iradiere culturală a avut loc și în secolele anterioare. Ea se va produce, dinspre Țările Române, în tot spațiul sud-est european și chiar până în Orient.

La începutul secolului al XVI-lea, Imperiul Otoman renunță la ideea de a cuceri cu sabia Țările Române, așa cum procedase în Peninsula Balcanică, și se va „*mulțumi*” cu „*închinarea*” lor și cu plata tributului. E o epocă în care și Habsburgii au plătit tribut sultanilor.

⁴² Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005, cap. „De la fenomenologia narativă la specificul național...”, p. 164.

Romancierul, istoricul și esteticianul Mihail Diaconescu, sacerdot al culturii române și apologet al Ortodoxiei, frescă de Grigore Popescu-Muscel (2012)

În acest fel, s-a ajuns la garantarea deplinei autonomii interne, la păstrarea instituțiilor politice, administrative, militare, juridice, religioase, profesio-nale (a breslelor), instructiv-educative (academii domnești la București și la Iași și școli de diverse grade) și cultu-rale proprii. Mai presus de toate a fost păstrată existența istorică a statelor feudale Țara Românească și Moldova. Acest lucru a însemnat existența unei clase conducătoare autohtone, capabile să ducă o politică proprie, să susțină o cultură originală, cu o puternică capacitate de iradiere în lume, și să țină în mâinile sale pârghiile vieții economice, atunci când în jurul său alte state erau nimicite și transformate în pașalâcuri turcești. Niciun supus mahomedan al sultanului aflat în Țările Române nu avea permisiunea să-și practice cultul în public. Nicio moschee nu a fost ridicată pe teritoriul aflat sub jurisdicția statelor românești, decât după 1877, când România și-a cucerit Independența.

Din nou, religia ortodoxă a fost un mijloc important de luptă împotriva încercărilor de stăpânire a puterilor din jur, de deznaționalizare și asimilare. Dar nu numai acesta a fost rolul cre-dinței ortodoxe practicate și susținute de români. De multe ori, domnitorii noștri și-au asumat rolul de *misionari*, de jertfitori în numele lui Hristos, de apărători ai creștinismului. Ei au apă-rat și au luptat pentru religia creștină.

O figură emblematică în acest sens a fost Ștefan cel Mare și Sfânt. El nu numai că a oprit înaintarea Imperiului Otoman până în inima Europei, dar a ridicat numeroase mănăstiri și →

MONICA DUȘAN

Biserici, extinzându-și munca de misionar în afara granițelor țării. Astfel, Ștefan cel Mare și Sfânt inaugurează obiceiul de a trimite în lumea ortodoxă din Imperiul Otoman manuscrise frumoase, cărți tipărite, obiecte de cult, broderii cu caracter religios, odăjdii, prapuri, precum și donații în bani. Ștefan cel Mare și Sfânt a luptat pentru apărarea întregii creștinătăți.

Sunt numeroase aceste acțiuni românești în tot Răsăritul ortodox. Prestigiul pe care îl dobândesc Țările Române în lumea ortodoxă, mai ales în vremea lui Neagoe Basarab „*ctitor a toată Sfetagora*” și pe vremea lui Petru Rareș, face ca elemente ale culturii române să pătrundă în mai toate acele locuri unde viața culturală și artistică creștină din imperiu mai continua. „*Consecință a trecerii lor sub patronajul domnilor români, la mânăstirile din Athos se zugrăvesc acum portretele ctitoricești ale domnilor și ale unor ierarhi români: Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab, Alexandru Lăpușneanu, Radu Mihnea, mitropolitul Teofan al Moldovei ș.a. Un savant ca Strzygovski a considerat, studiind arhitectura și pictura Sfântului Munte, că în această perioadă nu arta Athosului influențează pe a Țărilor Românești, ci invers.*”⁴³

După apariția tiparului, se vor răspândi și mai mult în Peninsula Balcanică tipăriturile slave și grecești produse în Țările Române, exemplare ale cărților lui Macarie ajungând până la Athos. Aria de răspândire a ajutoarelor și a elementelor de cultură românească va atinge maxima expansiune în secolul al XVI-lea, pe timpul lui Neagoe Basarab, iar în secolele următoare, în epoca lui Brâncoveanu, când în Țările Române se tipăresc cărți pentru greci, slavi, arabii ortodocși, dar se trimit tipărițe și tipografi și pentru credincioșii creștini din Georgia.

Din toate cele arătate mai înainte, se poate observa că, timp de câteva secole, Țările Române au avut un rol covârșitor în susținerea și răspândirea religiei ortodoxe în toată Peninsula Balcanică și chiar mai departe. De aceea existența poporului român se poate mândri cu dimensiunea sa misionară.

⁴³ George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, vol. I, Editura Științifică, București, 1969, cap. „Epoca genezelor (secolele X-XVI) – Orizonturile”, p. 48.

DESPRE GÂNDURI ȘI CUVINTE

Cuvintele sunt și nu sunt ale noastre. Le învățăm și învățăm să fim, învățându-le. Avem sentimente cărora cuvintele nu pot decât să le dea ocol. Și avem cuvinte pe care gândurile le ocolesc îndelung.

Gândul și cuvântul fac o pereche stranie. Cât din ceea ce gândim este influențat de bagajul de cuvinte de care dispunem? Și în ce măsură cuvintele au fost create de gândurile care își pretindeau dreptul de a fi? Mai degrabă gândurile sunt ale noastre. Cuvintele nu. *Căci cuvintele pe care Tu mi le-ai dat Mie, Eu le-am dat lor, iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit și au crezut că Tu M-ai trimis.* (Ioan, 17,8). Gândul, străin de cuvânt, se naște în cuvânt. Dar câte din gândurile noastre se nasc în Cuvânt? *Eu le-am dat cuvântul tău și lumea i-a urât, pentru că ei nu sunt din lume, așa cum nici Eu nu sunt din lume* (Ioan, 17,14). Cuvântul ne este străin. Tot așa cum străin ne este și sacrificiul pe care îl simbolizează crucea. Atât de străin, încât de 2000 de ani nu conținește să ne uimească.

Cuvântul este crucea pe care ne răstignim gândurile. Ce binecuvântată este această cruce, această aproximare a gândului în cuvânt, această înstrăinare de noi care ne permite să ne apropiem de celălalt... Și totuși, câtă suferință poate aduce cu sine. Câtă energie punem în a-i demonstra celuilalt că nu are dreptate, că nu gândește bine, că se înșală! Că doar noi avem dreptate, că doar noi gândim bine. Că doar noi ne merităm privilegiul de a gândi. De fapt, câtă energie consumăm pentru a ne convinge că rostul nostru în lume este mai important decât al lui! Și pentru asta ne legăm de cuvinte.

Deși absență a binelui, răul nu este lipsit de consistență. El are consistența pe care i-o dau gândurile noastre născute din nevoia nemăsurată a egoului de a fi, de a-și declara existența și de a-și proteja granițele. Acel ego care îl exclude pe Dumnezeu, care folosește cuvintele nu pentru a-și înstrăina gândurile, ci pentru a se înstrăina de ceilalți. Care, în acest fel, își proiectează urâtenia asupra lumii, cu speranța nemărturisită că lumea se va

contamina, va deveni la fel de urâtă ca el. Și care, după ce a urâtit lumea, își asumă cu mândrie rolul de apostol al urii, căci ura rămâne, nu-i așa, singurul sentiment pe care îl mai poate inspira o asemenea lume. Cu ce gust de leșie rămâne cel care tocmai i-a servit răului de unealtă... Deoarece, fiind o absență care se manifestă, răul nu se satură niciodată. Nimic nu poate umple acest sac fără fund. Desigur, cu excepția Nimicului.

Dumnezeu a ridicat gardul din jurul lui Iov. Mă întreb din ce o fi fost făcut acel gard? Și de ce a permis răului să se manifeste? Asemenea lui Iov, suntem cu toții descoperiți în fața răului? Din ce să împletim un nou gard? Căci răul își caută trup și nu-și poate împărți locuința cu lumina. Poate de asta, cu cât ne ridicăm mai mult spre lumină, cu atât răul ne pândește și mai tare ne pune la încercare. Cum să mă apăr de rău? Nu pot ridica în jurul meu decât garduri vremelnice. Cum să înving răul? Cum să împrăști întunericul? Cum să fiu lumină? Soluția gnostică a mântuirii se oprește la jumătatea drumului. Lumina izvorâște din suflet. Cunoașterea singură, fără iubire, mă cufundă în întuneric.

Există în limba română un cuvânt care ne învață să gândim cu inima, să cunoaștem cu sufletul: cuvântul *omenie*. *A te purta cu omenie*, adică a te împăca deodată cu sinele și cu celălalt. În *omenie* se întâlnesc cunoașterea de sine și iubirea născută din cunoașterea celuilalt prin raportare la sine, desăvârșirea lăuntrică și deplina integrare în lume. Cunoaștere iubitoare și iubire cunoscătoare, de sine și de celălalt, omenia presupune conștientizarea limitelor, asumarea eșecului de a fi în lume doar ca intelect și depășirea acestuia prin punerea intelectului în slujba iubirii. *Omenia*, stranie punere a gnozei în slujba mântuirii creștine.

Altul, celălalt, acela. Dacă infernul este în ceilalți, calea către mântuire ne este arătată de acela, de acela pe care îl cunoaștem, care, deși este diferit, ne seamănă, care, fără a fi noi, este la fel ca noi. De Cel care, fără a fi din lume, este în lume. Mai rămâne să fim și noi ca EL.

DANIEL TACHE

AMURGUL IUBIRII

(X)

Ceea ce Platon tinde să depășească – și în aceasta rezidă motivul preferinței noastre pentru filosofia lui ca una din sursele principale ale iubirii – pasiune – este magia unitivă prealabilă, care, în forma entuziasmului orgiastic, șterge granițele între divin, uman și animalic și abolește orice responsabilitate. De aceea apare o articulare a două lumi, a lui Heraclit și a lui Parmenide, una peste alta, în trepte, de aceea apare această lume transcendentă a Ideilor, care este mai consistentă sau mai reală decât lumea efectivă, sensibilă, în care noi trăim: pentru a construi niveluri distincte ale animalicului, umanului și divinului. Platonismul se opune orgiasticului și indistinției cu prețul unei mistici unitive de gradul al doilea, a unei mistici ce pretinde sufletului să părăsească corpul-mormânt și să se întoarcă în cerul Ideilor pure, să revină în lumea căreia i-a aparținut. Sufletul se poate întoarce în cerul Ideilor pure numai în măsura în care este capabil să moară pentru această lume, să-și însușească lecția socratică a morții, numai în măsura în care, în această lume, este capabil să facă filosofie pentru a accede la responsabilitate și la libertate. De aceea, în contextul dorinței platoniciene există această ambiguitate: sufletul dorește moartea corpului, pentru a obține în schimbul acestei morți, nemurirea. Aceasta este în esență formula dorinței platoniciene.

Dorința nu poate fi deplin satisfăcută decât prin sublimarea ei într-o altă lume sau prin plasarea ei într-o indistinție primordială, anterioară apariției sexualității⁴⁴. Niciun obiect⁴⁵

real, sensibil, carnal, nu o poate satisface în cursul existenței; nimic în lumea sensibilă nu poate satisface deplin și definitiv dorințele noastre. Nici una din iubirile noastre din această lume nu poate fi Absolutul, adică nici una din ele nu ne poate face deplin fericiți și nu poate dura la nesfârșit. Trebuie, deci, să rătăcim din obiect în obiect sau, mai degrabă, din vis în vis, căutând în spatele fiecărui obiect real, un obiect imaginar. Aici devine clară lecția de infidelitate a erosului platonician: ceea ce este important pentru dorință este de a-și menține vie mișcarea în această lume, de a nu se fixa, de a nu se vâri într-o fundătură, de a nu se bloca. Dincolo de căutările ei terestre și carnale, dorința mărturisește, la Platon, originea ei celestă și spirituală și ne spune nouă că nu aparținem acestei lumi. În mod esențial, ea semnalează o lipsă care, singura, ne-ar putea elibera din corpul-mormânt. Teologia creștină, filosofia modernă, psihanaliza freudiană se înscriu în tradiția interpretării platoniciene, care recunoaște dorinței terestre atât forța inexorabilă, cât și deșertăciunea inevitabilă. Încă de aici apare foarte clară distincția dintre nevoie și dorință: nevoia trebuie satisfăcută și este satisfăcută în general prin obiecte și servicii reale.

Desigur, nu atât din cauza acestei filosofii a dorinței care oferă puncte de plecare în constituirea iubirii pasiune, cât din cauza *Republicii* este considerat Platon un precursor al societăților închise, totalitare, chiar comuniste. Dacă este un precursor real, atunci Platon este și precursorul teocrației medievale: cele trei funcții, religioasă, militară și productiv-

Vedere spre Teatrul Național,
Timișoara

⁴⁴ În acest context, al analizei dorinței, obiectul nu are nimic comun cu noțiunea de lucru, de fiind neînsușit etc.. El desemnează mai totdeauna o persoană spre care se orientează dorința – în psihanaliză, *libido*-ul – subiectului.

comercială, prezente în societatea arhaică, utopizate în Republica, reapar cu suficientă claritate în retribalizata – prin invazia popoarelor migratoare, a barbarilor – societate medievală occidentală. Interesant pentru noi este însă faptul că forma existențială a relațiilor inter-personale care este iubirea-pasiune apare tot aici.

Este un ultim argument – alături de cele prezentate de rezumarea doctrinei platoniciene a dorinței de mai sus – care ne îndeamnă să credem că Denis de Rougemont a căutat prea departe în Orient originea misticii iubirii pasiune.

Inițial, modelul ontologic al creației prin fragmentarea unui Absolut unic, deci al creației prin căderea în multiplicitate și al salvării prin revenirea la unitate este unul general religios.

Acest model ontologic pare să fie sursa magiei unitive orgiastice, a magiei sexuale sau erotice orientale care privește tehnicile corporale. Platonismul îl transformă într-un model ontologic filosofic care propune o mistică unitivă a sufletelor. De aici ne vine ideea de largă circulație încă în apercepțiile noastre sentimental-erotic-apetitive, a „sufletului pereche”.

Creștinismul refuză acest model în numele tradiției iudaice pe care o presupune și pentru care între creator și creatură există o prăpastie ontologică de netrecut și nu acceptă decât o mistică, dacă putem spune astfel, a persoanei.

Cu toate influențele și similaritățile, creștinismul se desparte de Platon pentru că, în esența lui, ca și religie sau teologie a persoanei, există prăpastia ontologică între *creator* și *creatură*, o prăpastie ontologică pe care Iisus o mediază, dar pe care nimic nu o poate umple.

Acesta este punctul în care creștinismul repudiază la rândul lui moștenirea platoniciană. Dar nu la fel de mult pe cât repudiază dualismul maniheist.

De aceea, sentimentalismul creștin medieval, în mijlocul căruia se naște iubirea pasiune, este mai aproape de teoria dorinței a lui Platon și de mitul androgenului, adică de ideea sufletului pereche, decât de egalitatea între sexe care, și ea, nu este numai cathară, ci și platoniciană.

AUREL CODOBAN

⁴⁴ Există dorință înainte de cădere la Platon și în creștinism? Desigur, pentru că numai așa putem explica inexplicabilul căderii. Asupra sensului ei precis vom reveni însă mai jos.

Era prin 1969, un an în care m-am dus la Bontăieni, într-un loc liniștit și pitoresc, în apropierea băilor cu ape tămăduitoare de la Dănești, pentru a o cunoaște pe Aurelia Rusu, muză care a aprins inspirația creației poetului pătimirii noastre Octavian Goga. Mi-a fost de ajutor prețios un vecin, care ne-a înlesnit întvederea. Îmi aduc aminte că a ieșit dintr-o cameră, cu o sticlă cu vin roșu, în mână, și două pahare frumoase. După ce ne-a închinat cordial ne-a spus:

„Poate nu știți din ce pahare bem. Din acestea a băut Tavi, frățiorul, cum îi ziceam eu, în 1936, când Goga a fost pe aici și a luat masa la Băile Dănești, când eu am trimis veselă și pahare, dar eu nu am participat.”

Din aceste pahare aveam să mai beau o dată, pe prispa casei învățătoarei Aurelia Rusu, savurând bucuria încheierii filmărilor la documentarul despre Goga și prietenia lui cu această învățătoare, realizat în colaborare cu Mia Țelman pe atunci la AXA tv.

Povestea sentimentală dintre poetul Octavian Goga și Aurelia Rusu începe în iarna anului 1900, când era elevă, în ultimul an, a Școlii Pedagogice din Blaj, iar Goga în ultima clasă de liceu la Brașov. Au petrecut împreună doar două zile, la nunta fratelui ei Romul Rusu, la Tohanul Vechi, de lângă Brașov, dar suficiente pentru ca între cei doi să se aprindă flacăra dragostei. Ne-a povestit ce moment emoționant a trăit și unic în viața ei când poetul, seara, i-a dat o serenadă, prin care și-a manifestat atașamentul pentru fata de o frumusețe rar întâlnită. „Nu mai puteam de emoție. Nu știam ce să mă fac. Știam că o fată, cunoscută de-a mea, când iubitul i-a dat o serenadă, a aprins lumina și apoi a stins-o. Și așa am făcut și eu. În plimbările noastre, am conceput un plan de viitor, dar era un vis prea frumos ca să devină și realitate, eu să studiez pictura la Budapesta, iar el literale, ceea ce s-a și întâmplat. Soarta ne-a despărțit.”

Ambii parteneri aveau să trăiască o veritabilă dramă. Poetul Goga, la Budapesta, iar Aurelia, acasă. În scrisorile trimise Aureliei răbufnește adesea drama trăită de poet.

Aurelia Rusu (1882-1975). Muza inspiratoare a poetului O. Goga.

Din cele relatate nouă, drama Aureliei Rusu atinge punctul culminant în 1906, la trei ani de la întreruperea corespondenței sentimentale între cei doi, ca urmare a amestecului familiei Rusu în relațiile dintre cei doi, an în care Goga se logodește și apoi se căsătorește cu Hortensia Cosma, fiica unuia dintre cei mai bogați și influenți oameni din Ardeal, Partenie Cosma, directorul prosperiei bănci Albina, din Sibiu. „Atunci, am simțit că totul în viața mea s-a năruit. Au fost momente după aceea, când eram descumpănită și credeam că nu voi putea trăi, fără să-l am alături pe Tavi. Lăsând gospodăria în grija unor vecini, m-am dus la o cunoștință pe valea Someșului. Când am rămas singură și gazdele au plecat la câmp, m-am dus la Someș, să mă arunc în râu. Cale de vreo doi kilometri, până la apă, s-a dat în conștiința mea o bătălie între viață și moarte. M-am gândit că nu era chibzuit să fac așa un mare păcat, că eram fată de preot. Dar, iată că, ajunsă lângă râu, îmi iese înainte un dulău mare alb, care lătra puternic către mine, de era gata să mă sfășie dacă m-aș fi apropiat de el. M-am întors. Când am ajuns către casă, apa râului mă chema din nou. Și am pornit spre ea, în același zbcium sufletesc. Când m-am apropiat de vale, același câine mare mi-a ieșit în drum, lătrând la fel de întăritat. Mi-am zis atunci că e un semn de la Dumnezeu și-am hotărât să-mi închid destinul într-o mănăstire.”

Aurelia și-a închis, vremelnic, destinul într-o mănăstire, lângă Sibiu. Goga, foarte mișcat de această hotărâre, i-a făcut o vizită, dar Aurelia i-a refuzat întvederea. Episodul a lăsat urme în creația poetului. Cum ea însăși ne-a mărturisit, sub puternica impresie a acestui episod, a scris poeziile „Chemare” și „Răsună toaca”. Parcă o văd și o aud și acum cu cât patos recita:

„Răsună toaca de utrină,
În pacea unei nopți târzii
Și, rând pe rând, câte-un opaiț
S-aprinde-n mutele chilii...”

De glasul ei tresari pe pernă,
Măicuță, tu, cu chip frumos,
Și-alergi în grabă la altarul
Mântuitorului Hristos.

Din cele povestite de interlocutoare, au mai fost tentative ale poetului de a o vedea pe Aurelia, pe când era dascăliță la Bontăieni, căci în 1902 părinții au scos-o de la mănăstire, încadrându-se ca învățătoare în satul Negreia, după care se mută la Bontăieni. Parcă o aud și acum, cu ce elan verbal ne-a povestit de o tentativă a „frățiorului” de-a o vizita la Bontăieni: „Goga venise la Baia Mare, unde a conferențiat în 1932, cu o sală arhiplină, după care s-a organizat o vizită la Șișești, la mormântul lui Lucaciu. Poetul a ajuns cu mașina până la intersecția drumului principal cu cel ce duce la băi. A trimis niște copii să mă înștiințeze că vine să mă viziteze. Am închis ușa și am tras perdelele. Goga a urcat scările și a bătut puternic în geam, strigând cu voce tare: Surioară, sunt eu, frățiorul Tavi, deschideți, vreau să vă văd! Iar eu am rămas încremenită în spatele perdelelor. Îmi pare tare rău acum că am refuzat să-l mai revăd.”

Trăind drama despărțirii de „poetul pătimirii noastre”, viața dascăliței a luat o întorsătură aparte. A refuzat căsătoria cu altcineva, preferând o viață pură, fără petreceri și nunți, trăind retrasă, dar visând toată viața, alături de poet „într-o nuntire albă”. Dormind cu poeziile lui la cap, l-a visat adesea. „O dată l-am visat tare frumos. Parcă urcam scările unei biserici, mergând către altar, el mire și eu mireasă.”

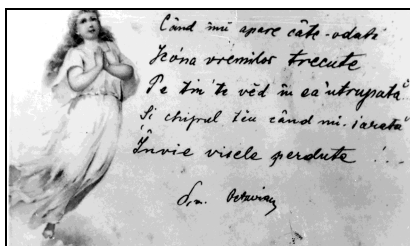
Aurelia Rusu și-a făcut din poetul tânăr o icoană și cu ea a trăit toată viața și cu scrisorile, 51 la număr, trimise de poet de la Budapesta. →

PAMFIL și MARIA BILȚIU

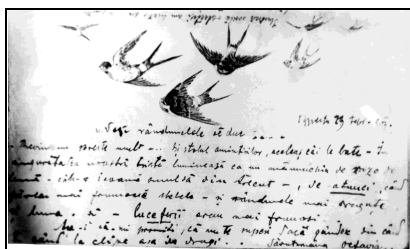
Din aceeași icoană au făcut parte și paharele, din care a băut Goga, vesela cu care a servit masa, tacâmurile și mai ales pianul vienez cu coadă, dăruit de poet, cu o frumoasă efigie cu chipul poetului, pe care scria: „pentru scumpa mea Aurelia Rusu. Octavian Goga”. Pianul l-am recuperat, care inițial a făcut parte din inventarul camerei-muzeu Octavian Goga-Aurelia Rusu, pe care am organizat-o la Șișești împreună cu Ion Igna, pe atunci directorul Muzeului Județean, în incinta școlii de la Muzeul „Vasile Lucaci”. Numai că, datorită presiunilor și amenințărilor nepoților dascăliței, am fost nevoiți să desfacem camera-muzeu, care începuse să fie vizitată. Pianul, pe care l-am recuperat de la familia Flaviu Făt, înotând printr-o ninsoare deasă și o zăpadă teribilă, în iarna lui 1992, împreună cu Maria, a rămas la Șișești, ca să mențină vie povestea proprietarei, căci el închide o amintire și o dovadă a afecțiunii poetului față de dascăliță. Am avut plăcuta ocazie să-l aud sunând, când am vizitat-o pe Aurelia, la solicitarea noastră interpretând un fragment dintr-o piesă muzicală. „Vai ce frumos sună! E un pian minunat vienez, a mai exclamat ea.” Îi plăcea să cânte la el seara, cu ferestrele deschise, să o asculte vecinii. Am convorbit mult cu dascălița. Știa multe despre Octavian Goga. Mi-a spus că în tinerețe era darnic în relațiile cu fetele, mai ales cu cele din Rășinari. O curta ba pe Lili Vincenz, care era pictoriță, ba pe frumoasa Adelina Olteanu (1877-1910), pentru care Goga a avut o mare pasiune, dorind mult să o ia de soție. Aurelia știa și despre acest episod trist din viața poetului, când l-a îndemnat pe Octavian C. Tăslăuanu, cel mai bun prieten și apropiat colaborator încă din vremea șederii la Budapesta, la un bal, la Rășinari, s-o convingă pe Adelina să-l ia de soț pe poet. Dar nu a reușit. Însă în timpul dansului cuvintele rostite „Vrei să dansăm dansul acesta toată viața?” de bunul său prieten au vrăjit-o pe Adelina, așa de mult, încât partenera i-a răspuns favorabil. Cei doi s-au căsătorit în secret, iar relația de prietenie dintre Goga și Tăslăuanu s-a răcit după aflarea celor petrecute. Dascălița mi-a mai mărturisit că poetul nu adus-o bine în prima căsătorie, dar și Veturia Triteanu a făcut totul pentru a-l atrage pe Goga de partea ei.

Dăscălița a fost la Ciucea, pentru a o cunoaște pe doamna Veturia. A ezitat să-mi spună cum a fost primită. A deplasat discuția asupra modului cum a impresionat-o mausoleul poetului și mai ales epitaful, pe care mi l-a recitat plină de emoție: „Jur împrejur e largul care cântă, / E soare-n cer, e sârbătoare sfântă / Și-n vreme ce mi-a amuțit pământul / Fiorul păcii-n suflet mi se lasă / Eternități îmi flutură veșmântul / Simt Dumnezeu cum mă primește-n casă.” Zicea că prin aceste versuri, care fac parte din poezia „Din larg”, poetul și-a presimțit sfârșitul cu mulți ani înainte. Într-adevăr poezia a apărut în „Țara noastră”, în 1922. Ea nu știa că Goga a avut acea intuiție funestă chiar înainte de a muri, la 30 aprilie 1938, când scrie poezia „Cântă moartea”: „Îmi cântă moartea la fereastră / Ca o vecernie-n surdina / Îmi cântă-ncet povestea noastră / Un joc de umbră și lumină.” Curând Goga avea să moară, la 5 mai 1938.

Dăscălița se întreba cum de a murit Goga așa brusc, când era un om tânăr încă și viguros? Nu știa și s-au ținut în secret împrejurările prin care a murit poetul otrăvit din ordinul Regelui Carol al II-lea, la Restaurantul New York, din Cluj, unde a consumat printre altele și bere, în care i se administrează otrava aducătoare de moarte (notează Dan Brudașcu în lucrarea **Goga și Francmasoneria**, Cluj-Napoca, 2007).

Scrisoare-autografă, semnată Octavian, trimisă de poet, de la Budapesta, Aureliei Rusu

Scrisoare-autografă semnată Octavian, trimisă Aureliei Rusu, de la Budapesta, la 23 feb. 1903
Notă: Fotografiiile fac parte din colecția Pamfil Bilțiu

Strada aerului

Maicii Nicolaida, din Ierusalim

E-o săptămână verde,
înflorită-n mine
las în urmă poezia lumii
și fredonez
salom, salom, salom...
pe Strada Aerului
din Ierusalim,
coborâm, coborâm
prin înserarea care duce
spre lume,
și cer
Maica Nicolaida,
micuță, tânără și agilă,
mă-nsoțește prin amurg
ca un desen
misterios, nedescifrat... în
mișcare
vecin cu pașii noștri
e Zidul Plângerii, adânc săpat
la stânga privirii
spre dreapta timpului
nerostit...
din fortăreața serii
crește-o aripă
de înger, singuratecă
în jur plutește
un flux enigmatic
nu sunt copaci,
nu sunt nici păsări
suntem naufragiații
de pe-o stradă suspendată
între acum
și ce va fi să fie
oare,
drumul e în noi
sau înapoi?
Îngere, ajută-ne să nu ratăm
călătoria
prin această înserare
iată, Maica Nicolaida
are mâna sa
prelungită
în inima ta
o simt cum zvâcnește,
Îngere,
această înserare
ne-ar putea lega.

5 decembrie, 2012

VERONICA BĂLAJ

Amore, more, ore, re – matrioști de rime

**Amore,
more,
ore,
re**

De când cat de sapă-n UE,
n-am iubire, ci amore
și mi-e dor de Marea Neagră,
lac rusesc, Ciornoe More,
când, la interviu, sudoarea,
valuri, valuri, în reci ore,
îmi umple de sare gura
și din gamă scot doar do, re...
*

**Comori,
omori,
mori,
ori**

Un pumn de litote,
pe-un șnur înșirai;
prea puțin în lada de comori!
Să te-ncurci cu Goethe,
să strigi „clipă, stai!”
evident, vrei timpul să-ți omori...

Trec la Don Quixote,
alt nivel de trai,
colb de clipe vânturate-n
mori...

Gama n-are note
sau eu nu am grai,
dar sunt hotărât: acum, ori, ori!
*

**Reflux
eflux
flux
lux**

Citesc în frigider
(încă mai am!):
nivel de trai în evident reflux.

Mai multe halbe-n pub
(le văd prin geam),
pe lângă ziduri, din sugaci, eflux.

Prind cheag „băieți deștepți”
(purtând alt hram),
prin pix, absorb
producția în flux.

Râvnesc un cozonac
(nu fac tam-tam),
căci pita, pentru mine, e un lux...
*

**Asistare
sistare
stare
tare
are**

Mă știu nevinovat,

adică prost,
n-accept nici din oficiu asistare!

Dreptate-am căutat,
ba și un rost,
s-a decretat a șanselor sistare...

Sunt prea calificat
– și cu ce cost! –,
deci alții vor proba ce sunt în stare...

Fiind și botezat,
mereu în post,
ce nu m-a doborât m-ar face tare...

Am un CV bazat
– sunt chiar un fost? –
și mintea de pe urmă loc nu are...
*

**Scoboare,
coboare,
oboare,
boare,
oare,
are,
re,
e**

După infernale
ceasuri de dogoare,
soare stors, sub zare,
gata-i să scoboare;

scofilcit ca micul
ars din scobitoare,
chior, scrutez mercurul:
o să mai coboare?;

clătinate cârduri
ies din scaldătoare,
baliği fumeğânde
nădușesc oboare,

iar regina-noptii,
nobilă pudoare,
își ascunde chipul,
așteptând o boare;

muștele bețive
must sorb din sudoare;
din ouă clocite
ce ieși-va, oare,

când, clapon, cocoșul
fără de odoare,
fierte în suc propriu,
rostul nu-și mai are?!

Zac sub piramide,
păstrați la răcoare,
toți prealuminații
sub divinul Ra/Re,

în timp ce creștinul
sfârâie-n cuptoare,
prin infern, cu Dante,
când contestatar e...

**Sulițe,
ulițe,
lițe,
ițe**

Zile de cuptor,
grâu snopit pe arii,
soare peste deal de două sulițe;

tuse de tractor,
care cu avarii,
nori de pleavă în vârtej pe ulițe;

capre, câini, păstor,
țarc mâncat de carii,
pun de mămligă-n tuciuri lițe;

de plâns perceptor,
alungat cu parii,
șef de post se-ncurcă iar în ițe...
*

**Amare,
mare,
are,
re**

Dau nălucile năvală
cu senzații dulci-amare,
vânturi, valuri nu le spală,
sare răni absorb din mare,
fost-ai ieri, mare scofală,
azi răbdare timpul n-are,
în zadar a vieții școală,
ștergi din DEX a relua, -re!
*

**Sonor,
onor,
nor,
or**

Mi-e visul panoramic și sonor,
scenariul, numai aur și onor;
alb-negru, la trezie, sub un nor,
schimb trama, replici grele după or...

SORIN BASANGEAC

(din volumul „Amore, more, ore, re – matrioști de rime”, în curs de apariție)

După primul volum, apărut în 2006, reunind studii, unele publicate prin diverse periodice, altele inedite, toate anterioare anului 2000, în care a readus în atenție discuțiile privind realismul, naturalismul, expresionismul și modernismul romancierului și a încercat o definire a weltanschauungului scriitoricesc al lui Liviu Rebreanu, Ionel Popa dă acum la iveală cel de-al doilea volum al „Scrisorilor”, consacrat prozei scurte rebreniene.

Scopul acestui tom secund este foarte clar exprimat în „Argumentul” ce deschide volumul: autorul își propune să „scoată la lumină independența [prozei scurte] față de proza lungă, originalitatea și caracterul de operă literară finită”, sau, mai concis spus, să scoată proza scurtă „din starea de victimă a romanelor”, depășind/îndepărtându-se de „prejudecățile și clișeele critice” cu care a fost judecat până în prezent acest segment din creația rebreniană. Prin urmare, autorul urmărește încadrarea nuvelor în proza românească de la începutul sec. al XX-lea (1900-1912-1920 – adică până la apariția romanului „Ion”), stabilirea locului ei în cadrul general al operei rebreniene, clarificarea unor probleme legate de clasificare, sublinierea unor aspecte ale evoluției generale (tematică, stilistică, narativă).

Primul capitol este dedicat textelor în limba maghiară, semnate Olly Oliver, lipsite de „vână epică”, aflate „la pragul mediocrității”, având doar o „valoare de document socio-moral” și o „importanță biografică”, texte în care autorul – în prelungirea observației făcute cândva de Nicolae Gheran – recunoaște un singur aspect demn de reținut, acela că „în sufletul personajelor (masculine) se ivește un diavol care le dereglează în mod dramatic existența până la «deraiere». Acest diavol este erosul”.

Al doilea capitol raportează proza scurtă rebreniană (de la debutul în revistă din 1908, cu schița „Codrea”, la reluare „Dezertorul”, apoi, în volum, „Glasul inimii”) la „starea prozei” românești a momentului, cu afirmația tranșantă: „Până la 1920, anul publicării romanului *Ion*, istoria literaturii noastre e istoria prozei scurte”,

dominate de Sadoveanu, Galaction Agârbiceanu, secondați de Emil Gârleanu și Ion Al. Brătescu-Voinești, care au însă în spate „o pleiadă de mediocrități”, de sorginte sămănătoristă și poporanistă, cultivând „un amestec de romantism și realism minor”. Concluzia lui Ionel Popa privind debutul lui Rebreanu, ce a produs în proza începutului de veac XX „o adevărată revoluție”, reiterează afirmația lui Tudor Vianu: „realismul românesc intră într-o nouă fază”.

Urmărind receptarea critică a prozei scurte, Ionel Popa distinge trei etape: receptarea debutului, critica interbelică și „valorificarea moștenirii literare” a lui Rebreanu din perioada comunistă – în toate momentele fiind considerată „doar o haltă pentru viitoare romane”, inclusiv pentru cele două somități critice interbelice, Lovinescu și Călinescu, nuvelele și schițele lui Rebreanu neexistând „pentru ele însele”. Nici mai târziu optica nu se schimbă, N. Manolescu, de pildă, considerând prozele scurte „exercitări ale mâinii în vederea operei ulterioare da, însă majoritatea fără valoare de sine stătătoare”. „Un moment de răscruce” în schimbarea opticii este reprezentat de începerea publicării ediției critice (1968) de Nicolae Gheran și Nicolae Liu, primele trei volume conținând aproape toată proza scurtă a scriitorului. Când, în 1986, N. Gheran publică monografia „Tânărul Rebreanu”, referindu-se la relația nuvelă-roman, criticul renunță la simpla factologie venind cu o nouă înțelegere a filiației.

Tot în 1986, Ion Bogdan Lefter „mișcă inertiile critice”, văzând proza scurtă rebreniană ca produs artistic

autonom, scoțându-l de sub tutela romanului și renunțând la criteriul socio-tematic de clasificare și analiză în favoarea criteriului naratologic.

Capitolul „Prezentare generală a prozei scurte” insistă asupra celor trei propuneri de clasificare – formulate de Alex. Piru, Mihai Zamfir și Ion Bogdan Lefter, cărora le alătură și pe G. Gană și Gh. Glodeanu –, autorul amendându-le, pe rând, pentru a propune apoi un nou tablou, pe care îl va dezvolta într-un capitol separat. Cronologic, delimitează câteva etape: **acasă** (unde scrie primele proze apărute în „Lucefărul”), **în țară** – cu două momente, cel al „Convorbirilor critice” și cel al „Sburătorului”, și consideră desfășurarea în timp a prozei scurte încheiată în 1921 (când apare volumul „Catastrofa”), textele ce vor urma, valoric diferite, nemaismbând „cu nimic imaginea autorului, împlinită la acel moment”.

Înainte de a trece la cartografierea propriu-zisă a prozei scurte, Ionel Popa evidențiază concepția lui Rebreanu despre nuvela românească, expusă în „Centenarul nuvelei românești – 1940”, inițial susținută oral la Academie, reluată apoi în volumul „Amalgam” (1943), considerând că expunerea „conține câteva idei despre proza scurtă românească care sunt aplicabile textelor sale de proză scurtă”.

Capitolul dedicat analizei propriuzise a prozei scurte rebreniene stabilește următoarea clasificare: 1. Prozele debutului („Glasul inimii”, „Ofilire”, „Cântecul iubirii”, „Hruba”, gândite și scrise **acasă**, în intervalul, februarie 1908 - toamna lui 1909, care „cronologic, stilistic și chiar ca univers uman [...] formează o unitate”); 2. Prozele de analiză („Răfuiala” considerată „prima țâsnire a ceea ce vom numi geniul rebrenian”, „Proștii” – „prima sa capodoperă”, „Nevasta” – „nuvelă psihologică cu un oarecare substrat moral-filosofic și mai puțin o nuvelă socială de inspirație rurală, cum se susține mereu”, „Dintele” – un text care certifică deschiderea spre roman a lui Rebreanu, „Fiara” – „ultima mare realizare a epicii scurte”); 3. Prozele citadine (cu înțeles de *topos*) („Orotitorul” – „prima scriere de inspirație

→

RODICA LĂZĂRESCU

* Ionel Popa, „Scrisori despre Liviu Rebreanu. Vol. II – proza scurtă”, Editura Almarom, Râmnicu-Vâlcea, 2013

citadină, din viața micii burghezii orășenești, care este publicată”, „Strănutarea”, „Cuceritorul”, „Norocul”, „Pozna”, „A murit o femeie”, „Cântecul lebedei”, „Tainele iubirii”, „Ghinionul”, „Omul mic și oameni mari”, „Cinema”, „O scenă”, „Divorțul”, „La urma urmelor”, „Cumpăna dreptății”, „Întâiul gropar”, „Umbre”, „Alibi”), replică la proza sămănătorist-poporanistă a epocii, în prozele burgheze rebreniene negăsind „opozitia sau răzvrătirea împotriva orașului, dar nici elogiul sau mitizarea urbei”. 4. Lumea lumpenului („Culcușul”, „Golani” – care „scoase din contextul prozei scurte rebreniene și privite ca texte autonome [...] impresionează doar prin pitorescul personajelor și limbajul lor”), 5. Toposul războiului („Războiul”, „Războiul – însemnările unui sublocotenent”, „Vremuri războinice” – considerate „doar documente ale creației”, „Păduchii”, „Hora morții” – „prima nuvelă în care personajul colectiv, anunțat pe ici-colo, prinde contur”, „Catastrofa” – „biografia unui om fără conștiință, care se complăce într-o minciună existențială”, „o izbândă de limbaj și stil”, „Ițic Ștrul, dezertor...” – „fără doar și poate o capodoperă”); 6. Prozele confesive – „o izbucnire a filonului romantic al omului Rebreanu pe care scriitorul realist-obiectiv și impersonal l-a ținut sub obroc în scopul de a-și netezi drumul spre romancierul realist, obiectiv și impersonal” („Mărturisire”, „Idilă de la țară”, „Puia”, „Bibi”, „Cuibul visurilor”, „Dincolo”, „Baroneasa”); 7. Prozele portret („Vrăjmașii”, „Talerii”, „Cerșetorul”, „Soacra Sfântului Petru”, „Oamenii”, „Pantofii galbeni”, „Pungașul”).

Urmărind filiația proză scurtă-roman, Ionel Popa punctează de la început că nu îi negă existența: „Ceea ce resping este modul de tratare a problemei, un mod superficial și rapid aplicat, care a dus doar la un simplu inventar factologic ignorându-se chiar procesul de filiație – un proces creativ”. O idee ușor hazardată este aceea care susține că „Rebreanu a avut în cap, precum Zeus pe Atena, și nuvelele și romanele, iar așternerea lor pe hârtie e o **chestiune de cronologie**” [s.m.], întâietatea cronologică a prozei scurte putându-se explica prin „situația materială precară” a tânărului sosit în Țară, care, neavând „alte ocupații lucrative decât scrisul”, „a fost nevoit

să dea zor, paralel cu activitatea publicistică, cu publicarea de schițe și nuvele în diferite periodice”. Considerând că „așa numita filiație este în fond un set comun de elemente: detalii descriptive de decor, toponime și chiar antroponime, scheme conflictuale, tipologii de personaje”, autorul își exprimă ferma convingere (la fel de discutabilă, după opinia mea) că „și fără «exercițiul» nuvelor țărănești, Rebreanu ar fi scris capodopera «Ion»”, pentru ca, în finalul capitolului, preluând o observație mai veche a lui Niculae Gheran, să se contrazică, scriind despre „**fireasca perfecționare**” [s.m.]: „Filiația trebuie văzută complex ca procesualitate a creației. În interiorul nuvelor, are loc o cristalizare tematică și stilistică a universului rebrenian”.

„Limbaj – expresivitate – stil” este capitolul care urmărește și comentează elemente de stilistică din proza scurtă (lexic, sintaxă, descriere, portret, tropi), analiză ce conduce la aceeași concluzie a „fireștii perfecționări”: „și procesul de realizare a unității stil-viziune se află încă în **desfășurare**, totuși la nivel global lexico-sintactic și stilistic, scrișul lui Liviu Rebreanu e unul concret, dur, exact, robust; e un limbaj artistic dinamic, violent și de o plasticitate specifică. Are un **drum evolutiv**” [s.m.].

Secțiunea următoare – „Personajul colectiv” – merge pe aceeași idee a „perfecționării”: „cronologia textelor ilustrează creșterea în contur și substanță a mulțimii-personaj”, de la formele incipiente din proza scurtă („bruioane”, cum le numește autorul), „realizarea de excepție va fi atinsă în romane”.

Capitolul „Analiza psihologică” sintetizează observațiile disipate în comentariile făcute pe marginea textelor și se încheie cu următoarea concluzie: „Rebreanu nu practică o psihologie analitică. Viața sufletească a personajelor din proza scurtă rebreniană se exteriorizează în acte de voință spontană care rămân pe retina cititorului și după lectură. Mijloacele de analiză folosite de Rebreanu nu sunt chiar așa de puține și primitive cum se mai crede, ele fiind adecvate naratorului omniprezent și omniscient”.

Urmează capitolele „Expresionismul lui Liviu Rebreanu” (din care reținem constatarea: „evident că expre-

sionismul și tragicul dintr-o parte a epicii scurte rebreniene sunt incipiente, dar semnificative, deoarece dau diferența specifică în raport cu proza contemporanilor”) și „Structuri și tehnici narative” ce reiterează ideea unei continue perfecționări („se poate vedea cum **crește** meșteșugul construcției” [s.m.]) și pune concluzia: „Liviu Rebreanu a scos proza scurtă de sub tutela povestirii și a orientat-o spre **epica** care înseamnă construcție și naratie prozastică”.

În fine, volumul se încheie cu „Proza scurtă a lui Liviu Rebreanu contra direcției din proza românească de la 1900”, scurt capitol conclusiv din care notăm ideea, exprimată de-a lungul demersului său, a conștiinței de romancier care l-a animat pe Rebreanu încă de la debutul său: „Marea majoritate a prozelor rebreniene, prin problematică, conflicte, construcție, personaje, fiorul dramatic, tehnicile narative, se dovedesc a fi scrise de un romancier nu de un autor de povestiri sau nuvele, cum erau contemporanii săi din perioada 1908-1920. De la începuturile sale scriitoricești, Liviu Rebreanu a ascultat de **glasul romanului**”.

Încheind această trecere în revistă a volumului semnat de Ionel Popa, nu putem să nu remarcăm temeinicia și acribia documentării, continuul joc al „martorilor” „chemați la bară” fie în apărarea propriilor idei, fie pentru a fi combătuți, cu argumente bine bazate pe text, de-a lungul întregului său excurs, autorul nelăsându-se intimidat de numele grele cu care intră, peste timp, în dispută, de la Lovinescu și Călinescu până la N. Manolescu și, în două locuri, chiar cu expertul în Rebreanu – editorul și criticul Niculae Gheran, de regulă „martor al apărării” în acest volum.

Ar mai fi de menționat tonul ponderat, „de ardelean” – cum ținea să-l caracterizeze cândva Ioan Adam, care „nu sacrifică exactitatea judecății de dragul expresiei «frumoase» sau șocante”.

Nu pot să nu constat însă că, la un asemenea tip de lucrare, un indice de nume ar fi fost nu doar bine-venit, ci indispensabil. Și, desigur, mai mult decât stânenitoarele neglijențe de tehnoredactare și corectură ce fac un imens deserviciu lucrării lui Ionel Popa, dar aceasta este o altă temă de discuție.

DESTINUL UNEI CĂRȚI
NEAȘTEPTATE

DĂLTUIRI

Teoretician al speciei moderne a baladei, pe care a ilustrat-o cu un talent unic, inspirat de pitorescul cetății Sibiului și al altor orașe-burg din Transilvania, Radu Stanca (1920-1962) a fost și un autentic om de teatru, ca actor, regizor, eseist al actului scenic, cronicar de spectacole și nu în ultimul rând dramaturg. Făuritor a 16 texte dramatice originale, rămase în sertar, pentru că autorul n-a avut bucuria de a-și vedea tipărite sau interpretate piesele sale la Teatrul de Stat din Sibiu, unde a pus în scenă 30 de spectacole, sau pe alte scene din țară, Radu Stanca a avut un destin tragic. Acum (2012), când s-au împlinit 50 de ani de la moartea sa prematură, se cuvine să ne amintim că Radu Stanca, în cei 42 ani de viață, a lăsat literaturii române imaginea unui excepțional creator de poezie și teatru din acel „întunecat deceniu” (ne referim la deceniul VI-lea din secolul XX), cu care începea epoca socialistă în România, el fiind „salcia plângătoare” a generației sale, cum l-a numit criticul literar Eugen Simion.

Sarcina ce revenea posterității nu a fost deloc ușoară, dacă ținem seama de faptul că, dată fiind discreția care l-a învăluit antum, imaginea lui Radu Stanca s-a configurat în ritmul în care au apărut în răstimpuri ediții reprezentative cu zămisliurile sale literare. În ciuda inițiativelor insistente ale autorului însuși, toate eșuate dezarmant, abia în perioada postumă operele lui Radu Stanca au fost antologate în volume de teatru și de publicistică. Poezia lui Radu Stanca s-a bucurat de o ediție critică datorată Monicăi Lazăr și apărută la Editura Dacia din Cluj-Napoca sub titlul *Versuri* în 1980. S-au scris eseuri, chiar și studii monografice, cum a fost teza mea de doctorat, apreciată de Constantin Noica și Ileana Berlogea între cei dintâi, și din care un segment a devenit cartea *Radu Stanca și obsesia Thaliei. Ipostazele omului de teatru*, prefătată de Eugen Todoran, unul dintre eminenții membri ai Cercului literar de la Sibiu.

Dar adevărata imagine a creatorului complex care a fost Radu Stanca nu poate fi realizată până nu i se cunoaște opera în întregime. În acest

sens, noul volum cu texte ale sale, unele amenințate să fie „uite” în presa românească a celor 3 decenii antume ale activității scriitorului (1932-1962), intitulat *Dăltuiri*, 330 p. și apărut la Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2012, este o carte neașteptată, pe care am editat-o în colaborare cu inițiatorul proiectului, Marin Diaconu, sarcina prefățării revenindu-mi mie, ca specialist în domeniu.

Eveniment editorial remarcat pe diferite meridiane ale culturii naționale, *Dăltuiri* e o carte surprinzătoare chiar și pentru soția autorului, actrița Dorina Stanca, nonagenară. Așa cum și-a consacrat viața memoriei lui Radu, ca o preoteasă dintr-un templu sacru, ea fusese convinsă că sub veghea ei au fost cuprinse în volumele de până acum toate creațiile reprezentative ale scriitorului, care așteaptă acum o ediție de *Opere*, ca sinteză a întregului. Volumul *Dăltuiri* vine în întâmpinarea unei asemenea editări viitoare. Ca îngrijitori ai ediției, am asigurat cărții un aparat critic complex, capitolul *Notelor* (p. 289-306) fiind util pentru localizarea textelor în presa epocii. O noutate prezintă și *Ilustrațiile* din final, cuprinzând fotografiile de familie, unele inedite, oferite în bună parte de nepoata scriitorului, Ruxandra Sofronie.

Se cuvine remarcat adevărul că detectarea textelor care sunt încadrate în noul volum a presupus o preocupare asiduă de peste 10 ani de popasuri la mari biblioteci, unde au fost trecute în revistă colecțiile publicațiilor din acea perioadă de 3 decenii în întregul ei. Recolta unei navigări atente prin presa românească interbelică și prin cea a primelor decenii de după cel de-al Doilea

Război Mondial, realizată de Marin Diaconu cu o acribie impresionantă, constituie cea mai consistentă parte a cuprinsului cărții de față. Trebuie recunoscut că și după apariția volumului *Dăltuiri*, la finele anului 2012, au mai fost descoperite în presa epocii alte câteva texte inexistente în edițiile de până acum, texte care vor fi înserate într-o viitoare carte, pregătită deja pentru tipar.

În volumul *Dăltuiri*, structurat caleidoscopic, așa cum sugerează și titlul, se pot citi poezii în bună parte inedite sub raport editorial, din toate perioadele de creație stanciană, accent punându-se pe începuturile lirice ale lui (*Invitație la vals, Olimpică, Dăltuire, Nocturnă*), articole, recenzii de carte (M. Sadoveanu, *Frații Jderi* și *Noapțile de Sânziene*, V. Voiculescu, *Urcuș*, dar și alți autori ca Gib. I. Mihăescu, Panait Istrati, Liviu Rebreanu sau Al. Dima), cronici de teatru, cronici muzicale și eseuri de o excepțională profunzime ca rafinament al analizei fenomenului artistic. Cel puțin îndemnul la lectură din esul *În loc de o "carte pe zi", despre cărțile de totdeauna* ar trebui să figureze în manualele de literatură ale liceelor din țară. Am selectat în volum chiar și acel unic fragment din piesa publicată de scriitorul însuși în 1957, *Grăuian și Dragomara*. Autorul încercase să o pună în scenă la Sibiu, dar i s-a interzis spectacolul, la care regizorul Radu Stanca făcuse numai câteva repetiții. El avea să-i mărturisească prietenului său Ion Negoitescu această bucurie tristă a unei asemenea experiențe fără finalitate scenică: "Piesa mea care s-a repetat până de curând a fost momentan întreruptă. Aprobată de regiune și de teatru, acum se găsește la minister, care amână mereu aprobarea. Eu am avut totuși satisfacția câtorva repetiții, în care mi-am „auzit” pentru prima oară un text de-al meu spus de alții.. " Această confesiune epistolară expediată de Radu Stanca din Sibiu în 8 aprilie, 1957, a fost cuprinsă în volumul *Un roman epistolar* (Editura Albatros, 1978, București, p.343-344), carte în care se găsesc și alte dovezi ale tentativelor autorului și regizorului Stanca, eșuate din motive politice, în cea mai nefastă perioadă a contemporaneității noastre. Posteritatea a acționat reparator, sens în care la capitolul *Addenda* am adăugat și →

ANCA SÎRGHIE

versiunea postumă a piesei, prelucrată de regizoarea Nicoleta Toia, care a montat în 1975 la Teatrul de Stat din Sibiu spectacolul visat de Radu Stanca. Dacă îmi veți aminti vorba românilui „cu o floare nu se face primăvară”, va trebui să accept că este aici o ilustrare exactă a proverbului acestuia. Dar nu e mai puțin adevărat că pe viitor nu se va mai putea face afirmația că nicio piesă a dramaturgului nu a fost publicată antum.

Noua carte care ne apropie de un geniu prea puțin cunoscut, scriitorul Radu Stanca, și-a început drumul prin lumea culturii. Debutul se cuvenise să-l găzduiască Sibiu, orașul-macă. La Clubul Dialog din Universitatea „Alma Mater” din Sibiu la cea dintâi lansare, în 3 decembrie 2012, evocarea scriitorului au făcut-o, într-o simbolică alăturare, colegi actori, astăzi nonagenari, cu care regizorul Radu Stanca a colaborat strălucit, prieteni din anii lui de tinerețe, cercetători ai vieții și operei sale, liceeni sibieni la clasa de teatru, care au pus în scenă momente semnificative din evoluția creatorului. În mod paradoxal, această carte s-a bucurat în cel dintâi anotimp al receptării de prezentări mai susținute pe meridianele comunităților de români din America decât în țară, dacă avem în vedere lansările de carte de care ea s-a bucurat la românii din Denver (Colorado), New York, Troy (Michigan), Cleveland (Ohio) din Statele Unite, unde conferințele prezentate de mine în power point au fixat imaginea scriitorului, stârnind interesul participanților pentru cunoașterea operei sale literare. Nu a fost ocolită nici Canada, unde prin conferințele și lansările de carte organizate la Windsor, la Câmpul Românesc din Hamilton, și la Montreal, imaginea aceluiași creator prea puțin cunoscut și nedreptățit antum se conturează tot mai convingător în conștiințele conaționalilor noștri de departe.

Ar fi cu totul nedrept să oміtem adevărul că în țară critica literară a primit noua apariție editorială cu un real interes, deși exemplarele cărții nu au pătruns încă pe rețelele librărilor importante din România. Este sensul în care vom încerca să acționăm cu începere din această toamnă, având convingerea responsabilă că mai avem multe de făcut.

MARIANA CRISTESCU „Timpul iubirilor”

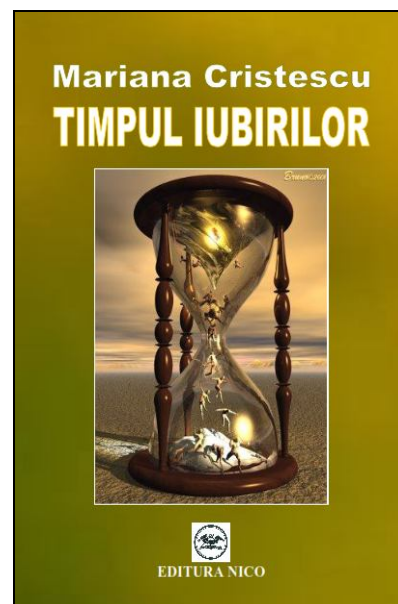
„Acum, când totul se năruie în jur, e timpul jertfei de sine și al iubirilor fundamentale. Calea e lungă și scara înaltă” – scrie Mariana Cristescu în cele câteva cuvinte „În loc de prefață” la noua ei carte, „Timpul iubirilor” (Editura „Nico”).

Un titlu – capcană, oarecum înșelător, într-adevăr, într-un moment al existenței românești, în care, așa este, „totul se năruie în jur” într-un timp al „jertfei de sine”. De fapt, este o vreme a implicărilor responsabile și necesar benefice prin dragoste de meserie, inspirație, știința selectării momentelor și evenimentelor, chemare, talent și inteligență

Mariana Cristescu le are pe toate. Ca scriitor și reporter de talent și intuiție, prin scrisul său, cu ochiul atent la realitate, adică la viață, cu inteligență, har și dăruire, și prin noua ei carte – „Timpul iubirilor” – dovedește că scrisul gazetăriei zilnice poate fi și altceva decât ceea ce spusă argeziană potrivit căreia ziarul și publicistica ar fi doar ceea „scânteie de o zi”.

Sub tutela cuvântului, a imperiului imaginar-creativ, îmbinat cu cel real, al trăirii în griul zilnic, uneori din nevoia fundamentală nu doar a noutății, ci a adevărului, înainte de toate, autoarea așază, de pildă, mizerabilele atacuri dirijate împotriva preacucernicului părinte protopop Gheorghe Nicolae Șincan, după un jalnic, penibil, prostesc și nedemn scenariu. În aceeași neliniște continuă include „blestemul aurului de la Roșia Montană”, cu interesele și sfărăriile din jurul ei în veșnicele tensiuni ale prezentului. O tensiune personală implicată, total, în spațiul cunoașterii publice a dinamicii realului.

Diferențierile de teme, abordate cu judecăți favorabile și, uneori, nefavorabile, se succed în paginile despre Înaltul Domn, de strajă Basarabiei – Mihai Eminescu, despre Nichita Stănescu, Armata Română, Radu Golban, Vida Gheza, despre „anonima nesemnată” sau vreme când bufonii devin eroi, despre Ceardașul care se joacă la Cotroceni, în timp ce, în Transilvania, ungurii pregătesc un

martie... autonomist, dar și despre cei care își uită istoria, mereu în vâltoarea viforelor, și care riscă să o retrăiască, din păcate.

Receptarea raportului dintre viață și literatură, cu inteligență, incisivitate, promptitudine și asumare, sinonimia cu responsabilitatea cuvântului scris într-o Galerie Gutenberg, în care noi, gazetarii, suntem mereu în salopete de lucru, fac parte din aceea estetică a receptării, cuprinzându-i pe Tudor Vladimirescu, pe Nicolae Bălcescu, Mihai Viteazul, Aurel Vlaicu, dar și evenimentele dramatice de la Târgu-Mureș, din martie 1990, istoria cea „ascunsă în beci”, craniile de cristal, trăirea în legendă.

Într-o dinamică a semnificațiilor și a demersurilor tipologice, se situează acei români pentru un Nobel: Mihail Diaconescu, Florentin Smarandache, Mihai Prepelită, dar și umbrele slugărniceii Guvernului român în fața obrăzniciei autorităților autonome, peste care trece raza de aur a „Punților de lumină într-un veac cu noapte mare”.

Noua carte a Marianei Cristescu, „Timpul iubirilor”, în devălmășiile unui timp prezent, reconfirmă o reală personalitate în domeniu, cu sentimentul deplin al clipei reîmbogățite de ceea ce necesară vocație salvatoare. Mai ales în ziua de azi, când tot mai mult se adevăresc cuvintele poetului Grigore Vieru: „Ca să fii român trebuie să poți!”

Felicitări!

LAZĂR LĂDARIU

„N. Steinhardt cu timp și fără de timp - lecturi critice, evocări”

Pe 29 iulie 2013 s-a împlinit un an de la centenarul nașterii lui N. Steinhardt și, cum în fiecare an la sfârșitul lui iulie, gândul mă duce la prietenul pe care l-am iubit și admirat, îi cinstesc și anul acesta memoria printr-un articol. Întâmplarea face să fi cunoscut acum doi ani – din cărți și corespondențe – pe un alt mare iubitor și admirator al lui N. Steinhardt, Nicolae Băciuț.

Interesantă coincidență de nume. Ba mai mult, interesantă coincidență de vervă și talent, de respect pentru literatură și artă, de iubire pentru locurile natale.

Di Nicolae Băciuț are o activitate extrem de bogată: redactor-șef al revistei lunare „Vatra veche” din Târgu-Mureș, conducător al editurii Nico din același oraș, organizator a numeroase manifestări comemorative – cum a fost cea a centenarului Steinhardt anul trecut, inițiatorul unor cenacluri de poezie cu tineri poeți din toată țara, cum e cenaclul „Ana Blandiana”, care se ține anual la Brăila, e un neobosit cultivator al frumosului, un îndrăgostit de poezie și, în sfârșit – poate chiar cel mai important – un poet de mare talent. Nu-i citisem poeziile, dar N. Steinhardt i le citise și îi plăcuseră. Nicolae Băciuț a scos recent un volum de poezii, dar astăzi nu despre acest volum voi vorbi, ci despre cel dedicat lui N. Steinhardt, cu ocazia centenarului.

Cu pasiunea și verva care-l caracterizează, dar și cu răbdarea și meșteșugul adevăratului cărturar, Nicolae Băciuț a adunat în volumul „N. Steinhardt - cu timp și fără timp”, apărut la editura Nico în 2012, o serie de lecturi critice și evocări ale unor oameni care fie l-au cunoscut personal pe N. Steinhardt, fie i-au citit și recenzat opera. Materialele pe care autorul le oferă cititorilor sunt adunate printr-o muncă asiduă de cercetare. Nicolae Băciuț a fost la Rohia, unde N. Steinhardt fusese „Monahul Nicolae”, cu ani în urmă stătuse de vorbă cu el, acum a discutat cu cei care l-au cunoscut, a fotografiat chilia în care a trăit călugărul, a făcut interviuri, a publicat cronici ale cărților lui N. Steinhardt.

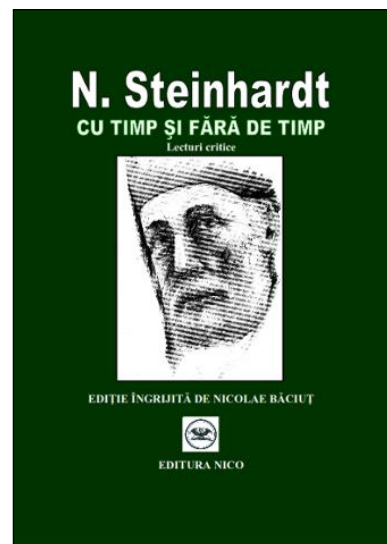
Volumul începe cu un mic cuvânt introductiv al autorului, după care urmează un emoționant interviu luat de N. Băciuț lui N. Steinhardt cu ani în urmă, când autorul l-a vizitat la Rohia. Textul e presărat cu fotografii și facsimile ale scrisorilor lui Steinhardt către Nicolae Băciuț.

Cartea are două părți. În prima sunt articole critice referitoare la scrierile lui N. Steinhardt precedate, fiecare, de o succintă prezentare a autorilor respectivi, în număr de peste 25. Cum era de așteptat, nu lipsesc materialele despre botezul în închisoare al lui Steinhardt și despre relatarea episodului în cartea considerată ca una din cele mai reprezentative ale secolului 20, „Jurnalul fericirii”. Mircea Moț, Cezar Boghici, Sorina Mirela Hanceariuc, Monica Began, Lăcrămioara Solomon, Geo Constantinescu, Cristian Stamatoiu, Nicolae Munteanu își expun comentariile pe marginea acestui „fenomen” unic în literatura română. Tot în prima parte găsim și texte referitoare la credință și la semnificația ei în viața lui N. Steinhardt, despre care scriu Daniel Mureșan, Aurora Iuga, Valentin Marica, Anda Laura Silea, Stelian Gomboș, Claudia Vașloban, Anda Laura Silea. Nu lipsesc nici priviri generale asupra literaturii închisorilor sau a celorlalte scrieri ale lui Steinhardt date de Ana Maria Radoveneanu, Cătălina Gheorghe, Valentin Marica, Loredana Tuchilă.

Prima parte se încheie cu materiale informative despre unele manifestări omagiale care au avut loc în țară cu ocazia centenarului, scrise de A.I. Brumar, Valentin Marica. Victor Nicolae ne prezintă un text publicat în „New York Magazine nr. 633 din 2 septembrie 2009”, bazat pe lucrarea lui Nicolae Băciuț „Între lumi: convorbiri cu Nicolae Steinhardt”,

Biserica ortodoxă sârbă cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. A fost construită în anul 1746, alături - Casa Comunității Sârbe

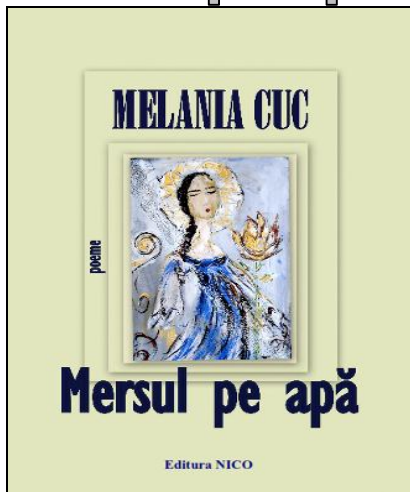
apărută deja în trei ediții la Editura Dacia.

Partea a doua a cărții, la fel de fascinantă ca prima, e intitulată „Amintiri cu N. Steinhardt”. Găsim în ea emoționante evocări ale celor care l-au cunoscut personal pe N. Steinhardt. Ecaterina Țărâlungă adaugă la amintirile ei facsimile cu scrisul lui N. Steinhardt, iar Dumitru Velea, Valentin Marica și Georgiana Jungheatu dedică poezii monahului de la Rohia. Cornel Cotuțiu scrie despre întâlnirea lui cu N. Steinhardt la Beclean și citează din spusesele lui. Mi-a plăcut în mod deosebit această evocare pentru că în ea l-am recunoscut pe Nicu, bunul meu prieten, despre care am și eu un material la sfârșitul cărții. Iată citatul reprezentativ pentru Nicu: „Sunt două verbe definitorii pentru destinul acestui neam, unul în suferință, altul în efervescență. Pentru generația mea, definitoriu a fost verbul a răzbi, pentru oamenii de acum este a te descurca”. Călin Emilian Cira oferă un interviu cu Marcel Lușșe, care l-a cunoscut personal pe N. Steinhardt și care i-a desenat și câteva portrete, dintre care unul este publicat în carte. Alexa Gavril Bâle își amintește de părintele Nicolae de la Rohia într-o evocare al cărei titlu este tot o vorbă pe care o auzeam des la Nicu: „Citește orice, numai citește..”

A trecut un an de când a apărut această carte remarcabilă, dar mărturiile care se află în ea îi dau aceeași permanență istorică, artistică și literară ca a celor scrise de însuși cel care este evocat în ea, N. Steinhardt.

**VERONICA LERNER,
Toronto, Canada**

Mersul pe apă

La mai bine de cinci decenii de la debutul în presă, Melania Cuc are proape, ritm, într-o desfășurare literar-artistică de invidiat, dar și de luat în seamă ca artă a locuirii poetice în lume. Ca model.

Cu disponibilități diverse, jurnalist (o viață), poet, prozator, pictor, Melania Cuc se întrece pe sine cu energii nebănuite, cu dorința de a nu da clipei răgaz să se risipească.

I-am admirat ingeniozitatea, disponibilitatea, angajamentul, devotamentul, solidaritatea, atât în teritoriul cultural, cât și în cel al relațiilor umane.

I-am fost „însoțitor” în multe dintre „aventurile” sale editoriale din ultimii ani, am citit-o pe îndelete, cu plăcere, uitând adesea, furat de frumusețea textelor, că sunt editor, că am responsabilități legate de acuratețea conținuturilor, pentru că, în vârtejul creației, Melania Cuc încăleca adesea literele, chiar avea un flux năvalnic al ideilor și metaforelor.

Cred că avem de a face cu o capacitate creativă care iese din tipare, în registre ale spontaneității și strunirii verbelor, oricât de larg ar fi fost orizontul rostirii.

Dacă versurile sale se lasă ademenite de tentații criptice, narațiunile sale au desfășurări bine structurate, în scenarii riguroase, de destule ori în derulare cinematografică.

Melania Cuc știe să împace articolul de presă cu poezia, proza, eseurile și pictura sa, fie că e vorba de volute postmoderniste, fie că e vorba de fidelitatea față de izvoadele iconografice.

Biografia literară a Melaniei Cuc are foarte multe reușite, mult mai multe decât o critică obosită și

sufocată de prea multe responsabilități cotidiene le-a relevat până acum. Chiar dacă mulți s-au exprimat în privința scrisului său, iar multe premii stau măturie a aprecierii și recunoașterii unui statut literar exemplar.

O nouă carte a Melaniei Cuc nu mai poate surprinde pe nimeni. E în firescul lucrurilor. Ea ne-a obișnuit în ultimii ani cu un ritm editorial în forță, într-un fel parcă recuperator, pentru că nu toate împrejurările vieții i-au fost favorabile scrisului. Nu s-a impacientat și s-a purtat ca și cum, la un moment dat, s-a născut a doua oară prin scris, prin pictură.

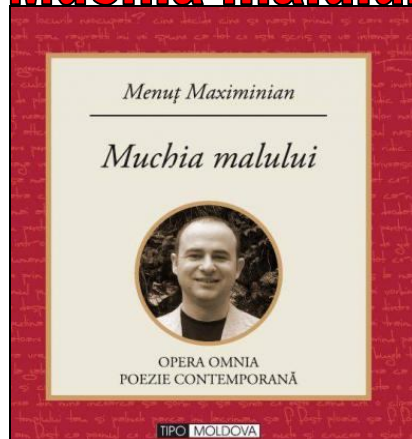
Acum, metaforic, Melania Cuc reușește să „meargă pe apă”. Adică a ajuns la acel prag al înțelegerii lumii, încât, fără urmă de misticism, să-și asume o condiție cristică, în care minunea înfăptuită de Mântuitor să fie posibilă și pentru cei ce cred în cuvânt. Iar „marea” biblică să fie „marea de cuvinte”.

„Mersul pe apă” al Melaniei Cuc confirmă încă o dată că autorul se respectă pe sine, adăugând încă „o piatră pentru templul” ei, consolidând și confirmând investiția de încredere a celor care au crezut în valoarea literară, dincolo de vremi, de circumstanțe și de jocuri de culise sau de poliță literară.

Ele trec, cărțile rămân!

NICOLAE BĂCIUȚ

Muchia malului

Muchia malului, sugestiv titlu pentru o carte, pentru un destin literar. La ora aceasta, Menuț Maximinian pare a se afla chiar pe muchia succesului său literar.

De o parte, apa visurilor mereu curgătoare, de altă parte, uscatul, solul puternic în care și-a fixat rădăcinile creatoare.

Trecut prin aproape toate genurile literare, dar și gazetar de acum consacrat, Menuț Maximinian a mers firesc de la proză și cronica literară, prin monografiile cu impact socio-cultural important, la poeme.

Harnic și curajos în mânărea metaforei, alegându-și teme dintre cele mai diverse, de la arhaicul peisaj al satului transilvan la raftul de bibliotecă, a reușit ca într-un timp relativ scurt să își facă un stil personal în exprimarea-i poetică.

Cu accente moderniste dar abordând și clasicul pe alocuri, Menuț Maximinian reușește să ne releve un peisaj liric defel plictisitor și care te atrage prin gama muzicalității versului.

Dacă despre Menuț Maximinian omul de televiziune, jurnalistul și scriitorul de cărți de cercetare etnografică se poate vorbi cu entuziasm, când faci referințe la poetul Menuț Maximinian poți doar puncta acel loc de pe cerul liric al contemporaneității și unde el și-a găsit steaua norocoasă.

Încă de la începutul carierei sale literare, l-am girat cu încrederea și experiența mea în domeniu, dar când a venit vremea poeziei, când Menuț s-a hotărât să-și scoată poemele în lumea bună a Literaturii, recunosc, am fost ușor circumspectă și chiar l-am sfătuit să mai aștepte, să lase versurile să se mai „așeze”, o vreme. Nu mi-a dat ascultare și bine a făcut!

Poezia lui a făcut deja înconjurul revistelor clasice și electronice și nu sunt puțini cititori și critici literari serioși care și-au spus cuvântul. Poezia lui Menuț este o frescă cu imagini inedite, curge limpede și nu se poticnește în conveniențe de niciun fel, nu face rabat la estetică pentru a ilustra Viața.

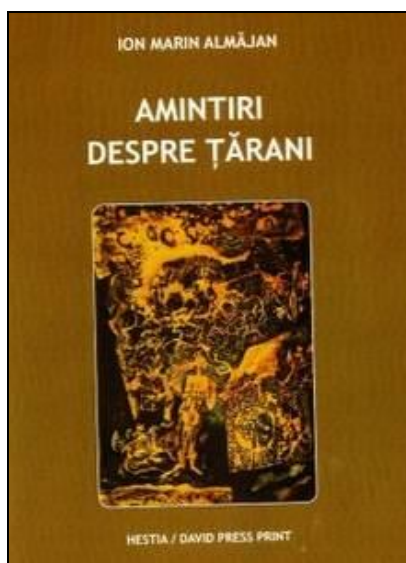
Este interesantă escaladarea sa pe piramida de gheață a Literaturii, un exercițiu de întrecere cu sine însuși și din care Menuț Maximinian a ieșit din nou învingător.

Ultima sa apariție editorială, **Muchia malului**, apărută la Editura Tipomoldova, este o medalie pe care autorul o primește ca răsplătă pentru modul excelent în care și-a gestionat creația literară. Felicitări, Menuț Maximinian, și bucuria îngemănării cuvintelor în poeme să îți aducă laurii gloriei literare pe care o meriți cu prisosință.

MELANIA CUC

Un strigăt de durere și alarmă

Pentru mulți dintre cititori, apariția unui volum de versuri sub semnătura lui Ion Marin Almăjan (**Amintiri despre țărani**, poeme, Editura David Press&Hestia, Timișoara, 2011, volum pentru care autorul a fost distins cu Premiul pentru Poezie al Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor, pe anul 2011) a fost și rămâne o surpriză. Pentru că, bine poziționat pe harta literelor românești, Ion Marin Almăjan este, prin definiție aproape, un prozator de forță, remarcat ca atare încă de la debut („Comparând cartea aceasta... chiar și cu calitatea ultimelor volume de debut apărute, trag o singură concluzie posibilă, și anume că maturitatea stilistică și de gândire a tânărul prozator timișorean va impune în întreg contextul nostru literar actual un nume” – nota Sânziana Pop pe coperta a patra a volumului de debut al scriitorului, *Sunt dator cu o durere*, Editura Eminescu, 1970).

Dar energia narativă a scriitorului originar din Dalboșețul almăjan s-a împletit, avem convingerea, de la bun început cu o sensibilitate lirică, ușor de „ghicit” la lectură, mai cu seamă în pasajele descriptive, bogate în ornamente poetice fără a-și pierde consistența și arhitectura epică (și, iată, doar un exemplu din volumul de debut: „Noaptea se tălăzuie odată cu zvonul prelung și monoton al greierilor, sfâșiată rar de țipătul ciușului.”). Unei astfel de trăsături în ordinea expresiei îi corespunde însă, în structura intimă a omului Ion

Marin Almăjan, un alt, mult mai semnificativ indiciu al sensibilității sale: legătura, mereu mărturisită, cu locul de baștină și oamenii lui. Or, aproape firesc, calea regală a comunicării asupra și în baza unei structuri umane de această natură a fost, din totdeauna, poezia, această miraculoasă punte între inima, sufletul și mintea poetului și mintea, sufletul și inima cititorului.

Apărută în elegante și armonioase condiții grafice și tipografice, de la calitatea hârtiei la expresivitatea ilustrației de interior și de pe coperte, nu mai puțin la rigoarea așezării în pagină, cartea se deschide cu o „durere” mărturisită de autor, anume aceea că numai exigența literară l-a oprit să-și întituleze volumul „amintiri despre neamuri”, cunoscută fiind respingerea „sentimentalismului” în lumea artistică de azi, dar în fond, toți „eroii” cărții îi rămân „neamuri”, îi simte „ai lui” și el se simte „de-al lor”. Nu mai puțin, „durere” este și faptul că, la debut, unii dintre cititori i-ar fi reproșat că ar fi „denigrat”, prin personajele sale, „neamuri” ale respectivilor cititori. Or, autorul ne avertizează pe toți, deopotrivă: cartea sa este, oricât de legată de oameni și locuri reale, o „ficțiune”, un construct literar, cu alte funcții decât un eventual reportaj sau un înscris documentar; este, așadar, un text menit să transgreseze realitatea, să-i confere atemporalitate prin regimul simbolic în care se înscriu personajele, faptele, locurile și, nu în ultimul rând, autorul însuși, cel ce, amintindu-și toate acestea și scriindu-le, se desprinde de propria sa ființă de lut și devine „ființă de hârtie”, supusă doar legilor lumii secunde, lumea literară. Simptomatic sub acest aspect poate fi chiar primul poem, *Autobiografică*, marcând un „eu” nedefinit, cu o naștere fabuloasă („strângând în pumn / gurguiul unei opinci / cu care era încălțată talpa țării”), apoi o tragică destrămare de lume, trăită într-un prezent la rându-i nedefinit, sugerat doar printr-un adjectiv demonstrativ de apropiere („acestea”), în urma căreia cel născut sub zodia uriașă a „tălpii” țării nu-și mi poate regăsi rădăcinile („Vremurile acestea i-au spulberat pe țărani, / Trimițându-i în istorie. / Eu am rămas orfan.”). Și dacă istoria a înghițit „talpa țării”, înstrăinarea se

face simțită pentru cel care-și caută „casa”, el însuși „vinovat” fiind de lăsarea ei în paragină („Ai plecat în lume și m-ai lăsat pustie, / Cu singurătatea măcinându-mi zidurile, / Cu necunoscuți, siluindu-mă. / Străinule”). Semnele perene ale lumii de altădată, cum ar fi *doina* de pildă, intră și ele sub aripa tragică și cheamă a neființă („Cântecul acesta // Se strecoară în fibra ființei mele, / Tulbură, trezește un dor de necuprins, / De neînțeles, un dor de risipire, un dor de înălțare / Și un dor de moarte.”). Și tocmai din această „risipire” se naște *antidotul*: scrierea despre cele ce au fost, despre cele ce sunt și trecerea lor în nemurirea artei. Pentru ca toate să aibă o „poveste” precum cea a Cetății Grădiște, despre care „se spune că” – și, bineînțeles, e vorba de „vremea ei de fală”, de mult apusă –, dar „se mai povestește” și o întâmplare din vremuri mai apropiate desigur, în care numele personajului se reține și fapta lui poate fi povestită de oricine (anume, cum a intrat în cetate, cu gând să recupereze „comoara” ascunsă și cum nu s-a mai întors). Dar numai autorul-poet știe ce s-a întâmplat „cu adevărat” și poate să ne încredințeze asupra celor neuzite de noi: „Dacă lipești urechea de iarba grasă a dealului, / Auzi clinchet de nicovală. / Țiganul Mărcin și-a deschis covăcie în cetate.”

Pe un astfel de dublu palier se cer citite poemele lui Ion Marin Almăjan, cu elementele păstrate în memoria colectivă, traversând, de pildă, perioada de „alungare” în istorie, anii '50 ai trecutului secol, elemente cărora li se suprapune „semnul” literar girat de autor, fie printr-o bruscă tăietură de frază („La școală ni se spune: au fost luați chiaburii // Și duși în Bărăgan. / Noi tăcem. Acasă ni s-a spus să nu vorbim, / Chiaburii, dușmanii poporului, sunt neamurile noastre.”), fie printr-un insert descriptiv tulburător: „Când Torocea a revenit acasă / Ana era dusă la cei drepti, / Zidurile casei erau prăvălite, / Dudaș murise de dorul stăpânului”.

Nu lipsesc din „panoplia” amintirilor nici faptele mai luminoase ale vieții, în poeme precum *Dascălu' Frâncu*, cel iubit de o franțuzoaică și deplin convins că „la France est perdue sans moi!”, ori *Cărcioroaba*, cea care-i pedepsește pe copiii „dedați” la „zeama de prune”, sau →

ADA D. CRUCEANU

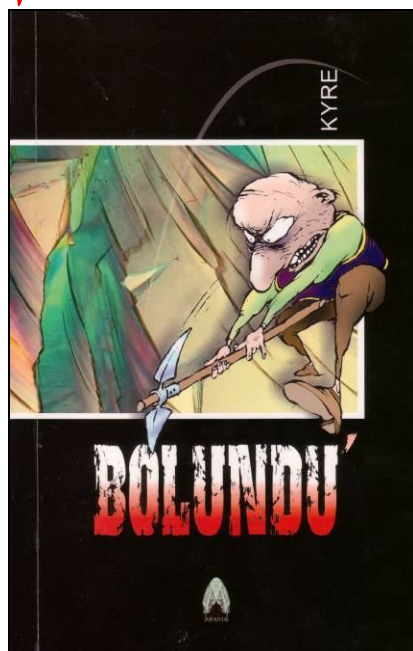
Pacla de douan, cu o „nămetenie de om” căruia nevasta „i-a cusut nădragii ruptți în cur / Folosindu-se de hârtia unei pacle de douan / Drept pedeapsă și învățătură de mine”. Cum, desigur, nu lipsește „cuvântul de acasă”, lexicul local așadar, menit să accentueze identitatea oamenilor și locurilor, dar de vreme ce graiul bănățean este mai „difcil”, autorul a adăugat, în aparatul critic al volumului, și un binevenit glosar (alături de „Notele biobibliografice” – volumul devenind astfel și unul de referință, atât pentru informațiile despre Ion Marin Almăjan cât, iată, și pentru cele privind graiul bănățean – subgraiul Văii Almăjului).

Respectându-și obârșiile (așa cum notează Octavian Doclin pe coperta a IV-a, interior, a cărții), Ion Marin Almăjan oferă – și își asumă – prin acest volum o necesară dimensiune a „geografiei literare” românești, nu întotdeauna receptivă la „contribuția” Banatului. Anume, o contrapondere la clamata, dar subtil minimalizată „literatură în grai”, printr-o „justă măsură” a inserării idiomului local pe fondul evenimentelor mai ales tragice din istoria ținutului (ignorată și ele de „istoria mare”), într-o frescă a satului pe cale de dispariție acum, lovit îndeosebi de vremuri de-abia trecute, lovit în propria lui „țară” – de unde și tragismul adânc al lui, pe care puțini scriitori l-au „pus pe hârtie”. Ion Marin Almăjan a făcut-o încă de la debut. „Căvela trecu fără să-l vadă [...] Dinulescu, fost inspector la Finanțe [...] zicea că beția unui maistor at de priceput se trage din ziua în care la căminul cultural se adunase tot satul chemat de toba lui Traiasca [...]. Când cineva luase cuvântul și-l numise chiabur...” – scria, în 1970, Ion Marin Almăjan în volumul **Sunt dator cu o durere**. Ca în 2011 să accentueze: „Ecoul tobei răzbătea până la noi / Aducând vești grele, porunci diavolești” (poemul *Chidran*) și, mai cu seamă, să deconspire mecanismul ascuns al unui rău greu de îndreptat: „Membrii C. A. P. nu mai dormeau // Porneau cu traiste, cu saci, cu secere / Pe drumuri doar de ei știute (...) // Să-și umple traistele, sacii // Luvăm, luvăm, că din pământurile noastre luvăm / Se justificau și de atunci au prins acest nărav / De care nu mai pot scăpa nici astăzi.”

Și să nu ierte, acum, un rău și mai adânc, și mai devastator: „Străinul cu fața lată // Urcat în scrânciobul puternicilor zilei / A pus drujbele pe pădurile Almăjului”. / Sub fierul necruțător cad gemând / Ca niște ostași bătrâni / Ce au apărat satele / De turci, de nemți, de ruși./ Cad secerăți de mâna lacomă a veneticului / Stejarii, fagii, ulmii, fala pădurii. / În vaietul lor plâng strămoșii / Și se frânge un neam.”

Un rău atacând însăși identitatea locului este, în fapt, cel pe care cartea aceasta îl denunță și pentru care ea este un strigăt de durere și alarmă.

SCOALA DE LA VICTORIA

Când, cu mai bine de două decenii în urmă, după o etapă de convenită fezandare, desantul optzecist începuse a da semne de osteneală și deja de destrămare, o nouă scriitură, proaspătă și agresivă păru a se ivi în lumea tânără a literelor din latura noastră de Europa.

Am fost martor la această neașteptată ivire, apoi mai mult de atât: m-am implicat tipărind în revista *Astra* produsele noului și, aparent, straniului detașament; mai mult: am socotit atunci că aceia ce se prenumărau în ceata cu pricina ar fi avut temei a se autointitula, după loc, „Școala de la Victoria” (Or. Victoria, jud. Brașov), una va să zică menită a-i înlocui pe înaintași.

Nu a fost să fie. Lipsită de mijloace – tiparnița, firește, dar mai ales tiparnița de bancnote – incipienta alcătuire scriitoricească nu a depășit faza începutului, mai târziu junii condeieri risipindu-se care pe unde a apucat. O surpriză nu se putea totuși să nu apară și astăzi, iată, cel ce va fi fost inițiatorul, capul grupării – e vorba de Kyre, pseudonimul lui Dan Chiriac, se înfățișează cu această culegere de proze, **Bolându**, (Editura Arania, Brașov, 2013), reamintindu-ne de proiectata „Școală de la Victoria”, vestindu-ne, mai exact, că spiritul ei e încă viu, ființează.

Nu i-am numit mai sus întâmplător, referindu-mă la optzeciști, pe aceia drept antecesori, întrucât, ca la membrii falangei optzeciste, autorilor din „Școala de la Victoria” (Kyre, Mahai ș.a.) scriitura li se va înfățișa ca *textuare*: construire și livrare a unui text îndrăgostit de sine, un text care, ca melcul androgin, se autogenerază. Numai că, iată, de la un punct, ingineria textuală se despică. Am cunoscut-o la timpul ei pe aceea livrată de regretatul Gheorghe Crăciun cu grupul lui de juni de la Zărnești, sub Piatra Craiului, în anii 80. Aci, cum am spus și cu altă ocazie, învățăceii prozatorului și teoreticianului deprinseseră cum să construiască un text, erau însă acolo doar propozițiuni ce se fereau să istorisească, să nareze ceva – în afară, desigur, de propria lor întocmire, o oglindire, va să zică, narcisiacă în apa magică din fântână.

Numai că altceva, altul e textul care nu doar se povestește, dar știe să și povestească, precum prozele acestea ale lui Kyre din volumul de față, admirabile în totalitate. Ele narează: vor aduce adică, spre a spune astfel, lângă literă spiritul, în cuvânt vor căuta și instala existența, sensul. Chiar dacă peste acestea, cum vedem, autorul așează și zeflemeaua subțire, aș zice bășcălia bemolată. Ca, de pildă, în povestirea **Cum de a căzut Turnul Vavilonului**, unde, poate și spre a lua distanță de cei pe care i-am botezat predecesori, optzeciști adică, autorul, ferindu-se totuși a lua în derâdere un fenomen cultural de reală valoare, va întâmpina generația respectivă, în chip remarcabil, doar cu ironie – o ironie înmuiată în umor, o ironie veselă. →

A.I. BRUMARU

Piesa, plecând de la momentul scripturistic cunoscut, îl va repovesti cumva sincopat, după o logică sui generis, lovită, aş spune, cel puţin de inconsecvenţă; logică absurdă, o logică perversă.

În definitiv, despre ce ar nara, în felul acesta, cele 13 proze ale lui Kyre din **Bolundu**? Despre – cum ar spune analistul – orizontala prezenţei, dezideratele, voluptăţile şi solicitările prezentului – un prezent al patriei şi naţiei, unul al lumii întregi.

Este vorba, mai precis, de anonimizare, de gregaritate, de masificare, de multiplicare, de fuga de răspundere, de fuga de reculegere (teme, în definitiv, ale lumii postmoderne).

Despre acestea, desigur, ai putea istorisi şi liniar, cu substanţă epică ampoloasă, rămuroasă. Kyre, ca şi coreligionarii lui (din „Şcoala de la Victoria”, fireşte), vor alege însă naraţia aluzivă, frecvent simularea parabolei, ca în unele texte ale lui Kafka (vezi în acest sens, din **Bolundu**, prozele, memorabile, **Speranţa, Cangrenele**), şi unele motive aş-a-zicând tabu (ca de exemplu în bucata **Defec-Pecabil**, unde nu e ocolit, cu false pudiciţii, subiectul scatologic).

Situaţii existenţiale – grave în ochii unanimităţii cotidiene – vor fi tratate, cum aminteam, cu ironie şi badiniere, apar aproape peste tot în aceste proze deriziunea lejeră şi fulgii batjocurii.

Se disting aici, când şi când, urme din absurdismul urmuzian, din teatrul absurdului al lui Eugen Ionesco – altfel spus, o intertextualitate bine jucată, paradigma ilustrilor modele fiind convertită, reciclată în chip original.

Precum în proza excepţională **Zbaterăa infinitului mic** în care „măritul Ilderim, Allah să-i proslăvească numele (...) se trezi într-o dimineată cu lacrimi în ochi, iar mai apoi toate au început să se schimbe”. Pentru că: „Se spune că măritul Ilderim, Allah să-i ţie proaspăt numele, primise din Persia o cutiuţă de sîdef cu un pui de înfinit înăuntru.

E o bucată de nemărginire, zisesse înţeleptul persian, solul venit cu darul. Să-l păstrezi şi să-l îngrijeşti, mărite...”

Volum de debut, **Bolundu** îl aşază deja pe Kyre, fără de îndoială, printre cei mai originali prozatori români tineri de azi.

Univers spiritual buzoian

(VIOREL FRÎNCU, *Univers spiritual buzoian*, vol. I, Buzău, Biblioteca Judeţeană Vasile Voiculescu şi Editura Aldin, 2011)

Publicist, epigramist, cercetător al culturii şi istoriei locale, Viorel Frîncu publică un dicţionar al personalităţilor buzoiene de ieri şi de azi, despre care, în „Cuvânt înainte”, Ovidiu Cameliu Petrescu, preşedintele Asociaţiei culturale „Renaşterea buzoiană” spune că este o valoroasă aducere la zi a informaţiei culturale, lucrările anterioare consacrate temei (în 1980, 1999, 2001), fiind azi depăşite sau incomplete.

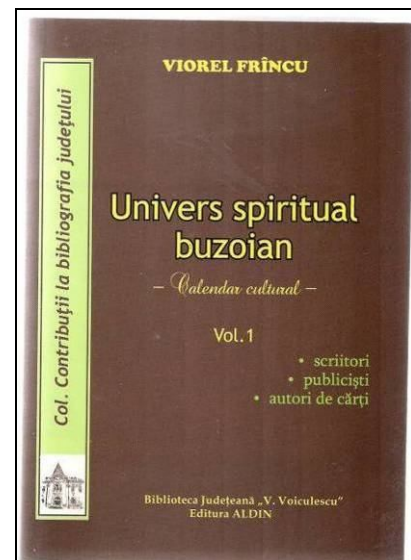
Sunt cuprinse aici personalităţi culturale din judeţul Buzău şi din fostul judeţ Slam-Râmnic (Râmnicu Sărat).

Articolele sunt ordonate după ziua şi luna naşterii, iar un indice de nume şi o bibliografie generală facilitează găsirea unui nume şi a surselor utilizate.

În finalul cărţii, Nota autorului menţionează volumul mare de muncă, lipsa unor date despre autorii incluşi şi încrederea că o ediţie viitoare va fi sprijinită prin comunicarea datelor personale de către cei care nu sunt încă incluşi aici.

Personalităţi cunoscute, cu origini sau activitate la Buzău, sunt: scriitorul Ion Băieşu, autorii unor lucrări de pedagogie şi metodică George Beldescu şi Ioan Jinga, Ion Caraion, Vasile Cârlova (revendicat şi de alte oraşe), Radu Cârnci, Lucia Demetrius, Virgil Diaconu, Dumitru Ion Dincă, Mircea Frânculescu, Victor Frunză, matematicianul Grigore Gheba, Ion Gheorghe, Gheorghe Istrate, Alexandru Lungu, George Macovescu, omul politic Alexandru Marghiloman, Mihail Milea, Alexandru Oproescu, Nicolae Peneş, Arthur Porumboiu, Ion Pribeagu, actorul Dan Puric.

Îmi regăsesc, în acest volum, foştii colegi de la Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti: Paul Androne, Denisa Comănescu, Mariana Ionescu, Florentin Popescu, Passionaria Stoicescu, Ecaterina Țărălungă, şi pe oamenii de cultură

buzoieni pe care îi cunosc, i-am cunoscut, am colaborat sau am scris despre cărțile lor: Valentina Bucur, Sorin Burlacu, Gheorghe Culicovschi, Dumitru Ion Dincă, Gheorghe Ene, Vasile Ghinea, Marin Ifrim, Constantin Marafet, Lucian Mănăilescu, Mihai Sălcutan, Gheorghe Stroe, inclusiv pe autorul acestei cărți, Viorel Frîncu, cei mai mulți demni de a fi menționați ca personalități de prima mână la nivel național.

Sunt incluși aici și cunoștii scriitori Vasile Voiculescu, Urmuz, Alexandru Sihleanu, Magda Ursache, Laurențiu Ulici, Nicolae Țăutu, jurnalistul Pamfil Șeicar, mitropolitul Antonie Plămădeală, interpretul de muzică folclorică Benone Sinulescu, scriitorii Călin Vlășie și Gheorghe Postelnicu, profesorul și jurnalistul Constantin Mircioagă etc.

Sunt oameni de cultură născuți în Buzău, care s-au afirmat în alte locuri din țară și din străinătate, precum există personalități născute în alte zone ale țării, dar care au activat cu succes la Buzău, ambele categorii fiind în mod egal prezentate în acest dicționar, întrucât cu toții au contribuit la prestigiul și dezvoltarea culturală a ținutului de la curbura Carpaților.

Victor Frîncu a realizat o lucrare de mare efort, efectuând, cu pasiune și pricepere, o cercetare care scoate la lumină diamante și culori elevate.

CORNELIU VASILE

UN PICARO DUIOS-AMAR

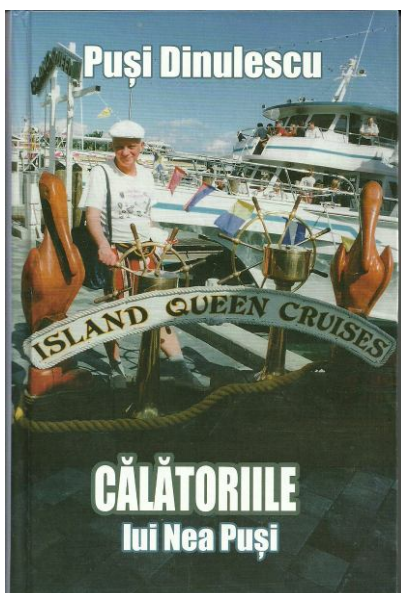
(Puși Dinulescu, *Călătoriile lui Nea Puși*, Editura Lider, București, 2013)

24 de retrocălătorii pușiene – de sertar, recompuse, cumva testamentare, incluzând o revoluție și informații amoroase – tentează imposibilul unei armonii cu sine și cu viața lumii călătorite sub vechiul regim, în zorii neocapitalismului, și la început de mileniu.

Poate umorul, de la argou la subsol eufonic, va încânta pe mulți, pe alții, mai puțin. Însuși autorul-personaj, picaro bucureștean, se împieptează ori se ia peste picior, întru descătușarea propriei literaturi, printre sirene-dulcinei, parcă anume pentru a se dezlega în sfătoase cumpăniri moral-politice, îndeobște anticomuniste, anticapitaliste, totdeauna scriitoricești, cinematografice, teatrale.

Romanul picaresc, de aproape 450 de pagini, este scris cu bucuria molipsitoare a autorului nedoborât nici de propriul geniu, arborat glumeț ori ba, nici de opușii pe care-i rade comic și nu prea. Călătoriile, deja trecute – turism jalnic, parodic și astfel cu atât mai poetic-plastic – sunt surse de meditații confesive, mereu retezate de reveniri la locul faptei, ca pentru o demonstrație flaubertiană a stilului de transcendență descriptivă. Tot ce spune cititorului își spune sieși, în oglindă, sparge oglinda, călătorul a dispărut, s-a transfigurat, complice, călătoria-viața-odiseea.

Călătorie (auto)polemică, de nu răzbunător melancolică. „Felul în care am scris și am rescris această carte e ca o răzbunare pe timpurile acelea, când nicio pagină din astea ale mele n-ar fi putut apărea, cu stilul ăsta al meu sifilitic” (*Prefața autorului*, p.5). Dickens „prefera autenticul, ca și mine”. (p.38). Pe aceeași pagină (46), Hamlet și poporul român: „Deși conspirația sigur există. Dar nici transcendența care se organizează prin călătoria înapoi în viață a acestui spirit neîmpăcat cu minciuna, cu uzurparea, nu poate fi neglijată”; „O! Doamne! Ce faci tu, popor român, ești doar o gelatină fără gânduri, cum te cred Cioran sau Patapievici sau Mircea Badea sau țeparii tăi politici, economici și care mai de care mai... /

Huo! / Nu, nu cred că merit să vorbesc despre Veneția, prea sunt plin de teatru și de politică și de futuri mama ei de treabă!”. De final, „Ce să mai adaug? E totul atât de trist, ca un șoșon rupt, abandonat pe o câmpie nesfârșită, pe care plouă, tot plouă, fără sfârșit” (p. 446)

Greu de povestit acest text (ualism) arhitecturat în scriitură de poate cel mai bun povestitor al epocii noastre oraliste, cu obstinția conștiinței unic literare (vinovată? fie) – „atât îndrăznelile mele lingvistice, cat mai ales viața unor gânduri, ieșite din pana mea, alergătoare numai după o întristată chibzuință, care să nu fie totuși numai matură, dar poate și inteligență și tânără. Încă...” (p.6).

Detensionarea prin călătorie, în comunism (mai ales de la distanța căderii acestuia) – Praga și Budapesta, Orient-Expres, Paris, Mannheim, Bulgaria, Atena – face loc, în postcomunism, unui fel de libertinaj voiajor, subjugat sporit păstrării cumpătului evocator, construcției stilistice, fotografiei cinematografice, comediei scenometrice – O revoluție în București; A ajunge sau a nu ajunge la Lisabona; O vâjâială-n Brescia; Papagalul din Malta; Pe plaja turcă; În Spania lui Federico; Soarele de Amsterdam; Parisul, după 18 ani; Idilă în Seychelles – și tot așa la începerea mileniului – De la New York la Miami; Opatija, de lângă Cehov; Chetroaiele Cartaginei; Fiordurile Norvegiei; La degetul cel mic al lui Fidel; *Con Italia da tasca!*; Mirajul Germaniei.

„Luasem alea două burse de la Annette, mai tapasem, mai mămprumutasem, ca să înapoiez în țară banii românești, mai profitasem de ospitalitatea românilor, chiar și a unor francezi, necunoscuți înainte, de fapt a unui francez: Alain, dar, gata! Începeam să mă plictisesc de mine însumi. Țsta era lucrul cel mai grav. Și apoi mai era Camus!” (p. 69).

„Știți? Viața mea e scrisul! Credeți că dacă mi-aș turna prietenii, aș intra în casa lor și p-ormă v-aș raporta dumneavoastră, m-aș mai putea vedea în oglindă?

Aș mai putea scrie? Pe dumneavoastră care sunteți niște profesioniști și serviți patria, desigur, cu competență și devotament și pe față, toată lumea vă prețuiește! Dar pe turnători nu-i priviți și dumneavoastră cu dezgust?” (p.94).

„Vroiam s-ajung la Statua Libertății și mă tot duceam spre sud. Și nu mergeam decât pe jos. / Până la urmă n-am ajuns. N-am reușit să depășesc Chinatown.

Acolo am dat de niște scene cam sinistre. Am observat că-n fața unei case se tot opreau niște mașini extraordinare, ieșeau apoi (din casă) tipii dintr-o fanfără, trăgeau niște sunete țipate, apoi scoteau ceva, din casa aia, am observat că erau sicrie, d-alea mișto, de lemn scump și bogat ornamentate” (p.336).

„*Din Norvegia în Seychelles, Eu, românul cel mai bel...*” (p. 388)

Poeme subțiri-groase / grație-injurioase sunt și din Turcia sau Italia, traduceri din Lorca via Spania. Zeci de artiști își vor surprinde crochiurile duioase ori amare. Turiștii se vor vedea năpădiți de contra-ghidul mai pe șleau decât orice ghid, în plin experiment ultracoerent. Hiperbola eului, călătorie de călătorie, se deversează narativ din pâlnia încă-Stamate a lui Nea Puși.

Picaro P „Personaje central del subgénero literario de la picaresca, que representa al antihéroe desgraciado y de mal vivir, desengañado de la sociedad y que pone por encima de todo el mantenimiento de su libertad y el instinto de supervivencia.”

GEORGE ANCA

CÂND TELEFOANELE SUNĂ ÎN GOL...

Cu volumul de versuri *La prohodul bradului*⁴⁶, lui Adrian Botez pare să nu-i mai pese de mode, doctrine, generații literare, stiluri. El se afundă în magma poemelor sale, sunt locuri tari de cuvinte din pământ, sunt patrii în care se poate locui. Hărmălaia din lume este departe, poemul pulsează pentru că în poezie el cheamă și leagă mituri, credințe, povestiri vechi, simboluri veșnice, dureri în care lucrează lumina, saltul mortal al bradului în hăul din munte.

Se adună în acest volum poeme moderne, clasice, poezia populară care țâșnește din nai, undeva în muntele miracolelor, bocete, revelații care nu s-au mai spus, erori necesare care schimbă sensurile, rugăciunea.

Peste toate planează Iisus, el acoperă punctele cardinale, geografiile de ocazie, acoperă nerușinarea unei lumi în cădere.

Adrian Botez se luptă pentru fiecare poem, îl scrie ușor ca literat, îl edifică tot mai greu ca om, se sperie de ceea ce scrie, apoi își revine și reinventează lumea.

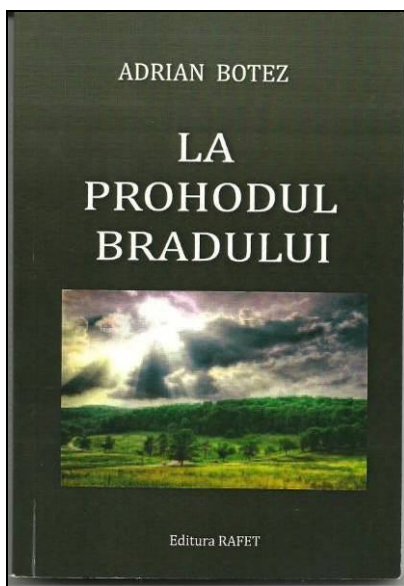
Până la urmă bradul ar putea fi chiar poetul, ar putea fi anonimul care s-a retras în cuvinte, cel care locuiește în lacrima lumii. Poetul ține aproape de tradițiile românești, de marile teme ale țaranului român din vremuri bune.

Cartea reflectă neliniștea poetului în fața revelației, este structurată pe mai multe paliere, e complex modelată: I. La prohodul bradului; II. Viața și Matrioșa; III. Silabe-n sublim; IV. Mlaștina; V. Primăvara rataților.

Teme aparent disparate, legate de vântul din munte care leagă poemele din fiecare parte, le unește prin mișcare și disciplinare. Cultura vastă a poetului îi permite o astfel de structură, toate se adună, nu se risipesc.

Volumul este dedicat soției, legăturii veșnice. Primul poem este dedicat mamei, legăturii cu cerul. Legături pe orizontală și legături pe verticală.

Valul neliniștii se materializează literar cu multă pasiune: nori vor ieși din piatră, rădăcini de ape, ninge

lumina întunericului, laptele negru al privirii, poteca de stele, năvălesc florile în cântec...

Primul poem definește poziția poetului în pântecul sonor al vremii: „pustiul – cu ochii încețoșați de lacrimi / privesc la bradul înălțat din munte / cui îi vei îndemna plecata frunte / să se împlante – iar – în ceruri? /.../ vin vremi pitice – neapărăm sub Cruce / n-avem urmași împătimiti de jaruri: / cu noi – sub glie-un ev întreg se duce // ...amurg grăbit – nu tu-mi aduci amaruri: / rămâne însă – veghetor în munte / atât de singur – bradul cel din frunte...!”

Singurătatea bradului e singurătatea celui care stă de veghe.

Argumentele poeziei lui Adrian Botez sunt vădit creștine și luminoase.

Poemele sale se fixează pe lucruri certe: nunta, prohodul, taina, bradul, doina, munții, rugăciunea, anotimpul cel veșnic, lumina, noaptea ca stare, călăreți prin istorie, doina, cântecul cucului, frunza în cădere, crama cerului, colind cu flori negre, Țara Ana, balada tristeților, paradisul, *causa causorum*, legământul, Dumnezeu ca prezență, energie necreată...

Sunt poeme care rămân, matrice pentru ceea ce este poezia, argument împotriva bălbâielilor din literatura pe autostradă: „Oamenii vin când îi cheamă Dumnezeu – nu / când se cheamă unii pe alții // e prea mare gălăgie inutilă în lume / de parcă toate maimuțele și-au aflat o / religie // astupați găurile prostiei – pentru Dumnezeu! – / ca să se audă Glasul

lui – singurul / utilizabil și garantat câștigător.” (*Glasuri inutile*).

Prezența lui Dumnezeu este atât de copleșitoare pentru poet încât lumea se recompune după vechi legăminte, dar totul este puternic ancorat în eternitate: „munții – avocații lui Dumnezeu // când îi văd – de departe – încep să simt în nări explozia/cerului” (Munții – avocații lui Dumnezeu).

Cititorul simte tot mai mult tristețea poetului, Creatorul nu mai are legături cu propria creație, e un hău în lume, bradul stă să cadă în golul acela nedefinit...

Titlurile poeziilor sunt semnificative, titlurile ciclurilor subliniază temele, e un joc în lume în care lumile se ascund unele în altele, mlaștina din suflete e o realitate zilnică, a venit vremea celor căzuți, ratații, păcătoșii (în limba ebraică veche, limba Vechiului Testament, păcat era tradus prin *ratarea finte*). Judecata...

Ultimul poem pune accentul pe un nou legământ între om și Dumnezeu, unul necesar, unul care se impune, este în logica celui care speră:

„Hristoase-al unirii – Hristoase-al iubirii / nu pot să trădez lucrarea de îngeri / nu vreau a te face din nou ca să sângeri // în inimă-împiedic prigoana-amintirii / ... seninul din ceruri îl chem pe pământ: / cu toate voi face un nou legământ!” (*Noul legământ necesar*).

Balada călăreților singuratici marchează planul luptei continue în istorie pe care bărbații patriei au dus-o cu vrășmașul, o luptă fără pauze, una dărză, luptătorii rezistă până la oase, dincolo de carne, rezistă: „le putezau picioarele-n cizme – și ei / călăreau // au ajuns să fie schelete de oameni – călărind pe schelete de cai – și ei // tot călăreau”.

Până și Moartea a ajuns să călărească pe lângă acești bărbați și nu i-a recunoscut...

În poemul dedicat lui Gheorghe Zamfir la 31 decembrie 2012, *Țara Ana*, autorul cântă cu tristețe istoria românilor, cea sacrificată și nume zidirii, o zidire afectată de vrăjmașii lumii: „i-au smuls carpații și-au târât-o / sleită în amurg de babiloane / nevertebrată sclavă și-au dorit-o / s-aplaude tonții iadul din betoane”. →

CONSTANTIN STANCU

⁴⁶ Adrian Botez, *La prohodul bradului*, versuri, Editura Rafet – Râmnicu-Sărat, 2013.

Poemele și-au pierdut grafia obișnuită, punctele, virgulele, semnele obișnuite au ars, ele nu au limite, sunt oprite din curgere de tristețe, de speranță, de credință...

Adrian Botez este un poet atipic pentru acest moment al istoriei literare, dar este exponențial pentru literatura română eternă, cultura sa, dragostea pentru ceea ce este românesc, deschiderea spre marile teme care frământă omenirea, pasiunea pentru frumos și adevăr legate, toate contribuie la ceea ce poate fi un poet: glasul care repetă Glasul...

El dă sfat poetului de astăzi: „publică-te – expune-te – arată-te / cât mai puțin / din ce în ce mai puțin – dacă vrei să contezi ca / Poet...”

Oamenilor trebuie să le fie dor de Poet, nu să-l hulească, Poetul are ceva de aur în priviri, ceva veșnic în zicere, el vede, e văzătorul în vremuri tulburi, la schimbarea generațiilor...

La telefon este poemul care dă contur temelor omului contemporan, mereu caută, sună la telefonul său pe cineva, nimeni nu-i răspunde, toți sunt plecați de acasă, lipsesc din istorie, pe planetă toate telefoanele sună în gol, sunt formate toate numerele de telefon posibile, poetul formează ultimul număr de telefon, se caută pe sine, cu teamă, e o tăcere plină de semnificații, ultima chemare e cea mai grea, ore pustii, îngropate sunt ore pustii... Un poem ca un semn pentru cei care vin... Din această cauză este nevoie, imperioasă nevoie, de un nou legământ al omului cu cerul... Relațiile dintre oameni sunt rupte, s-a frânt linia albastră dintre inimi...

Unele poeme au ceva definitiv: „esența întunericului este / lumina: când // le-a poruncit Dumnezeu să iasă din / fructul întunericului – sâmburii erau // constelații și / suflete arzânde – vâlvătai exasperate de/ crezuri”.

Pentru Adrian Botez au fost odată poezii-soldați-de cetate apărători și-i vine să plângă de ciudă... Dar Dumnezeu e prezent *cu umili fluturi pe umeri*...

Unele poeme sunt arborescente, discursul curge, sufletul artistului țipă în lume, cuvintele scapă de sub control, probabil sunt stări importante pentru omul-scrib, există tristețe, durere, revoltă, boală... Adrian Botez nu pare preocupat să le finiseze,

starea i se pare mai importantă, mesajul este potențat prin versuri, e un fapt de viață, nu unul literar, dar exprimat prin mijloace literare, note-jurnal spiritual...

Volumul are în anexă o fișă biografică, este prezentat autorul, scurtă istorie a omului în căutarea sensului, lămuritoare pentru cititor... Poemele sunt răspunsul... Bradul, semnul între filele de netimp ale istoriei noastre... „cu fruntea sus – căci sunt aristocrat / nu permit nimănui șantaj ori terori/ ... trebuie – de ești prinț – să știi răsând să mori!” (*Sonet princiar*).

Solilocvii

Luând secvențe elocvente de cultură și spiritualitate din imensa scenă a Transilvaniei (*Ca o imensă scenă, Transilvania*, scria Mircea Zăciu), Ligia Dalila Ghinea le oferă rolul de alineate într-un sensibil Jurnal de cititor-privitor-comentator, prin care să-i unească pe oameni „într-o comunitate a ideilor și sentimentelor”. În varianta editorială, la Eurocarpatica din Sfântu-Gheorghe, sugerând un inefabil al mărturisirii, un neîntrerupt dialog interior al unei conștiințe culturale vii, o intimitate a cuvântului critic, Jurnalul își ia numele de Solilocvii. Știind cât e de puternică rădăcina verbului și cum se nasc din ea rosturile de frumusețe, noblețe, taină și aspirație, Ligia Dalila Ghinea a inițiat Clubul The Albatross și revista de literatură cu același nume, în care publică biografii literare și artistice din imensa scenă, Transilvania, cu precădere aparținând Covasnei și Harghitei. Aceste biografii, alcătuint, acum, sumarul *Solilocviilor*, îi susțin autoarei crezul privind ariditatea și debusularea cotidianului, ipocrizia, nimicnicia și ignoranța ce pot fi subminate prin elocința și sensibilitatea limbajului literar și artistic, fie că e vorba de poemele lui Gheorghe Olteanu, de arta plastică a lui Gheorghe Simota, ofrandele de înțelepciune ale preotului Ioan Tămaș sau confesiunile publicistului Angela Bârsan din *Dreptul la singurătate*. Preluând din fondul de trăire autentică a celor vechi, Ligia Dalila Ghinea așează ca moto al *Solilocviilor* cuvintele: „Strămoșii

noștri, cei mai mulți dintre ei esteți desăvârșiți și deschizători de drumuri (...) ne-au învățat că barbarii luptă cu armele, iar înțelepții câștigă, întotdeauna, cu alte instrumente: inteligența, elocința, frumosul, literatura, artele”.

Solilocviile sunt paginate pe motivul simetriei. Încadrate între două poeme autumnale, preamăriri ale visului de noiembrie (la începutul volumului) și de octombrie (la sfârșitul volumului), între două priviri critice asupra poeziei lui Ionel Simota ca ilustrare a tradiționalismului și modernismului, biografiile coexistă într-o elevată stare de spirit, amplificând, prin har, lucrarea lui Dumnezeu. Este nota distinctă a cărții: aflarea concordiei între om-natură-veșnicie. La acest capitol, al notelor distinctiv, Solilocviile confirmă judecata călinesciană potrivit căreia regimul veritabil al artei este bucuria ca încordare senină a sufletului. Lecturile Ligiei Dalila Ghinea se află sub încordarea senină a sufletului, apărute, ca și în *Cronicile* Mariei Stoica, de rigoarea și umanitatea profesorului de limba și literatura română. Astfel, *Solilocviile* par concluzii la lecturi repetate, insistente, lămuritoare, privesc într-un evantai al semnificațiilor. Romulus Cioflec, în lectura Ligiei Dalila Ghinea, are o spectaculoasă evoluție literară, de la *Lacrimi călătoare*, la *Divorțul* sau *Pe urmele destinului*, autoarea introducând în comentariul său un element de rafinament, ce ar putea suscita valoroase pagini de exegeză, prin scrisoarea adresată de Panait Istrati: „... știi ce este un Stravinski. Asta ești tu”. Pe Daniel Drăgan, „mereu în actualitate”, prin provocările tematice și inconfundabila stilistică românească, surprinzător în Biedermeier și Mehmed, pătruns de dramele umanității, Ligia Dalila Ghinea îl propune noii lecturi prin semnificațiile mottoului romanului *Biedermeier*: „Oricând și oriunde veți fi, numărându-vă clipele disperării sau ale solitudinii îngândurate, să știți că există pentru fiecare dintre noi o făgăduință, există un pământ făgăduit”. Îi așteptăm Ligiei Dalila Ghinea *Solilocviile* pe care le are în manuscris. Dându-ni-le – îngăduită îmi fie o parafrază – nu va fi nicicând pedepsită cu prăbușirea.

VALENTIN MARICA

Caligrafii eternizate „la minut” pe mpulberatul eurotraseu

Poem simfonic, „rugă” / „psalm” de înnobilit „*motivul drumului*” întru cunoaștere, sublim rod liric dintr-un „jurnal de călătorie”, alcătuit „materia” recentului volum, *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo* (2012)*, de Nina Ceranu, cu o admirabilă „tălmăcire” în limba lui Dante, de o tot atât de înzestrată poetă, Viorica Bălțeanu, impresionează, sinestezic, nu prin „deschidere” / „preludiu” de sisifărie de serviciu («Încep poemul acesta / ca și cum m-aș ruga. / Îl scriu cu neagră cerneală / și cu mâna de țărână / a muritorului ce sunt.» // «Comincio questo poemetto / come se pregassi. / Lo scrivo con nero inchiostro / e con mano di terriccio / del morituro che sono.» – p. 12 sq.), ci prin caligrafierile eternizate „la minut” pe-npulberate trasee ale „înneguratului pântec de balenă” pe care doar distinsa doamnă a unui biblic Iona are harul, misia sacră de a-l ilumina, dezbrăcându-l «de redingota cu bumbi de aur» / «dalla sua redingotte dai bottoni d’oro» (p. 14 sq.).

Tocmai în acest „sens giratoriu” al textului ceranian, Eugen Dorcescu – prezentatorul poetei, nu al prozatoarei-poetă (de pe fața a patra a copertei) – subliniază că amplul poem-carte (în șase secțiuni, I – VI, așadar, numerotate cu cifre de lângă *Columna Decebal-Traiană din Roma* anulul 113 d. H.) este «de factură existențială, grav, îngândurat», «o meditație asupra condiției de pelerin – atât a unui ins anume, în împrejurări biografice și istorice particulare, cât, mai ales, la nivelul de înțelegere cel mai adânc, a omului în general (*ha’adham* – omul de pământ), călător, între naștere și moarte, prin pulberea atotstăpânitoare a lumii).

Poate, tocmai în acest „sens giratoriu” al textului ceranian, găsește și prefațatoarea-i Viorica Bălțeanu (*Prefață / Prefazione*, pp. 5-11), deci nu traducătoarea: «Autoarea nu se limitează să dea memorabile pasaje descriptive, ci reușește adesea să insereze sinestezii ce rămân împlântate în mintea cititorului, marcând toate cele cinci simțuri...» (p. 6) / «L’attrice non si limita a dare memorabili passaggi descrittivi, ma riesce spesso a inserire sinestesia che restano conficcate nella mente del lettore, incidendo su tutti e cinque i sensi...» (p. 10).

În cele șase macrosecțiuni ale poemului/volumului *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo*, eroul – epic-frecvent, liric-rarisim –, peregrinul poetic-ceranian se elansează întru catharsis, întru sublimarea pulberii reale a „istoriilor” (herodotic vorbind), de pe „jaloanele” / „bornele” unui exact-italic traseu, «din Siena, Florența, Pisa, Pompei, Napoli, Paestum, Capri și Anacapri, Amalfi» (p. 5), precizate Distinsului Receptor, de către Viorica Bălțeanu, în prefață; dar nu „borna” / „rampa de lansare” de pe eurotraseu este importantă, ci aria-țintă-cosmică atinsă, din orizontul cunoașterii metaforice, ori, mai exact spus, din cosmicul pântec de chit, limită tragic-existențială a *ens*-ului uman, „pântec” mare cât sistemul nostru solar, dacă avem în vedere „al treilea chit” din drama de întemeiere a paradoxismului (cosmologic), *Iona* (1968), de Marin Sorescu.

Eroul epic / liric din prima parte a poemului *Pulberea de sub piciorul tău...*, de Nina Ceranu, crede că intră «ca un profan» într-un „incipit” de univers, „în fața poemului de piatră” al Sienei, unde «pământul secetei / s-a mutat pe acoperișuri» (p. 20), pe «când / hiena / stă la pândă / ca un muezin» (p. 24), unde «o întâlnire cu Dumnezeu / e 6 oi» (adică „șase euro”; p. 28), unde-i «un Crist răstignit / pe mai multe cruci» (p. 32), unde labirintul «se strânge în sine» (p. 36), într-un «octombrie [ce] ne aparține» (p. 38).

Mai departe, în secunda secțiune, dincolo de banalitatea interogativă («A câta oară, / de când Cristos a venita pe Pământ / se-ncinge piatra ? / A câta oară șopârlele se-nsorec / pe Roua-cerului?» – p. 40), eroul ceranian-poematic se lasă surprins de faptul că «găinile au clocit ouă deja fierte / de seceta / ca și fața focului», de faptul că «asinii s-au vândut fără preț» (p. 44), de descoperirea unei vocabule grecești, *makria* („departe”), răstăcită în cizma adriatico-mediteraneană, de faptul că

„muierile cară” «apele neîncepute» (p. 52), nu în vedre, pe oblanic, aidoma celor din Sarmisegetusa, ci „în amfore”, „ape neîncepute”, date de pomană, de parcă ar fi aurul Daciei antice, ori de azi, mai mult ca sigur, pentru că «drumurile s-au colbuit / de copitele asinilor» (p. 54), pentru că «rătăcesc nevăzuții, / copiii timpului / de greci și romani, alăturându-ni-se», pentru că «ne eternizăm / împreună» etc., în vreme ce «pe tava *Paestumului* zac / resturile unui praznic regesc» (p. 58).

Neschimbat la haine, la coriambi, la peoni și la alte picioare metrice – în cea de-a treia secvență poetică –, peregrin-eroul ceranian admiră «o cocardă pe piepții regali ai muntelui» (p. 62), «obrazele roșii», «abia-văzutele fețe» ale rodiilor, măslinile negre – «mărgelele / [de] la gâtul de piatră al timpului» (p. 64) etc.

În partea a patra a poemului, eroul / eroina poemului mărturisește că este «ca și Iona / în pântecul de fier ale acestei balene», chiar dacă-i vorba de făimoasa insulă Capri, «din inima apelor», unde înnoadă «stropii de ploaie albastră» (p. 72), unde «drumurile s-au arcuit / ca spinarea de animal-vânător» (p. 74).

În partea a cincea, suntem încredințați de eroul / eroina poemului că «înnegurat / și-nfrigerat / [e] creștetul Vezuviului / [ce] stă la pândă – / o bubă pe fața pământului» (p. 96), că „marea e-n apele ei”, că «Vezuviul, / prin catacombe», trimite «întârziat, iscoadele» (p. 108), că peregrinul, «în Piața Concordiei, / [...] taie-n patru / mărul discordiei» (p. 110) etc.

În ultima secvență, a șasea, eroina poemului ceranian declară în răspicare: «Și din prima zi, / azima arucată / de sinele-meu-mireasă, / a căzut pe malul mării» (p. 116); fără a da vreun semn al „călătoriei de nuntă”, fără a fi rostit pe undeva vreun epitalam, sinele-mireasă-de-eroină-poematică substituie – în ultimă instanță subtilă – o mare-mireasă teluric-celestă, «curată-n simțiri, / ca o fată neprihănită» (p. 122), căreia, «pătimaș, / ceru-i-nvăluie / sânii albi», nemişcând „balena de fier” în calea maritimă a vreunui Iona contemporan.

(15 cuptor, 2013, la piramida extraplată a Timișoarei)

ION PACHIA-TATOMIRESCU

* Nina Ceranu, *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo* (versiunea în limba italiană: Viorica Bălțeanu), Timișoara, Editura Eubee, 2012

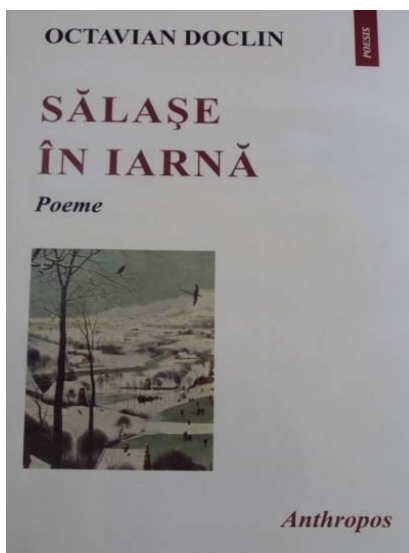
Octavian Doclin sau magia lirismului total

Poezia lui Octavian Doclin (n. 17 februarie 1950) degajă o melancolie suverană, asociată unei fervori extatice de necontestat. Rezervele sale de puritate și de calm hieratic se consumă în direcția panoramării unor ample geografii imagistice, ai căror piloni ideatici sunt sacerdoțiul naturist și pietismul elanului spiritualizat.

„Sălașe în iarnă” sunt locurile privilegiate în care spiritul poetului se reîntâlnește cu sine, cu himerele sale domestice, dar și cu mirajul exuberant al esențelor. În volumul selectiv cu titlul de mai sus (apărut la Editura Anthropos, Timișoara, 2010), sălașul doclinian e un fel de *axis mundi*, un topos care absoarbe resursele și nostalgiile existențiale, redând ființei dimensiunea sa originară și mijlocindu-i recuperarea autenticității: „Palatele lui Dumnezeu pe pământ – / le privești în fugă / în această goană necontrolată a trecerii / parcă ar vrea să întrebe ceva / de cineva dacă l-ai văzut acolo de unde vii / atât de grăbit / seamănă tot mai mult cu stăpânii lor / pe care nu i-ai cunoscut / te privești / și ele nerăbdătoare / uluite și puțin mai singure / precum un împărat căruii supușii / i-au uitat numele” (Sălașe în iarnă).

Poetul pare împăcat cu sine și cu lumea, impunându-și ad-hoc un armistițiu cu tot ceea ce-i contrariază regimul serenității. Versurile respiră o magie secretă, o grație a frazării când tandră, când austeră, divulgând evidente predispoziții elegiace. Retorica diafanității își anexează palierele eterate ale existenței, iar clamării epidermice îi ia locul o translație imperceptibilă spre zonele vagului, ale impalpabilului. Predilecția pentru construcția eufonică se conjugă cu celebrarea miracolului, imprimând fluxului liric o cadență fastuoasă și elegantă, expurgată de orice accent impur: „Și să înțelegi că nu mai ai cu cine urca zidurile nopții / rapid să privești înapoi și să observi absența / paianjenului / (din aproape văzută supusă ție îți pare capodopera lui / veninoasă / din departe zărit victimă ție îți este ochiul complice al / vulturului) / să adormi într-un târziu și să visezi cum urcai dealul / înzăpezit / cu iubita de mână cum surd în fericirea ta / n-ai auzit glasul pietrei sub zăpadă strigându-te / iar acum când te-ai trezit din vis de el să-ți amintești / mai întâi / și de plânsul tău în somn cu ochii deschiși” (Cu ochii deschiși).

Calofiliei savante și atent studiate, din primele volume, i se substituie treptat un spectacol imagistic de bună ținută, pus în scenă de un regizor impecabil, care-și cunoaște meseria și și-o exercită până la

detaliul înfîntezimal. Discursivitatea ușor ostentativă a unor poeme nu e semnul „scăpării de sub control” a fluxului confesiv, ci dovada că autorul posedă capacitatea de a schimba registrele, evoluând pe portative lirice diverse. Cantonarea în patul procustian al unei formule unice devine astfel o iluzie, pe care poetul o risipește cu o grație dezinvoltă, originalitatea și percutanța imaginilor rezultând tocmai din această tacită ofensivă împotriva monotoniei. Frazarea poetică este lipsită de distorsioni și contraste, iar ambiguitatea textelor se naște nu dintr-o poziționare biografică incertă (atât de tipică falșilor postmoderniști), ci, paradoxal, tocmai din aparenta imprezvizibilitate a discursului liric. Octavian Doclin își singularizează obsesiile surdinate și retractilitățile impetuoase, configurând un mozaic de sonorități de o somptuoasă formală invidiabilă. Fundamentele acestui tip de lirism sunt exultanța inițiativă și reveria contemplativă, cărora poetul le arondează o mistică sui-generis a unui patetism expansiv și reverberant.

Refuzând tentația unei viziuni lenese, precum și conformismul structural al unei abordări comode, autorul amorsează, în fiecare poem, o conotație latentă, făcând să vibreze nostalgia unei reflexivități implicite.

În asemenea cazuri, poemul devine o oglindă cu transparențe inconvertibile, o metaaventură a spiritului însetat de fantezmele unei imaginații devorante. Substanța lirismului doclinian își sublimează ecourile dincolo de orice barieră senzorială, imprimând un ritm luxuriant al reveriei și un patos dezinhibant al confesivității. Imaginarul își transferă forța fascinatorie în câmpul freneziei lexicale, uimind prin pregnanța detaliului și prin fluiditatea irezistibilă a emisei lirice: „În afara singurății / înlăuntrul tăcerii / fusul adună o iubire bogată / pe apa mării să scrii / cu un pumn de praf și cenușă / să cauți

neprîhănită izbăvire / printr-o neascultare ție egală / cu vrăjitoria / născută dintr-o eroare evlavioasă / aceasta este taina / pe care n-ai timp s-o dezlegi / atât timp cât cuvântul ucide” (Vasele îndurării).

Este perceptibilă, în poemele acestui volum selectiv, o dominantă aurorală a contactului cu lumea, devenită, prin transfigurări succesive, o simplă paradigmă epifanică a unei realități interioare. Pe urmele genialului poet din Lancrăm, Octavian Doclin nu strivește „corola de minuni a lumii”, ci, dimpotrivă, sporește „a lumii taină”, prin restituirea aproape imperativă a unui inefabil imprescriptibil. Între lapidaritate și fast metaforic, poezia lui Octavian Doclin relevă, mai mereu, un cult al esențelor ontologice și, totodată, al expresivității formale: „Fiindcă nu am altă cetate de ridicat / decât cea a nepuinței dintre cuvinte / fiindcă nu este o altă țară de cucerit / decât cea nevăzută dintre morminte / fiindcă mereu îmi arăți sfidătoare / palma ta netedă precum hârtia de scris / îți spun că sunt liniștit / fiindcă am învățat cu nerușinare / să gândesc să vorbesc și să văd postum / în locul poemelor mele / care după ce sunt citite / se strâng în memorie scrum” (Scrum).

Ingenuitatea viziunii poetice maschează însă frisonul dezabuzării și al unei resemnări abia ghicite, căci, dincolo de ceremonialul jubilat al versurilor, cititorul atent intuieste un strat de friabilitate dramatică. Regimul seninătății exemplare tinde să fie dizlocat, tot mai mult, de premoniții obscure, care convulsionează relieful poemelor și relativizează sensul parcursului liric: „Apele se adună doar în fața unei piedici / frunza sunătoare a lemnului / le acoperă // tu îți ascunzi fața în mâini / moartea ochii-ți descoperă // nisipul se naște în cariere de nisip / vântul îl împrăștie-nună // tu îți ascunzi poema după cuvânt / mâinile moartea-ți adună.” (Poem de seară).

De câteva decenii, Octavian Doclin urcă sisific versantul Poeziei. Toate semnele spun că va ajunge sus, pe culme, „curat și nebiruit”. O certifică, printre altele, (și) aceste admirabile, antologice versuri: „Și dacă totuși scrii și viața rămâne / și dacă totuși citești și moartea rămâne / cu lumina degetelor pipăie pielea subțire-a cuvântului / gustă cu întunericul ochilor carnea acestuia // (...) și dacă totuși scrii și moartea rămâne / și dacă totuși citești și viața rămâne / apropie-ți buzele de obrazul oglinzii / dă ocol gândului absenței amână voluptatea privirii înapoi / înconjoară-te de imagini / încălzește-ți umerii cu pelerina iluziei / deocamdată” (Într-un alt deocamdată).

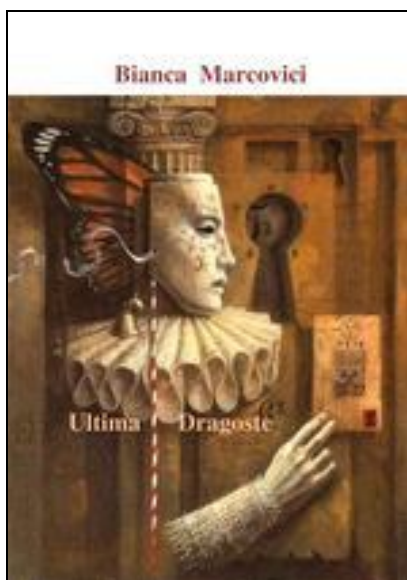
GEO GALETARU

Ultima dragoste

Bianca Marcovici s-a născut la 22 iunie 1952, în dulcele târg al Ieșilor. A debutat cu poezie la rubrica „Diligența poștală”, susținută de Emil Brumaru în revista ieșeană „Cronica”, în 1981. Întâmplarea face că fiind membru al unui juriu la Concursul de poezie „Tudor Arghezi”, de la Târgu Jiu, am citit cu mare plăcere poeziile ei, fiind unul dintre susținătorii tinerei poete ieșence, alături de poetul Gabriel Chifu, poate cel mai entuziast dintre toți. Intuiția noastră de tineri scriitori a funcționat bine, căci tânăra poetă de atunci și-a confirmat pe deplin talentul, publicând numeroase volume care-i vor aduce o masivă recunoaștere. Dacă primele două volume, „Ochiul Cuvântului” (1987) și „Dincolo de Paradis” (1989), îi apar la București, cel de-al treilea, „Revolta Sângelui”, îi va fi editat la renumita editură „Minimum” de la Tel Aviv (1992). Poeta se mutase între timp în Israel, continuând să publice poezii la diverse edituri românești, israeliene sau din alte țări.

Fără îndoială, poeta de la Haifa și-a construit cariera cu o meticulozitate și rigoare inginerească. Iată ce mărturisește în postfața sa Adrian Graunfels: „Când am întâlnit-o pe Bianca acum vreo 5-6 ani mi-a oferit o carte de vizită: Bianca Marcovici – inginer-poet. Am zâmbit în sinea mea, ce combinație imposibilă mi-am zis, câți ingineri ai preciziei deterministe reușesc să producă poezie?”

Puțini, am răspunde noi, căci nu toți cei care scriu sunt din „neamul ales” al poezilor. Adevărul e că dacă ai har poți să fii orice, poezia e mai puternică decât orice dictator. Nu sunt deloc surprins că profesia ei este cea de inginer, căci atunci când există talent cu adevărat el năvălește în viața omului indiferent în ce fel îți câștigi existența zilnică. Să nu uităm că istoria literară ne oferă exemplul unor mari poeți care au fost funcționari de bancă (T.S. Eliot), bibliotecari (Philip Larkin) sau diplomați (ca Saint-John Perse sau Pablo Neruda). Williams Carlos Williams era medic ginecolog, Robert Frost a fost fermier, Wallace Stewens – avocat și vicepreședinte al unei companii americane de asigurări, Miguel Hernandez – adversar al lui Franco, păstor de vite și oi, Carl

Sandburg a fost posesor al unei ferme de capre.

Bianca Marcovici și-a consolidat, cu efort și har, cu inginerească rigoare, o admirabilă operă poetică, fiind autoarea a peste douăzeci de cărți, care i-au asigurat prețuirea confracților români și evrei, dar și a criticii literare. Nu e întâmplător că poeta a fost recompensată, în 2006, printre altele, cu prestigiosul premiu „B. Fundoianu” (Benjamin Fondane) pentru întreaga activitate poetică, premiu acordat de Asociația Scriitorilor Israelieni de Limbă Română, la Tel-Aviv.

Acest volum al poetei originare din România are un titlu semnificativ, edificator pentru crezul ei de viață, pentru devoțiunea sa pentru literatură. E limpede că poezia rămâne prima și ultima ei dragoste, pe care o slujește cu o admirabilă dăruire. Poeta are sentimentul de a trăi într-o epocă a nihilismului, într-o lume a postistoriei în care nu mai există viitor, cum susține un Jean Baudrillard. Ea are senzația dureroasă de a trăi într-un prezent continuu, într-o societate masificată, într-o lume a consumului neînfrânat, dominată de simulacre. Bianca Marcovici simte că trăiește într-un ev diabolic, în care arta clasică se învecinează cu kitsch-ul și cu barbaria noilor generații decerebrate.

Sunt trăsături ale unei perioade în care stilurile sunt amestecate în caruselul unei societăți de consum ce a pierdut simțul proporțiilor și armoniei. Într-o lume în care totul e fragmentat, dispersat de forțele centrifuge ale unei societăți dominate de ambiguitatea morală, poeta asistă,

deloc pasivă, la modul în care forțe mai puternice decât cele ale ființei raționale contribuie la o descentrare și pulverizare a eului nostru profund. Trăind într-un orizont în care utopia viitorului nu mai e posibilă, poetului nu-i rămâne decât să consemneze, nu fără amară ironie, mecanica golită de sens a lumii postmoderne, ca în splendidul poem intitulat „Refuzul”. „E o armă de a preface centrul energetic / într-un ghiveci sedentar / grafica neagră presupune să urmărești / prepararea sucurilor gastrice // zilele astea în Grecia / am privit graffiti mângălite / pe clădiri istorice / tineretul și-a bătut joc de istorie cu mâna caldă / folosind culori stridente / ca o profanare de morminte / stau chircoți în cafele și visează la locuri de muncă, / un tineret anulat sufletește se răzbună. / noi cei care scriem profanăm viitorul / cu visele noastre imbecile / de a fi la / fiecare colț de stradă un pamflet”.

Epoca este una a robotizării individului („Roboții din noi își fac mereu planul / până într-o zi când vor obosi / și atunci vor avea libertatea de a rugini / roboții ...” – *Roboții*), a nivelării și fragmentării eului. La o analiză atentă, poezia Biancăi Marcovici are o fundamentare polemică, constituindu-se ca o confruntare cu o istorie ce tinde să distrugă personalitatea individului și identitatea popoarelor, cu o globalizare ce ambiționează să ștergă semnele tragice din memorie. Or, poezia continuă să rămână un martor, o voce a lucidității, un necesar jurnal al memoriei colective. Așa se petrec lucrurile și în această carte în care transpar, dureroase, tragice, câteva din simbolurile unei epoci ce se confundă cu cea a Holocaustului, ca în dramaticul poem intitulat *Sinagoga din Dresda*: „Pare o cazemată... / ceva fortificat împotriva intemperiilor, / dar sigur pentru readucerea amintirilor / pe primul plan / privesc în jur / sunt o evreică, una care caută urme... în 2011 / orașul zdruncinat de bombe care a plătit / un preț de nedescris: / clădiri refăcute, dar ploaia nu a putut spăla / funinginea de pe clădirile arse / undeva o sinagogă privește orașul”.

Deși s-ar părea că epoca e puțin propice vocii poeziei, sufocată de zgomote și de tirania mass-media, care devine din ce în ce mai mult →

ION CRISTOFOR

doar un megafon ce trâmbițează discursurile puterii, încarcerând individul ca într-un straniu panopticum, poeta nu își pierde încrederea în resursele poeziei. În fond, limbajul poeziei are avantajul că e capabil să substituie realitatea și să structureze, într-un mod propriu, original, percepția realității. Deși despărțit de lume, discursul poetic nu poate rămâne neutru, în concepția Biancăi Marcovici el este colorat, ca o hârtie de turnesol, de adevărul interior al ființei. Iată de ce pentru autoare poezia rămâne un veritabil elixir, limbajul poetic având virtuți tonice, purificatoare, asemenea unei lacrimi: „îmi asum răspunderea neutralității / nu pot scrie în numele altora / întotdeauna am făcut-o în numele meu. / Poezia e certificatul de naștere / al unui gând neelaborat. / mai târziu te recunoaște / te implică / pătrunzându-ți în inimă, / legându-te. /... e lacrima de pe obrazul unui copil.” (*Neutralitate*).

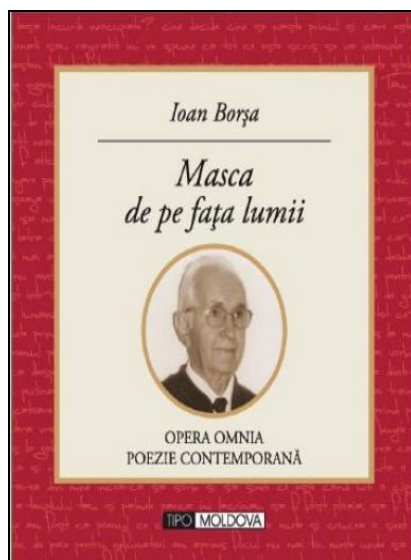
Poemele din acest volum al admirabilei poete este, așa cum sugerează însăși Bianca Marcovici, un jurnal de bord, o consemnare a unei istorii personale, convinsă fiind că „istoria se scrie altfel”, că poetul poate recupera adevărul doar fragmentar, „alergând de la o imagine la alta”, anonimatul fiind „o cale de a rezista” în fața buldozerelor nivelatoare ale unei istorii ce nu ezită, mereu și mereu, să fabrice spălătorii de creiere, cu mijloace din ce în ce mai cinice și mai sofisticate.

Poemul e o cale de exorcizare, de alungare a demonilor „Epocii Clinton” (cum se numește un foarte frumos poem), mărturisire și jurnal intim, care reține în alveolele textului ceva din esențialul și precaritatea cotidianului: „Pe toate blogurile / dai de același nume virtual ca și cum muzica sufletului e violată / de lumină / faci tot ce poți să-ți ștergi amintirile / rugăciunea o faci vineri privind / la lumânările fierbinți / ghicești încă o săptămână ploioasă / te cerți cu fiica ta / să alăpteze când nepotul plânge, plânge / noapte de noapte surâsul își revine / mă privesc în oglinda geamului / e ora când fac mișcare după muzică la ora 6.00 / înainte de navighez / pe SAP / unde, vai, iar scriu în ebraică / despre morile de vânt / despre betonările armate din stațiile de înaltă tensiune / dar istoria se scrie altfel / alergând de

la o imagine la alta / anonimatul e o cale de a rezista / iar numele lui persistă în memorie / chiar dacă îl șterg cu buretele / revine, revine / păstrând proporțiile / nicio simfonie / nu se compune / fără să păstrezi o temă / s-o dezvolți / în variațiuni poetice / de la una la alta îți recapeți suflul / privind pe fereastră spre TEL-AVIV / marea e mai liniștită astăzi / franjurile albe se mișcă lent / precum vibrațiile literelor mele / pierdute pe net.” (*Jurnal de bord*, 2012).

Deși regăsim aici toate trăsăturile liricii postmoderne, poezia Biancăi Marcovici își păstrează intacte virtuțile, sporindu-și caratele de la un volum la altul. Confesiunea ei este cea a unei poete de primă mărime.

Valorile măștii

Ioan Borșa aduce prin poezie întâlnirea cu lumea de dincolo de imediata aparență. Liricul are substanță, expresia este puternică, iar vocea interioară explodează... Cuvintele prind esența lucrurilor într-o filosofică expunere.

Poetul ia atitudine, tumultul cosmic fiind relaționat, oamenii apropiindu-se de dimensiunea moralității, de viața fără mască. Se vede în fiecare vers că poetul este contopit cu poezia, că viața lui este legată de vers.

Poezia respiră ușor, ca într-o zi de primăvară, în atelierul de creație a lui Ioan Borșa. Iar atunci când „masca de pe fața lumii” este dată jos, trăim

cu toții povestea de la începutul omenirii: „O mască poartă lumea pe fiecare față / Un semn că se ascunde ceva de la făptură / Ce s-ar putea preface în dragoste sau ură / Dar sigur e că are surprize pentru viață”. Poezia este una a căutării: a celuilalt, a fericirii, a propriului destin. Masca lor e masca ta. Iar poetul ia toate aceste măști, reorganizând lumea. Prin sacralitatea cuvântului. Poetul are masca cititorului în brațe, o pune pe față, se joacă cu ea, iar mai apoi ne-o redă în vers: „Stau cuvintele-ncrustate / Peste oameni, peste dalii / Stau cuvinte laminate / Pe biserici și vitralii”.

O poezie în care se oglindesc, rând pe rând, drepturile, libertatea, speranțele, gândurile, viața, revoluția și chiar și moartea: „Și dacă vom cunoaște sublima vieții treaptă / Vom degusta din lumea ce încă ne așteaptă”.

Poetul prezintă norme de conduită sau prototipuri cu specific universal, conturând măști ale unei fericiri comune, ale unei competențe care poartă același nume pentru toți, ale unui caracter general: „Dar lumea fără mască ar fi ceva mai bună? / Să fie toate astea ținute la lumină / Să nu existe masca cea care nu-i de vină / Și din nefericire, o lume o răzbună”. Măștile-vers, fiecare în parte, ne ajută să mergem mai departe, să ne salvăm de noi înșine. Cu precizarea că sentimentul de siguranță dat de o mască este cea mai mare iluzie pe care ne e dat să o trăim noi, oamenii. Aici poetul vine să clarifice lucrurile: „De sunt atent în lume la câte se întâmplă / Aud de Sus cum vine, a cerului damnare”.

Într-o lume în care imaginea „să fii cum se poartă” reprezintă aproape tot, Ioan Borșa vine să ne reapropie de valori: „Să ne onoreze vatra / Multe vor mai fi să fie / Stau cuvintele pe poarta / De intrare-n veșnicie”.

După mai bine de cinci decenii în care s-a dedicat versului, Ioan Borșa, deși rămâne consecvent stilului tradițional, în formă, este modern în conținut, poezia fiind frumoasa „sufetului hrană”: „Am scris o viață-ntreagă din plăcere / Și poate din instinct și sie die / sau dintr-un cod genetic, cine știe”.

MENUȚ MAXIMINIAN

Vitrina piramidală a cărților

Apărut la Iași, consistentul volum *Vitrina cărților (un deceniu de singurătate... în bibliotecă)*, Ed. PIM, 2013, era o apariție editorială în așteptare, ca să zic așa, după ce scriitorul Emilian Marcu și-a „strâns” cu acribie operele și referințele critice în alte volume (masive), nu mult timp în urmă publicate. E semn de simț gospodăresc în propria ogradă prin rostuirea trudei literare de-o viață. Să fie!

Om de bibliotecă, receptacul filtrant al vocilor livrești, Emilian Marcu nu a putut sta deoparte, încât a valorificat creativ timpul trăit între cărți, fiind însuși creator al acestora. Ipostazele compatibilității cu scrisul din cărți s-au concretizat recent în antologii lirice – *Sfera de apă. Opera poetică*, 2011, în amplitudini epice – tetralogia romanescă *Suburbii municipale*, 2011, și în referințe critice despre autor și creația sa – *Printre cărțile lui Emilian Marcu, 1974-2010*, 2010.

Vine acum și așază pe biblioraft o antologie a minicronicilor publicate nesincopat în paginile prestigioasei reviste ieșene – „Convorbiri literare”, intitulată *Vitrina cărților (un deceniu de singurătate... în bibliotecă)*. Antologia presupune și o selecție, așa încât, „din anumite motive, independente de voința” autorului, volumul nu a putut include decât o parte din „însemnările de scriitor / cititor”, după cum precizează în *Predoslovie la... Criteriile de alegere* nu sunt monotipuri, fiindcă nu au avut în vedere statutul de membru al Uniunii Scriitorilor ori debutul scriitorilor, nici profilul ori masivitatea cărților, nici criteriul generaționist ori cel ideologic. Aflat la post, prin rubrica de critică foiletonistică integrată secțiunii „Panoramic editorial”, Emilian Marcu a primit la redacția revistei ieșene volume diferite, apariții proaspete (atunci), nu cu intenția de a le pune un diagnostic, ci de a le „scoate lumii la vedere”, adică în „*Vitrina cărților*”. A practicat astfel o fațetă a criticii de întâmpinare, putând fi așezat alături de profesori între diriguitorii de conștiință și de gust literar. Nu e un amator, posedă simțul valorii și s-a profesionalizat în notații lectoriale,

consecință a condiției sale de formator al cititorului. În fapt, are cititorul pe care-l formează. E cert că aceste opinii „autorizate” l-au încurajat pe un debutant, i-au consolidat statura artistică vreunii scriitor, au avertizat asupra curențelor descoperite în vreo carte. Notele de lector pot părea subiective, iar autorul își asumă acest aspect. Și totuși... Fără orgolii de critic profesionist, dar având certă responsabilitate asupra însemnărilor despre lecturi, Emilian Marcu a vizat atent și conținutul și rostul textelor în cultura literară.

Nu mai e o noutate pentru nimeni că astăzi mai mult se scrie decât se citește. Ei bine, Emilian Marcu a citit, are înclinația nobilă și formația intelectuală de a citi, apoi a făcut însemnările și evaluările prin „penițe”. „Vitrina” e expoziția cu cărți, aduse în fața publicului (neomogen) care, prin comparație și selecție, ar putea alege. Cititorul ar avea soarta unui „cavaler rătăcitor” prin sumedenia cărților prezentate, dacă autorul n-ar fi oferit o soluție lesnicioasă: ordonarea alfabetică a scriitorilor. Vitrina are, desigur, rafturi labirintice, dar e organizată piramidal, deoarece „penițele” acordate de cronograf sunt dese pentru volumele de la bază și, cu mare zgârcenie responsabilă, acordate celor de pe palierul superior. Doar pentru două cărți, menționate în prefațarea volumului, s-a îndurat să acorde cinci penițe. Asumându-și „împenițarea” cu aceste calificative (originale!) vizibile foiletonistic doar în revista „Convorbiri literare”, Emilian Marcu așază, la loc vizibil, cărțile de ecou cultural, precum cele semnate de Mihai Cimpoi, Theodor

Codreanu, Adrian Dinu Rachieru, Valeriu Matei, Cornel Ungureanu, Ion Beldeanu, Cornel Galben, Viorel Dinescu, Aureliu Goci, Calistrat Costin ș.a.

Generos, cronicarul convorbirist a comentat aproape toate volumele primite la redacție – peste 1000 (aici, doar 770). Constatăm că afirmația umanistului Miron Costin despre frumoasa și folositoare „zăbavă” a „cetitului cărților” nu se mai potrivește în aceste vremuri a-poetice decât cititorului amator de lecturi delectabile și nu unui cronicar aflat „la datorie”, atent la fațetele poliedrice ale unui volum și responsabil asupra comentariului despre carte. E dificil de cântărit în scrierea cronicetelor cât e bucurie estetică și cât e datorie de curator literar. Cuvintele dintr-o prezentare pot mobiliza ori, dimpotrivă, pot dezarma debutantul în ipostaza sâmburelui artistic. De aceea, se găsesc în comentarii optimizări de felul: „bucuria întâlnirii cu un poet de talent” (p. 18), „poezia ei de acum pare un măr frumos” (p. 26), „există [...] o anume candoare sub clopotul căreia autoarea poate să crească și să rodească, literar vorbind” (p. 310), „debut consistent, mai mult decât promițător” (p. 288), „vocea proaspătă” (p. 413), „este de urmărit evoluția [...], așa cum urmărim un pârâiaș de la izvor spre vărsare” (p. 516). De obicei, opiniile sunt conciliante, critic vorbind, totuși, când nu se poate, nu: „deși am avut toată bunăvoința, [...] nu prea am găsit cărarea spre poezie” (p. 14); „nu sunt de acord cu...” (p. 148); „prea mult nisip trebuie să străbatem prin deșertul lingvistic spre a descoperi subțirimea fiorului liric” (p. 517) etc.

Constante și frecvente rămân aprecierile lui Emilian Marcu pentru operele „mari” și „grele” în idei, aproape imposibil de semnalat aici. Și totuși, alegem subiectiv și redăm interpretări pertinente, considerații critice, definitorii adesea, ori sprintene epite / metafore referitoare la scriitor și operă. Prin destinul lor istoric, tematic încrustat în operă, pot fi grupați basarabeanul Nicolae Dabija – autor de „carte tragică și tristă” (publicistică), alături de cernăuțenii Vasile Târâțeanu – „un simbol al luptei pentru identitate românească, un adevărat tribun →

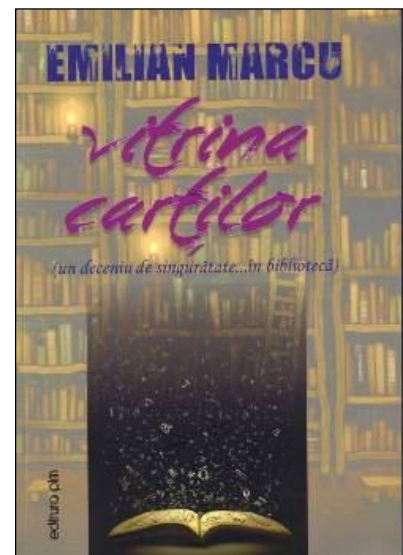
LINA CODREANU

pentru limba română” și Ilie Zegrea care „așază, ca în temelia unei mari cetăți, cărțile sale de revoltă și frământare, de atitudine și de nestrămutată speranță”. Din vastul gen al beletristicii, dominant pe rafturile vitrinei, redăm alte judecăți de valoare: bucovineanul Ion Beldeanu este un „poet melancolic, elegiac, frământat de lucrarea frunzei în cădere și a mugurelui care îmbracă, în armonie, floarea”, prozatorul Daniel Corbu „creează lumi în care ar fi vrut să trăiască în realitate”, în timp ce poetul adaugă „visarea, sfâșierile, șamanismul, ideatica, spectacolul personajului liric”, Valeriu Stancu „realizează prin acest poem [*Balada sârmanului pescar*] o adevărată bijuterie a genului”, Viorel Dinescu, „poet matur, stăpân pe forța cuvântului” afișează o „continuă mișcare a ideilor”, dar și un „limbaj frust, percutant, coroziv, de multe ori cinic”, „chiar și când vestește moartea, cartea lui Ion Gheorghe Pricop mustește de viață, crudă, primară, rugoasă și aspră, asemenea unei haine de șiac purtate direct pe piele”, poemele lui Petruș Andrei „sunt proaspete, mustind de sinceritate, de o sinceritate aproape frustă, crudă, virginală”, Calistrat Costin cultivă „o poezie a umorului, discret sau nu, în care el se simte confortabil, deși, pentru cititor, pare mai degrabă un rechin în acvariu”. Am reținut despre istoricii, criticii literari, publiciști ori cercetători adnotările apreciative: Mihai Cimpoi, „un gânditor al fenomenului livresc” „vede lumea ca pe o carte”, eminescologul Nae Georgescu „tratează cu maximă seriozitate și probitate științifică, bazându-se pe argumente solide și de necontestat” destinul Poetului, Theodor Codreanu e „doldora de informații de sociologie culturală, de antropologie”, Emanuela Ilie „se înscrie printre cei mai talentați și mai activi critici și istorici literari tineri [...], distanțându-se cu eleganță și delicatețe de modelele impuse de aiurea”, George Popa rămâne un „cântăreț de profundă vocație, poet, traducător, eseist”, „Nicolae Băciuț reușește să rupă perdeaua de frig intermediar ce s-a instalat între literatura exilului exterior și a celui interior”, Adrian Dinu Rachieru „prin *Poeți din Basarabia*, face un act de dreptate, pentru lirica dintre Prut și Nistru și

anume acela de a recupera, de aduce acasă” poeți mai puțin cunoscuți de cititorul român, „fiecare interviu (dialog) realizat de Carmen Mihalache este o pagină de cultură românească”, „duminicalele” lui Mircea Dinutz „dezbat lupta eternă dintre «provincial» (locuitor al provinciei) și «capitalist» (locuitor în capitală)”, Emil Vasilescu este „printre ultimii cercetători dispuși la efortul «călătoriei prin bibliotecă»”... Ne-am fi oprit și la impresiile despre Virgil Panait, Traianus, Anica Facina, Adrian Botez, Cornel Galben, Maria-Elena Cușnir, Culiță Ioan Ușurelu și mulți alții, dar...

În situația actuală, când orientări/curențe literare interferează, e imposibil de definit rolul acestor prezentări de carte. Importanța demersului e motivată de intenția de informare a cititorului (avizat și instruit), pe care Emilian Marcu îl respectă și a cărui „cămașă” o îmbracă în mod constant. Interesați sunt, în primul rând, autorii care-și trimit cărțile spre a le fi cunoscută/apreciată truda artistică de către ceilalți. Considerăm că un asemenea demers critic-foletonistic, ce implică un major efort intelectual de duranță, poate fi oricând un punct de interes pentru istorici literari, monografiști ori alcătuitori de dicționare literar-culturale. În vâltoarea unor mișcări artistice confuze, zgomotoase și încorsetate de orgolii din primul deceniu al mileniului al doilea, peste timp, „*Vitrina cărților*” va ajuta la decelarea unor capodopere literare și va nuanța cunoașterea dinamicii vieții literar-culturale.

Parcurgând cele peste 650 de pagini, am încercat să-l găsim pe autor, dincolo de cuvântul scris. Camuflat și impersonal, prezența amfitrionului cărților este greu de găsit. Nu lipsește entuziasmul cronicarului în fața unei cărți de profunzimi ideatice, dar, pe alocuri, rutina scoate la iveală oboseala ori iterativitatea lectorală, într-un fel, de așteptat după un deceniu de veghe editorialistică. Pare prudent și atunci când laudă și atunci când critică, rămânând cumva în neutralitate. Se ascunde sub pluralul lingvistic, mai ales când e nevoit să ofere pilule amare despre lumea nestatornică și viața trecătoare („timpul, cenzorul nostru permanent”, p. 401; „oare nu-i

un joc ceea ce facem noi, un joc spre fericirea sufletelor tot mai însângerate?”, p. 411). Pentru a-și susține argumentarea, uneori, apelează la niște autorități în materie, precum Gheorghe Grigurcu, Theodor Codreanu, Mihai Cimpoi, Ioan Holban, Constantin Dram, Șt. Oprea ș.a. – semnatari ai pre-/postfețelor.

Cu toate acestea, fibra poetică de sonetist imbatibil a lui Emilian Marcu răzbate frecvent în „însemnările” sale. Iată o bijuterie portretistică: „Gingașă și discretă, de-ai zice că-i un strop de rouă luminând aripile unui fluture în zbor, este poezia Doinei Dabija” (p. 190), dar și metafore parcă smulse din poeme: „poezia este un război pe termen nelimitat, în care ești mereu concentrat și devii pe viață prizonier” (p. 137), „trupul poeziei adevărate este o imensă rană” (p. 367).

Asemenea unui sfătos și experimentat locandier, Domnia Sa șade în cercul călătorilor-scriitori (poeți, prozatori, istorici și critici literari, monografiști, memorialiști ș.a.) și, fără emfază și ceremonial, îi prezintă ritmic unor posibili cititoridrumetți, pasionați de aventura creației și a cunoașterii, rătăcitori prin hanul cărților.

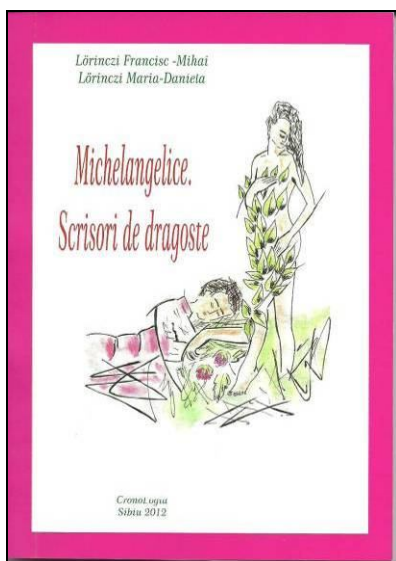
La frontiera ficțiunii cu realitatea, ca „narator” de fond, le avivează primilor „cercarea” de a reda lumi ficționale, eforturile de cercetare, amintirile, visările... și le provoacă celorlalți curiozitatea, răbdarea, imaginația...

Astfel Emilian Marcu salvează cărțile din imperiul indiferenței și al uitării.

Frumusețea versului argumentat

Scrisori de dragoste în
răcoarea dimineții...

Lörinczi Francisc-Mihai și Lorinczi Maria-Daniela abordează, în volumul de poezii *Michelangelice. Scrisori de dragoste*, Editura „CronoLogia” – Sibiu, 2012, tema profundă a relației dintre bărbat și femeie, ca persoane complementare una alteia, prin lentila iubirii. Volumul are doi autori, o singură stare.

Acest joc, deasupra deasuprelor, este unul care sparge gheața timpului. Poemele se atrag, se cheamă, se resping, se caută, sunt pereche și formează întregul.

Ele urmează modelul celor doi, amprenta umană se vede în versuri, poemele devin ființe vii, iubirea celor doi le-a dat viață.

Ei nu experimentează, ei trăiesc poezia cu sinceritate, ca un fapt de viață, depășind motivația literară. Există multă sinceritate în versuri, atracția fizică este depășită de tensiunea spirituală a regăsirii ființei în cealaltă ființă pereche.

Titlul este semnificativ, amintește de Michelangelo Buonarroti și sonetele sale de dragoste, de secretul relației care sparge tiparele, însă cartea de față e mai degrabă o epistolă despre dragostea naturală dintre el și ea, tensiunea rămâne ca o aură din care picură lumini. Din acest motiv, aparent banal, volumul de versuri are o valoare importantă, pune în balanță normalul ca normal într-o lume în derivă.

Francisc-Mihai și Maria-Daniela au un motto profund, preluat din *Cântarea Cântărilor* (Biblia), ca semn că tema este esențială și jocul lor a fost luat în serios. Probabil că în poezii au fost prinse stări unice, stări care i-au marcat pe cei doi (în prezent sunt căsătoriți, sunt scriitori cu opera în plină expansiune, formând o familie solidă).

Poeziile sunt în oglindă, pe două coloane, fiecare vers ar putea continua cu versul din poezia imagine, se oglindesc în argintul cuvintelor atinse de brumele înalte ale dragostei. Există aici un simbolism care duce la valorile creștine, în Templul de la Ierusalim existau două coloane, nu aveau un rol arhitectonic, ele reprezentau frumusețea lui Dumnezeu. Există o țință înaltă în poezii, arcuită peste sufletele celor doi, bolta unică a îndrăgostiților, care depășește timpul special pe care l-au primit în dar.

Ei își aleg peisajul liric cu atenție, natura face parte din cuvinte, anotimpurile dau ritm poemelor, culorile profunzime, rugăciunea rotunjește mesajul, miresmele se leagă în simfonie, îngerii ating cu aripi de argint vorbele, semnele, dansul de dragoste dinamizează mesajul de dragoste, ei speră la o perfecțiune visată, își duc povara iubirii cu demnitate, se simte liniștea stelelor în vocale, grădina este prezentă simbolic, raiul e mai aproape decât se crede...

Mihai începe dansul cuvintelor: „De-ș scrie acum / aș face-o / cu toate miresmele deodată” – Maria-Daniela răspunde: „Sunt ceea ce îți dorești – Întrebări ale cerului / căzând cascade”.

Din această paradigmă a dragostei, cititorul simte pulsațiile ființei sunt boltă: este chemat pământul ca martor la dragostea dintre el și ea, gânduri care străbat arborii, poate sunt aripi, seara picură liniște, cerul ca o rană deasupra omului copleșit de sentimente, ea așteaptă Grădinarul care poate culege petalele, coborâre în înălțime, sensuri schimbate, frumosul se adună pe roua sufletului, este un cer de înaltă lumină din miresme – toate trimit spre naivitatea artistului copleșit de frumosul din lume, o poveste spirituală din care cei doi nu pot evada. E aici un tablou asumat de un pictor naiv, inundat de

culori și forme speciale, marcând esențele.

Totul devine serios, în final, are loc descoperirea cuvintelor scrise în cer, cu foc: „Călătoresc / cu Dumnezeu / ascultând ploaia” (Maria-Daniela). Ori alte semne: „Te regăsesc / și în cafeaua / pe care o sorb” (Francisc-Mihai).

În acest joc reținem:

El: „În brațele tale / sunt / acasă.”

Ea: „Cu picurii luminii / te îmbrățișez, / prinț al luminii”.

Cei doi au reușit să prindă misterul dragostei în scrisorile lor. Deși sunt aproape, comunicarea se face prin distanțarea în mijloacele literare, ei tind spre infinit apropiindu-se, se încapățânează să trăiască eternitatea unei clipe.

„Stau la masă / cu Dumnezeu / și privim ploaia” – spune el...

„Călătoresc / cu Dumnezeu / ascultând ploaia” – respiră ea...

„Zborul ne aparține./Aripile sunt în noi” – constată el...

„Aș vrea / să pot găsi / cuvinte / însă ele s-au închis / în necuvinte” – șoptește ea...

Michelangelo s-a regăsit în opera sa completă: sculptor, arhitect, pictor, scriitor, gânditor... Cei doi fac din cartea lor un loc unde se vede arhitectura dragostei, tavanul pictat al cerului în luna mai, sonetul care arcuiește pereții cetății, desenul fin al fluturelui pe un gând de fericire, lumea care redescoperă nunta, locul unde se întâlnesc cele de sus cu cele de jos.

Ei nu ascund miracolul iubirii care vine din iubirea lui Dumnezeu pentru creația Sa...

Concluzia lor: „Ascult glasul vântului / și privesc cerul” – în balans cu el, ea știe: „Cerul mi te-a dăruit”.

Stilul este cel al Renașterii, autorii au avut curajul să ne prezinte frumusețea dragostei văzută prin ochii lui Dumnezeu, s-au reîntors la *cântarea cântărilor* prin răcoarea dimineții...

Nu au greșit, dragostea acoperă toate, chiar și imperfecțiunile noastre, uneori...

CONSTANTIN STANCU

IN MEMORIAM CONSTANTIN CATRINA

Viața Lui a fost un permanent
sunet și cuvânt

Emoția puternică care ne cuprinde uneori și, mai ales, în momentele când trebuie să-ți amintești de un prieten de care te-ai despărțit definitiv, te împinge **nu să vorbești**, ci să taci, ori să cugeți tăcând, șoptind în gând.

Cu fiecare plecare a unei ființe dragi trăiesc destinul lui Adam, totul trebuie reluat de la început... nașterea, amintirile, trăirile, iubirile, tristețile, bucuriile...

Pentru aceste **gânduri de adio**, aveam să stau mut în fața colii albe câteva ore... Slovele nu se-nfiripau! Condeii, tastatura înțepeniseră ca niciodată...

Gemeau în surdină **muzica astrală** și acele **imnodii bizantine**.

Reflectam la fraza celebră a „marei poet al teatrului”, Heiner Müller: „**Ceea ce nu mai putem spune, trebuie să cântăm**”.

Plecarea **Lui** m-a luat pe nepregătite, fulgerându-mi liniștea.

Cât de solemnă și gravă sună acum rostirea **ADIO!** Când știu preabine că El nu-și putuse duce la bun sfârșit rânduiala prin gândurile și manuscrisele sale... fiind încă departe de-a încheia **Lucrarea**.

Ar zice poetul: **Manuscrisul / în inima mea / amorțește / ca-n iarbă / mormintele. // Dar când rugul s-a stins / nu uita / sub cenușă / mai cântă / Cuvintele**.

Aș putea spune: cuvântul nu trăiește doar în exterior și vrem să-l extragem din muzicalitate, așa cum se scoate apa din adâncul fântânii.

Am reținut de la Constantin Catrina, colegul, prietenul, profesorul, etnologul, muzicologul, compozitorul, precum că, **dincolo de învelișul cuvintelor, ceva misterios se găsește depus în sonoritatea muzicală**.

Cu câtă dăruire și discreție te invita această delicată Ființă, cu caracterul atât de sincer și înnobilit de blândețe, să-i savurezi ideile, textele, compozițiile... Insufla, cu empatia Sa, stimă și respect la toți câți l-au cunoscut...

Am încercat și am reușit să aflu de la El importanța **sunetului** în **muzică**... Ce este mai important la sunet: să-l produci sau să-l ascuți?

De ce trebuie să ascuți și cum să devii sensibil la ascultare?!

*

Pentru cartea dedicată Lui, **Profesioniștii noștri**, ce urmează a fi lansată în toamnă, cu nespuse regrete, **In memoriam**, l-am onorat cu un delicat și sincer portret spiritual. Mi-a mulțumit pentru cuvintele prietenești, fiind încântat de evocarea trimisă. Speram la noi și edificatoare întâlniri spirituale, mai ales că eram în fața unei cărți comune, „**Tezaur de etnografie și folclor în județele Covasna și Harghita**”, editată la cumpăna anilor 2012-2013.

Cu câtă satisfacție și bucurie a primit rodul nostru spiritual, o ispită a provocării cu sinele, un drum al neliniștilor și-n final al satisfacțiilor. Nu l-am putut avea între noi la lansarea de la Toplița, Miercurea-Ciuc, Sfântu Gheorghe. Am trăit, alături de familia lui dragă, calvarul celor 33 de zile, cât s-a chinuit și a rezistat, mai mult inconștient, să revină la starea sa plină de lumină și bunătațe. În 28 mai, dirijorul și-a părăsit bagheta, s-a despărțit de noi, pentru a se muta în lumea îngerilor. Acolo, în spațiul celest, prietenul nostru își va continua, cu siguranță, ucenicia.

Mi-am permis niște **Gânduri de adio la plecarea distinsului prieten și coleg**, scriere publicată de cele două gazete județene, *Mesagerul de Covasna* și *Informația Harghitei*.

*

Pentru tristul eveniment de astăzi readuc în atenție, un pasaj al regretatului coleg, scris cu prilejul trecerii în eternitate a părintelui profesor, compozitor, Gheorghe Șoimu (1911-1985). Lui Constantin Catrina, laborios colecționar de articole și cronici publicate în diverse reviste, lexicoane și enciclopedii, i-au rămas în atenție însemnarea compozitorului Dumitru Capoiianu. Reținem aceste rânduri: profesorul, părintele Gheorghe Șoimu se remarcă prin „**același ușor, dar nedisimulat zâmbet timid, binevoitor mereu... (el era omul) pentru care bucuria lăuntrică pentru aproapele său, pentru omul de lângă el, venea de undeva, din străfundul unei figuri a lui Dumnezeu pentru care invidia, pizma, răutatea sau îngâmfarea erau schilodiri umane pe care le afla numai din cărți sau din spusele altora**.” (Incrustații pe portativul unei

colaborări rodnice, **In memoriam, Gheorghe Șoimu**, în *Actualitatea Muzicală*, București, nr.138, I/decembrie, 1995, p. 2). Aceste caracteristici și trăsături le-a întrunit și prietenul nostru, trecut și el în eternitate.

Să reflectăm și la cele notate în finalul eseului, acum 18 ani, de Constantin Catrina: „**Suntem chemați să ne cunoaștem mai bine modelele de viață și creație, să le omagiem împlinirile și munca pilduitoare împreună cu toți cei care participă direct întru împodobirea vieții noastre spirituale**.”

Câtă înțelepciune și adevăr! Se vor putea oare respecta?

Dumnezeu să-L ocrotească în pace și liniște!

DR. NICOLAE BUCUR

28 iunie 2013

Portocale fierbinți, în zăpadă

Încă din adolescența petrecută la Brăila, Camelia Iuliana Radu a fost atrasă de avangardismul artistic, toate cărțile publicate constituind tot atâtea experimente literare. Stabilindu-se în Ploiești, a publicat până în prezent două volume de proză scurtă, unul de eseuri de specialitate (decurgând din profesiunea de psiholog a scriitoarei), unul în care valorizează legendele dacice și patru volume de versuri.

Când am accesat pe facebook fișierul Cameliei Iuliana Radu, ecranul s-a colorat în portocaliu, întrucât autoarea tocmai își publicase poeziile din volumul *Tangerine Tango* (Ed. Singur, Târgoviște, 2012).

Tangerine desemnează o nuanță de portocaliu, „energizantă și elegantă”, aleasă de Institutul Pantone drept culoarea definitorie pentru moda anului 2012 – ne dezvăluie autoarea într-un interviu realizat de Călin Derzelea (rev. „Impact cultural”, dec. 2012 - ian.2013), afirmând că în volumul de versuri menționat: „Cătorul va descoperi o lume decorativă, senzuală și profundă.”

Constantin P. Popescu, în recenzia bine aplicată acestei cărți (*Camelia Iuliana Radu, „Tangerine Tango” ed. Singur, 2012 – rev. →*

LUCIAN GRUIA

„Impact cultural”, dec. 2012 - ian. 2013) subliniază că placheta, scrisă în vers liber, constituie o excepție de la regula impusă de colecția „Întorcerea poetului risipitor”, coordonată de poetul Ștefan Doru Dăncuș la Târgoviște, care își propune publicarea autorilor de versificație clasică (ritm și rimă). Totodată, criticul afirmă că unele capitole ale cărții fac trimitere disimulată la moda vestimentară, iar locurile exotice (Tibet, Japonia, India, Africa) includ conotații spirituale: „Titlurile celor cinci părți – *Tendințe, Atelier pentru design interior, Haute couture, Prêt-à-porter și Colecții de toamnă* – sunt adevărate simboluri în conținut, un fel de fină ironie adresată lumii actuale, căreia Camelia Iuliana Radu preferă să-i dezvăluie chipul ascuns în iluzie, cu toate riscurile bucuriile și durerile unei astfel de întreprinderi. Este minunată împletirea de detașare și implicare în același timp, de regăsire și abandonare perpetuă, ca forme de trezie a conștiinței prin arta poetică”.

Ce ar mai fi de spus?

Chiar dacă volumul este scris în vers liber, el poate fi încadrat în tematica „întoarcerii poetului risipitor”, întrucât autoarea se reorientează, dincolo de latura experimentală, spre teme majore ale liricii dintotdeauna: dragoste, viață, moarte.

Istoric, utilizarea culorilor în poezie s-a datorat simbolizării pentru care culorile, sunetele și ritmurile „se-ngână și-și răspund”.

Ca psiholog, poeta cunoaște foarte bine importanța culorilor în influențarea stărilor sufletești. În aceste sens, trebuie observat că oranjul reprezintă o combinație între roșul exaltant și galbenul astringent. După părerea mea, alegerea nuanței *tangerin* pentru transmiterea stărilor emoționale include și o motivație inconștientă, culoarea rezonând cu temperamentul sanguin al autoarei.

În primul rând, culorile se leagă de ambient, pereții unei încăperi, zugrăviți în diferite nuanțe, induc diverse stări sufletești: albastrul transmite senzația de rece, negrul sugerează extincția, albul, puritatea, verdele liniștea naturii, roșul agită sângele.

Dar și forma încăperii joacă un rol important. În cartea mea, *Brâncuși, reveriile materiei*, aflată în

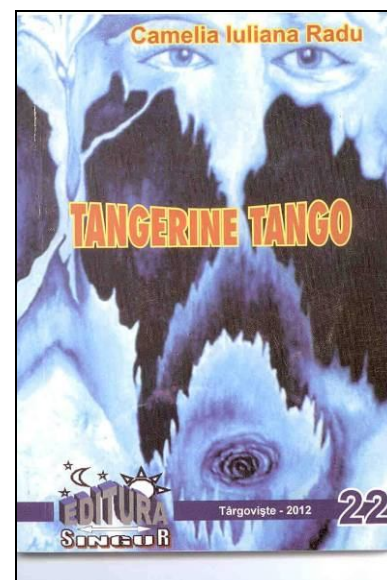
curs de apariție, susțin că dacă am locui într-o încăpere de formă ovoidală, am resimți liniștea pântecului matern, iar într-un turn vertical, spiritul ar fi incitat spre scormonirea transcendentului.

Camelia Iuliana Radu atașează culorile vestimentației (imaginare), care este cea mai apropiată trupului și sufletului nostru. Veșmintele menționate nu sunt decât momente/evenimente reale sau virtuale ale existenței noastre pasagere: „pe bara șifonierului ipostazele vieții stau agățate / le alegem în fugă, încercăm să le potrivim / (...) / luăm la întâmplare câte o haină / nici nu are eticheta scoasă și e deja veche.” (*Umerașe pentru haine*). Viața devine un imens șifonier în care ne camuflăm măștile singurătății.

Portocaliul, ales de Camelia Radu pentru transmiterea trăirilor lirice, vrea să contrabalanseze albastrul-violet-înghețat al vieții cotidiene. El apare întotdeauna însoțit de roșul aprins al arderii de tot a sufletului extaziat de dragoste, frumos și de mai bine: „Vânt oranj-roșiatic / Tangerine tango / culoare cu privirea dreaptă / (...) / În pajiștea de foc a iluziei tale / prinde-mă / vorbește-mi / visează-mă!” (*Invocație*). Exemplele ar putea continua în număr mare. Trebuie să mai invocăm simbolul regenerator al focului, prezent în fructele pasiunii din poezia *Definiție*.

Culoarea aceasta, legată de fructe oarecum exotice (portocale, mandarine), de Lună sau de absența ei, este în ton cu spiritualitățile introspective orientale tibetane, japoneze, indiene și coboară prin inconștientul colectiv spre o nouă geneză, purificatoare de această dată, a mitului biblic al păcatului originar: „Mi-e dor de mere, / de frageda ispită în care viitorul încapă tot. // Un fruct rotund să îți mai dau o dată, / să recompu candoarea primei mușcăături, / momentul acela în care / mișcarea gurii mă naștea. // M-aș ridica încet dintre cuvinte / – prea multe ca să spună tot / și pe genunchii încă uzi de miezul proaspăt, / te-aș aduna, te-aș îngropa adânc / în carnea răcoroasă de început.” (*Eva nouă*).

Ca într-un tablou de Mark Chagall, zboară pe deasupra orașului admirând spectacolul lumii, detașarea fiind doar aparentă, întrucât poeta

trăiește totul în iubire de semenii: „Inima îmi bătea ca o portocală rostogolită” suferind pentru destinul lor muritor. Lacrima este aproape.

Poeta lucidă se autoamăgește cu iluzia salvatoare a poeziei: „Mi-ar trebui un vis / pe care să îl frământ până transpiră, / mi-ar trebui o minciună, opozabilă, nestingherită, / în care să îngrop motive, explicații și trudă, / ceva, în care să încapă micile fleacuri – / ziua de ieri, imagini fluctuante, toate acele cuvinte / pe care tu le topești diafan într-un singur contur, / aș face priză cu viitorul nepăzit / aș uita să repet.” (*Povestiri despre Lună, când nu este acasă*).

Timpul însă ne înghite devorator: „Vom cădea dintr-o gură hulpavă în alta, / vom răstălmăci lumea / făcând-o dumnezeul miresmelor / sau ochiul contabil care pregătește / un alt sezon.” (*Tot ce aș vrea să văd*).

Conceptual, volumul *Tangerine tango* reprezintă un experiment literar de transmitere a sentimentelor prin intermediul culorilor. Stilistic, culorile, metaforele, ritmurile interioare se împletesc rezonant. Poemele sunt cuprinse de febrilitatea modernă specifică autoarei. Îmi imaginez că ele sunt niște portocale aprinse de sentimentul iubirii, împrăștiate în zăpada mocirloasă a vieții searbede, cotidiene.

Acum, după ce am scris recenzia, o transmit Cameliei Radu pe facebook. Deschid fișierul și ecranul calculatorului se colorează oranj.

Încă un „Ceas de flori”

Editam, în 2001, la scurt timp după asumarea Direcției, (pe atunci, Inspectoratul pentru Cultură și Culte Mureș, devenit apoi Direcție pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național Mureș, cu transformări succesive care acum au ajuns la Direcția Județeană pentru Cultură Mureș), o antologie a poeziei târgumureșene, proiect de promovare a literaturii originale, urmată de „Îmblânzitorul de timp”, antologie a poeziei mureșene, în 2003.

În mai bine de un deceniu, s-au întâmplat multe în poezia (târgu)mureșeană, cu o avalanșă de cărți, de ordinul sutelor, cu autori tineri sau mai puțin tineri, cu cărți bune sau... mai puțin bune, cu autori care au confirmat, cu alții care au dezamăgit, cu unii care s-au consolat cu ceea ce au publicat până la un moment dat, cu unii care ne-au părăsit (Silvia Obreja, Ioan Suciuc Moişa, Gheorghe Păcurar, Ion Fiscutean, Romeo Soare, după ce înainte îi pierduserăm prematur pe Romulus Guga, Codruța Cezara Marica, Serafim Duicu, Ștefan Fuli, cu alții care s-au despărțit total de viața literară mureșeană (Dumitru Mureșan), cu cazuri de abandon total al scrisului (Soril Miavoe), cu unii care și-au luat lumea în cap (Lucian Dumbravă, Costina Zehan), cu unii care s-au despărțit de Asociația Scriitorilor Mureș, nemulțumiți de ceea ce se întâmplă cu aceasta (Valentin Marica, Nicolae Băciuc, Răzvan Ducan, Marta Izsak, Darie Ducan, la care se adaugă prozatorul Mihai Sin), care au preferat să se transfere la Asociația Scriitorilor, filiala Cluj, lăsându-i pe ce-i de-aici mai puțin, ca să-și poată da unuia altuia cât mai multe premii...

Lista autorilor noi care au apărut este lungă, deși Asociația Scriitorilor din Târgu-Mureș a fost foarte zgârcită în a-i primi în rândurile ei. O listă, firește, incompletă, i-ar include, pe Sorina Bloy, Cornelia Jinga Hetrea, Petre Curticăpean, Rodica Lazăr, Mircea Dorin Istrate, Lucreția Bogdan Ința, Ioan Baciuc, Cristina Sava, Simion Cioată, Gabriella Costescu, Viorica Șutu, Teodora Chira, Iuliana Varodi, Vanda Ani, Irisz Menyei Chiorean, Dorin Borda,

Iosif Albu, Niculiță Chiș Brânzeanu, Melania Stejerean, Dorian Marcoci, Romeo Morari, Lucian Dumbravă, Ioan Torpan, Ion Fiscutean, Bogdan Halațiu, Maria Ileana Belean, Iosif Boia, Rafila Moldovan, Mugurel Pușcaș, Magdalena Dorina Suciuc, Lolita Dobroiu-Chirileu, Antal Margit, Lia Vințeler, Ștefan Neagu, Cătălin Cioba, Irina Bara Moldovan, Varo Enikő, Ana Fazakas, Andrei Vornicu, Katalin Kadar, Emilia Albu, ca să-i enumăr doar pe o parte din cei care au publicat volume de versuri. Sigur, n-am epuizat lista, deși ea rămâne și așa interesantă atât pentru critica cât și pentru sociologia literară.

În „Ceasul de flori”, ediția 2001, au publicat Horia Avram, Nicolae Băciuc, Ioan Bândilă Mărceanu, Iulian Boldea, Gheorghe Botezan, Dumitru Mircea Buda, Mariana Cristescu, Ana Maria Crișan, Serafim Duicu, Ion Dumbravă, Doina Găbudean, Olivia-Cristina Găbudean, Zeno Ghițulescu, Romulus Guga, Izsak Marta, Lazăr Lădariu, Cezara Codruța Marica, Valentin Marica, Soril Miavoe, Constantin Micușan Micu, Mircea Miculi, Ioan Suciuc Moişa, Gabriela Munteanu, Dumitru Mureșan, Eugeniu Nistor, Silvia Obreja, Gheorghe Păcurar, Rodica Puia, Cristian Stamatoiu, Zamfira Zamfirescu, Costina Zehan, iar în „Îmblânzitorul de timp”, Nicolae Băciuc, Sorina Bloy, Daniela Cecilia Bogdan, Iulian Boldea, Mariana Cristescu, Răzvan Ducan, Viorica Feierdan, Zeno Ghițulescu, Aurel Hancu, Lazăr Lădariu, Valentin Marica, Silvia Obreja, Mugurel

Pușcaș, Dumitru D. Silitra, Cristian Stamatoiu, Magdalena Dorina Suciuc. Un număr important de autori, care „bat suta”, numeric vorbind, iar ca valoare, rămâne criticii literare să cântărească cine trece vama, dacă va mai avea timp și... cărți, având în vedere tirajele cărților de poezie, confidențiale, modice, cel mai adesea.

Interesant e însă că, deși numărul „venerabililor” care „s-au recuperat” pentru și prin poezie e mare, numărul autorilor tineri este îngrijorător de mic. Concursurile organizate – „Romulus Guga”, „Serafim Duicu”, „Credo”, „Prima iubire”, „Floare de cireș”, antologiile publicate n-au reușit să impulsioneze îndeajuns preocupările pentru creația literară. Dacă la nivelul gimnaziului, participarea la concursurile literare e masivă, treptat, odată cu treptele liceale, ... coboară apetitul poetic. Iar la nivel universitar e aproape... Sahara. Nici măcar Facultatea de Filologie târgumureșeană nu are niciun fel de aport din acest punct de vedere, studenții de la „umanioare” nepărând atrași de poezie.

E adevărat, au dispărut și cenaclurile literare, iar întâlnirile literare cu scriitorii nu prea par să-i intereseze pe cei mai mulți dintre dascălii mureșeni de limba și literatura română.

Energiile creatoare par a se consuma pe Internet, pe tot felul de situri, rețele de socializare, unde simpla deprindere a utilizării tastaturii e confundată cu creația literară.

Această primă ediție din volumul II al „Ceasul(ui) de flori” are atâți autori câți s-au putut mobiliza ca să trimită texte în nici două săptămâni, câte am avut la dispoziție pentru a pregăti pentru tipar și edita această antologie.

Ea și-a ales ca dată a intrării în lume ziua de 31 august 2013, când s-a sărbătorit prima dată în România „Ziua Limbii”, dorindu-se o mică contribuție la „Creșterea limbei românești/ Ș-a Patriei cinstire”, ca să cităm un autor din „dimineața poeziei” românești.

Selecția textelor aparține autorilor. Ca și prezentările! Judecata aparține cititorilor actuali și timpului.

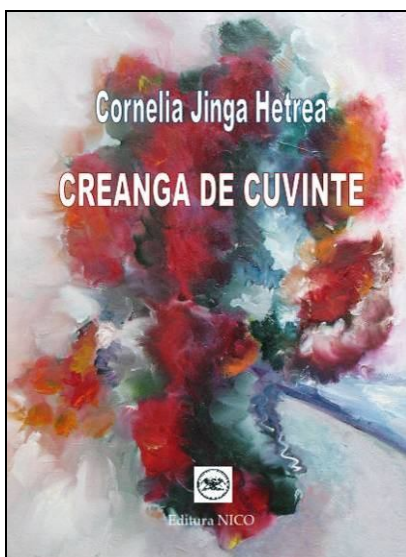
NICOLAE BĂCIUC

Creanga de cuvinte

Cornelia Jinga Hetrea este o femeie care a emanat mereu lumină în jurul ei. Natura ei spirituală este cea care o face să dăruiască bucurii, uneori mai mult față decât primește, fiind o altruistă irevocabilă. Cu o carieră de educatoare excepțională, aflată din păcate la sfârșit de activitate, cu dragoste pentru profesiune și, implicit, pentru copii, Cornelia Jinga Hetrea s-a învrednicit și cu realizarea unor cărți didactice, menite a ajuta procesul de învățământ, pentru ca, în final, cei mai mici învățaței să-și însușească mai bine „buchiile”. Paralel, sau poate complementar dragostei pentru profesia de dascăl, ea a pictat și a scris poezii, ambele preocupări fiind rod ale chemărilor interioare cu care a fost înzestrată. Cine îi cunoaște pânzele (având ca temă predilectă, florile), cu care a avut mai multe expoziții personale, cine îi cunoaște cele câteva volume de versuri publicate până acum este absolut convins că acestea sunt rezultatul talentului și, desigur, al muncii. Toate aceste direcții creează „tușe” pentru portretul în mișcare al Corneliei Jinga Hetrea.

„Creanga de cuvinte”, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2013, este o nouă „piatră pentru templul”... său, cu a spus Lucian Blaga, exprimând, în manieră proprie, „Tristeți provinciale”, cum și-a intitulat off-urile, George Topîrceanu.

Poezia care deschide volumul este și cea care-l justifică și-l rezumă: „În amiaza bunătații, / se cuibărește inima mea, / ce scaldă o creangă de cuvinte, / și îmbobocesc lumini, / când gânduri de noapte / caută șchiopătând adăpost, / când eu mă străduiesc / să las la vatră / tinerețea timpului / puțin rămas, / dar nu pierdut” (Creanga de cuvinte). „Nu-mi datez / – spune autoarea – itinerariul vieții, / vorbele mele / nu trebuie datate, / nu trebuie înjghebat / un traseu / prin labirintul trăirilor mele, / când gândurile / nerostite / se lovesc de tăceri / și cad... / între Alfa și Omega”. (Alfa și Omega), pentru ca, undeva în carte, autoarea să aibă și o dorință: „Cum te-aș coase-n ia mea / ca-n cămașa sorții, / fericit să fii mereu, / ieri și azi și-n pragul nopții. // Cum te-aș țese-n pragul nopții, /

somn curat să-ți înțeleg / și-n miros de dimineață / să te-mbăt, să te dezmiere. // Și te-aș împleti în vis, / ca-n cosița împlinirii / te-aș zidi să fie zid / și noianul amintirii” (Dorința).

Am remarcat și alte poezii unde autoarea își exprimă suav trăirile (cu tristeți, iubiri, căutări cerești, credințe, zboruri, speranțe, dezamăgiri etc.) ce poartă amprenta „Jurnalelor personale de amintiri”, atât de răspândite printre fetele de pension, din prima jumătate a secolului trecut: „Eu și liniștea”, „Făptura de stejar”, „Și ploaia”, „Albia roditoare”, „Crochiu”, „Tristeți de duminică”, „Cumpăna cuvintelor”, „Prag de iubire”, „Cineva, cândva”, „Completare”, „Rugă”, „Iz de poezie”, „Versul ce aburește”, „Te chem”, „Mă-ntorc la tine”, „Azi, mâine”, „Mulțumiri”, „Ocotind luna”, „Rama poeziei”, „Casa noastră”, „Printre greieri”. De altfel, până la urmă, nu este manuscrisul unei cărți de poezie un „jurnal” liric al amintirilor, inclusiv despre viitor? Eu, cred că da!

Am remarcat în poemele **Corneliei Jinga Hetrea** creionarea ideilor, cu ajutorul unui mănunchi de cuvinte specifice melancoliei, tihnei și liniștii negăsite sau poate regăsite prin vers: timp, lacrimă, vis, liniște, tăcere, noapte, nopți, somn, suspin, departe, aproape, șoptă, gând, poezie etc., remarcând, de asemenea, și folosirea unor cuvinte și expresii, reminiscențe ale orelor de curs, cu cei mici: îmbobocesc, cosiță, plăpândă, povești, curcubeie, „ghioceii din clinchet de copil”, „să nu mă minți că îți crește nasul”, „printre greieri”, „oițe, draguțe mieluțe”, „cioc, cioc”, etc. Pictura, care influențează benefic

Creanga de cuvinte

În amiaza bunătații,
se cuibărește lacrima mea,
ce scaldă o creangă de cuvinte,
și îmbobocesc lumini,
când gânduri de noapte
caută șchiopătând adăpost,
când eu mă străduiesc
să las la vatră
tinerețea timpului
puțin rămas,
dar nu pierdut.

Și ploaia...

Și ploaia-mi vestește tristeți
când zi se îngână cu nopți
nedormite,
când vise-mpălinate
noi nu prea avem
iar ea, nepoftită,
îmi curge prin minte,
pe obraji
și pe mâini,
prin suflet, pe sâni,
dorind să-ți ia locul,
când eu, prea cuminte,
îmi vărs ploaia mea, de cuvinte.

CORNELIA JINGA HETREA

poezia, și invers, are procentul ei în expresiile folosite de autoare: „mă-nchide-n crochiu”, „în rame, par să prindă viață./ flori triste, de octombrie plângând”, „durerea sfășie pânza ploii” etc.

În finalul acestei cărți de poezie, ce împlinește până la urmă un destin de dascăl model, aureolat de cel de creator artistic, propun un poem, inexistent în carte, creat de subsemnatul din “cioburi” de poeme, din recuzita de expresii a autoarei: „Cuvântul, ca frunza, se desprinde și plutește... Și plouă și plouă, iubirea de pe frunze o împospăta cu apă vie... Și iar e liniște în casa aceasta și pe pereți, perechi de gânduri... Eu șovăi! Mi-am creat adâncul... Cerule, cer, dă-mi un grăunte de liniște să nu pier!... Și ploaia-mi vestește tristeți, când zi se îngână cu nopți nedormite... Versul curge în ființa mea, în albia roditoare a poeziei... Se împlinește truda cu voia Domnului...”.

Miroase a poezie „Creanga de cuvinte” a **Corneliei Jinga Hetrea**, așa cum miroase a tei orășelul meu de provincie!

RĂZVAN DUCAN

Starea prozei **Revoluția borfașilor**

(roman – fragment)

Localul era chiar așa cum îl descrieseră Dragomir Căpraru, cu băutură ieftină, lăutari buni și fete frumoase și darnice. Nu se schimbaseră mult, deși trecuseră peste cincisprezece ani de când Dragomir terminase armata, primind gradul de la care își trăgea acum porecla. Nostalgic, Dragomir găsi chiar măsuta ferită de un paravan, unde se retrăgea deseori cu Lora, iubita lui din vremea tinereții, „cu care făceam frațura instrucție în pat mai ceva decât făceauăștia instrucție cu noi, în armată!”. Descoperi, după ce îndepărtă cu mâneca stratul de praf, dăinuind peste ani, inscripția pe care o făcuse cu cheia în lemnul mesei, ca să știe toți că „Dragomir love Lora forever!” și că, inimile lor, măcar acolo, în desenul tremurat, vor rămâne înlănțuite pe veci sau măcar până când cariile vor mânca de tot lemnul prost lăcuit... Nostalgic, Dragomir dădu câte o halbă de bere tuturor și cumpără de la o țigăncușă oacheșă întreg coșul de trandafiri și dăruie un fir tuturor femeilor singure pe care le rugă să-și pună floarea lângă măsuta de toaletă, să le vadă noaptea când se schimbă, fiindcă își lăsase un ochi în fiecare floare. Treaba asta cu ochiul lăsat în floare prinse la una din dame și Dragomir se retrase cu ea la măsuta aceea a lui, să-i povestească cum, în armată, avea un ochi lăsat peste tot prin unitate și niciun soldat, oricât de șmecher se credea, nu reușea să facă ceva fără să-l vadă. Femeia îl asculta fascinată, mirată totuși că bărbatul o strigă îndărătnic Lora, chiar dacă îi spusese, de câteva ori, că o cheamă Vasilica, „ca pe actrița aceea celebră, Vasilica Tastaman...”.

Chelnerii începură să alerge în stânga și-n dreapta, băieții se-ncinseră și comandară lăutarilor melodii lente, să poată invita fetele la dans. Atmosfera se încinse de-a dreptul când Fagotul preluă microfonul și interpretează binecunoscutul șlagăr „Pentru tine, fato!”, compoziție proprie: „Pe vremuri porumbeii erau simbol al păcii, iubita mea, / de când eu m-am pierdut în ochii tăi albaștri / ei caută doar dragostea-ți ascunsă printre aștri! / Da, da, daaaa, tu, doar

tu, ești iubirea mea! / Cât inima-mi va bate, pulsând va căuta / să fie mai aproape, de inimioara ta! / Da, da, daaaa, tu, doar tu, ești iubirea mea!”. Un mare poet, cu care Fagotul fusese contemporan, auzise melodia pe când servea cina într-un restaurant și îi scrisese Fagotului admirativ, pe un șervetel: „Unui poet care știe că stelele pot fi atinse cu mâna, dacă găsești un taburet, destul de mare, pe care să te urci!”. Fagotul înrămasese șervetelul și-l puse la loc de cinstă, refuzând, după trecerea în neființă a poetului, câteva oferte serioase de a-l vinde.

Încet, fără să le pese că-l părăsesc pe sărbătoritul zilei, băieții începură să se retragă cu fetele în camerele dosite de la etajul barului, iar banii începură să sară din buzunarul lui Tase ca un roi de lăcuste ce a zărit un câmp plin de spice: pentru băutură, lipiți pe frunte la lăutari, pentru mâncarea comandată de la restaurantul chinezesc din apropiere, pentru pizza pe care un șofer de taxi drăguț se oferise să o aducă de la un local aflat la numai douăzeci de kilometri depărtare, pentru felul drăguț în care fetele îi tratau, în camere, prietenii... Tase plătea fără să se uite, era beat criță, îl durea capul și ar fi vrut să doarmă puțin. De fiecare dată când închidea ochii, vedea însă filmul acela cu strămoșul care se plimba falit prin deșert, se revedea pierzând din cauza nebuliei sale, deși avusese o mână câștigătoare... „De ce, Doamne! De ce... Cu ce am greșit față de tine? Ce să fac să rup această verigă de eșecuri a neamului meu? Dă-mi un răspuns, Doamne!”, urlă căzând în genunchi și speriiind-o pe domnișoara blondă ce se aciuiase lângă el. Brusc, telefonul mobil începu să-i sune! Făcu semn la orchestră să tacă puțin...

– Alo, tu ești, Doamne!
– Nu nenorocitele, sunt eu, Getuța! Unde-mi umbli? Suntem căsătoriti de o zi și deja ai dispărut? Ai zis că pleci să-i dai banii lui Gogu și să iei pâine și nu ai venit de doișpe ore?! Am făcut ciorbă de găluște, friptură la cuptor, și două tipuri de desert, treci imediat acasă nenorocitele, că am inventat ceva să ne scuzăm la nași că nu am ajuns și i-am invitat să vină ei la noi și trebuie să sosească!

– Getuța, am avut o pană la mașină, ceva cu radiatorul, apoi își dădu seama că nu mai are mașină și încercă s-o dregă: hhîîîî, hîîîî, aloo, aloo, iar am pierdut semnalul! și zdrobi telefonul de ciment, continuând să bea impasibil.

La un televizor cu ecranul afumat de tutun, rulau știrile de dimineață în reluare. Băieții se treziseră târziu, așa că urmăreau cu interes breaking news-ul zilei ce altfel, la ora aceea târzie din noapte, devenise o știre fumată și îndelung comentată pe toate canalele. Cu posturile de televiziune după ei, cărora un binevoitor le dăduse gratis acest pont gras, la ora șase fix, mascații coborâră unul după altul și sparseră fără probleme sistemul de închidere al porților vilei senatorului William Donatelo Laptegres. Intrați în curte așteptară câteva secunde, să se sincronizeze, ori să aștepte să vină televiziunile să filmeze, după cum își dădu cu părerea unul dintre băieți. Deși din lemn masiv și plină de încuietori și sisteme de protecție, ușa cedă ușor în fața berbecului mânăuit cu dibăcie de mascați. Din pragul ușii îi întâmpină candid Daiana, fiica de cinci ani a senatorului, botezată după celebra prințesă britanică pe care senatorul avusese șansa să o vadă în apropierea sa, la un dineu al Casei regale, unde fusese și el invitat. Speriată de zgomote, fetița se trezise și venise, în pijama și târându-și greu ursulețul imens de pluș cu care dormea. Un mascat renunță la armura de dur și mângâie fetița pe părul blond, tuns cu breton lung ce-i ascundea ochii înlăcrimați. Fetița aprecie, îi întinse ursulețul mascatului, dar o voce puternică, metalică, venită din spate care ordonă „Culcat! Toată lumea culcat!” o făcu să se culce pe podea, întinsă pe burtă, sfătuind ursulețul de pluș să facă și el la fel dacă nu vrea →

CRISTIAN MELESTEU

să o pățească...

Senatorul William Donatelo Laptegos se trezi greu. Nu înțelegea ce e cu personajul acela ce striga mereu, ca un papagal ce nu știe alte cuvinte, „Culcat! Culcat!”, deși era evident pentru oricine că și el și pipița ce o culesese de la cheful strașnic tras azi noapte stăteau întinși și fără mare chef de a lua o altă poziție la ora aceea matinală. Nu înțelegea nici ce e cu luminile acelea multe ce îl fixau, nici ce e cu bulucul acela de lume la el în dormitor, dar gândi că în aburul beției de aseară îi invitase pe toți la el să continue distracția și acum, cine știe ce farsă îi joacă să se amuze. Privi femeia de lângă el din pat, nu-și mai aducea aminte cum o cheamă, avea un nume de floare, dar nu nimeri din trei încercări: „Lăcrămioara, Florența, Margareta...”, așa că renunță și o întrebă direct: „Auzi dragă, tu ai habar ce se petrece?”. Îl durea capul, aburii alcoolului nu se risipiseră, dormise prea puțin după paranghelia de aseară, în plus, îl supăra fierea și-i venea rău să vomite, fiindcă nu se abținuse de la niciunul din îmbietoarele feluri de mâncare. Începu să se trezească și să observe amănunte, văzu că mișcările lui trăsuseră pătura și dezveliseră un sân al partenerei sale. Îl acoperi, dar nu se putu abține să nu-l frământă puțin, ca pe o cocă. „Merită puștoaica să-i pun silicoane și să o țin de bună!”, gândi, rememorând vag fragmente cu diferite poziții pe care le exersaseră acasă, dar mai ales în spațiul strâmt al toaletei de la localul unde avusese loc petrecerea, unde fata se dovedise extreme de flexibilă...

Două mâini puternice îl traseră din intimitatea și căldura patului și-l culcară pe burtă la podea. Se trezi, brusc. Văzu reporterii (îi cunoștea bine pe mulți dintre ei), realizează că nu e o farsă a fraților de pahar, că sunt mascații la el în dormitor și or să-l ridice... Mai realizează că e în fundul gol și o să apară în postura asta umiltoare pe toate posturile și pe toate ziarele și poate în toată lumea, că doar unul e senatorul William Donatelo Laptegos! „Bine mă, copii, se poate să-mi faceți voi una ca asta?” întrebă totuși cu o ciudată blândețe în glas și se înfășură într-un prosop pe care-l folosiseră și el și partenera sa să se șteargă după partida de azi-noapte. „Nevastă-mea! O să mă vadă cu pipița asta cu nume de

floare! Mă omoară când se întoarce de la Milano! Îmi dă în cap cu toate gențile și perechile de pantofi pe care și le-a cumpărat!”, raționă privind dărele albe și uscate de pe prosop, apoi întinse resemnat mâinile să i se pună cătușe...

– Am făcut bine! Prea mult bine am făcut colectivității în care trăiesc! De aia m-au ridicat! Puteam și eu să stau să dorm în Parlament și să ridic mâna la comandă, fără să judec sau să mă pese ce votez! Dar m-am zbatut să fac legi, să le fie oamenilor mai bine! Și uite, că facerea de bine e..., declară el unui reporter insistent ce vroia să afle de ce crede că a fost ridicat. O să ies într-o zi-două, când or să vadă că sunt nevinovat! O să ies mai puternic și nu mă las până nu-i bag eu la pușcărie pe toți aștia care mai cred că se pot face astfel de abuzuri în democrație!, aruncă el, probabil un mesaj de amenințare pentru cei pe care îi bănuia că stau în spatele nenorocirii ce i se întâmplă.

Un alt reporter, mai informat, le împărtăși telespectatorilor că tocmai datorită unei legi pe care o promovase fusese ridicat senatorul William Donatelo Laptegos. Acesta inițiasse o lege ce acorda pe trei ani scutiri de taxe și impozite pentru cei ce făcuseră investiții într-un anumit domeniu, iar o mare firmă beneficiase pe deplin de aceste scutiri, căptușindu-și, fără să facă practic nimic, conturile cu câteva zeci de milioane, din care, câteva, se pare, ajunseseră și la senator.

În urma arestatului, mascații plecară cărând un seif imens, o plasă de carduri, douăzeci de telefoane, după care senatorul vorbea cu diverși, sperând să nu fie interceptat, o pungă de bijuterii de aur și diamante scumpe, cântărind probabil câteva kilograme și vreo treizeci de ceasuri de colecție din care, cel mai ieftin, fu evaluat de un reporter ce le zărise, la zece mii de euro...

Pe scările vilei impozante, pipița adusă acasă de senator ieșise să vorbească cu presa.

Deși avusese timp berechet, nu se îmbrăcase, rămăsese învelită în cearșaful subțire de mătase, tras de pe pat. Încercase să țină cearceful cât mai mulat pe corp, să i se vadă talia de viespe, dar să îi lase, ca la acele rochii de gală, lungi, sparte, să i se vadă în întregime un picior. Din când în când, ca din întâmplare, cearceful îi aluneca, lă sând camerele și apar-

Detaliu arhitectonic Timișoara

tele de fotografiat să admire un sân generos, dar care, pentru a fi la modă, avea nevoie desigur de un implant de silicon care să îl mărească câteva cupe...

Reporterii aflară că tânăra lipsită de inhibiții făcuse cursuri de modeling la „Școala de vedete și bune maniere”, ba chiar prezentase la un festival studentesc o lenjerie intimă în fața celebrului creator Cătălin Chiloțatu. Camerele o filmară din toate unghiurile posibile și, a doua zi, apără și ea în toate ziarele, alegându-se cu o intrare nesperată direct în high-class-ul lumii mondene și cu apelativul „Blonda lu’ William”.

– La asta trebuia noi să dăm o spargere!, gândiră la unison Pasăre și Gore Metaxa, văzând mica comoară pe care mascații o scoteau din vila senatorului. Eram aranjați pe viață dacă reușeam să intrăm la acesta în vilă! Vă dați seama că nu putea să dea declarație la Poliție că i-a dispărut nici a zecea parte din ce furam noi, că nu își justifică din câteva mii de euro salariul lui de senator, nici măcar mașina aia bengoasă din parcare, să nu mai zic de palatul în care stă...

– Ăsta borfaș, nu noi! Dacă adunăm tot ce am furat noi de o viață, nu facem la un loc cât ăsta!, mărturisii auditorului nea Mitică Țâmburuc, care nu furase nici măcar inima nevaste-si la viața lui, dar care, se simțea parte integrantă a grupului și gândea astfel colectiv.

Senator, senator, dar știți cum e „De foame, până și arhimandritul fură!”, le împărtăși nea Mitică încă unul din proverbele ce îi umpleau tolba.

Cenușa

Invizibil
strălucitor
fumeasă focul
liniște perfectă
reverie-extaz
inima ca focul pură
rostogolită-n paradis
obscură căldura
apa, cenușa
sângerează
pământul
umed de lacrimi
curge

Potopul ca liman

Rețele verzi
încrucișate de viteza
timpului captivat
turbulentă pictură de Pollok
învălmășeală de contururi
stropi, frunze din somn
coroane căzute
văltoarea rădăcinii
iarba nemuririi
obârșie
miez de natură
duhul apelor
blândul potop ca liman.

Semăn cu cineva care mi-a furat chipul

Semăn cu cineva
pe care nu l-am cunoscut.
L-am văzut în vis,
desenat pe nisip,
fragil, mișcător.

Semăn cu cineva îndepărtat,
de peste mări și țări,
ecoul fără chip al cuiva
oglinzit în lacrimă,
învolutat în albia mării,
furat, deformat,
de timp, de măsură.

Semăn cu mine,
chip înfășurat în aer,
aruncat în foc,
pământ ars, roșiatic
ca un apus rostogolit
peste vise deșertice,
alburii ca zarea.

Semăn cu cineva
care mi-a furat chipul

Somnul de fier

Noaptea-și lasă

pecețile-n somn
somnul de fier
zodia seacă
marea cu liniștea ei
mă înecă.

Somnul ca veghe

Stropi îngemănați,
ploi oculare
cresc în puterea albastrului
tulburat de întunericul nopții.
Trecută fie în a somnului visare
blânda mâhnire
arcuită în viu curcubeu.

Pe altarul vremii

Focul rece
flacăra, uscatul
pustiul
marea răstignită
pe altarul vremii
înfășoară jertfa
lumea, o comoară.

Angoașă

Nu sunt decât
un nor trecător
ploios și roind
marginile unui vis

tremurând
ca-ntr-o oglindă
chipul meu frumos
se arată hidos...

Declin aparent

A căzut fereastra timpului
peste lume
a căzut cerul în mare
păsările au zburat în adânc
soarele a coborât pe pământ
luna-i agățată de vânt...

Durată impură

Spirala durerii
îmi topește lent speranțele.
Navigând
rămân un contur nesigur
de peisaj marin.
(Orizontală impură
rănită de nava singurătății perfecte.)

Piatra

Focul prea rece
Luna departe
Stele prea multe
De voi mă despart

Marea prea clară
Mă înfășoară
Mă unduiește
Și mă-mpietrește.

Mai mult de o veșnicie

Am ținut palmele căuș
mai mult de o veșnicie
la un izvor subțire de munte.
Aveam un strat poleit cu aur
sau oricare metal prețios
care nu prinde rugină
Adăpam cerbii pădurii
și alte animale blânde
Până-ntr-o fierbinte zi
dogoritoare
când metalul s-a topit
sub privirile unui Făt-Frumos
sărutându-mi mâinile
cu iubire...

Mistuirea

Nici oceanul
și nici marea
nu înfruntă jarul
ce-a căzut din soare.
Greaua mea povară
ca un rug fierbinte
când și unde se va stinge?
Mistuirea
pustiita mare
luna albă
și sub toate căzătoare
pasărea e numai scrum.

Cumpăna cuvintelor

Mi-e sufletul închis
culoare incertă
icoană aruncată
într-o apă curată

Anonimus

Nu fi trist, Anonimus...
Grădina
locul cel de sus
cu surâsul Monei-Lisa
sclipitor.
Ți-au rămas culorile
urmele.
Cactușii au înflorit sângerii
lângă tine
oferindu-ți rana
pustiul, stepa.
Nu fii trist, Anonimus
frumos
te confunzi
ca o boare
cu apa...

SUZANA FÂNTÂNARIU BAI

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

„Auzit-ați de-un Mihai?”

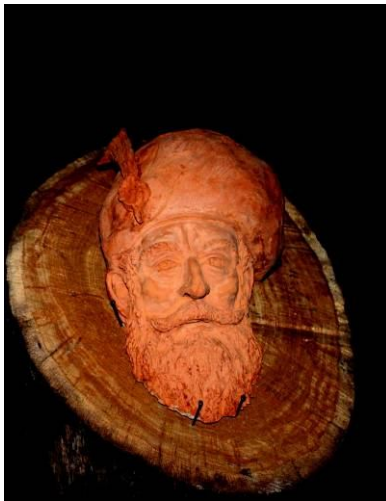
- Se închide cercul sau se deschide spirala?

Motto: „*Biruiți-au gândul să mă apucă de această trudă, să scoț lumii la vedere felul neamului...*” (Miron Costin, „care am fost mare logofăt în Moldova”)

În urmă cu 37 de ani, tânăr redactor muzical ajuns (prin repartiție guvernamentală, datorită mediei „astronomice” de absolvire a Conservatorului „Ciprian Porumbescu”) la Radio București, în trupa de elită a regretatului Iosif Sava, păraseam Capitala natală, apartamentul nou-nouț (cu trei camere) proprietate personală și o poziție socială de invidiat, pentru a mă transfera la Radio Târgu-Mureș, oraș care m-a primit cu chiu cu vai, abia după... intervenții, fiind „închis” la vremea aceea, depunctat salarial (studioul teritorial nu era „instituție de gradul zero”!), înghesuindu-ne, tânără familie cu doi copii și bani puțini, în locuințe improprii. „Îmi luase Dumnezeu mințile”, abandonând Bucureștiul - îmi reproșau cunoscuții și, pe parcurs, ajunsesem să cred chiar și eu. Aterizasem într-un mediu ostil de la început, „covorul roșu”, nederulat la sosirea mea, rămăsese în debara, în grija moliilor, aveam de învins temeri și prejudecăți. Am luat totul de la capăt, nu o dată, și nu a fost tocmai ușor. Dar eu sunt o persoană tenace, deși cred în destin. Și cred că destinul, chiar dacă nu poate fi schimbat în totalitate, suportă ajustări, pe ici-colo, dacă omul nu așteaptă ca Dumnezeu „să-i vâre și în traistă”. De altfel, până și Antichitatea romană recunoștea că... „Audaces Fortuna juvat” (Norocul îi ajută pe îndrăzneți).

Realitatea fiecărei zile ne confirmă că nimic nu e întâmplător. Îmi place să amintesc, de fiecare dată când am ocazia - fiindcă nu mi-am uitat, și nu-mi voi uita vreodată rădăcinile -, că toți bărbații din familia mea bucureșteană, pe linie paternă, au fost ofițeri de carieră. Ca atare, am crescut într-un mediu în care despre valorile esențiale ale individului, la modul general, și ale ostașului român, în special, se vorbea în mod curent. Dar și despre Istoria Românilor și a României, care avea să devină una dintre marile mele pasiuni.

Așa cum am precizat și la sfârșitul cărții protosinghelului Teoctist Moldovanu, descinzând dintr-o familie cu îndelungată tradiție militară, în spiritul iubirii de neam și de cinstire a marilor eroi înaintemergători, am trăit mereu cu obsesia că blestemul dezunirii românești, despre care vorbea adesea Vasile Pârvan, nu se va risipi decât atunci când ființa pământeană a viteazului Domn Întregitor de țară - Mihai Viteazu - se va aduna în aceeași sfântă raclă, binecuvântată de hăruiți „preoți cu crucea-n frunte”. Între aceștia, vrednic de cinste se află părintele stareț de la Mănăstirea Plăviceni, unde, **joi, 9 august**, au avut loc o serie de manifestări omagiind excepționala personalitate a Voievodului martir.

Jurnalistul Miron Manega postează pe site-ul www.certitudinea.ro informații suplimentare: „După momentele religioase din biserică, se va face înconjurul lăcașului cu osemintele necunoscutului fără cap (presupuse a fi ale lui Mihai Viteazu), îngropate cu sute de ani în urmă în curtea mănăstirii și descoperite întâmplător în 2010; Va urma momentul cu dezvelirea

statuiei din imagine (n.n., reprezentând capul lui Mihai Viteazu, tăiat), realizată în lut ars de artistul plastic Aurelian Bădulescu. Soclul statuiei este un trunchi de stejar secular tăiat în secțiune oblică, în așa fel încât ochii «voievodului» să privească la privitor; Dezvelirea statuiei va fi precedată de «Cântecul lui Mihai Viteazu», interpretat la voce și cobză de rapsodul Ion Crețeanu, din Voineasa. Textul cântecului, pierdut de Oltenia, a fost recuperat, în 1751, de Sfântul Paisie de la Neamț, care l-a «redactat», chiar pe paginile psaltirii din care citea, cu următoarea precizare: «*Scrisu-s-au acest vers bătrân de mine, ieromonahul Paisie, credincios rob al*

lui Dumnezeu, iar eu l-am auzit și l-am învățat de la răposatul bunul meu, Stoian Jolde armășelul»; Vor urma discursurile comemorative și lansarea cărții «Mănăstirea Plăviceni, importantă vatră de spiritualitate», scrisă de Teoctist Moldovanu, starețul mănăstirii, după care praznicul de pomenire; Manifestările comemorative vor începe la ora 9,00 dimineața și se vor termina după plecarea ultimului invitat. Sunt așteptați peste 500 de oaspeți din toată țara; Mănăstirea Plăviceni este singura din țară care are hramul ARHANGHELUL MIHAIL.”

Dumnezeu lucrează prin oameni. Mănăstirea Plăviceni, ctitorie a Doamnei Stanca, soția Viteazului, este în ruine. E canon și este poruncă, peste timp, către protosinghelul Teoctist Moldovanu, date de celălalt, mare, Teoctist, răposatul întru Domnul Patriarh al României, să o ridice în lumină.

Mai devreme sau mai târziu vom afla cui aparțin oasele aceluia trup fără cap, coaste și brațe, moaștele acelea frumos mirositoare, dacă sunt ele sau nu ale Cavalerului creștinătății, martir ucis mișelește pe Câmpul de la Turda. Cu sau fără această certitudine, ... „biruiți-au gândul”! S-a dus vestea și se adună creștini din toată țara spre a cinsti memoria marelui Domn. Din nou, mă întreb, și mă cutremur, precum poetul prea repede dispărut dintre noi: „Totuși, unde-au fost românii / Când tăiară pe Viteazu?”.

Nimic nu e întâmplător, cum spuneam. Elev de școală militară, tatăl meu a învățat și la Mănăstirea Dealu - unde se află capul Voievodului -, și la Târgu-Mureș (Liceul militar fiind, la vremea aceea, în spațiul actualei Universități de Medicină și Farmacie - atât de înduită, inclusiv datorită poziției sale strategice, de ... unii-alții!). Târgu-Mureșul fiind unul dintre primele orașe transilvane care l-au recunoscut și aclamat pe Mihai Viteazu ca domn, după Unirea de la 1600, oraș pe care acesta l-a luat sub protecția sa, ca răsplată pentru ajutorul dat de secuii iobagi în luptele împotriva principelui Andrei Bathory. Târgu-Mureșul, în Cetatea căruia Domnitorul și-a →

MARIANA CRISTESCU

ridicat o capelă ortodoxă de rugăciune, astăzi dispărută cu desăvârșire. Târgu-Mureșul, trecut prin foc și sabie de hoardele sălbatice ale generalului Basta, în 1601, răzbunându-se pe locuitorii loiali domnitorului, incendiind Cetatea, școala și bisericile din incintă.

În zilele imediat următoare ediției a 2-a a „Punților de lumină”, prietenul Miron Manega mi-a încredințat manuscrisul cărții „Mănăstirea Plăviceni, importantă vatră de spiritualitate”, frumoasă și demnă de laudă lucrare a stareșului Teoctist Moldovanu, pe care am parcurs-o cu interes și încântare, și pe care, împreună cu scriitorul și editorul dr. Nicolae Băciuț, cu bucurie și din neasemuită dragoste față de marele Voievod, ne-am hotărât s-o edităm în inima Transilvaniei, la Editura Nico din Târgu-Mureș.

Așa cum semnalăm într-un trecut editorial, Miron Manega, autor al „Predosloviei unui pelerin” (prefața cărții), se explică: „Motivele pentru care subscriu și contribuie, cu puterile mele, la săvârșirea acestei împliniri editoriale sunt mai multe, dar toate plutesc în același gând cuprinzător și determinant: reînnoirea, în conștiința noastră istorică, a lui Mihai Viteazu cel fără de trup. Am bănuiala că dezbinatul nostru neam nu se va împlini în unire până când trupul Întregitorului nu va fi el însuși reîntregit prin aflare. Și dacă osemintele acelea găsite întâmplător în curtea Mănăstirii Plăviceni sunt într-adevăr ale voievodului (toate semnele arată că da), acest loc poate căpăta semnificație de Mormânt Sfânt al Neamului Românesc. De aceea, rezidirea acestui sfânt lăcaș, asumată de părintele ieromonah Teoctist, stareșul Mănăstirii, capătă dimensiunea unei misiuni care iese din granițele obișnuitei ecleziastice.”

Subscriu acestui punct de vedere al confratelui Miron Manega, care, pe www.certitudinea.ro, mai precizează: „Evenimentul nu ar fi avut anvergura care deja se întrevede, fără suportul și contribuția câtorva «exaltați» care s-au angajat să slujească o idee majoră (resuscitarea personalității lui Mihai Viteazu, voievodul reîntregitor al neamului românesc, ca simbol și catalizator al recăpătării demnității naționale). S-a creat astfel un «centru de presiune» morală, care a început să miște lucrurile într-un fel asemănător cu rostogolirea bulgărelui de zăpadă. În ordine cronologică, prima persoană care a scris «obsesiei» Mihai Viteazu a fost **Ciprian Geapana**, un prieten entuziast, care și-a pus serviciile și mașina la dispoziție pentru a parcurge drumul – nefiresc de anevoios – de la Craiova la Plăviceni, pentru a vedea misterioasele oseminte. A doua persoană, care s-a angajat și material în susținerea «utopiei» Mihai Viteazu a fost **dr. Denisa Popovici**, de la Spitalul CF 2. Ea și-a asumat, ca danie, costurile primei ediții a cărții „Mănăstirea Plăviceni, importantă vatră de spiritualitate” – lucrarea de licență a stareșului Teoctist Moldovanu. Cartea, care a fost lansată pe 9 august, înainte de praznicul de pomenire, a fost prefațată de subsemnatul. Au urmat „frumoșii nebuni” de la Târgu-Mureș: scriitorii **Mariana Cristescu**, șefa secției Cultură a cotidianului „Cuvântul liber”, și **dr. Nicolae Băciuț**, directorul Editurii Nico, director al Direcției Județene Mureș pentru Cultură și Patrimoniu Național. Amândoi au muncit pe brânci pentru a duce la bun sfârșit apariția la termen a cărții (Mariana Cristescu a fost consilier editorial, iar Nicolae Băciuț și-a asumat și sarcina de lector). A fost dania lor de faptă, în sprijinul

aceleiași efigii istorice: Întregitorul Mihai Viteazu. Mariana Cristescu va fi prezentă, de altfel, și la Plăviceni, pe data de 9 august, realizând, în felul acesta, o punte spirituală între două locuri amprentate de memoria lui Mihai Viteazu: Târgu-Mureș și Plăviceni. Tot la capitolul „daniei”, ar trebui pomenit numele artistului care a realizat lucrarea sculpturală. Se numește **Aurelian Bădulescu** și lucrează la Laboratorul de reconstrucție facială al Institutului Național de Criminalistică din București. Este maior. Rar mi-a fost dat să văd atâta smerită credință în fața unui simbol, așa cum am văzut la tânărul artist. Dania lui, poate, cea mai importantă, reprezintă un cap al lui Mihai Viteazu, realizat în lut ars. Este un cap retezat, care face trimitere la capul Sfântului Ioan Botezătorul. A fost conceput astfel încât să fie așezat înclinat, pe trunchiul unui stejar tăiat în secțiune oblică. În felul acesta, privirea statuii se intersectează, inevitabil, cu cea a privitorului. Este, cu alte cuvinte, o statuie... interactivă. Evenimentul se anunță, încă de pe acum, consistent ca desfășurare și prezențe speciale. În afară de fețele bisericesti și ierarhii invitați de părintele stareș, și-au confirmat venirea: generalul prof. dr. Mircea Chelaru, vicepreședinte al Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindenii, realizatorul Titi Dincă, de la TVR, împreună cu o echipă de filmare, dr. Denisa Popovici, împreună cu mai mulți membri ai Uniunii Sindicatelor din Spitalele CFR, Televiziunea Craiova, 50 de moldoveni de la Rădăuți, scriitori, jurnaliști, ofițeri ai Ministerului de Interne, militari.”

Stau și mă întreb dacă, nu cumva, acolo, sus, în astre, sosirea mea la Târgu-Mureș, în urmă cu 37 de ani, a fost „proiectată” tocmai pentru ca, într-o zi frumoasă, să mă aplec asupra cărții protosinghelului Teoctist Moldovanu, atât de dureros amintindu-ne tragica moarte a bravului Întregitor de neam și țară.

Stau și mă întreb dacă, nu cumva, „Punțile de lumină” pe care le-am inițiat și susținut, în cadrul Colocviilor „Cuvântul liber”, la geroasa „Apocalipsă” din 21 decembrie 2012, și în ziua canicularului Solstițiu din 21 iunie 2013 (un regal intelectual!), sunt chiar trepte pregătitoare pentru Lumina ce va veni. Căci va veni, sunt sigură!

În pofida predicțiilor negativiste și a ironiilor scepticilor (c-așa-i românul, iar unii „prieteni” nu sunt sănătoși dacă nu-ți varsă în față veninul neputinței lor), deși s-ar putea întâmpla (da, iau în calcul, deși cu durere, și această ipoteză!) ca moaștele să nu fie ale lui Mihai Viteazu, ci ale unui alt martir, eu mă voi afla acolo, la Plăviceni, în ziua de 9 august. Se închide cercul ori se deschide spirala? Vom vedea. Oricare va fi rezultatul analizei de laborator, asemenea momente de solidaritate și comuniune românească sunt rarissime. Este un semn divin și acesta, cred eu. Dă, Doamne!

Fie-mi îngăduie, în loc de altă încheiere, să întreb și eu, retoric, desigur: ce ne facem, dacă se dovedește, totuși, că este trupul Viteazului? Ne cutremurăm (dacă a mai rămas ceva bun în noi), și-atât?

Dacă n-am știut, cu 412 ani în urmă, să-i apărăm viața, măcar acum, peste secole, să-i apărăm memoria! Măcar atât merită, și marele Întregitor, și Neamul românesc, atât de urgisit și dezbinat!

„Totuși, unde-au fost românii / Când tăiară pe Viteazul?”

Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan Selejan Arhiepiscopul Munților

„O, mamă, tu ții pe brațele tale o
fărâmiță din veșnicie!” (I)

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, în *Pastorala*, pe care ați scris-o cu ocazia Sfintei Sărbători a Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos din anul 2012, ați mărturisit despre comuniunea sfântă ce s-a realizat în peștera unde s-a întâlnit Cerul cu pământul. *Pastorala* are următorul motto: „Și, grăbindu-se, au venit și / au aflat pe Maria și pe Iosif / și pe prunc culcat în iesle.” (Luca 2, 16). Vă rog să ne vorbiți pe larg despre semnificațiile acestui citat.

Î.P.S. Ioan: Binecuvântat să fie Bunul Dumnezeu că, după călătoria duhovnicească din post, ajungem cu toții la peștera din Betleem să aducem închinare Pruncului Iisus - Fiul lui Dumnezeu. Ne-am alăturat și noi magilor, păstorilor și îngerilor. Ce sfântă comuniune în această peșteră, unde s-a întâlnit Cerul cu pământul!

Ce mare har primim, fiind alături de îngeri, să cântăm și să-L slăvim pe Hristos împreună! O, cât s-au minunat îngerii lui Dumnezeu, văzându-L pe Hristos Prunc, chiar în peștera altarului bisericii noastre! Pregătind Jertfa cea fără de sânge, preotul zice cu evlavie: „Și venind, steaua a stat deasupra unde era Pruncul”. La acest praznic împărătesc suntem în fața unei comuniuni cosmice: Pruncul Iisus adună în jurul Său lumea cerească prin îngeri, umanitatea prin păstori și, prin stea, nemărginitul univers. Toate I s-au închinat Lui! În sfânta biserică, Îi aducem și noi, în sfânta zi a Nașterii Domnului, cuvenita închinare, laudă și mulțumire pentru că ne-a chemat la acest binecuvântat ospăț cosmic.

Bucuria Nașterii Domnului a pătruns întreaga substanță a creației - de la cele din înaltul cerului, până la cele din adâncul pământului - coborându-Se Hristos în peștera

Betleemului. **Toiagul păstorului din Betleem** nu reprezintă altceva decât **un axis mundi în jurul căruia s-a creat lumea.**

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, cât de actuale sunt astăzi semnificațiile sfintei sărbători a Nașterii Domnului?

Î.P.S. Ioan: Atunci, în peșteră, s-au auzit glasuri îngereste: „*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!*” (Luca 2,14). Iată darurile cu care ne așteaptă Hristos la acest praznic: **pace pe pământ și între oameni bunăvoire.** Aceste cuvinte îngereste s-au auzit în urmă cu peste două mii de ani în Betleemul Iudeii. O, cât de actuale și necesare ne sunt și astăzi! Câte războaie sunt pe pământ și azi și câtă vrajbă între frați! Unde este pacea din lume și unde este bunăvoirea dintre oameni?! E atâta vrajbă între popoare, între oameni, între frați, între părinți și copiii lor!

Iată, ne cheamă azi Hristos Pruncul, aici, să ne împărtășească din darurile Sale - pace și bunăvoire. Magii I-au adus aur, smirnă și tămâie, iar **Hristos ne aduce pace și bunăvoire, darurile veșniciei.** Însă, ne-a mai adus Hristos un dar de mare preț: acela **al nașterii întru veșnicie.**

Prin Nașterea Sa, Hristos pune în fiecare prunc născut darul nașterii întru veșnicie. De acum, pruncii nu mai mor; de acum, mamele nu mai nasc prunci care vor muri, ci nasc fii ai veșniciei cerești.

L.C.: În această situație, mesajul adresat mamelor este desigur unul creștinesc.

Î.P.S. Ioan: Bineînțeles, de aceea mă adresez mamelor: Iubită mamă

creștină, de acum, fiii tăi nu vor mai fi semănați în țărână, ci îi va lua cu El Fiul lui Dumnezeu - Prunc în ziua sfântă de Crăciun - și vor fi și ei fii ai Celui Preaînalt. Fiii pe care îi ții tu azi pe brațele tale, mâine, pe aceștia, îi va ține Avraam la sânul său. Maica Domnului - Fecioara Maria - s-a învrednicit de a naște Izvorul Vieții - pe Hristos Domnul, iar tu, dulce mamă, naști, de azi, viață - fii ai veșniciei.

O, ce mare dar să naști viață! Tu, iubită mamă creștină, ești brațul lui Dumnezeu cu care a frământat țărâna din care l-a făcut pe Adam. Tu ești chemată să lucrezi împreună cu Dumnezeu pe același ogor, să rodești țărâna în care seamănă Dumnezeu darul veșniciei, darul vieții veșnice. **O, mamă, tu ții pe brațele tale o fărâmiță din veșnicie!** O, ce brațe binecuvântate! De aceea ți le sărut și le ud cu lacrimile recunoștinței, pentru că mi-ai dat lacrima veșniciei. Nu suntem născuți din piatră, ci din lacrimă de mamă și har dumnezeiesc; lacrima și harul sunt daruri veșnice.

Brațele tale, iubită mamă creștină, sunt corabia cu care ne treci tu pe noi - fiii tăi - pe marea lacrimilor, la limanul cel liniștit al Împărăției lui Dumnezeu. Vă îndemn să priviți cât de bucuroasă este o mamă care-și ține pe brațele sale pruncul! De ce este oare așa de bucuroasă?! Pentru că ea știe că pruncul ei seamănă cu Pruncul Mariei din umila iesle a peșterii din Betleem. Prin ochii pruncului, mama vede cerul; **ochii pruncului sunt ferestre prin care mama vede umbra veșniciei.** De la Praznicul Nașterii Mântuitorului, fiecare mamă creștină primește darul veșniciei, pe care, te rog, iubită mamă creștină, să nu-l ucizi, să nu ucizi veșnicia!

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să ne vorbiți despre taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu, chiar despre istoricul mărturisirii acesteia.

Î.P.S. Ioan: Taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu a fost propovăduită de Sfinții Apostoli și de ucenicii lor la toate neamurile. Sfântul Apostol → **A consemnat LUMINIȚA CORNEA**

Nu ispiți pe Dumnezeu

„Să nu ispițiți pe Domnul, Dumnezeul vostru” (Deut. 6,16)

Cine citește cu atenție Cartea cea de căpătâi a tuturor creștinilor, cunoaște că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost ispitit de diavolul. (Mt. 4, 1-11) Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură relatează multe situații când israeliții L-au ispitit pe Dumnezeu (Exod 17.2, Num 14.22, Deut 33.8, Ps 78.18,41,56, 95.9, 106.14. Ma 13.15). În Deuteronom există chiar interdicția ispitirii lui Dumnezeu: „Să nu ispițiți pe Domnul, Dumnezeul vostru.” (Deut. 6.16, Mat. 4.7). Fariseii, saduceii și cărturarii L-au ispitit și ei pe Domnul Hristos, în mai multe rânduri, atunci când I-au cerut semn din cer (Mt.16.1); când L-au întrebat dacă este permis unui om să-și lase nevasta pentru orice pricină (Mt. 19.3); când L-au întrebat dacă se cade să plătească dajdie Cezarului (Mt. 22.18); când L-au întrebat care este cea mai mare poruncă din Lege (Mt.22.35); când L-au întrebat ce zice cu privire la femeia prinsă în adulter. (Mt. 8.6)

Ispitirea lui Dumnezeu este un păcat, căci ea presupune din partea oamenilor necredința cu privire la

puterea lui Dumnezeu. În general, formula „a nu-L ispiți pe Dumnezeu” înseamnă a nu-L provoca pe Dumnezeu, a nu-L cere minuni și semne gratuite, a nu-L forța să răspundă la exclamații retorice sau la ultimatumuri. Dumnezeu se descoperă fiecărui om după măsura smereniei omului respectiv. Pentru a ne încredința de puterea Lui, nu trebuie să cerem semne înfricoșătoare, ci trebuie să ne smerim până când îl vom descoperi pe Dumnezeu în sufletul celor de lângă noi.

Piața Libertății, Timișoara, cu Statuia Sf. Maria cu Sf. Nepomuk

Ispitește pe Dumnezeu cel ce gândește și zice: „voi crede, dar mai înainte să văd puterea Lui și dacă-mi ajută cu ceva...” și pune dragostea și răbdarea lui Dumnezeu la încercare și acela ce face aceasta este asemenea diavolului care a ispitit mai înainte pe Dumnezeu și din care pricină a fost alungat de lângă Dumnezeu.

Apoi, a ispitit pe Adam și Eva în Rai, pe Mântuitorul în pustiu și care L-a îndemnat să i se închine lui, în schimbul puterii și oferirii de bogății pe acest pământ trecător, vremelnic și pieritor. A nu ispiți pe Dumnezeu înseamnă a nu ne îndoi nicio clipă de puterea, bunătatea dragostea și ajutorul Lui.

„În Pateric, ni se spune că Avva Sisoe a dorit să își biruie somnul și s-a agățat de o stâncă. Imediat un înger al Domnului a venit, l-a dezlegat și i-a spus să nu mai facă niciodată astfel de gesturi”.

Pe scurt, cine poate să-L ispitească pe Dumnezeu? Acela care nu-L iubește cu toată inima, cu tot sufletul și cu tot cugetul, acela care nu-și iubește aproapele ca pe sine însuși, acela care nu-și iubește vrăjmașul.

Pr. dr. NICOLAE GHEORGHE
ȘINCAN

CONVORBIRI...

→ Pavel îi spune ucenicului Timotei: „mare este taina dreptei credințe; Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă.” (1 Timotei 3, 16). Iată o adâncă sinteză făcută de Sfântul Apostol Pavel, care a rămas în scris și pentru noi cei de azi; **o rază de lumină peste marea taină a Întrupării Fiului lui Dumnezeu.**

Sfinții Apostoli au dus în lume Evanghelia lui Hristos – învățătura Sa – dar și darurile aduse de El omului căzut în păcat: „Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor care ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.”

(Mt. 4, 16; Is. 9, 1). Ce lipsea pe pământ la venirea lui Hristos?! Lumină! „Eu sunt lumina lumii” va spune Hristos (Ioan 8, 12). Unde stătea poporul? În întuneric! Hristos aduce cu Sine acea lumină hristică ce pătrunde în substanța și esența întregii creații. Nu numai celor vii, ci și celor morți. În întuneric, moartea se lupta cu veșnicia omului. Hristos îi va ridica și pe cei din morminte, dându-le lumină și viață, iar celor vii le aprinde în inimă candela vieții și luminii veșnice. Ce mare taină: soarele strălucea, mângâind cu ale sale raze pământul, totuși pe pământ era întuneric!

O, soare, ce lumină ai tu de nu poți alunga întunericul?! O, soare, cât de slăvit ai fost tu de poezi și de „zei”, dar iată că totuși ai pierdut lupta cu întunericul! Odată cu

Nașterea Mântuitorului Hristos, ne-a răsărit Soarele dreptății, a Cărui lumină aduce pace, dreptate și biruie întunericul și moartea. O singură lumină strălucește în univers, un singur „Soare” – Hristos Domnul. Astăzi a răsărit slava Lui și a Celui Care ni L-a trimis în dar. De acum să cântăm cu Isaia profetul: „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați (...) căci cu noi este Dumnezeu!” (Is. 8, 9-10). Cât de mult s-a bucurat în duh și acest mare proroc al Vechiului Testament! Lui i s-a descoperit venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu și că Se va naște dintr-o Fecioară: „Iată Fecioara va avea în pântece și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu.” (Is. 7, 14; Mt. 1, 23).

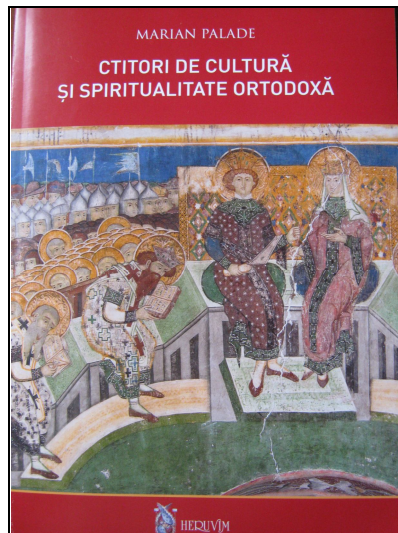
Lexicon ortodox

Volumul *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă* alcătuit de Marian Palade e de fapt o enciclopedie pe un domeniu foarte clar delimitat – cultura și spiritualitatea ortodoxă dintr-un anumit ținut românesc. Din foaia de titlu aflăm ce anume cuprinde, deoarece subtitlul este *Arhieri, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei*, cu mențiunea *Lexicon*. Prin urmare este vorba de un dicționar al slujitorilor bisericii ortodoxe din ținuturile Sucevei, sau, am spune noi răspicat, *Bucovina*. Toți, mărturisitori întru cultura și spiritualitatea noastră creștină ortodoxă. Cartea a apărut cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Pimen Suceveanul, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, la Editura Heruvim (proiect al Asociației „Prietenii Bucovinei”) din Pătrăuți (Biserică Monument UNESCO), județul Suceava, spre sfârșitul anului 2012.

Introducerea, semnată de autor, se dovedește a fi o veritabilă sinteză a istoriei bisericii ortodoxe române din ținuturile Sucevei, a întemeierii Mitropoliei Sucevei, în timpul binecredinciosului voievod Alexandru cel Bun, înființarea Episcopiei de Rădăuți, ridicarea unor adevărate complexe monahale la Bistrița, Neamț, Moldovița, Humor, perioadă în care se pun bazele (ori se continuă, zicem noi) școlilor mănăstirești de caligrafi și miniaturisti, de pictori bisericești. În secolul al XV-lea, școlile mănăstirești devin mai complexe. În ele se învață nu numai scris-cititul, ci și științele tehnologice, limbile greacă și slavonă, gramatica, retorica, muzica psaltică, istoria Bisericii și a Țării.

Marian Palade exemplifică prin prezentarea multor călugări, ierarhi și domnitori care pot fi pomeniți cu cinste ca alcătuint istoria culturii și spiritualității ortodoxe românești din Bucovina.

În rânduri scrise parcă cu lacrimi, autorul realizează o istorie a Institutului Teologic din Cernăuți, înființat în 1827, „încununând lupta Bisericii Ortodoxe și a intelectualității bucovinene” (p. 6). Trecând prin transformări, după înființarea Universității „Francisco-Josephine”, cu o activitate de vârf în epoca interbelică, când Facultatea de Teologie din Cernăuți era „una dintre cele mai bune din lume” (pr. acad. Mircea Păcurariu), fiind „maica celorlalte facultăți de teologie din România și a celorlalte academii teologice ortodoxe române din Transilvania și Banat” (pr. prof.dr. Simeon Reli).

Sunt amintite, în *Introducere* și prezentate pe larg în cuprinsul *Lexiconului*, multe nume mari de profesori și studenți ai Teologiei din Cernăuți, care, după ce a funcționat în retragere la Suceava (1940-1941 și după 1944), în 1948, „este desființată ca și cum nici nu ar fi existat vreodată” (p.7). O adevărată vatră de spiritualitate românească, de care câți dintre noi ne mai amintim?

Lexiconul cuprinde peste 400 de personalități ale culturii și spiritualității bucovinene, cu biografia, activitatea, repere bibliografice „ierarhi, copişti și miniaturişti de manuscrise, meşteri de obiecte de cult, sculptori de catapetesme, brodeuri, tapiseri, ferecători de coperti ale manuscriselor slavone, slavo-române sau româneşti, traducători din literatura patristică, profesori de teologie, muzică bisericească, didacticieni, preoți sau cantori folcloriști, poeți, pictori, dirijori de coruri bisericești, publicişti și istorici” (p.8).

Personalitățile laice incluse în *Lexicon* sunt cele implicate direct ori în cercetarea manuscriselor și cărților rare, ori arhitecți ce au proiectat biserici în zonă etc. În ceea ce privește originea personalităților prezentate, majoritatea s-au născut și au activat în Bucovina, totuși sunt prezente și nume importante care s-au născut pe alte meleaguri, dar au activat toată viața în ținuturile Sucevei. O calitate a dicționarului este faptul că prezintă și cărturari născuți pe meleagurile binecuvântate ale Bucovinei, dar care și-au desfășurat întreaga activitate în alte ținuturi locuite de români. Se cuvine să-i amintim, nu numai pentru exemplificare, pe „arhiepiscopii Victorin Ursache și Adrian Hrițcu, preoții Dumitru Bodale, Martinian Ivanovici și actualul pr. prof. dr. Eugen J. Pentiuc de la Harvard

University, misionari ai Bisericii Ortodoxe Române în Franța, Canada și S.U.A.” (p.8).

Autorul Marian Palade menționează, cu nedisimulată mândrie, în finalul *Introducerii* sale, că Biserica Ortodoxă, din zona pe care a cercetat-o, a avut „dintotdeauna și are ierarhi bine pregătiți duhovnicește, adevărați lideri, cu mult suflet pentru enoriași, cler, monahi și lăcașuri de cult, care au știut să păstreze, să ocrotească, să întrețină și să întregască patrimoniul cultural și spiritual din ținuturile Sucevei, începând cu Iosif I Mușat și continuând cu Teoctist I, Kyr Gheorghie David, Teofan I și Teofan al II-lea, Grigorie Roșca, Anastasie Crimca, Varlaam Moțoc, Dosoftei Bărilă, Iacov Putneanul, Gavriil Callimachi, Dositei Herescu, Isaia Baloșescu, Calinic Miclescu, Silvestru Morariu-Andrievici, Vladimir de Repta, Nectarie Cotlarciuc și ajungând în zilele noastre la Î.P.S. Pimen Suceveanul” (p. 8).

Răsfoind paginile acestui bogat lexicon, cititorul interesat descoperă nume de care a auzit mai mult sau mai puțin, dar acum are posibilitatea să-și aprofundeze și să-și sistematizeze cunoștințele în acest domeniu. Desigur, pentru cercetători este un instrument de lucru deosebit de util.

Personal mi-am îmbogățit sufletul descoperind cu bucurie informații bogate despre personalități cu nume cunoscute, dar m-am bucurat și atunci când am aflat nume necunoscute pentru mine și despre care ar fi trebuit să știu mai mult. Cum să nu mă bucur când am descoperit și numele a două monahii de la Sfânta Mănăstire Voroneț? Sunt monahii cunoscute în spațiul spiritual ortodox românesc contemporan, prin lucrările de reînălțare a așezământului monahal de la Voroneț (monahia stavroforă Irina Pântescu) și prin cărțile de mare înălțare spirituală despre Mănăstirea Voroneț (monahia muzeograf și scriitor Elena Simionovici). Iertată-mi fie subiectivitatea!

Ar fi trebuit să amintesc toate numele prezente în această folositoare carte. Toate vor rămâne în istoria noastră spirituală. Merită cu prisosință. Un elogiu se cuvine autorului care, cu migala specifică cercetării și cu deosebită competență, a alcătuit un dicționar ce este necesar a se integra într-o enciclopedie a culturii și spiritualității de pe întreg cuprinsul românesc și din toate timpurile. Doamne, ajută să se înfăptuiască!

LUMINIȚA CORNEA

Starea prozei

Zinil și Fara

Când perechea de tineri a poposit în târgul ce aținea șleaul mare, printre puținele lucruri descoperite era faptul că trecuseră câteva zile de la mizeria trudnică a bordeenilor din deal, răstimp în care nimeni nu le-a oferit ceva... numai fântânile, ce răcoreau de la frunțile încinse până la tălpile înfierbântate.

Seara, hoinari flămânzi, ajunși la casele de chirpici din spatele oborului, au dat peste o femeie ce sorta – cinchită, scotea bulgări dintr-o ladă cu pământ, îi dezbăra, deveneau cartofi, îi vâra în sacul alăturat.

– E pomana preotului, a glăsuț ea de jos către drumetii ce priveau.

– Pot să ajut?

Zinil s-a ghemuit alături, a scormonit în ladă și a dibuit; atunci a înaintat de sub bolta porții învecinate o bătrână mărunță.

– Știu, a bombănit ea, vreți să ne luați locul, veneticilor. Niște prăpădiți!

Fara s-a sfiit, dar bărbatul i-a făcut semnul tainic al dezvăluirii și s-a retras către gard, iar când cărtitoarea a întins urechea în preajmă, i-a trăsnet o palmă. Nu știa ce-l apucase și ce zbie-răt putea produce băbăția – chiar se i-vise o siluetă pătrată la capătul străzii.

– Poliția, a icnit baba.

Au adăstat amândoi nemișcați, tăcând chitic, apoi bătrâna s-a înapoiat la sortatul cartofilor.

– Bună pomană, a căutat Zinil să lege vorbă, aici e mai mult de un sac.

– Auziți, a adăugat cealaltă femeie, năzuroșii n-au ce căuta în parohie.

Și, când a apărut preotul, i-a încondeiat – murdari, puturoși și lacomi, așa că slujitorul Domnului le-a dat un gologan și i-a sfătuit să caute de lucru.

Doamne, dar de lucru căutau!

– Nu aici!

Au plecat încotrova spre interiorul așezării, până au dibuit intrarea scobită către demisolul unei prăvălii, un locaș ferit de boarea nopții – se putea dormi acolo.

Dimineața a apărut baba cârcotașă, flancată nu de un polițist, ci un vecin și i-a spus unui Zinil încă buimăcit că are mână de aur, fiindcă durerea de obraz dispăruse – moșul ei stătea chezaș, chiar aveau de gând să se căsătorească, a povestit și altora,

astfel că i-a aflat lui Zinil o clientă – care dorea morțiș să fie tratată astfel încât să-i treacă durerile de șale.

– Doar n-o voi face în uliță, a obiectat veneticul.

Nicidecum, vecinul de față se învoia să-i găzduiască în odaia lui la stradă în schimbul unei chirii modeste – se înțelegeau ei, numai clienți să afle... neîntârziat să vină și să se rostuiască.

Abia a apucat Fara să măture prin odaia stătută, că în ușa larg deschisă a apărut bătrâna mijlocitoare, ghidând o femeie cu vâl, care a rămas cuivincioasă să se descalțe lângă prag.

– Dânsa este, cum am vorbit! Șalele, o dor șalele!

– Mă frânge de mijloc, a mărturisit vizitatoarea. Mai ales dimineața. Uneori nici nu pot să mă aplec, cătuși de puțin!

Iar Zinil, punându-i mâinile pe șolduri, i-a simțit dorința nemărturisită... și atingerea a pornit să-i furnice buricele degetelor, cum nu bănuise vreodată că se poate. A îndrumat-o să se întindă în poziție ventrală pe macatul înflorat al patului și i-a pus o pernă sub abdomen pentru a-i frământa ceea ce nu știa că este regiunea lombo-sacrată. A netezit răbdător cu ambele palme, cu degelele, cu pumnii, sub privirile admirative ale bătrânei și cele contrariate ale femeii sale – amândouă vedeau pentru prima oară așa ceva.

Parcă fără să vadă în jur, bărbatul a trecut la călcâiele pacientei, strângându-le și apăsându-le cu ambele mâini; când s-a așezat pe taburet lângă spălător, avea fruntea brobonată de sudoare.

Au tăcut cu toții o vreme; apoi vizitatoarea a oftat ca trezită din somn și s-a răsucit să se așeze pe marginea patului.

– Minunat dar ți-a încredințat Domnul, a îngânat ea. Fii binecuvântat!

Vestea harului cu care fusese înzestrat Zinil s-a răspândit iute; locuitori de toată mâna și-au făcut drum pe ulița însemnată, încumetați să-și dezvăluiască beteșugurile, să afle alinare sporind belșugul tămăduitorului.

Căci speranța este darnică, iar recunoștința mână scurtă.

În umbra popularității, Fara s-a împlinit; scutită de trebile casnice prin osârdia interesată a vecinelor, străbătea rezervată încăperea tratamentelor, împlinind revelațiile domnului său, care cuteza să diversifice efectele – arome necunoscute, voaluri colorate, ba încă muzicanți cu instrumente anonime veneau să sporească taina atingerilor clătinătoare de cugete. Uneori, când Zinil era dus la pacienți cu stare, ieșea, bine acoperită, să se roage la un mic lăcaș din crângul Sihăstriei.

Dar într-o zi casa a rămas fără stăpână, ceea ce nu s-a vădit imediat, atât de bine erau orânduite trebile casnice. Apoi s-a dezlănțuit mare tulburare, cu strigăte nedumerite și învinuiri în toate părțile, care s-au răspândit numaidecât dincolo de suburbie. Se șoptea cu îndoială despre răpire, fugă voluntară, ba chiar crimă, căci nimeni avea indicii – pe cât de la lumină era Zinil, pe atât de obscură trăise Fara.

Banii împărțiți cu darnicie în toate părțile și promisiunile unor mari răsplăți au întors doar zvonuri, reverberații de semnalmente, scenarii după vechile tipare; oricât au scotocit, particulari ori oficiali, nu au aflat nimic concret: femeia parcă intrase în pământ.

Zbuciumul prelungit i-a adus lui Zinil o stare de lăncezeală, iar degetele sale și-au pierdut îndemânarea, dusă parcă odată cu iubita sa. Clienții au început să se rărească de tot, sărăcia a cuprins locuința; mai trecea câte o vecină miloasă, purtând sub pestelcă vreun blid de linte din care fostul tămăduitor abia legumea, dacă îl afla acasă. Căci își petrecea timpul în poartă la Grădinile Prințesei; pus pe vine lângă stâlpul intrării, iscodea trecătorii veniți să se desfete cu umbra arborilor exotici și răcoarea nemaipomenitelor fântâni țâșnitoare.

Așa s-a făcut într-o zi că o lectică fastuoasă s-a oprit în dreptul lui și unul din purtătorii în livrea i-a făcut semn să se apropie.→

MARIAN DRUMUR

– Înălțimea Sa te cheamă, i-a zis.
Perdeaua lecticii s-a tras atât cât o mână de femeie să-i întindă o pungă cu aur. Dar Zinil s-a ferit să ia binefacerea.

– Nu vreau să rămân îndatorat, a rostit el închinându-se adânc. Doar orbii au această cinste!

– Întoarce-te dară la părinții tăi! i-a poruncit înălțimea-sa.

Atât a fost, destul ca năpăstuitul om să-și aducă fulgerător aminte că fusese copil, undeva în ținuturile deluroase... să fi avut oare genitori?... să mai trăiască oarecine?

Fără a mai sta pe gânduri, așa cum se afla, Zinil a apucat șleaul mare, către pâcla întunecată a zării, reconstituind de la o fântână la alta și de la o zi la cealaltă drumul bejeniei.

Cu adevărat cătunul natal se micise, răsfirat gloduros între dealuri; altminteri, neschimbat. Pustiul ulițelor și zvonuri domestice l-au însoțit până la bordeiul de baștină, unde și-a aflat tatăl bolind în singurătate pe cuptor.

S-a străduit să-l primenească, a mers la vecini să afle amănunte, să dobândească ajutor. Apăi, să cheme doftorul, ridicau ei din umeri. Să-și vadă fiecare de sărăcia lui!

– Leacuri, îngâna bătrânul, leacuri.

Cu prețul unor unelte din gospodărie, fiul a închiriat un cal să meargă până în satul învecinat, care avea medic.

– Plata înainte, a ricanat doctorul. E plină lumea de datornici! Fără discuții inutile! Fara, condu-l pe domnu'!

Zinil a tresărit și s-a lăsat dirijat fără crâcnire de fiica puberă a medicului. Ceea ce presimțea s-a adevărat acasă: tatăl său murise.

I-a închis ochii și i-a legat picioarele unul lângă altul la fel și mâinile alăturate corpului; ca să nu rămână gura deschisă a strâns maxilarul inferior cu o fâșie trecută peste cap.

L-a rânduit învelit în cearșaf pe cerga încăperii și s-a dus în grădină, să aleagă un loc de îngropăciune, undeva la fereală. Nedepins, a nădușit o vreme, răsturnând brazdă după brazdă pe măsură ce palmele se înroșeau, zămisbind bășici; dar era hotărât să facă cele cuvenite.

Se afla sub nivelul solului când loviturile hârlețului au sunat înfundat; săpând primprejur, a degajat o căldare grea; decopertată, s-a vădit plină cu

bani de aur – deșertăciunea deșertăciunilor!

Fiul și-a îngropat părintele în singurătate; dar, cu prețul unui ban de aur, a continuat funeraliile alcătuiind o pomană bogată; toată suflarea cătunului s-a înfățișat, seara următoare, să prezinte condoleanțe, bărbații în cortul din mijlocul bătăturii, puternic iluminat cu făclii, femeile în locuința strămtă, măcar că unii cârteau cum că cheltuiala aceea ar fi prea ajuns să însănătoșească pe oricine.

Zinil avea pasămite alte planuri.

Patruzeci de zile a stat în bordeiul părintesc, primind locuitorii ce continuau să treacă și să-l iscodească – erau atâtea de aflat! Amfitrionul tăcea îndelung și răspundea anapoda, fiecărui altceva.

Apoi a cumpărat un cal, l-a încărcat cu doi desagi și a luat drumul satului învecinat, oprindu-se drept la casa medicului, insistând să-l vadă numaidecât.

– Nici azi nu-i zi de pomană, s-a răstit domnul doctor recunoscându-l.

Solicitorul a răsfirat pe masă un pumn de aur și între bărbați s-a așternut tăcerea.

– Vreau să-ți cumpăr fata, a rostit rar Zinil. După lege.

– Pe Fara?

– Pe Fara.

– Un coate-goale?!

– Asta știe Cel de Sus; eu îți dau zece pungi ca acestea, apoi plecăm și nu mai auzi de noi.

– Fata mea?!

– Fata ta. O iau cu ce are pe ea.

Doctorul a strigat să vie fiica și ea s-a înfățișat degrabă; tatăl i-a zis:

– De acum el este domnul și stăpânul tău!

Fara a izbucnit în plâns. Zinil a luat-o de mână și au ieșit pentru totdeauna.

Detaliu, Palatul Mercur,
Timișoara, Piața Traian

POVESTEA POETULUI FĂRĂ TALANȚI

Pe la sfârșitul toamnei
cei cu talanții înfățișa-se-vor
pentru divan

să-Ți reîntoarcă
din binecuvântare.
Vor scârțâi căruțele, la cărauși,
de rod
spre beci adânc, hambară
și lacrele din pod,
cu toții închinându-se în prag.

...dar iată și cel care talantul și-a
năimit
cu sfadă murseca-va spre harțag
că l-ai lăsat pe greier neplăcut
și acuzându-mă de scripcă
va încerca mânia-Ți să-ntârâte.
Nu-Ți pierde timpul
ascultându-i ghimpul,
ci agrăiește-i că nu scripca-mi
s-ar fi-trecut privighetorilor cu
zor
(așa cum rânzei lui i s-a părut),
că tot ce-a auzit întreaga vară,
nici vorbă să aducă a vioară,
ci a banală mașină de cusut.
Ți-am tăinuit și în moliftă și în
acatist,
că-n mintea mea deșartă
(acoperiș prin care plouă)
am cutezat ca un poet, în cuget
de artist,
că Bunul Dumnezeu în sinea Lui
e trist
că de o veșnicie
același e stiharul ce și-L poartă
și-i timpul ca să-l cos o haină
nouă.

... și încă-o jăluire:
Pe cel cu părăciune să nu-l
muncești, ci iartă
prostia grea ce-a mustăcit în
vină
mohnita-i răutate,
dar ia-i talantul și împrumută-l
mie
că tare am nevoie de-o greutate
să mă ajute la pedală!
Iar iarna dacă țărâitul meu nu-l
mai auzi
că tacu-l
e că la tivul Tău lucrez cu acul
și-atât de greu
tragi firul prin vocală!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

FII BLÂND CU CEL CE NU MAI AȘTEAPTĂ

să vorbim despre miracolul acela
desuet,
despre aripa ruptă a păsării când soarele
dispare după un nor,
rămâi unde ești, furnicile devorează
cerul
într-o după-amiază când vinovățiile
poartă nume ciudate
ca în povestea aceea în cere ne rătăcim
în scoici albastre,
apusuri febrile în calendarele vieții
străine,
zidul alb din amintirea care nu te mai
iartă,
când focurile s-au întors de pe culmi în
inima victorioasă,
adulmecând adevărul în lungi
expițiuni printre fiarele nopții,
salvați de ardoarea clipei ce nu-și
recunoaște chipul,
în oglinzi fără glas, rumeguș al timpului
incandescent,
o clară înfrângere, ritmul morții între
maluri fierbinți,
fii blând cu cel ce nu mai așteaptă, cu
ora dilatată
a ultimului surâs ce exaltă gândul și
lacrima,
ecranul necruțator pe care umbra
pășește învinsă
îndreptându-se spre celestul ospăț:
totul are un corespondent în lumea care
nu mai este a ta.

O ARMĂ TĂCUTĂ ÎN MÂINILE DE DEPARTE

nu spui nimic. privirea e de ajuns
ca să-ți consacre intimitatea refugiului.
până aici ai fost o umbră vorbitoare. un
nor
propice peste întinderea albă din vis.
regnul în care te scalzi e un culcuș ostil.
o armă tăcută în mâinile de departe.
acum ascuți cadența străină.
nu spui nimic. numele tău
va trebui să întâmpine noaptea.
dar cine mai trece pe cărarea aceea.

FIE CE-O FI

azi am ieșit pe terasă
ca un împărat care se pregătește de
tăcere
roțițele funcționau perfect
cu predicat și subiect
aia e bună cealaltă mai poate aștepta
nimeni în biografia mea
poate doar un nebun pripășit sub stea
să-mi arate drumul și gloriile ăstui veac
cu vecinii mă cert
cu păpădiile mă-mpac
chiar dacă e noapte eu sunt în plină zi

în rest fie ce-o fi

NU POȚI SCHIMBA NIMIC

Nu poți schimba nimic
ordinea întâmplătoare a faptelor bune și
rele
religiile care scot ființa la mezz
principiile multicolore ale existențelor
glorioase
nimeni nu-ți aduce creanga de măsline în
odaie
când făpturile întunericului ți se gudură
la picioare
și zodia își leapădă chipul inventând
singurătăți la pândă

Nu poți schimba nimic
iertarea vine pe urmele fastului tăcut
al milioane de gesturi
cu care îți împodobești credința și
orbirea
cărările se sting la poalele muntelui
anonim
și lacrima îngerului cade-n rigolele
iernii

Nu poți schimba nimic
ordinea întâmplătoare a faptelor bune și
rele
și viața care primește totul surzând
surzând

FÂNTÂNI

ar trebui o mie de gesturi,
ar trebui o floare plutind în derivă
pe un râu roșu. merindea se usucă
pe mal, asemeni porumbelului
oprit din zbor. cad săbiile
neîmpăcării pe grumazul strălucitor.
o mie de gesturi pentru un destin
trecut prin duhul apelor, prin
albastrele singurătăți la pândă. acolo
e misterul ce dezleagă flacăra și poartă
un vânt rebel pe aripa-i ușoară.
din când în când răsar pe cer
fântâni...

CÂNDVA ACELEAȘI FRUNZE

cândva
vei vorbi despre cele ce trec

despre cele ce vin tiptil în preajma ta
ca niște vești din anotimpul negru

cândva
tălpile tale vor săruta amurgul

cândva
clipa se va desface în felii și-ți va
exploda în față
ca inima iubitei din iernile tale rebele

cândva
vei ține în mână cheia și trandafirul
în timp ce aceleași frunze vor cădea
pe viețile victorioase

AȘ ZICE

Aș zice: teama de fericirile malformate
aș zice: o pânză grijulie peste creierul
meu
Acolo: aventuri galante cu
impedimentele neantului
vrăbii guralive metafore albe în
așternuturi murdare
Pielea trăiește un triumf previzibil
neașteptată e doar vicioasa melancolie
Aș zice: teama de fericirile malformate
încăperile aseptică în care țipă spiritul
diurn
mâna care ucide tandrețea în zori

GÂNDACI DE BUCĂTĂRIE

a venit poetul acela cu cobalt în priviri
și în pix
și ne-a ținut lecții despre simplitatea
desăvârșită
îl ascultam cu un extaz necenzurat
în timp ce făcea apologia micilor
șuruburi și combinezoane
fără să-i pese că balerina cu pielea
jupuită
își cânta tinerețea prin canale sclipitoare
iar bieții gândaci de bucătărie
simulau rocade mare pe tabla insalubră
a vieții

DOUĂ SILABE

Inima tace. Pleoapa de pe lucruri tace.
Aștept un semn să-mi arunc inima în
cer.
În cer e un înger binevoitor, cu aripi
jupuite.
El cântă cu dimineața mea în palme.
Dar acolo tăcerea e singura vietate
rănită.
Va veni vântul și va spulbera inima.
Îngerul va trece peste această noapte
albastră.
Inima va vorbi în locul celui plecat:
Cu o silabă de aur, cu o silabă de
pământ.

GEO GALETARU

În foișorul din grădina casei, înconjurat de cuiburi cu trandafiri și flori, Violeta citea pentru ultima oară lucrarea de Licență înainte de a fi dactilografiată. Iedera adusă și plantată pe lângă el îl cuprinsese într-o vegetație perenă creând adevărate ghirlande de verdeață, împiedicând razele solare să încălzească excesiv locul.

Se simțea împlinită. La serviciu, activitatea se desfășura cu rezultate bune. Acum beneficia de zece zile de concediu pentru Licența mult dorită. Se ridicase la nivelul dorit încă din liceu și considera că-l merită. Era fericită.

Dar, fiindcă, întotdeauna mai există și un dar, mai avea un of... care o apăsa și o durea. Cu Ionel nu se mai întâlnise de un an, fiindcă el terminase și primise Diploma de licență. Cu câtă plăcere participase și ea ca invitată la acel eveniment!...

În amfiteatrul facultății, în fața juriului și a unui numeros public, Ionel i s-a părut magnific. Disertația lui a cucerit auditoriul avizat și Lucrarea i-a fost răsplătită cu calificativul maxim.

Atunci își promisese să se revadă măcar de două ori pe an, dar au apărut situații neprevăzute. Și el era căsătorit și avusese mai multe necazuri în familie. Soția lui, o doamnă distinsă, licențiată în finanțe, pe care o iubea mult, fusese operată de hernie de disc și după o lungă suferință se afla, temporar, în pensie pe caz de boală. De aceea fusese absentă la expunerea lucrării lui și fără nicio grijă, mersese ea.

Doar de la serviciu, din când în când și codificat, mai vorbeau la telefon. Atât le rămăsese în ultima perioadă.

Simțea că dragostea ei întinsă pe patru ani ajunsese la punctul terminus, dar fără să se stingă. Acum, la încheiere, aștepta să primească de la el un răspuns: „Dacă poate să vină măcar la agapa de după susținerea de către ea a examenului de licență”...

În asemenea moment, fără el, s-ar simți singură și tristă. George s-a justificat că nu poate să vină... „fiindcă în luna aceasta se face analiza semestrială a îndeplinirii

planului la extracția de cărbune la cele două Combinate.

Absența lui George de la acest moment n-o deranja, dar ca femeie în această postură, simțea mai mult ca oricând nevoia prezenței unui bărbat protector și acum dorea să-l aibă acolo, pe Ionel. Cu el începuse acest urcuș încă de la primul examen, când uitându-se în ochii ei i-a cuprins mâinile care-i tremurau și i-a transmis curajul și puterea înfruntării. Cu el vrea să sărbătorească acest moment atât de frumos al vieții, după atâtea eforturi dar și sentimente de dragoste devenite uneori mai mult decât adolescentine. În pandantivul agățat pe lăntișorul de la gât – ca să-i poarte noroc – a introdus, de seara, fotografia lui Ionel.

Timișoara, Ruine, așteptând o soartă mai bună

De ce i-a fost frică n-a scăpat. Ionel n-a venit, deși îi promisese.

– „Mi-am cumpărat o Dacie în rate și vreau s-o vezi și să te plimb cu ea!”

Aceste au fost ultimele lui cuvinte spuse de el când au vorbit despre întâlnire, în preziua plecării ei de acasă.

Nu putea înțelege motivul absenței lui, care trebuia să fie serios, altfel o anunța anticipat. Ea reținuse locuri de cazare pentru amândoi și l-a așteptat toată seara. Simțea telepatic că ceva era în neregulă și acest lucru o întrista până la leșin. Toată noaptea s-a zvârcolit în pat, a transpirat intens și s-a trezit din somn cu un junghi în piept, dar nu acesta o îngrijora.

...În același amfiteatru, când i-a venit rândul să-și prezinte lucrarea de diplomă, simțea că nu-i în stare să se concentreze, motiv pentru care a cerut președintelui comisiei permisiunea să fie lăsată la urmă. Fața îi era aprinsă și o transpirație rece îi curgea pe șira spinării. Și acum, ca de obicei, în amfiteatru erau multe persoane - soții,

soții sau prieteni – venite, ca prin prezență, să-i încurajeze pe cei dragi.

După ce a primit încuviințarea de la comisie și sfatul prietenesc să stea pe scaun ca să se liniștească, a plecat printre rândurile de bănci, urcând cu greu treptele spre partea din spate a amfiteatrului. La un moment dat, a simțit că încăperea se întunecă și se învârte cu ea, apoi se dezechilibrează. Încearcă să se proptească de o masă la un cap de rând.

Dintr-odată, se vede într-o livadă necosită plină cu flori de iasomie, de unde apare fantomatic Ionel cu brațele deschise râzând cu hohote și felicitând-o pentru disertația ei. Simte că este cuprinsă în brațe și este strânsă așa de tare că nu mai poate respira. Apoi pe gură, pe față, simte că Ionel o sărută, o sărută, o tot sărută... și ea plânge de bucurie.

Deodată, se aude un icnet urmat de un zgomot surd și doamnele prezente în sală încep să țipe de spaimă. Căzută cu fața în jos pe podeaua înclinată, Violeta se relaxează, lichidul urinar se scurge șerpuiind lin pe treptele din lemnul de stejar lustruit, trupul ei mai face câteva convulsii și inima i-a încetat să mai bată.

Murise...

*

Coincidențe?!...

Ziarele cotidiene din două orașe ale țării, unul transilvan și altul oltean, în aceeași săptămână, pentru aceeași zi, publicau independent unul de celălalt, câte un ferpar:

„Soția Paulica, și copiii minori Ioana și Vasile, zdrobiți de durere, anunță moartea stupidă în accident rutier, a lui Ionel Pop, om de o înaltă probitate morală, cunoscut funcționar la Banca de investiții din orașul nostru. În mormântarea are loc la Cimitirul Ortodox în data de 13 august orele 13.30. Dumnezeu să-l odihnească!...”

„Inginerul Gheorghe Neșu, înmărmurit de durere, anunță rudele și prietenii, despre moartea subită a scumpei și neprețuitei sale tovarășă de viață, Violeta Neșu, survenită ca urmare a unui infarct miocardic, petrecut în timpul examenului de licență. În mormântarea are loc la Cimitirul orașului Sfântul Ioan Gură de Aur, pe data 13 august începând cu orele 14.00”

ION C. GOCIU

CĂUTĂTORII

Din grădina vecinului,
de peste drum,
prin bura verde a vrejului de fasole,
soarele răsare în chip de lumină.

Uitasem cum se aude ploaia,
de când nu mai plouase
șiroaie pe streșini,
darabană în pervazuri,
...și apa măturând cu caii
urmele pașilor selenari
prin țărâna pământului și colbul
timpului.

Entropice valuri tasează'n nisipuri
urmele plimbărilor estivale,
...în scârțâitul roții opintite,
prin viroage și păduri
până atunci neumbrate,
muzici și râsete se aud...
- Căutătorii de fericire...!

ALBĂSTREAU

Cu unduirea trupului tău,
lipită de coapsă, învăț
să merg în leagăn cu tine,
să locuiesc în tine genetic.
În largi estuare mentale,
cu apă dulce și apă de mare,
văluresc nesfârșite schimbări de
opinii.

Purtat de azimutul privirii,
prin câmpuri verzi interstelare,
în Odiseea unor repere florale,
am întâlnit Albăstreaua de mare.

Fabulă pe mess...

ARICIOAICA ȘI ELANUL

Auzi... ARICIOAICO... , îi zise
ELANUL,
când energia-i cinetică era zero
și doar inerția îi mai purta zborul
spre alt "t" zero, prin tundra iubirii!
Ne'ntelesesem să folosim vodafone,
puținele mele zece mii de minute,
față de multele tale opt sute
și mă gândeam, cu rigoare,
că ar fi bine să-ți dau dimineața și
seara
binețe,
chiar dacă vorbeam ore și ore...
cum ai putea tu înțelege, și altfel,
ca "păru" îți e împletit în cuvinte...",
dar nu convenirăm că:
"abonatul vodafone nu răspunde"
și nici "să mă schimb" pe un
microbuz
într-o gară sordidă.

Așa că ar fi bine să schimbăm
învoiala,
tu să-mi dai bip când vrei să te sun,
iar eu să te sun când mi-e vrerea.
Nu de alta,
dar nu te încălzesc pentru altul,
când eu am senzația unei întăriri
fiziologice
atunci când te ascult și-mi vine să te
citez:
"În puii mei..."
Morala:
"când ARICIOAICA se'ntoarce cu
țepii
ELANUL devine măgar"
"și totuși..." 🐼 ELANUL

SFÂRȘIT DE SEZON

Când îndoilele tale
îndoiala mea vor fi toate,
nimic va fi totul,
întinderi de ape,
cadență pierdută,
de valuri răzlete,
în șir de'nălțări,
îndoieli și regrete.

Cu frumusețea
încrățită pe frunte –
doar bine-i zicea mama și el
să nu se încrunte –
Nu știa încă, dacă
A iubi înseamnă a spune
sau înseamnă să alegi.

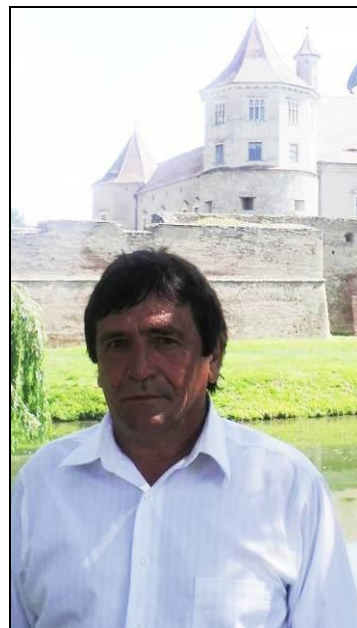
Înlănțuirile, cretei pe tablă,
de senzuri se opriri o clipă,
în ploaia ba certând,
ba iubind,
pe pervazul sălii de clasă:
- Sergiule! Sergiule!
- Dragule! Dragule!

ÎN PARC

Parcurile...,
culorile...,
luminile...,
gândurile...,
și dacă

Timișoară, Librăria "Cartea de nisip"

ne vede cineva!?
Ne vede cineva
sau poate nici nu contează?
Suntem doar în parc,
suntem doar noi,
doi,
pe o bancă într-un parc
și în galaxia noastră avem
lumină,
gânduri
și mai avem
albastră
și nesfârșită culoare...

RAFTURI

Poetului Petru M. Haș și
colegei Eugenia Bica

Mergea hurducăit
de la Arad spre Mișca,
pe asfaltul încins,
cu răni din alte ere,
gândind la Faulkner
și la recurența monotonă
a aburului de cafea
și al fiecărui început de conversație:
- Amu, mă Petrică al meu,
de ce nu vii mai des,
să mă ajuți pe acasă,
că te-ai pensionat și tu?
- La ce-ți mai trebuie tată
să contabilizezi atâția pui în viață?
- Dar ce-ai făcut tu, Petre al meu,
dacă ai pus vreo două-trei volume
pe un raft cu zeci de milioane?

La Făgăraș,
înspre Cetate,
unde-și lansează Jeni azi o carte,
mă îndrept gândindu-mă să-i zic:
mersi!

SERGIU SCOFERCIU

inventariere

azi n-am mai scris poeme
în schimb mi-am mâzgălit fața
cu culorile timpului,
s-a deschis o ușă
și a intrat vântul,
am să încerc să vorbesc cu el
în seara asta
despre nostalgia viselor,
despre planete și sateliți
și despre logodna ta
cu extraterestrii,
azi n-am mai scris poeme
și pentru prima dată
le-am inventariat și pe celelalte.

flăcările gheonoaiei

am coeficientul de inteligență,
18
mă duc să-mi caut nebunia,
nu după coeficient
ci după etajul de internare,
dacă Einstein mi-ar vedea
coeficientul
precis m-ar căuta și el,
la inteligență m-ar căuta,
normal
să mai îmi bage ceva coeficient
în cap,
pe urmă inexistent de crud
m-ar condamna
la festin și tiranie
în catacombele morții
și generos
mi-ar despuia trupul
spălându-mi-l cu cloroform
apoi l-ar pune la macerat
în vinurile lui Diogene
distilate în flăcările gheonoaiei.

o amintire

ți-am mângâiat ochii tăcuto
cu palma mea de vremi bătută
prin lumea ce ți-ai petrecut-o
prin lumea noastră neștiută,

ți-am sărutat tâmplele-ți albe
de timpul care te-a cernit
în noaptea cu stelele-n salbe
în noaptea în care ne-am iubit,

am dezmiardat salbele nopții
cu nirii ce râdeau la stele
și te-am găsit în rama porții
cum te jucai cu luna în râurele,

apoi te-am dus pe-un pat de paie
și te-am iubit neconținut
și noaptea îmbrăca noi straie

iar noi urcam spre infinit,

e ultima noastră iubire
din timpul ce-i mereu sfârșit
ce va rămâne o amintire
cu capul gol și despletit.

câteodată

câteodată pământul
are privirea țărâni
are mucegaiul stâncilor
are graiul apelor
metamorfoza florilor
are căldura soarelui
și răceala lunii,
câteodată pământul
are nebunia nopților
liniștea cimitirelor
sau hăul văilor,
câteodată pământul
are fâlfăitul păsărilor
durerea vântului
sau clocotul izvoarelor,
câteodată pământul
are amurgul crângurilor
are mireasma vieții
și ideea morții crepusculare.

liliacu-i veștejit

a înflorit liliacul în glastră
și-n păr eu albe flori ți-am pus
e noaptea noastră prea albastră
când seara merge spre apus,

și felinarul s-a aprins
la colțul străzilor din noapte
iar noi trăim în paradis
pe drumuri lungi,
desperecheate,

pe străzi miroase a liliac
și eu pustiu cu noaptea în mine
te-aștept cu o floare în cerdac
care îmi spune nu mai vine,

și câteodată vreau să plâng
iar altădată parcă aș râde
dar eu alături iarăși strâng
durerile inimii, hâde,

și-ntr-o cutie eu le adun

le leg cu șnururi de mătase
poate îți par că sunt nebun
când noaptea de iubiri, uitase,

privește, zorile se arată
e noaptea în care n-am dormit
și încă arde focul în vatră
iar liliacu-i veștejit.

dau accept

accept timpul
să-mi prefacă drumul în maree,
accept marea
să-mi aducă zbor de pescăruși,
accept pescărușii
să-mi rupă în ciocuri țărmorele,
accept țărmorele
să îngrădească apele,
accept apele
să rătăcească prin fântânile
nopții
accept noaptea
să facă mătânii la nașterea mea,
dar nu-mi accept nașterea
sezonieră
și goală rătăcind prin tenebrele
unei lumi nemarcate
și de aceea sorb din izvorul
patimilor,
dând accept la nelegiuire.

sfânta rapsodie

am împietrit sub drumurile
morții
bușteni bătuți în apele pustii
și am zidit iar în stativul porții
pustiul luat de peste sihăstria,

păcatul săvârșit aseară' cu tine
l-am frânt în puritatea nopții
și-am mângâiat durerile-ți
sublime
peste nocturna neîmplinită a
sorții,

am luat iar carnea de pe oase
frânte
și-am despuiat de asemeni
cotidianul
lăsând ca noaptea iar să zvânte
zborul etern pe care îl dă
banalul,

și lauri nevăzuți pe frunte îmi
stau
dărăpănată mi-e iluzia vieții
și dintre lauri, o petală dau
în sfânta rapsodie din crugul
dimineții

STEJĂREL IONESCU

Iosif Sava

(15 februarie 1933-18 august 1998)

Ar fi împlinit anul acesta 80 de ani, dacă n-ar fi contractat un virus la clinica de chirurgie unde fusese operat cu succes de o ocluzie intestinală în iulie 1998. Virusul i-a fost fatal și iată că s-au scurs deja 15 ani de la dispariția lui prematură.

Pe Iosif Sava l-am cunoscut prin anii 70 la Casa de Creație de la Sinaia, unde mergeam cu mama mea, membră a Uniunii Artiștilor Plastici (UAP). Îi ascultam cu regularitate emisiunea radiofonică săptămânală „Invitațiile Eutherpei”. Problema mea era, pe atunci, că emisiunea se transmitea când eu îmi făceam lecțiile, drept care mi se părea că partea vorbită a emisiunii era prea amplă în raport cu conținutul muzical. Sigur, Iosif Sava, acest om deosebit de cultivat, absolvent a două facultăți – muzică și filozofie – avea niște idei de comunicat, numai că eu nu puteam să-mi fac lecțiile dacă el vorbea atât de mult, eu așteptam pasajele cu muzică. Emisiunile lui Leonard Bernstein de la TV erau altceva: la ele mă uitam fără să fac altceva în același timp, dar radioul era – și a rămas – companionul meu muzical oriunde, oricând și orice activitate aș avea.

M-am bucurat când am auzit că Iosif Sava era la Sinaia, mi-a spus că-i voi spune despre ce mă deranja pe atunci. Mi s-a părut, din vedere, că Iosif Sava era un om care, deși foarte politicos și sociabil, prefera singurătatea. L-am prins într-un asemenea moment de singurătate și am intrat în vorbă cu el.

După ce am făcut cunoștință, i-am spus păsul. M-a privit cu un fel de milă binevoitoare și m-a supus unei mici avalanșe de întrebări: de ce ascult emisiunea lui, ce muzică îmi place și de ce, dacă am preferințe de compozitori, la ce instrument cânt etc. M-am simțit ca la un examen cu un profesor care, pe cât părea de binevoitor, pe atât era de exigent, impunând respect prin nivelul lui de cultură, dar și prin spontaneitatea și ușurința cu care se plimba prin istoria muzicii și a filosofiei. Cred că răspunsurile mele l-au satisfăcut, pentru că, după această mică “anchetă” introductivă, a devenit imediat foarte prietenos și deschis cu mine. Întâi mi-a spus că emisiunea lui nu e pentru cei care vor un „fond muzical” în timp ce lucrează, ci pentru cei care vor să învețe ceva. Apoi mi-a mărturisit că, într-un fel, aveam dreptate, partea vorbită din emisiunile lui ocupa un loc preponderent, dar că ceea ce spunea el nu era lipsit de interes. Sigur că nu era, dimpotrivă, comentariile lui erau mai mult decât interesante, pentru că nu erau niște simple informații documentare, ci păreri personale, comparații, idei, referințe la marile personalități muzicale mondiale. Aici am fost de acord! Oricum, ne-am despărțit prieteni și eu am continuat să-i ascult emisiunile la radio, observând cu amuzament că, după convorbirea cu mine, raportul comentarii-muzică s-a schimbat în favoarea muzicii.

Când a început emisiunile săptămânale la TV cu „Serata muzi-

cală TV”, în 1980, a fost altceva. Acest om avea ceva de spus și Televiziunea era locul unde cred că se simțea mult mai valorificat decât fusese la Radio.

Am plecat din țară în 1982, și n-am mai auzit despre Iosif Sava până în 1990, când am aflat că a început niște emisiuni cu invitați oameni de cultură care discutau despre muzică. Apoi am mai auzit, din Canada, cum în 1998 a fost pensionat și cum brusc aceste emisiuni de mare succes au încetat. La scurtă vreme după aceea, a intervenit tragedia îmbolnăvirii și a dispariției lui premature.

Sunt deja 15 ani de atunci. Auzisem multe laude aduse acestor emisiuni, dar nu le văzusem. Într-o zi, gândindu-mă la setea de cultură și erudiția acestui om, mi-am adus aminte de convorbirea mea cu el. Atunci când l-am cunoscut încă nu reușise să-și găsească locul unde să-și desfășoare imensul lui potențial, radioul nu era destul. După aceea însă, printre oamenii de cultură pe care îi invita, în mediul cu preocupări artistice și intelectuale se simțea la largul lui.

Am urmărit zilele trecute un interviu pe care l-a luat Iolande Celibidache, soția celebrului dirijor Sergiu Celibidache. M-a fascinat. Iată linkul: <http://www.youtube.com/watch?v=ftTiphuwu2M>

Sigur, știam ce om deosebit a fost Sergiu Celibidache, matematician, dirijor, compozitor. Ceea ce spune soția lui despre el face parte din farmecul interviurilor din care aflăm amănunte din viața marilor artiști. Eu însă l-am urmărit mai mult pe Iosif Sava. Era fericit că poate împărtăși publicului admirația lui personală pentru Celibidache. Am admirat generozitatea și delicatețea cu care puneă întrebări și aștepta răspunsurile. Am văzut în el modestia și umilința omului care se consideră „obișnuit” în fata geniului Celibidache.

Un om la care mă gândesc cu căldură și admirație, acesta e Iosif Sava, pe care poate că abia acuma l-am cunoscut cu adevărat.

Mă bucur că în memoria lui i s-a plasat bustul într-un scuar care-i poartă numele lângă Conservatorul de muzică din București.

VERONICA PAVEL LERNER,
Toronto

Călătorie cu zeppelinul spre America

(XIII)

De la Cliff House, pe stâncile din apropierea țărmului, vedeai sute de foci, care, fericite, se mișcau și se întindeau la soare. Sunt cunoscutele „Seal Rocks” (Insulele Focilor). Fiind una dintre curiozitățile locului, trebuie neapărat să le vezi, oricât de puțin ai sta în San Francisco.

Am trecut și pe lângă „Presidio”, loc rezervat Comandantului armatei.

La San Francisco nu există ierni grele, nici veri călduroase. Vegetația este luxuriantă, iar gardeniile mari cât o crizantemă. Nimeni nu poartă palton. Plouă extrem de rar, de ai umbrelă cu tine înseamnă că ești străin.

În apropiere, se găsesc pădurile seculare cu uriașele „Sequoia”. Regret că, neavând timp, nu m-am putut duce să le văd. Sequoia sunt, ca eucaliptii din Australia, cei mai înalți copaci de pe glob, dintre toate, *Wellingtonia* sau *Sequoia gigantea* este arborele cel mai caracteristic din flora californiană. Unii din *Wellingtonia* au 3000 de ani. Mai este altă *Sequoia*, numită *Red-Wood* (lemn roșu), care atinge înălțimea de la 65 la 100 m.

Lemnul acestui copac se întrebuințează la îmbrăcarea pereților din camere, se fac, de asemenea, mobile și obiecte mici. Coloritul lemnului este cald, castaniu roșietic. În California, pe lângă arborii din Europa, tei, sălcii etc., mai cresc Pinul de zahăr și *Pinus nobilis*.

Prin China Town, am trecut fără să ne oprim prea mult. Mi s-a spus că acest cartier este întocmit anume pentru excursioniști. Cine dorește să facă cumpărături descoperă lucruri rare, autentice și ieftine. Seara, luminat de lampioane, te impresionează mai mult aspectul său exotic și misterios.

Doamna Layman ne-a invitat în vila ei (week end), pe partea cealaltă a lui Golden Gate. Am încărcat automobilul pe vaporul ce făcea traversarea golfului, iar noi ne-am urcat pe covertă. După o jumătate de oră, sosim la Sasolito, țința noastră. Vila se ridică pe vârful unei coline, în mijlocul unui parc; de pe terasa ei, vederea este largă. Într-o parte, se zărește San Francisco profilat pe

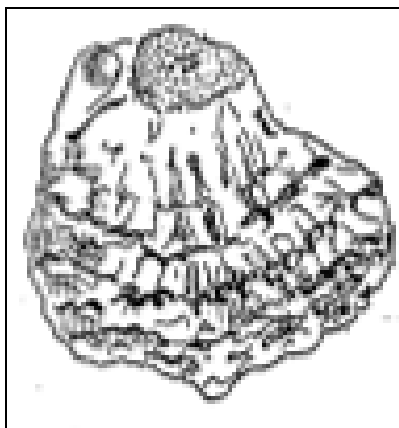
munți, apoi Golden Gate și Oceanul; în partea opusă, ochiul fuge de-a lungul Văii Sacramento. Doamnei Layman, ca oricărui american, îi plăcea încălzitul cu gaz natural. Pentru a-l avea la caloriferul din vilă, împreună cu alți vecini, au construit conducta cu gaz pe cont propriu, de jos de la stradă până sus. Nu s-au uitat la preț, confortul și ușurința manipulației îi interesa mai mult. Așa gândesc americanii. De aceea, într-un timp scurt, au înfăptuit mai mult ca noi, europenii, care ne încurcăm în tot felul de controverse.

Se însera, trebuia să ne reîntoarcem. Am asistat și noi la strălucirea lui Golden Gate în asfințit. Prin așezarea lui pitorească la marginea Oceanului, încadrat de munți, blagoslovit și cu climă dulce, San Francisco poate fi considerat ca unul dintre cele mai frumoase și plăcute orașe, unde te-ai simți fericit să trăiești.

Masa de seară am luat-o la un restaurant suedez. Parcatul automobilului în America e o adevărată problemă, fiind enorm de multe automobile. Abia am găsit un loc într-o patra stradă de la restaurant. Sunt și locuri îngrădite, unde pentru o taxă relativ mică, se parchează. Nu le ai în orice parte a orașului. La vreme rea, e foarte neplăcut să alergi prin ploaie și vânt căutându-ți automobilul. Noroc că la San Francisco n-ai teamă de așa ceva.

La ora 12 noaptea, ne despărțim de acea doamnă medic, foarte simpatică, datorită căreia în scurt timp văzusem bine San Francisco.

Plecăm cu o amintire neștersă. I-am mulțumit și ne-am spus cu mult drag „La revedere în curând”. Speram să ne revedem în 1939, cu ocazia expoziției ce se pregătea de pe atunci la San Francisco.

Spre Washington, prin Dallas

Desen de ing. C.I. Moțaș (1942)

A doua zi, la plecarea din San Francisco, avionul și-a întârziat plecarea cu 10 (zece) minute; în ultimul moment, se anunțaseră încă doi călători. Am avut timp să mă plimb prin aerogară. Pe un perete, o placă comemorativă amintea că în cei zece ani de existență, această companie de avioane nu avusese niciun accident.

Cu câtă siguranță porneam. Noi ne urmam drumul mai departe cu avionul, zburând deasupra Munților Stâncoși, cei cu peste 5000 km lungime, cunoscuți și pentru lățimea lor. Între San Francisco și Denver, au la baza lor 150 km, îngustându-se înspre nord și sud. Munții Stâncoși sunt și înalți, unele vârfuri depășesc 4000 metri. Heyden (4224), altul, mai spre sud, Sierra Bianca (4438 m). Plecând cu trenul de la San Francisco spre New York sau Chicago, străbați Munții Sierra Nevada prin trecătoarea Truckee (2185 m), la poalele muntelui Castle Peak, trecătoare ce leagă California de Marele Bazin.

Scriu aceste date geografice pentru cei care, din întâmplare, le-au uitat, cum le uitasem eu, și astfel să dau o idee despre dimensiunile covârșitoare neîntâlnite în aceeași măsură în Europa. Pe mine, vastele câmpii, fluviile enorme și munții giganti ai Statelor Unite mă copleșiseră. Atunci am luat o geografie și mi-am reamintit ce învățasem odinioară; numai așa am înțeles de ce natura Statelor Unite mă strivise, mă uluise. Și ori de câte ori voi avea ocazia, voi sublinia cu cifre imensitatea acestei țări neînchipuit de mare, de frumoasă, de bogată.

La 7,30 decolăm, începem să urcăm, între bolta albastră a cerului și norii albi ca spuma mării. Pământul nici nu se zărea, cu încetul soarele alungă norii. De astă dată zburăm pe o zi clară și nu prea sus. Cei dintâi apar Munții Diablo Range, în urmă dealuri și coline. Într-un târziu, se văd nenumăratele sonde petrolifere din regiunea Kettle Hills, regulat orânduite, ca pionii unui joc de șah.

ELENA BRAN

(Ediție îngrijită de M. N. Rusu)

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

NOȚI DE SOMNAMBUL ÎN VREMURI DE VEGHE

A PATRA NOAPTE 2 (I)

Neînfrânat spirit pentru ultima oară
zbori din corabia rătăcitoare
în căutarea unui pământ stabil,
care-n zadar a fost căutat de atât de
mulți.

Acum el se strecoară așa de încet
în impunătorul palat pentru studii
în care s-a dat spațiu învățaturii,
unde, înainte de toate, se consemnează
exactitatea.

Știință, tu care ești atât de sigură
de adevărata natură a lucrurilor,
ai descoperit că oaia behăie
și că omul este un animal;
ai numărat picioarele furnicii
și ai pus peștii în alcool,
tu care știi că baza și acidul
mereu se-ntâlnesc la pețit;
tu cântărești ceea ce este de necântărit,
măsori ceea ce nu are măsură,
spune, ești capabilă să răspunzi
pe care drum cei morți au plecat;
unde vom pleca odată noi toți,
unde leagănul nostru a stat la-nceput!
Răspunsul îl ai tu, dar nu la întrebare,
răspuns la multe care nu au legătură cu
noi;
nu-ți recunoști această incapacitate,
și cu atât mai mult în întuneric ne porți.

Ai făcut un ultim efort,
când afacerea ta a fost coaptă pentru
închidere,
toate lucrurile vii le-ai colectat la un loc
și le-ai pus jos într-o groapă mare;
ai luat mamiferele, le-ai împăiat
și păsările, întregul neam aerian,
peștii muți și reptilele reci,
animalele inferioare, toate
nemenționate;
iar deasupra, toate cunoștințele
acumulate
care-au venit împreună cu o
îngrozitoare căutare

în capete mari și-n capete mici,
și astfel presat omul înșurubează.
Astfel se stoarce din materia moartă
un suc al sensului vieții, turnat într-o
retortă,
care este distilat de drojdie,
atunci când se ajunge la a cincea serie,
este esența clară ca o zeamă
și în fața oamenilor care uimiți cască
gura
se-arată descoperirea cu mare paradă;
iar în retortă este – o maimuță.
Uite, acolo este șoricelul care-a născut
un munte,
Uite, acolo-i răspunsul pe care nu l-ai
cerut!
Du-te acasă acum inimă care-atât a
sângerat!
Și, duhule, să fii cu voie bună!

Eu nu vreau faptul despre maimuță să-l
neg,
pentru că are suficient fundament
autentic,
poate afecta, de asemenea, vanitatea
noastră
și să ne trezească din dumnezeiasca
noastră orbire;
dar vrem, prin urmare, mai mult
pentru rezolvarea problemei și a
nodului.

Mi se pare că drumul a devenit mai
îngust,
noi stăm acolo proști la fel ca înainte.
Dar înapoi, înapoi duce drumul cel nou,
și în jos, jos până la rădăcina pomului,
când omul a făcut ultimul pas,
stă tot pe un singur picior.
Dar lasă-l un timp cu migăleala
învățată,
cu păsări împăiate și muște pe ac,
lasă-ne să recurgem la microscopul
care pătrunde prin blană rău și rece.
Ce este ceea ce vedem prin lentilă,
dacă observăm o mică parcelă
de lichid roșu care ține viața?
Ei bine, chiar la suprafață vom vedea o
celulă!
"La început a fost celula", așa se spune!
Dar, înainte de celulă? O altă celulă!
Omul vede materia, dar cel ce-a făcut-o,
dacă el a fost maestru sau calfă,
nu mai este disponibil pentru
antagonistul
care crede în pantofi dar îl neagă pe
cizmar.

Dar destul cu asta, eu sunt votat de toți,
și celula este deja instalată
ca cea mai mare suflare în noua
credință,
iar credința, cum se știe, nu-i niciodată
rațională.

O, celulă (ce de asemenea-i numită
mucus primordial,

și protoplasmă pe limba celor învățați);
o, celulă care controlezi destinul meu
și-al tuturor,
vino, eliberează-ne de-al vieții tărăboi!
O, mucus primordial, mucus
primordial, umple inimile noastre
și stinge arzătoarea sete a spiritului
nostru,
O, protoplasmă, tu, care ai apărut
prima,
eliberează-ne de durerea existenței,
dar dacă nu poți, nu poți atunci când e
nevoie
în luptele spiritului pe viață și pe
moarte,
nu ajunge un singur sprijin probabil,
nu poți ajuta la a sufletului suferință,
și probabil dezamăgești chiar atunci
când e nevoie,
calcă atunci pe picioare și-nvață să te
porți!
Oh, ceea ce-am știut bine cu mult
înainte
e că nimeni nu umple sufletele cu
celule!
Nu, știință, pentru a ajuta atât de puțin
este mândria ta mult prea mare,
când misteriosul tău înveliș este uzat,
și omul vede ce trăiește în interior,
atunci nu tu ești Dumnezeu în care am
crezut.

Nu, tu ai devenit o celebritate,
despre care învățăm în academii,
predicând cu voce tare despre
infailibilitate
și care se joacă uneori cu francmasonii;
ți-ai cusut o scuză, expertă și groasă,
prea mult îți place îmbrăcămintea-
ntreagă,
venerația oamenilor tu o pretinzi
insistent
și nici externa onoare nu o respingi.
Și dacă omul are, uneori, din arsenalu-i
o armă-mprumutată împotriva puterilor
întunericului,
doar rareori a avut o altă opțiune
decât să intre cu forța în sala ta de arme,
să se-nghesuie pe lângă mândrele gârzi.
(Că există excepții strălucitoare
nimeni nu neagă, nici eu nu neg.)
Dar știința, care separă natura
și a văzut de aproape secretu-i,
suntem noi mereu tăcuți ca peretele?
Nu spunem noi așa de mult cât știm,
despre toată artificialitatea ce există în
lume?

Nu ne urcăm în scaunul predicantului
și tunăm puternic împotriva formării
nucleului,
care se aprinde, aproape vechiul soare,
dar care orbește și cel mai clar ochi?
Nu vorbim noi limba naturii,
care acuma-i prețuită ridicol de puțin?
Nu aprindem noi la înălțime faru-ți→

Traducere
DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN

și îl lăsăm să lumineze pentru marinarul care pe mare, departe de uscat în viscol și întuneric va îngheța fără succes uitându-se după mal?

Atunci stai tu liniștit în camera de studiu lângă pașnica lampă și faci ipoteze, și crezi că lumea-i tare proastă, cum ea admiră, dar nu citește. Și când ai făcut în cele din urmă o descoperire, atunci descoperirea va fi celebrată; despre rezultate, omul nu vorbește mult, doar fruntea învățată-i încoronată cu lauri. Dar pentru aceasta încep să șoptescă pe înalta poziție convulsii serioase; iar pe scaun nu stai sigur așezat, culcat erai acolo, când spătarul s-a rupt. Înaintea iertării se strecoară îndoiala; ai obosit puțin de jocul umbrelor, și nu te încrede că ea-i timidă, căci a-ndrăznit să se îndoiască de Dumnezeu mort.

Vai, învățături înalte, care-au adăugat putere, și uneori, jonglat cu industria au coborât o dată-n puțul întunecat, au împrumutat lampa lui Aladin, punând lumea mărteie în microscop și fă-ți pe statala artă analiza iar pentru eroină tu găsește frica, tu care aștepti un uriaș, dar vezi un pitic. Scoate vechea biserică din piulița ta, arde-apoi cuptorul tău înflăcărat – căci apoi va ieși din fusta-i, o prostituată zbârcită – să fii liniștit! Iaenerate minciuni și-ncrustate zerouri, ticăloși cântați și sfinți homosexuali, ia tot ce-i mare, ce este sfânt, ce ușurare, toate au fost ștampilate și încoronate corespunzător, pune în tubul de suflat și flacăra adevărului veșnic arzător foc; ia spectroscopul, noua abilitate ce soarele însuși a condamnat fără alegere, și vei vedea dungi atât de negre, vei găsi pete atât de întunecate în chiar mijlocul razelor colorate ale curcubeului, înșelătoare hrană de preț ce colorează ochiul.

Tu ai fi făcut-o, dar nu ai timp, da, tu vrei atât de mult, atât de mult pentru tine, iar omenirea consideri că nu te privește! Cauți în cel mai bun caz un alcaloid, numeri firele de păr ale unui neg însemnat

care mai târziu va purta marele tău nume. Tu, de asemenea, lucrezi, cauți în băltoacă un port fără gheață unde angroșiștii noștri pot exporta, o încărcătură de alcool pentru fiecare toamnă și că nu poți deveni mai mare, este totuși, întotdeauna, a geloziei alinare.

Dar, înainte de a părăsi modul de învățare, unde omul a făcut din natură știință, unde se proclamă o totală curiozitate, și tot restul pentru cea mai pură nebunie, aș vrea eu să vizitez anexa-nvățată, acolo pe dantelăria culmii nisipoase unde omul a găsit x-ul stelelor și-a deschis lacătul caselor cerești cu șperaclul.

Ei bine, din cupola Observatorului privesc peste orașul adormit, care-a dormit mai mult decât poate suporta, dacă și omul a dat vina pe gradul cizzeci și nouă. Vise dulci, dormi bine, nu visa despre mine, pentru că, poate, ar putea să te țină treaz; dar eu, eu visez întotdeauna cu tine – Da, spune-mi, ai auzit ceva? Cum copilul călătorește spre mormântul mamei sale, atât de nerezonabil, deci fără sens, atunci mormântul doar cu leșul a rămas și niciodată viața n-a dat-o înapoi, doar, în cel mai bun caz, un compus chimic; așa rătăcesc eu noaptea, departe aici să caut companie pentru un timp așa de scurt, dar știu că niciodată nu mi se-ntâmplă nimic.

Despre ziua cu tine vorbesc distant, și îți doresc întotdeauna din inimă atât de bine; dar tu mă vrei doar ca să mă omori, spui că doar pentru plăcere eu mă cert

Timișoara, Sinagoga Fabric, Detaliu

da, eu vreau să te dai jos din pat, vreau, ca un coșmar, să-ți călăresc pieptul; așa ca tu de grabă să fii pe picioare iar și în cele din urmă să găsești că aici e periculos. Tu ții cu pompierii, eu le văd lumina acolo în turnul de la biserica Johannis; și o să păzească casa ta de foc, iar dacă nu, te-nveți să ceri răspunsul. Dar eu, care vin nechemat, și nu în uniformă îmbrăcat, pe mine pur și simplu mă tragi de păr și-ntrebi de cine-am fost trimis; tu dorești mai bine să fii ars înăuntru decât să fii trezit de către unul din afara Uniunii.

Dar părăsește pământul care nu va oferi răspunsuri, și contemplă literele de foc ale cerului. În stelele cele mai mici de arcadă acoperite, voi sunteți sori (așa de rău vede omul!) Și soarele însuși este doar o stea, planetele cele mari, omul bucuross crede că acestea trebuie să fie cele mai mari, ele sunt, de fapt, cele mai mici, vai, așa se poate-ntâmpla, când el călărește marca!

Lună, tu, prietena noastră cea mai fidelă, tu însoțești noaptea, însoțești ziua; pentru tine omul a visat și visează încă, deși de lumina ta a fost înșelat; tu însăși ești întunecată, tu luminezi în noapte; de aceea tu ai devenit ideală, dar îți lipsește aerul și apa și se dovedește că ești doar o coajă.

Poate că tu interpretezi destinul viitorului nostru și ne-nsemnezi departe de cei morți, că tu ai trăit precar, prea repede, cum și noi pe pământ am făcut. Poate ai avut o dată ca și noi câmpuri și pașiști, boi și pluguri, dar te-ai culcat în lux și-nșelăciune și-ai ars păduri ocrotitoare. Poate că într-o altă interpretare, ai devenit o victimă a suprapopulării, astfel că atunci când s-a mâncat tot ce era comestibil, s-au mâncat unii pe alții ca și cum ar fi canibali, deși măsura are patru sferturi, așa a dat faliment, ca-ntr-un dans. Un alt înțeles, și mai probabil, este că soarele a refuzat să te-mpurumute, și-atunci n-ai mai fost capabil să te ții sus, dar deoparte te-ai dat ...

Antonio Miranda

Poet, scriitor, dramaturg și sculptor, a publicat romane, colecții de poezie și piese de teatru în Brazilia și în străinătate. Opera sa a fost publicată, recunoscută și premiată la nivel internațional (Argentina, Colombia, Brazilia, Venezuela, Anglia etc.) Piesa sa de teatru *Tu País Está Feliz*, publicată în 1979, în Brazilia, a fost reprezentată în mai mult de 20 de țări ale lumii.

Antonio Miranda este membru al Academiei de Arte și Literatură din Brazilia.

Profesor-doctor și coordonator al programelor post-graduale în Departamentul de Știința Informatică la Universitatea din Brasilia, Brazilia, Antonio Miranda a studiat la Universitățile din Sao Paulo, Brazilia, Universitatea Centrală din Venezuela, UCV, și Universitatea de Tehnologie LUL din Anglia. Este organizatorul și primul Director al Bibliotecii Naționale din Brasilia. Conduce blogul de literatură http://www.antonimiranda.com.br/Ib_eroamerica/

ANTI PASTO

Tot ceea ce poetul scrie se rezumă la o singură vorbă: Singurătate.

A scrie înseamnă a te distanța de lume pentru a o putea înțelege mai bine

este o modalitate de-a muri. A trăi înseamnă altceva deși și acel ceva e o formă de alienare.

Eu aș schimba o mie de rime pentru o noapte de dragoste. Și aș schimba un poem minunat despre foame pe un blid de mâncare.

ÎNAINTE DE A MĂ NAȘTE, EU AUZEAM

Înainte de a mă naște, eu auzeam și înregistram totul, fără să înțeleg: strigăte, claxoane, cântece, Chiar și fără a avea conștiința despre lume, eu înregistram totul.

Sunete, în mișcare, oare ce percepeam? era poate hrana ce venea sau întârzia cea pe care o preziceau pașii ei?

Dar eu mă săturam și nu știam, însă exista, da, exista așteptarea și siguranța că ceva va veni.

Eu mă alimentam fără să mănânc; Fără s-o știu, deja mă satisfăceam, și auzeam, da, eu auzeam și înțelegeam.

Fac acum calea-ntoarsă, merg în căutarea acelei înțelegeri, pe care n-o posedam, dar știam, fără să știu, eu știam.

Încerc să descifrez ce a mai rămas înregistrat din vremea aceea. Nu știu ce este. Dar ceea ce nu știu marchează tot ce știu, și tot ce vreodată voi fi.

Mama mea tristă – o simțeam – mama mea îngrijorată, imprimată în mădulele mele, o mamă-copil. Încă mai suntem împreună, chiar și după plecare, Într-un ecou fără sunet, descifrând sunete defuncte, de neșters, tatuete în memorie.

Memoria fizică, în coduri pe care eu nu le domin și care mă domină ele pe mine.

Ca și Champollion*, încerc să mă înțeleg.

* *Jean-François Champollion – un învățat francez din secolul XVIII, filolog și orientalist, cel care a descifrat hieroglifele Egiptului.*

NUNTA

Logodnicul sosi călare. Nu avea rude prin împrejurimi. O primi pe fată de nevestă prin grija (ceremoniei sacrificiului la altar) așa cum cineva primește o însărcinare, și o agăță de crupa calului pentru o călătorie grea și incomodă plină de bocete.

O privea ca pe o povară pe care de acum înainte trebuia s-o hrănească și care trebuia să-i servească de soție.

Ea simți toată gravitatea exilului său.

EU, KONSTANTINOS KAVÁFIS DIN ALEXANDRIA – XII

Atât banalitățile cât și lucrurile serioase se estompează – numai frumosul supraviețuiește și mântuiește.

„Nu știu dacă perversiunea ne dă forța,

câteodată cred că da”. Florile răului.

A se perverti prin intermediul simțurilor, a se corupe și a corupe pe alții ca o formă de rezistență

– religia pervertește și supune, societatea corupe și ne restrânge, obiceiurile oprimă: trebuie să le înlăturăm – să le corupem!!!

Și pentru a ne elibera: să folosim perversiunea ca formă de putere, subterană, ilicită, clandestină.

Poezia ca formă de perversiune sublimă.

Traducere de
FLAVIA COSMA

Biblioteca Babel

Patricia Tenorio

(Brazilia)

Este poetă, romancieră, autoare a șapte cărți. Deține numeroase premii atât pe plan național cât și internațional, dintre care amintim: Premiul Academiei Internaționale-Il Convivio, Italia, pentru romanul *Les coccinelles ne mentent pas* (2008) și Premiul Vania Souto Carvalho-APL-PE, 2011 pentru *Comme s'Icare parlait* (ficțiune).

Deține blogul literar www.patricia-tenorio.com.br, unde dialoghează cu scriitori și artiști din toată lumea.

Contact:
patriciatenorio@uol.com.br

Celălalt Eu

Dă-mi mâna, ți-o dau și eu pe a mea
Primește lumina de la steaua-ghid
Cea care ne invită la o plimbare
celestă
Deschizând spațiul viselor noastre

Aș fi vrut să găsesc în inocența mea
inspirată
În ochii tăi acoperiți de cristale
Un fragment pierdut din ființa mea
Să mă primesc pe mine însămi în
brațele tale largi

Atunci n-aș mai avea nevoie de eul
meu
Și abandonându-mă râului acestuia
blând
Aș face o plimbare prin chakrele tale
deschise
Prin greutatea sau lipsa de greutate a
trupului tău

Ca să te pot simți pe de-a-ntregul

Și chiar din această mână s-o
constitui pe a mea
Cea care scrie și visează cu un balon
de aur
Străbătând o lume din alte timpuri
Din alte vieți
Un alt
Eu.

Aprilie 2008

Tăcere

Privesc mâinile tale albe
Le întorc și pe o față
Și pe cealaltă
Văd liniile imaginare ale vieții și ale
morții
Nu te vreau mort: abandonez
Mă gândesc că nu mai știu
Cum să adaug alte caractere și să le
insuflu duh
Și uite, ele cad pe masă
Se deconectează,
Pierd calea pe care-o doream altădată
Poate ar trebui totuși să rămânem
singuri
În fața oglinzii sufletului nostru
Am putea vedea atunci
Ceea ce, privind la trupuri, nu
transpare
Cum că am fost făcuți unul pentru
altul?
C-am trăit deja alte vieți?
Nu știu, nu știu
Și clătînând capul îmi vine o scânteie
De lumină
O revelație
Că prin atingerea mâinilor tale albe
Am găsit sensul pe care vroiam să-l
dau cuvintelor
Și că nu mai am nevoie de ele

Iulie 2008

Fără nume

Fetița căuta cuvântul perfect
Care în treacăt i-a atins pielea într-un
vis

Pe când porii ei răspândeau aroma de
iasomie
Și literele îmbălsămate în uleiuri
ancestrale
Cădeau pe gâtul ei
Cerându-i să le legene,
Să le lase să-i spună povești

Pentru a adormi într-un somn nou
Pentru a visa stele, galaxii pierdute
Și acel cuvânt perfect, rătăcitor prin
spațiu

Martie 2009

Traducere de
FLAVIA COSMA

Biblioteca Babel

Claude Sernet

(1902-1968)

Român, debutează în mediul de
avangardă din București cu cumnatul
său Ilarie Voronca și Victor Brauner.
Sosit la Paris în 1926, regăsește
emigranții români Adamov și
Fondane, cu care se apropie de grupul
Marele Joc. Publică în 1928 revista
efemeră *Discontinuité*. Dacă
exceptăm o scurtă perioadă de
angajament politic după 1945, opera
sa este esențial dominată de răul și
angoasa de a trăi, de căutarea
disperată a unei identități ce se axează
pe experiența dureroasă a
evanescenței tuturor lucrurilor sub
acțiunea timpului.

Numele adevărat al lui Claude
Sernet este Ernest Spirt și este născut
la Târgu-Ocna.

Opere

Commemorations, 1937; *Un jour et
un nuit*, 1938; *Mais une île peut-être,
un rivage...*, 1948; *Enfin ces neuf
poèmes*, 1948; *Poèmes dus*, 1949;
Jour après jour, 1951; *D'une suite
sans fin*, 1953; *Avec les mêmes mots*,
1954; *Fidèle infidèle*, 1955; *Etapes*,
1956; *Aurelia*, 1958; *Les pas
recomptés*, 1962; *Eléments*, 1963;
L'Etape suivante, 1964; *Ici repose*,
1967; *A Jacques Herold*, 1969; *Ces
pas d'une autre étape*, 1970.

Oeuvres poétiques, édition du Seuil,
1990.

Cuvinte și iarăși cuvinte
Totuși cuvinte, tot cuvinte
Cuvinte pentru dragostea noastră
Cuvinte pentru fericire

Cuvinte pentru-a ști să trăiesc
Cuvinte ce sunt deja viață
Cuvinte ce sunt deja moarte
Cuvinte ce nu vor mai fi vreodată

Cuvinte de joc și lumină
Cuvinte ca și tine la chip
Cuvinte de feroare bete
Cuvinte împietrite-n vocea ta

Cuvinte reproș de-ndoială
Cuvinte-n tăceri rătăcite
Cuvinte de spaimă de regret
Cuvinte-n dureri înnegrite →

Cuvinte nădejdi, de neliniști
Cuvinte de vis, de uitare
Cuvinte de carne și sânge
Cuvinte și iarăși cuvinte

Iată-le (oglinzi ale vidului
Pe care prezența ta le umple)
Numite fiind, nenumite
Cântec fiind, strigăt real

Trădând când se oferă-mpreună
Când își răspund, când se potrivesc
Singure-așteptând promițătoare
Sfâșiindu-se, refuzându-se

Poate că vor dori să-ți spună
Neapărat vrând să le recunoști
Să le-ntâmpini, să le primești
Și să le păstrezi ca refren –

Poate că vor putea să-ți spună
Cu buze ce nu sunt ale mele
Cu jocuri mai puțin pe ghicite
Înțelesul orb ce mi l-au ascuns

Les Pas recomptés

O elegie

S-a făcut o dezordine de vis
O dezordine copleșitoare
Pe pământul invizibil cețos
Pe nevăzuta față de ape

Dezordine de hău de cădere
Mai amară ca fierea somnului
Dezordine de plâns și așteptare
În miez de pământ și de ape

Și pământul era negru cețos
Și ziua în noapte se prefăcea
Și noaptea-n genuni aștepta
Și cerul se scufunda în ape

Și-acest vis haosul copleșea
Cu un mutism de ploaie și de vânt
Și ploaia tropotea pe pământ
Și vântu-ntârzia pe-ntinse ape

Și ziua precum umbre grele
Și noaptea precum o tulburare
Din somnul pământului se smulgeau
Și vegheau peste cenușa din ape

Viața era molcomă cețoasă
Și moartea la strigătele ei răspundea
Pământul era departe de viață
Și moartea se preumbla pe ape

Și legea vieții preabună era
Și timpul morții necruțătoare scurt
Și lumea-și preumbla tenebrele

Pe pământ și pe-ntinsele ape

S-a făcut o dezordine de departe
O dezordine de vis și de fiere
Pământul se contopea cu dezordinea
Și cerul se preumbla pe ape

O dezordine de pământ copleșit
Pe pământul nevăzut fără sfârșit
O dezordine de ape negre cețoase
Pe nevăzuta față de ape

Și viața ordona dezordinea
Și moartea în moarte se întorcea
Pe pământ moartea-și ținea gura
Și viața asculta pe ape

Și legea vieții era dreaptă
Și timpul morții necruțătoare scurt
Și lumea-și împletea așteptarea
Cu tremur de pământ și de ape

Și ziua urca iar din genuni
Și noaptea în noapte se întorcea
Și ploaia tropotea pe pământ
Și vântul întârzia peste ape

A fost în vânt, a fost în ploaie
Risipă de vis și de dragoste
Nouă era dragostea pe pământ
Și visul de mult peste ape

Și viața și moartea drepte erau
Preabune visarea și dragostea
Și viața credincioasă pământului
Și moartea tăcând deplin peste ape

A fost o dezordine de vis

Timișoara, Monument în amintirea
eroilor Revoluției din decembrie
1989

Risipă de viață și moarte
Dragostea a-nflorit iar pe pământ
Și cerul lumina peste ape

Les Pas recomptés

Privilegiu

O pasăre călătoare
O pasăre pe o ramură

O stea necunoscută
O stea pe care vrei s-o cunoști

Și numele acestei ore
Și dragostea ce-o numește

Pițigoii ori rândunică
Margaretă ori narcisă

Le caut și le găsec
Le găsec și le cânt

Frumoasă pasăre și stea
– Cântăm să vă facem pe plac

Les Pas recomptés

În miezul lucrurilor

Văd bine, aud și vorbesc
Văd bine pentru muți
Aud pentru toți orbii
Vorbesc pentru cei surzi

Așa fiind făcută lumea
– Cu orbi, cu surzi, cu muți –
De plec ori de rămân
Nu mă mai tem deloc

Les Pas recomptés

Traducere de
**CORINA ȘI GEORGE
HOLOBĂCĂ**

N-am putut dormi decât 2 ore. M-am hotărât să scriu. Când m-am trezit... cu laptopul în brațe, afară se lumina de ziuă. Am ieșit. Zgomotul valurilor murmura aceeași melodie întipărită în veșnicia timpului. Am coborât pe plajă și am intrat în apa cam tulbure dar caldută. Totul avea o culoare cenușie... apa, cerul. Aș fi vrut să înot puțin, eram singur, nu se vedea picior de om, lumea dormea... dar m-am lăsat păgubaș. Aveam în mine o bucurie ciudată, de neexplicat. Am înaintat până când apa mi-a ajuns la gât, și-am început să sar ușurel și să plescăi cu brațele ca un copil. Sunetul mi-a adus aminte de Costinești... de tanti Maria, la care stăteam în gazdă în fiecare an, de tifonul fâlfâind în loc de uși, de muște, de țânțari, de purici... Ce mult aș fi vrut să fie și Mama aici, cu mine... Ei îi datoram clipele pe care le trăiam, ea m-a îndemnat mereu și m-a susținut atunci când aveam dubii.

– Du-te, băiatule, îmi spunea, călătorește, simte-te bine... cu atât rămâi din viață...

Mama... cât curaj a avut, ce tărie să-și îndemne și să-și încurajeze băieții să evadeze din lumea care le sugruma viața... viitorul... Să rămână singură, încolțită și tracasată de autoritățile care îi făceau percheziții și o jigneau încercând să-i înfrângă curajul și îndrăzneala de a-i înfrunța!

N-am să pot uita când Tata mi-a povestit că în timpul unei întâlniri cu miliția, ofițerul, care-l făcea răspunzător de fuga copiilor lui, i-a spus „măgar bătrân”. La cei 70 de ani ai lui, un mărlan să vorbească așa cu el... Sau răspândirea de zvonuri denigratoare despre cei fugiți, cum că ar vinde ziare pe stradă, sau că spală mașini... sau că s-ar prostitua!... Mi-am închipuit-o pe Mama dormind... O adiere de nostalgie acompaniată de susurul valurilor m-a învăluit. Fără veste, mi s-au umezit ochii...

Atunci am sesizat o schimbare în lumina cenușie. O geană luminoasă străpunsese norii undeva jos, aproape de orizont, și, încet, totul în jur a început să se schimbe. Am rămas nemișcat. Oglinda apei a devenit gălbuie, palmierii de pe țarm au început să prindă culoare, cerul să se

lumineze. Geana de lumină s-a transformat într-o pată luminoasă care alunga norii adunați deasupra țărmlui, spre larg. Primele raze ale dimineții mângâiau blând începutul unei noi zile. Momentul magic a cuprins totul într-o liniște stranie. Parcă nici zgomotul valurilor nu se mai auzea așa de tare... palmierii arătau împietriți... părea că natura era în așteptare... că își ține răsuflarea. Apoi, globul strălucitor al soarelui s-a ivit puternic, orbitor, ca un bulgăr de aur incandescent, alungând definitiv întunericul. Ca niște șuvoaie de lumină, razele rozalii străpungeau norii cu evantaie de foc. Nu m-am mai putut abține. Mi-au dat lacrimile. Nici eu nu știu de ce, de bucurie sau de tristețe, de emoția că trăiam momentul acela solemn ca o perpetuă făgăduință a vieții... sau pentru că realizez, a câta oară, cât de mici suntem noi, oamenii...

Oricum, îmi făcea bine! Am lăcrimat ce-am lăcrimat până m-am liniștit, apoi m-am spălat pe față cu apa mării.

– Gata, mi-am zis. Acum că te-ai îmbăiat... de azi înainte, treci la prăjit!

Când am ajuns la țarm, am aruncat o privire înapoi. Apa mării devenise albastră.

MĂRTURISIREA

M-au trezit țipete de copii.

„Doamne... nici aici nu scap?”

Îmi plăceau copiii, dar cu limite. Nimic nu era mai neplăcut decât să fii invitat undeva și, când să stai de vorbă cu gazda, copiii să-ți sară șotron peste picioare. Sau cineva să vină la tine în vizită cu copiii, mai ales fără să-ți spună. Să devii fără voia ta un aparat de continuă supraveghere a micilor diavoli, a căror predilecție e să răscrolească peste tot, sau să pună mâna pe tot! Sigur că nu ei sunt de vină, dar totuși! Ce se întâmplă în transport însă, depășește orice limită. De la sălile de aeroport transformate în locuri de joacă, până la legănatul bebelușilor pe culoarele dintre scaunele avioanelor de cursă lungă sau plânsetele din timpul zborului, totul era un dezastru! De aceea, în preajma fiecărui zbor, indiferent de durată, eram solid pregătit. Aveam dopuri pentru urechi, mască de ochi pentru lumină și o mică rugăciune de rezervă în caz că situația depășea măsura!

Acum însă, niciuna din măsurile de apărare n-avea efect!

Am ieșit afară. Soarele ardea puternic printre evantaiele palmierilor, în timp ce o hoardă de vreo zece copii se alergau în jurul piscinei râzând sau țipând cu strigăte guturale. Nu pe malul mării, nu la apă, pentru care ar fi trebuit să se afle acolo, ci în mijlocul complexului. Terasa largă, cu fața la mare, era ocupată de cei care trebuie să fi fost părinții lor, care umpluseră mesele cu tot felul de sticle, farfurii și de-ale gurii scoase din numeroase coșarnițe. Locul pașnic, paradisul meu, fusese invadat de vietnamezii veniți din Saigon și mi-am adus aminte de sfârșiturile de săptămână de la noi, când Branul sau locurile verzi de pe lângă râuri sau șosele se umpleau de lume, fum de grătar, zgomot și maldărele de gunoi care rămăneau după...

M-am resemnat și m-am lungit pe unul din scaunele cu fața la mare. După câteva clipe, un domn în vârstă, vietnamez, s-a apropiat și m-a întrebat dacă scaunul de lângă mine e liber.

– Yes zic, no problem.

L-am privit mai atent. Pe unul din degete avea un inel mare, tip american, cu piatră, iar la gât o amuletă cu Budha din jad de cea mai bună calitate, adică de un verde frumos. Arăta ca un asiat înstărit. Un zâmbet blajin îi lumina fața. Ochii ca niște creștături oblice urmăreau două tinere care intraseră în mare complet îmbrăcate, urmate de o hoardă de copii mai măricei care săreau și țipau de mama focului. Fără veste, s-a întors spre mine.

ALEXANDER BIBAC

Neclintit temei....

Tot ce nu e-în sine vanitate-i doar...
Gnoza și iubirea cugetului par
singura cărare către Necuprins...
Fiecare-alege fuga din contrar,

fluviul de himere al acestui joc
unde nu eterul, după aer, foc,
apă sau argilă înzidește gând,
ci un act al firii sprijinind noroc,

armonie dintre om și cel divin...
Piesa e aceeași... cu actori ce vin,
spun un rol și pleacă altuia din nou...
O caducă stare – timpul gol, destin –

varsă prin renașteri tulburii arhei...
Nimeni nu-i să aștepte vasta lume ce-i
decât numai dacă, lui lăuntru prins,
ar privi cu pace neclintit temei....

Cele din nuime

Cele din nuime întrucât și sunt,
chiar de nu se-întâmplă, divizează
punct
și în Minte lasă a-l crea pe-a fi.
Astfel roditura, dintr-un amănunt

al întoarsei taine, capătă viu sens:
derizoriu'în gânduri tocmai vis imens
e menit să scrie somnului divin,
mreață sieși rară sub nimicul dens.

Limbă a luminii, sunet de eter
din uitarea oarbă-întorc pe om
bucher,
ca citind răvașul prins de trupul său
chip și-asemănare să își afle-în cer...

Dincolo de dogmă, unde nasc sau
mor
misteriozității toate prin erori,
are șansa urmei a rămâne câmp
al vibrații mute, vid împlinitor...

Necreată lume....

Necreată lume, după-a nu și-a fi,
înmirând așteaptă a se face zi,
însă **Unu'o ține gândului din noi**
ca eternă cale ce-i acum și-aci...

Primul pas rămâne așezat sub Măr
să încerci zădăru'închis de adevăr
fără a-l culege... Culmea unei vieți
cuibărită'în crucea naltului cobâr,

peste trup și minte cum un hidrargir,
strânge-o drept tezaur și izvor sotir.
Scoate la lumină din latentul foc

tot ce nu-i să ardă-a Șarpelui potir.

Însă mai cu seamă ai de înțeles
că doar liniști pure trinitar te țes
cu cel echilibru'în vâlul sapient
când oglinzi semințe simple sinei
ies...

Peste al cincimii

Cel fără dorință, dacă'în necuprins
pleoapele deschide spre un trup
învins,
desluși-va astfel binele deplin.
Dezlegat de semne, sens va fi atins...

Pacea nesfârșită și lumina-i vor
dărui știutul purificator,
ca, privind într'însu-i, chiar să vadă
tot:
pleava celor fapte, minții athanor,

retopite'în magma ultimului drum,
amintind de vina-i, pururelnic
scrum...

Într-o cugetare fără pic de gând,
așezat oriunde drept aici și-acum,

nu se destrăma-va celor care-l cer
rătăcit obadă'în roata de mister.
Însă toate-acestea cad în crezământ,
peste al cincimii întâlnit eter...

Absența

Lumen iluzoriu cerului a scris
Luna –roată-a morții – reflectând un
vis
odărlit de Soare pururei pustii
și'în oglinzi de pară ce ofrande ni-s

pe nimicul beznei urcă tainic drum.
Chiar de e absență, iată, o văzum
sub deplin dezgustul rodului din ochi:
strălucire-afară, însă'în miezu-i fum...

Astfel nopți și zile tenta a deprins
unuia ce nu e și, sălaş atins,
i-a primit tăcerea precum adevăr

într-o aparență de tăciune stins.

Tot asemeni torța vieții noastre bând
calmă nemurirea lasă-aceiași gând
de vacuitate prinsă'în avatar;
are-într'însa raza, dar prin gol orând...

În temei stau toate

Nenăscutul tace întru cel născut....
Dincolo de valuri nalt ocean s-a vrut
purure oglindă a se mistui...
Sigură-i doar moartea, restu-i vis
părut...

Dorul în nepreget de l-ai ști deșert
și spre-adânc ți-ai spune: „– Umbră-s
ca să iert
mută'întunecarea celor care-ascund
adevăr și soare sub al lunii sfert”,

devenirii minții i-ai aduce gând...
Crede-în fapta-ți bună, lume ție-ți
dând!...

Rod ce te seduce ca himeric stuf
în lăuntru-ți cuget îl veghează blând,

nu spre vâl de-afară!... Nimeni calea-
ți n-ar

îndrepta-o însă dacă tu măcar
n-ai să vezi prin tine-al mântuirii
chip...

În temei stau toate, nu așa cum par...

Timp învremurind

**Toate trec deșarte... Precum jos, și
sus...**

Lumea cu nimicu-i însuși le-ai adus
prin a ta gândire gol când ai venit
spre-a pleca în golul celor care nu-s...

Pricina'întristării dată să aderi
veșnicului astăzi, fără mâine, ieri,
las-o amăgire unora ce cred
că afla-vor lumen în aievea seri.

După aer, apă, foc și lut purces,
destrămate valmei, ai de înțeles
cine ești și'încotro sufletul te vrea
dedicat în sine raiului regres...

Moare viața totuși morții înviind...

A schimbării lege'în mistuitul jind,
ducere întoarsă, înfășoară fum
pe un ghem de aur, timp
învremurind...

PETRU SOLONARU

Starea prozei **CIUDATA**

- Cu ce te-mbraci azi?

Era exact întrebarea pe care nu dorea s-o audă.

- Cu ce-o fi, răspunse, știind că va produce o avalanșă de comentarii.

- Nu fă pe nebuna cu mine! E ziua ta și trebuie să arăți ca lumea!

- Și cum arată lumea?

- În niciun caz ca tine.

Discuțiile astea le aveau aproape zilnic. Ajunseseră să n-o mai deranjeze. Aproape că-i lipseau când mama se hotăra să facă ordine și-n viața celeilalte fiice.

- Te-ai programat la coafor?

-Da, mamă.

Uitase. Se privi în oglinda din sufragerie. Păr creț, mai bine zis o claie creată, căzută în dezordine pe umeri. Ce putea să mai facă biata coafeză? Să-l tundă.

- Nu cumva să ți-l tai! Să-ți dea o formă mai omenească, dar să nu-l scurteze. Ți stă bine cu el prins pe spate sau ridicat.

Cornelia oftă. Se gândise că, tunsă băiețește, i-ar fi mai ușor să-l pieptene...

- Sper că-ți pui o rochie pe tine. Ți-am pregătit-o pe aia verde. Ți scoate în evidență ochii.

Ochii. Erau verzi. I se spusese că sunt frumoși. Nu voia rochia verde, dar știa că o s-o îmbrace, pentru că mamei îi plăcea.

Așa făcuse de când se știa. Fusesse păpușa mamei. Acum obosise să se împotrivescă. *La fel și tata. El, săracul, se topise încet și dispăruse la fel de discret cum trăise. Mama crezuse c-o făcuse dinadins ca s-o pedepsească.*

De-atunci i se pornise durerea de inimă când era contrazisă. Nu și-o amintea altfel decât poruncind: fă aia, fă aialaltă... Sor-sa scăpase măritându-se cu primul venit și plecând în alt capăt de țară. La început s-a simțit părăsită. Apoi a descoperit telefonul. Doar nota de plată i-a mai potolit avântul.

- Pe cine ai invitat? Sau tot singure sărbătorim? Cornelia, cu tine vorbesc!

Ieșise. Simțea nevoia să ia aer. Își pusese ghetetele sport și pornise spre parc. Câteva ture au s-o destindă. Poate că astăzi o să se întâmple ceva. Așa-și spunea în fiecare an de după majoratul la care, așa cum îi repeta

aproape zilnic maică-sa, o făcuse de răs. Îi cumpărase o rochie cu paiete, cu decolteu în spate. Sutienu era cu un număr mai mare, iar pantofii cu bretele o strângeau. Dar mama spunea că o să fie regina balului. *Arăți ca o domnișoară gata să-și ia zborul.* Nu și-l luase. Trecuse pe la sala de sport, unde își avea echipamentul de joc. Schimbase rochia cu treningul și pantofii cu adidașii. Așa apăruse la bal. De-atunci i se spunea Ciudata.

Era deja la a treia tură și respira mai greu. Fusesse un timp când zece ture o revigorau. Putea să alerge fără să vadă sau să audă ceva. Își pusese căștile, iar muzica îi acoperea amintirile, frustrările, viața. Se opri să bea apă. Bine că au montat cișmele în parc! Apa era călduță, cu miros de clor. Bău, totuși. Porni spre prima cafenea. Parcul era mare, cu mulți copaci. Mese răsfirate ici-colo, dând un sentiment de intimitate.

Ce-ar trebuie să beau de ziua mea? Șampanie, sigur că da. Dar singură n-are niciun haz. Ce-ar fi să-l invit pe tipu' ăla cu ochelari, care atârnă de lesa unui câine? Domnule, doriți să beți cu mine un pahar de șampanie? Răse numai imaginându-și scena. Comandă o cafea și-o apă. Transpirase puțin și simțea nevoia unui duș. Se uită la ceas. *E destul de târziu, dar mama va crede că sunt la coafor.* Îi pregătise, ca de obicei, ceaiul preferat și i-l lăsase pe măsuta de lângă fotoliu. Știa că asta are s-o bucure. Îl va sorbi puțin câte puțin, uitându-se pe fereastră.

Meniul zilei va fi același ca în ultimii mulți ani: friptură la tavă cu salată asortată și cremă de zahăr ars.

Mai fac o tură și mă duc acasă.

Ceaiul era tocmai bun de băut. Cu puțină lămâie și rom. Pentru inima ei bolnavă era ca un pansament. Se gândi că are o fată bună și ascultătoare. N-a prea avut noroc la băieți, dar mai bine decât sor-sa, care s-a

măritat și s-a dus unde și-a-nțarcat dracu' copiii. O vede o dată pe an, când catadicsește să vină s-o viziteze. Ce să faci?! Cornelia, însă, n-a contrazis-o niciodată. E așa de docilă... O singură dată a făcut-o de răs, când s-a dus în trening la balul absolvenților. Îi cumpărase o minune de rochie cu paiete... *Am iertat-o, dar o palmă tot i-am tras. Mi-a părut rău, pentru că a doua zi era ziua ei. Dar nu mi-a purtat pică. S-a purtat ca și cum nu se întâmplase. De atunci, inima a-nceput să-mi joace feste. Noroc că-mi face zilnic ceai. Asta mă liniștește. Uite azi, spre exemplu. Ar fi trebuit să invite pe cineva la masă. De ani de zile suntem numai noi două la masa festivă. NU știe să-și serbeze ziua. Vrea aceeași mâncare de fiecare dată: friptură la cuptor cu salată și cremă de zahăr ars. M-am plictisit să gătesc aceleași feluri. Într-un an i-am zis să schimbe meniul. M-a amenințat că se tunde. O înțeleg din ce în ce mai greu. Ca și pe taică-su. Orice spuneam era bine. Or, poate că greșesc și eu, că om sunt! Niciodată nu-mi spune ce și-ar dori cadou. Noroc că n-aștept să-mi spună, și-i cumpăr eu. Azi, spre exemplu, m-am simțit destul de rău și n-am putut să ies. Am rugat-o pe vecină să ia o sticlă de șampanie și pălăria aia cochetă cu panglică turcoaz. O s-o rog s-o poarte la rochia verde. Întârzie... Probabil că s-a dus la coafor. Doamne, de nu s-ar tunde! Am prins-o odată cu foarfeca-n mână. Era micuță și voia breton. Am pedepsit-o. O zi întregă am lăsat-o în camera ei. Dacă se tăia? E timpul să vină. Mă odihnesc puțin.*

Cornelia se opri în fața unei frizerii.

- Tundeți și dame?

I se făcuse foame. Se gândi la masa de acasă. *E timpul să mă întorc. O să-i fac o surpriză mamei.*

Intră încet în hol, zări pălăria pusă pe măsuta joasă, o luă și intră în camera ei. Pe pat aștepta rochia verde. O îmbrăcă, își puse pălăria, își așeză bretonul pe frunte și păși în sufragerie. Așeză farfuriile, puse două pahare de șampanie, scoase friptura din cuptor și începu să mănânce încet.

Pe fotoliu, într-o poziție nefirească, mama părea că doarme. Nu i se auzea respirația. Cornelia deschise șampania, umplu paharele și ciocni:

- La mulți ani, mamă! Văd că ți-a plăcut ceaiul.

MIRELA GRUIȚĂ

Ancheta „Vatra veche”

Casa memorială „Perpessicius”

din str. Cetății, Brăila

Pe una din străzile Brăilei ce duc direct la Dunăre, strada Cetății, la nr. 70, se află casa în care „la 21 spre 22 octombrie, la ora douăsprezece noaptea”, 1891, s-a născut Dimitrie Panaiteșcu-Perpessicius. La nouă ani, viitorul scriitor a rămas orfan de tată, iar mama și-a crescut cei trei copii în condiții modeste, dar onorabile.

În documentele școlare, Perpessicius apare sub numele de Panaiteșcu Dumitru, din clasa I până în ultimul an de liceu. A terminat „secția modernă” a Liceului „Nicolae Bălcescu” din orașul natal, devenind apoi student la Facultatea de Filologie Modernă a Universității București, secția Limba și literatura română – Limbi clasice. În 1916, a fost mobilizat pe frontul dobrogean. Rănit fiind, rămâne invalid de mână dreaptă. Timp îndelungat, după aceea, a efectuat zilnic exerciții de scriere cu mâna stângă, ajungând la o caligrafie inimitabilă. Mai târziu va aduna poeziile inspirate din război în volumele *Scut și targă* (1926) și *Itinerar sentimental* (1932).

Poet și eseist, dar mai ales istoric și critic literar, folclorist, Perpessicius va rămâne în istoria culturii românești, în primul rând, ca un desăvârșit cercetător și editor pasionat. Ediția Perpessicius a operei eminesciene reprezintă cu adevărat o ediție națională – primele trei volume (1939, 1943, 1944) cuprind *Poezii tipărite în timpul vieții*, următoarele, poezii postume cu variante și încercări (IV -1952; V -1952), iar cel de-al VI-lea volum (1963) cuprinde poezia populară culeasă și prelucrată de poet.

La monumentală ediție Eminescu, se adaugă volumele în care Perpessicius, cronicar fidel al actualității, urmărește sistematic producția beletristică: *Repertoriu critic* (1925), *Mențiuni critice* (cinci volume, 1928-1946), *Dictando divers* (1940), *Jurnal de lector* (1944), *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1957), *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor* (vol. I-III, 1957-1967). Adăugăm, la volumele menționate, ediția definitivă *Opere* de Mateiu I. Caragiale (1938), antologia de critică franceză *De la*

Chateaubriand la Mallarmé (1938) și, împreună cu Ion Pillat, *Antologia poezilor de azi* (vol. I -1925; vol. II -1928), cu desene de Marcel Iancu.

Parcurgând volumele lui Perpessicius, obții imaginea eruditului cărturar a cărui operă se caracterizează prin rigoare, ironie fină și neagresivă, persiflare și autopersiflare, inteligență și subtilitate. Adăugăm faptul că Perpessicius a fost unul dintre profesorii Regelui Mihai, care în timpul vizitei la Brăila, desfășurată în iunie 1998, a vizitat muzeul organizat în memoria profesorului său.

Vizitatorul Casei memoriale aflată pe strada Cetății, din Brăila, poate afla multe lucruri interesante despre personalitatea lui Perpessicius. În varianta actuală, muzeul memorial a fost deschis în 1994, la 26 octombrie, de ziua Sfântului Dumitru. Însă prima organizare datează din 1977. Expoziția deschisă atunci a fost închisă la scurt timp din cauza stării materiale a clădirii. Lucrările de restaurare au fost reluate abia după 1990, când s-au adăugat casei în care a copilărit Perpessicius și anexele clădirii, refăcute din temelii, după vechiul plan. Fostele camere de închiriat ale familiei Panaiteșcu au devenit depozite de carte, bibliotecă și spații pentru evenimente literare.

Muzeul memorial propriu-zis cuprinde un hol, dominat de portretul scriitorului, realizat de Ion Valentin Anestin (1900-1963), și trei încăperi. Prima este camera de lucru a scriitorului, un interior al casei părintești: birou, scaune, scoarțe populare, două dulapuri și două etajere cu cărți, geamantan, aparat de fotografiat, ceas deșteptător, lampă – toate au aparținut scriitorului. Pe birou, poți vedea ochelarii cu portochelarii, călimara acoperită, din sticlă, stilouri, caiet cu notițele lui Perpessicius, o agendă cu diferite însemnări, o potcoavă, folosită cu scopul de a păstra deschisă o carte. Zărind, într-un colț al biroului, medicamentul „Saridon”, rămase de la scriitor, te emoționezi.

A doua încăpere, sala de manuscrise. Vizitatorul privește cu emoție manuscrisele originale, lucru rar, deoarece astăzi, în general, în muzee, originalele sunt înlocuite cu diverse copii. Privești astfel caietele *Lecturilor intermitente*, primele pagini ale articolului *M. Sadoveanu la*

80 de ani, desene în creion și peniță, caiete cuprinzând studii despre Mihai Eminescu, scrisoarea lui M. Eminescu, din 26 ianuarie 1887, către Al. Vlahuță, transcrisă de Perpessicius, schițe de lucru, fișe, transcrieri pentru ediția Eminescu, salutul adresat Brăilei, la 600 de ani de atestare documentară, o scrisoare, datată 7 oct. 1932, către filologul Iorgu Iordan etc. etc.

Intrând în a treia încăpere, expoziția fotodocumentară, privirea îți este atrasă de portretul mărit, cu semnătura autografă a scriitorului, și de vitrina în care se află, la loc de cinste, primul volum al ediției *Opere* de Mihai Eminescu. Alături, o pagină manuscrisă, un dispozitiv pe bază de lentile, care era fixat pe ochelari, pentru cercetarea manuscriselor eminesciene (se știe că Perpessicius a orbit examinând de-a lungul anilor aceste manuscrise). Apoi, o medalie M. Eminescu, alta Perpessicius: 1891-1991.

În vitrinele laterale, se află caiete de limba română ale elevului Dumitru D. Panaiteșcu, celelalte volume ale ediției Eminescu, două fotografii ale lui Eminescu, fotografii ale lui Perpessicius, apoi exemplare din revista *Manuscriptum*, editată de Muzeul Literaturii Române, al cărui director fondator a fost Panaiteșcu-Perpessicius. În altă vitrină, volumele criticului, alături de medalii obținute de-a lungul vieții.

O vitrină specială expune cărți cu autografe dăruite criticului și istoricului literar Perpessicius. Dintre semnături, i-am reținut pe M. Sadoveanu, Tudor Vianu, Ilarie Voronca, Ionel Teodoreanu, Gala Galaction, Mihail Sebastian, T. Arghezi, Radu Boureanu, Cella Delavrancea.

Părăsind modesta casă, privești în curte sugestivul bust în marmură închinându-l pe Perpessicius, realizat de sculptorul Nicăpetre (1936-2008), cu numele civil Petre Bălănică, născut tot la Brăila. Cauți să respiri →

LUMINIȚA CORNEA

Attila F. Balázs

Acvariu explodat

Șiroaie aurii filtrează zidul
Țărnelui șubred prin dantura-i goală
Se-ngustează, se dilată vidul
Ca dorita-ți venerată poală.

Semnele diavolului, frunze
Ca niște ace,-n chipul unui V,
Plutesc pe ape nepătrunse.
Ard valurile, luna plină e
Stăpâna lor.

Nourii se cațără pe munte
Se-mpuținează tot
Mai mult. – Eu, din acvariul explodat,
Tiptil, dar euforic, ies înot.

Valuri

Socrate trebăluiește-n lumina ce
inundă
mai blând decât pe vremuri tatăl meu
dezbrac cu ochii stratouri
precum mâna foile de varză
parcă totu-ar fi la fel
nicio schimbare
se-mpuținează însă, scade
într-un răstimp constant
se-mpuținează scade
scade
scade
părinții stinși sunt muți
diabolic cerc
felii de timp
nimic ascuns
un armistițiu aparent
cămin
fără de noimă
nici căldură
fără ca-n el cuvintele
să se ciocnească să se-ntrepătrundă
toate căile

te duc
și se re'ntorc
valuri se nasc unul pe altul

pată
pată umbră
negare
incertitudine
un punct
și încă unul
iar între ele absolut nimic
plin de sine
rânjind
cu degetul mediu ridicat
nu mișc

Socrate a ațipit
apăs pedala marelui burduf
Bach migălește nu știu ce
la orgă
registrele ei poate
spărgându-ți timpanele apoi
bubue liniștea

Grădina Domnului, uitată

paradisialul parc prin care
nu te-ai plimbat nicicând în care
nu m-ai așteptat în vreme ce
stânjenită ai fi frământat
între degete petala unui
stânenel
privind
cu răsuflarea-ntretăiată
cum sângele-i pătează
degetele-ți în mov

în care nu te-am așteptat
ascultând muzica jedoului în timp
ce lângă mine
făcea pipi-n apă
îngerul găinățat de porumbei
stând eu pe banca scorojită
de sub exoticul *pluviosa*
pe care n-am stat niciodată

făcând să se oprească minutarul
orologului din turn, n-am stat
de vorbă-nterupându-ne doar când
trecea pe lângă noi, cărunț,
un domn cu pas mărunt
în căutarea unei amintiri

unul într-altul nu ne-am ghemuit
sângelui nostru melodia
punându-i-o pe note
nici nu ne-am aflat gustul
buzelor lacom mursecate
cum face pruncul dus la piept
cu sânul plin al mamei

în aburu-ncântării-nvăluit
fictivul parc visează
la voluptuosul verde
al grădinii Domnului, uitate

Priveliște fără noimă

Ce să faci cu laia de berbeci care
rătăcesc prin cimitir?
Priveliștea asta-i mult prea sumbră.
Cerule ce-a dat de greu începe-acum să
plângă.
Gând singuratic, tulbure. Destine
cu grijă aliniate. – Cine
se-ncumetă cu noi să le împartă?

Căzute de pe sârmă sau pierdute
șosete fără nicio noimă.
Fum, nori slinoși, lungi scrâșnete de
frână.

Un scaun cu rotile rulează-n peisaj.
Rama ferestrei are-acum contur
violet.
Unde au dispărut berbecii? – Ce să
faci
cu o priveliște ce n-are nicio noimă?

Traduceri de
ȘERBAN ȘI ILDIKÓ FOARȚĂ

Ancheta „Vatra veche”

→respiri atmosfera Brăilei, oraș atât
de iubit de împătimitul exeget al
operei eminesciene. Așa se explică
cum, sub pana lui Perpessicius, orice
referire la Brăila devine un poem de
dragoste. Totdeauna și-a amintit cu
nostalgie de bulevardele străjuite de
salcâmi, de Grădina publică, de ...
Brăila, ca „o veche schelă a lirismului
românesc”, pentru că „din cântecele
noastre medievale a răsărit și a
crescut una dintre cele mai frumoase
balade populare. Kira Kiralina e de
la noi, din suburbiile Brăilei, așa cum
a intuit-o Panait Istrati în

răsunătoarea sa carte de debut...
Dintre scriitorii brăileni, l-a apreciat
în mod deosebit pe Panait Istrati,
numindu-l „decanul necontestat și de
renume mondial al gintei iritabile din
vechea schelă de la Dunăre.” De mai
multe ori, în aprecierile sale critice,
Perpessicius apelează la părerile
autorului *Kirei Kiralina*. Astfel, în
analiza operei scriitorului Romulus
Cioflec, Perpessicius afirmă că există
la acesta „o măiestrie excepțională,
pe care Panait Istrati a întrevăzut-o
cu luciditate și pe care ar fi salutat-o
cu explozii de bucurie, proprii firii lui
generoase, dacă ar fi ajuns să

*cunoască fie romanul „Vârtejul”, cu
iureșul caracteristic vieții hoților de
cai și războiului, fie, după aceea și
mai cu seamă, ultima carte a lui
Romulus Cioflec, romanul
„Boierul”.*” (Cf. Perpessicius, *Alte
mențiuni de istoriografie literară și
folclor*, II, 1964, p. 351)

Plimbându-te pe străzile orașului
Brăila, prin Grădina publică, vizitând
cele două case memoriale ce transmit
emoții artistice deosebite, te transpui
în atmosfera specifică înfățișată de
Panait Istrati și Perpessicius, atunci
când evocau, cu mare drag, localitatea
lor natală.

BIBLIOTECA „TÂRGU-MUREȘ” DĂ VIAȚĂ CĂRȚII

Probabil, nu există profesie și, implicit, instituție care ar fi mai nedreptățite în aprecieri decât bibliotecarul și biblioteca. Opinia precum că biblioteca este locul unde se depozitează și se păstrează istoria gândirii umane exprimă doar o parte din adevăr, cealaltă parte constând în afirmația, deloc metaforică de altfel, că biblioteca este un organism viu, în continuă evoluție, în neconținută metamorfozare, în neobosită muncă de propagare iluministă a valorilor ferecate între copertele cărților.

Spune o vorbă: Bibliotecarul este omul zidit între cărți. Îmi permit să nu fiu de acord cu această definiție poetică a activității bibliotecarului, deoarece a fi „zidit” presupune o stare de stagnare, la fel ca și cea de „paradis”, metafora aparținându-i scriitorului argentinian de mare succes universal Jorge Luis Borges care afirma: „Eu mi-am închipuit întotdeauna paradisul ca pe o bibliotecă...” Or, în context modern, profesia de bibliotecar este una dintre cele mai mobile, mai solicitante sub aspectul instruirii continue, al informării permanente, al contactelor cu publicul, fie că este vorba despre creatori consacrați de cărți sau despre consumatori ai acestora, despre cititori cu vechime în „zăbava” lecturilor împătimate sau despre picii de grădiniță care abia învață să răsfoiască o carte fără să rupă colțurile filelor.

Un argument forte în favoarea afirmației „biblioteca este un organism viu” ar fi și faptul că această instituție creează valoare adăugată și asta prin diseminarea cunoștințelor, trăirilor, experiențelor înveșmântate în cuvântul scris. O carte devine valoare doar atunci când este citită. Până atunci, ea nu este decât un obiect oarecare de pe un lung și monoton raft de bibliotecă. Și bibliotecarul este cel care dă impuls, stimulează această mirifică transformare a cărții din „capital mort” în „viața însăși” (filozoful reformator italian Filippo Turati spunea în acest sens: „Biblioteca este numai acolo unde se dă viață cărții”).

Dintre numeroasele schimbări ce s-au produs în Moldova după proclamarea independenței, a fost și această rocadă la nivel de mentalitate, raportată la rostul bibliotecilor și al bibliotecarilor. A apărut, în ultimul deceniu al secolului XX, în peisajul sociocultural al Chișinăului un nou gen

de biblioteci, filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – accesibile publicului larg, integrate temeinic în comunitate, inițiatore și animatoare active de dialoguri multiple între diverși subiecți, implicați, într-un mod sau altul, în viața cărților. Acest eveniment a însemnat o adevărată revoluție în gândirea colectivă, o reformare din temelii a statutului și imaginii bibliotecarului. Ne-am asumat plener schimbarea ca pe unica posibilitate de a supraviețui într-o lume nouă, bazată pe principiile performanței și cunoașterii continue.

Biblioteca publică „Târgu-Mureș” promovează aceste principii deja de 17 ani, perioadă în care, îndrăznesc să afirm, a săvârșit un salt spectaculos pe scara valorică. Acest lucru este confirmat, în particular, de modul cum s-a dezvoltat fizic colecția de carte – am început cu 5309 volume, donate de către ctitorul instituției în persoana Bibliotecii Județene Mureș (director – Dimitrie Poptâmaș), pentru a ajunge, la 1 ianuarie 2013, la circa 39 mii de documente, 37 mii dintre ele fiind cărți. Dar confirmat plener și de numeroasele raporturi de prietenie și parteneriat, stabilite și cultivate cu grijă, de-a lungul anilor, de către angajatele bibliotecii. Oglinda acestor raporturi viabile și lucrătoare sunt mass-media timpului, dar și cărțile cu dedicații și autografe, oferite bibliotecii și cititorilor de către personalitățile care au pășit pragul instituției cu diverse ocazii sau donate pentru bibliotecă în alte circumstanțe.

Prezenți la deschiderea Bibliotecii „Târgu-Mureș” (31 august 1996), intelectualii din Târgu-Mureș și Chișinău au venit la „casă nouă” cu cele mai scumpe daruri – cărțile, unele însoțite de inscripții omagiale de o finețe aparte. De aici s-a ivit și necesitatea constituirii colecției „Cărți cu dedicații”, care validează relațiile de prietenie și colaborare cu personalități marcante din domeniul cărții. Colecția reprezintă pentru bibliotecă un veritabil tezaur, deoarece în ele sunt întipărite gândurile, emoțiile, trăirile donatorilor în acele momente. Aceste cărți, în prezent 412 la număr (inclusiv 297 din

Moldova și 115 din România), sunt unicate, cu mare încărcătură informativă și emoțională, adevărate mostre ale timpului, căruia îi aparțin.

Dintre mii de exemplare ale unei cărți, trase la tipar, unul este deosebit, personalizat, deoarece vine direct spre cel care deschide volumul cu dedicație. Prezența dedicației îi retracează valoarea comercială și îi conferă valoare sentimentală, capabilă să alimenteze amintiri, retrairi, studii, concluzii etc. Dedicațiile și autografele, aparținând unor oameni de cultură sau de știință, lideri de opinie, profesioniști de marcă, împătimiti de lectură, conferă cărților o valoare dublă – cea creată de către autor în procesul scrierii și cea de mărturie vie a timpului în perpetua goană, a omului „sub vremi”. De fapt, este greu să delimitezi aceste două tipuri de valoare. Nu în zadar poetul, criticul și istoricul literar român **Serban Foarță** vorbește despre o anume artă a dedicației („ars dedicatoria” – îi spune el), parte a modului de gândire artistică a autorului, parte a conținutului cărții, pe care este executat înscrisul. Dedicația anulează distanța dintre cel care o oferă și cel care o primește, transformând cartea dintr-o marfă oarecare într-un dar unic și inestimabil, valoros prin oportunitatea de a „citi”, fie și o singură pagină, un singur cuvânt, din opera complexă cu titlul „Lumea interioară a autorului”, de a „interpreta” caracteristicile portretului său psihologic și de creație. Scriitorul rus Maxim Gorki, un recunoscut maestru al dedicațiilor, afirma că acestea sunt *o modalitate inedită de a comunica de la om la om cu cititorul individual sau cu cititorii unei biblioteci*. În acest sens este evident că dedicațiile sunt cheia spre incomensurabilul tărâm al relațiilor dintre oameni într-un context temporal și spațial bine definit.

Dedicațiile lăsate pe cărțile din colecția Bibliotecii „Târgu-Mureș” sunt diverse ca mesaj și conținut, autori și destinatari, ocazie și context spațio-temporal, dar mai ales prin acele fire afective invizibile (pentru că țin nu de material, ci de spiritual), dar totuși atât de trainice, încât pot să reziste presiunea timpului și metamorfozele imprevizibile ale caracterelor umane.

Un capitol aparte și extrem de drag nouă îl alcătuiesc dedicațiile oferite bibliotecii de către „nașii de botez” ai instituției – bibliotecarii, scriitorii, oamenii de cultură, generoșii ctitori și →

CLAUDIA ȘATRAVCA,
directoarea Bibliotecii „Târgu-Mureș” Chișinău

donatori de carte de la Târgu-Mureș. Este suficient să specific că 50 la sută sau 19 107 cărți din colecția bibliotecii provin din donații târgumureșene.

Distinsul om de cultură, exdirectorul Bibliotecii Județene Mureș, Dimitrie Poptâmaș, care rămâne, până în prezent, patronul spiritual al instituției noastre, a contribuit în mod decisiv nu numai la constituirea colecției de carte, dar și la stabilirea unui parteneriat viabil dintre intelectualii târgumureșeni și chișinăuieni. Ca rezultat, s-au întesit vizitele reciproce, în special în cadrul Zilelor Bibliotecii „Târgu-Mureș”, fiecare soldându-se cu importante donații de carte, însoțite de dedicații oferite bibliotecii, cititorilor și angajaților.

Dimitrie Poptâmaș avea grijă să ne aducă de fiecare dată cărți cu dedicațiile personalităților din Târgu-Mureș. Personal, a făcut dedicații pe șapte cărți atât în calitate de autor, cât și de prefațator. Volumul *Philobiblon mureșean. O viață printre oameni și cărți*, considerat, pe bună dreptate, rodul muncii sale de o viață (pe durata a mai bine de 50 de ani), conține o dedicație adresată bibliotecii, din care cităm: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» această carte născută și din colaborarea noastră în semn de apreciere și recunoștință pentru reciprocitate culturală, ca îndemn la speranțe și la realizarea idealurilor comune. 30 ianuarie 2004.*” Oferită în contextul participării sale la Salonul Internațional de Carte pentru Copii (luna aprilie a aceluiași an), această dedicație a definit obiectivele comune, spre care ne orientăm activitatea noi, bibliotecarii de la Chișinău, dar și colegii de la Târgu-Mureș. Altă dedicație semnată de către Dimitrie Poptâmaș pe noua sa carte editată în 2009, *Reflecții despre carte, bibliotecă și lectură*: „*Cititorilor Bibliotecii «Târgu-Mureș» din Chișinău această carte despre cărți, reflecții culese din mulți autori români și străini, cu prețuire din partea autorului, 16 februarie 2010.*” Pe cartea de specialitate *Bibliografia cărților, albumelor și hărților editate în Județul Mureș 1996-2000* al cărei prefațator este a scris: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» și cititorilor ei, pe care cu răbdare și pricepere o conduce Claudia Șatravca, acest «model» ales și bilanț de edituri mureșene, 14 octombrie 2003.*”

Dedicațiile semnate de către prof. Dimitrie Poptâmaș în cadrul vizitelor sale la biblioteca noastră vin să confirme avantajele reciproce ale colaborării și prieteniei sub semnul

Cărții dintre cele două municipii și biblioteci. Voi menționa că Dimitrie Poptâmaș a știut să transmită acest entuziasm și colegilor săi. Astfel, Liliana Moldovan a donat bibliotecii noastre cărțile sale de specialitate: *Indiscreții în bibliotecă și Introducere în managementul serviciilor de bibliotecă*, însoțindu-le cu dedicații pe cât de simple, pe atât de dragi nouă, bibliotecarilor chișinăuieni: „*Bibliotecii «Târgu-Mureș» din Chișinău din partea autoarei. L. Moldovan. 28 martie, 2011.*”

Tradiția acestei frumoase prietenii este menținută și de actuala conducere a Bibliotecii Județene Mureș în persoana directoarei Monica Avram care scria la prima sa vizită: „*Când pășești în Biblioteca «Târgu-Mureș» ai sentimentul copleșitor de acasă că intri într-o mare și frumoasă familie care te primește cu căldura cuvântului, a cărților și a oamenilor care îi trec pragul în fiecare zi.*”

Nicolae Băciuț, personalitate complexă și universală (scriitor, cercetător, editor, publicist, lider de opinie, de mai bine de un deceniu – director al Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, redactor-șef al revistei *Vatra veche*, directorul Galeriei de Artă Religioasă „Deisis”), este nelipsit de la evenimentele bibliotecii încă de la inaugurarea ei. Astfel, dumnealui este unul dintre cei mai vechi și mai fideli prieteni ai bibliotecii, ceea ce îi dă dreptul să se întoarcă „*mereu de-acasă acasă*”. Cum e firesc între prieteni, Nicolae Băciuț își împărtășește cu noi bucuriile apariției noilor sale cărți, însoțind fiecare volum donat cu dedicații de suflet pentru eventualii cititori. De exemplu, în cartea pentru copii *Jocuri încrucișate* scrie: „*Cu speranța că vom redescoperi împreună copilăria.*” În *Lina lumină* îi urează cititorului adult ca „*lina lumină să-i lumineze căile tinereții fără bătrânețe*”. Un alt prieten sincer al bibliotecii noastre este omul de cultură târgumureșean prof. dr. Valentin Marica, poet, jurnalist, senior-editor la Societatea Română de Radiodifuziune –

Studioul Regional Târgu-Mureș, președintele Fundației culturale „Cezara”, director al Centrului de studii literare „Grigore Vieru”, autorul celei mai vaste colecții de carte proprie cu dedicații (12). Fiecare dintre acestea poartă amprenta personalității inedite a autorului, marcată de simplitate, profunzime și sensibilitate: „*Ție, Cititorule, raiul cuvintelor*”; „*Ție, Cititorule, din surâsul Cuvântului! Cu încredere în frumusețea gândului și a sufletului. Cu prețuire, Valentin Marica.*”

Lazăr Lădăriu, redactor-șef la cotidianul *Cuvântul liber* din Târgu-Mureș, ex-deputat în Parlamentul României, participând la Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș” în 2001 și 2003, ne-a donat cărțile sale *Onomastica ierbii, Prezent, Veghe cu fluturi*. Într-una din dedicații scrie: „*Pentru Biblioteca Târgu-Mureș și cititorii ei, această îmbrățișare frățească, cu prețuirea și omagiul lui Lazăr Lădăriu.*”

„*«Puiul» Bibliotecii Județene Mureș crește frumos la Chișinău*”, este o frază des întâlnită în articolele scriitorului din Toplița (jud. Arghita), prof. Ilie Șandru, dedicate instituției noastre. Este unul dintre cei mai activi promotori ai imaginii Bibliotecii „Târgu-Mureș”, participând practic la toate edițiile Zilelor Bibliotecii „Târgu-Mureș” și la Hramul Chișinăului. Pe cărțile sale *Basarabia iarăși și iarăși, Inima timpului* ne-a lăsat dedicații simple, scrise cu mult drag: „*Pentru cititorii Bibliotecii Târgu-Mureș cu toată dragostea*”; „*Cu urări de bine*”; „*Cu sentimente de stimă și prețuire.*”

Dedicații de suflet pe cărțile donate ne-au mai lăsat și alte personalități mureșene care ne-au trecut pragul: conf. univ. dr. Cornel Moraru, care pe cartea sa *Obsesia credibilității* ne-a scris: „*Dăruind această carte mă bucur că mă aflu aici, la Biblioteca «Târgu-Mureș». Aș vrea ca această bibliotecă, făcută cu mare suflet și profesionalism să fie utilă nu numai cititorului obișnuit, dar și pentru elite, și să ajungă renumele Bibliotecii Județene Mureș, octombrie 1997*”; scriitorii Mihai Suci, Zeno Ghițulescu, N. Ioan Ciolan etc. Maria Borzan, director al Muzeului Etnografic din Reghin, aflându-se la Chișinău, a vizitat și biblioteca noastră, donându-ne cartea-album *Muzeul Etnografic Reghin* cu dedicația: „*Cu prilejul trecerii prin Chișinău, lăsam aici, la Biblioteca «Târgu-Mureș» o parte din sufletul nostru. Dumnezeu să ne aibă în pază pe toți. 12 noiembrie 2000.*”→

Pe parcursul anilor am avut ocazia să particip la tradiționalele *Zile târgumureșene* și la alte activități culturale din Târgu-Mureș și de fiecare dată mă întorceam cu numeroase cărți cu dedicații ale oamenilor de cultură și știință: Grigore Ploieșteanu, Ion Ranga, Serafim Duicu, Ana-Maria Crișan, Dumitru Husar, Răzvan Ducan, Cornelia Jinga Hetrea etc.

Un capitol important îl alcătuiesc donațiile altor personalități notorii din România, inclusiv din domeniul biblioteconomiei. Regretatul Traian Brad, ex-direktorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, înflăcăratul inițiator al deschiderii la Chișinău a bibliotecilor de carte românească, prezent la inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș” și la alte evenimente importante, ne-a lăsat o singură dedicație, oferită în calitate de coautor al studiului monografic, dedicat satului natal, „Pănade – 700 de ani”: „*Cititorilor Bibliotecii «Târgu-Mureș» cu prețuirea lui Traian Brad, Chișinău, 31 august 1999.*” În fiecare an, de ziua sa de naștere, se afla la Chișinău, la Zilele Bibliotecii „Transilvania”. Cartea vieții sale *Lectura publică la Cluj*, apărută în 2001, Traian Brad visa s-o lanseze la Chișinău și s-o ofere personal prietenilor de aici și bibliotecilor. Nu a fost să fie. Oricum, valoroasa lucrare a ajuns la noi, dedicația fiind scrisă de colega sa Doina Popa: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» – această istorie a lecturii și a bibliotecii clujene, la scrierea căreia am fost martor și consilier când a fost nevoie și pe care Traian Brad, distinsul cărturar, minunatul nostru coleg și prieten, nu a reușit să v-o ofere personal. Cu prietenia și prețuirea colegilor de la Cluj. 8 octombrie 2002.*”

Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, Teodor Ardelean, ex-deputat în Parlamentul României, participând la un eveniment cultural în incinta Bibliotecii „Maramureș”, lansându-și cartea *Din Hiperboreea... în Iberia*, a donat un exemplar cu dedicația: „*Bibliotecii «Târgu-Mureș» din Chișinăul nostru drag, acest semn de admirație și simpatie din partea autorului. Chișinău, 18 aprilie 2007.*”

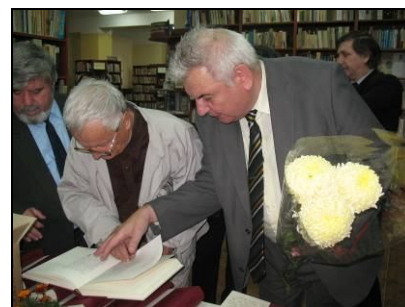
Prof. Victor Petrescu, ex-direktorul Bibliotecii Județene „I. Heliade Rădulescu” din Târgoviște, vizitându-ne biblioteca (2000, 2002, 2010), ne-a donat cărțile: *Dicționar de literatură al județului Dâmbovița* și *Moștenirea Văcăreștilor*, fiecare cu dedicație: „*Cititorilor cu avânt de a contribui la cartea limbii române*”; „*Un gând curat*

împreună cu stima și considerația autorilor pentru propășirea culturii românești din toate timpurile.”

O onoare pentru instituția noastră este dedicația remarcabilului bibliolog, redactor-șef al revistei „Biblioteca” (București), Emil Vasilescu, lăsată pe monografia *Vladimir Streinu: «Bibliotecii «Târgu-Mureș», mă bucur că această carte despre un mare critic și istoric literar român se află la întâlnirea cu minunatul public basarabean. Omagiul autorului. 12 octombrie 2002.*”

Bunul nostru prieten Nicolae Busuioc, scriitor și ex-direktor al Bibliotecii Județene „Gheorghe Asachi” din Iași, fiind invitat la Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș”, în 2000, ne-a oferit în dar trei cărți ale sale cu „*urări de lectură plăcută cititorilor*”.

Ne mândrim cu faptul că în colecția *Cărți cu dedicații* a bibliotecii cititorii pot găsi și numele altor personalități marcante din România: Nichita Danilov, scriitor și diplomat („*Dnei directoare a Bibliotecii «Târgu-Mureș», Claudia Șatravca, omagiul autorului. 2000*”), dedicație scrisă pe cartea *Nouă variațiuni pentru orgă*; Constantin Simirad, scriitor, fost primar de Iași, pe cartea sa *Audiențe în aer liber* scrie: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» cu un respect nemăsurat, pentru cititorii ei din partea autorului. 12 mai 2000*”; Octavian Ghibu, om de cultură, fiul lui Onisifor Ghibu a donat cartea *Despre educație* cu dedicația: „*Bibliotecii «Târgu-Mureș» cu ocazia Zilelor Ghibu, Chișinău, 30 mai 1997*” ș.a. Urări de bine, sentimente de prietenie și prețuire pentru bibliotecari și cititori exprimă în dedicațiile lor prof. Ovidiu Bădina (București); dr. în filologie Doina Butiurca (Iași); Ioan Chindriș, istoric (Cluj-Napoca); Minerva Chira, scriitoare (Oradea); Lidia Constantinescu, scriitoare (București); Emilian Marcu, scriitor (Timișoara); Florica Bud, scriitoare (Baia Mare); Corneliu Filip, scriitor, jurnalist (Botoșani); Ștefan Ghilimescu, critic, istoric literar, poet, publicist (Târgoviște); Ion Muscalu, scriitor (Iași); Constantin

Mustăț, jurnalist, scriitor (Cluj-Napoca); Costică Asăvoaie, cercetător științific (Iași); Ion Mărgineanu, om de cultură (Alba Iulia); Teodor Tanco, scriitor (Cluj-Napoca); Ion Miloș, scriitor, jurnalist, traducător (Suedia); Constantin Novac, scriitor (Constanța); Octavian Onea, scriitor, istoric, publicist (Câmpina); Mircea Albu, scriitor (Cluj-Napoca); Constantin Zisu, scriitor, artist plastic (București) ș.a.

Încă de la inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș”, oamenii de cultură și de știință, personalitățile autohtone din diverse domenii de activitate ne-au fost alături, punând umărul la realizarea în fapt a misiunii de promovare a valorilor autentice – naționale și universale, de diseminare a tradițiilor strămoșești, de cultivare a deprinderilor de lectură. Și dacă este adevărat că valoarea unei biblioteci se măsoară prin calitatea prietenilor săi, atunci avem tot dreptul să ne considerăm o bibliotecă valoroasă, ancorată ferm în realitate, cu un mare potențial de dezvoltare în consens cu imperatiile biblioteconomiei moderne. Fiind nu numai oaspeți frecvenți la activitățile organizate de bibliotecă, dar și protagoniști nemijlociți ai acestora, personalitățile autohtone au lăsat instituției noastre, de-a lungul timpului, numeroase dedicații și autografe pe cărțile donate.

Spuneam la început că biblioteca, astăzi, este un organism viu, care întrunește caracteristicile esențiale ale acestuia – se naște, crește și se dezvoltă atât cantitativ, cât și calitativ, relaționează cu lumea din exterior, generează plusvaloare. Un aspect ar fi totuși de precizat: biblioteca modernă este un organism viu unic în felul său, deoarece viața sa nu are sfârșit, ci, din contra, este garanția nemuririi și a continuității cugetului și spiritului uman.

Un rol important în această misiune specială le revine, bineînțeles, cărților cu dedicații ce se constituie într-o rezistentă punte de legătură dintre oameni, generații, vremuri, locuri...

Fotografii din colecția Nicolae Băciuc, cu imagini de la prezențele mureșene la Biblioteca „Târgu-Mureș”, din Chișinău

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Bună dimineața, ce frumoasă este și numărul acesta al Revistei!!! Întâi m-a atars ilustrația. Nu știu cum de găsiți atâția artiști minunați.

Am citit pe îndelete paginile și mi am zis, că sunteți o „fabrică” de redactat reviste. E un volum foarte mare de muncă și faceți totul singur. Să spun doar Felicitări!, ar fi prea puțin.

Va așteptăm la o poezie la iarbă verde și o poveste.

Vă mulțumesc pentru că ați înserat în pagini și poeme din cartea mea în lucru, deși m-am cam grăbit cu expedierea lor „la cald”.

Să aveți numai bucurii și o duminică frumoasă. toate bune Doamnei Codruța.

Melania

Dragă Nicolae,

Îți mulțumesc pentru căldura pe distanță lungă a Vetrei tale.

Cu cele mai frumoase gânduri,

Iulian Filip

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență! - atât pentru trimiterea excelentului număr 8 (56), pe august /2013, al revistei domniei voastre, „VATRA VECHÉ” - cât și pentru publicarea celor două sonete-ale mele.

...FELICITĂRI! - calde și sincere, pentru un număr de revistă, fără niciun soi de rabat calitativ! ...Multă sănătate și, pururi, să aveți binecuvântare, de la Bunul Dumnezeu!!! Doamne,-ajută!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

Vă mulțumim pentru această revistă complexă, profesionistă, atractivă, de excepție.

Cu stimă și prețuire

Ioan Paul Mărginean

Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc mult pentru munca depusă la alimentarea minților cu hrana atât de necesară fiecăruia din noi. Acum, când noi, profesorii, suntem în concediu, avem mai mult timp la dispoziție să ne delectăm în lecturile ce le oferii împreună cu echipa cu care conlucrați.

Eminescu, care ne pare atât de cunoscut, mereu deschide alte căi spre labirinturile care nu toți au acces. Dar grație căutătorilor de senzații și neobosiților exploratori ai culturii și cuvântului românesc putem savura de pe paginile acestei reviste și alte taine ce apar lunar, în casele noastre.

Multă sănătate și zile senine, prosperitate, înțelegere și susținere în promovarea tuturor faptelor mărețe, Meritați!, pe deplin, premiul mare pentru devotament și fidelitate cauzei nobile în numele creației !!! Cu plecăciune,

Elena Ciorici,

prof. L.T. ”A. Mateevici”, Șoldănești, RM

Mulțumesc mult și să nu mă uitați cu gândul pentru copertă cărții. Eu încă mai lucrez la ea.....sper să o definitiviez repede și să vă trimit și variantă care se va edita și vă doresc în continuare o vară minunată!

Iulia Pațiu

Mulțumesc! Am citit deja interviul cu Adrian Marino, restituiriile despre Eminescu, apoi

despre triungiul amoros, Caragiale, Veronica, Eminescu, despre „albatroșiți” și despre Steinhart. Consistent și interesant. Încă o dată, mulțumesc!

Matei Mircioane

Vă mulțumesc mult, **Domnule Nicolae Băciuț**, pentru revista *Vatra Veche* 8/2013. Succes și de acum înainte! Cu profund respect,

Ana Sofroni

Un număr bogat, complex, cu ilustrații superbe! O revelație, pentru mine, operele Legendinei di Paolo!

Felicitări și mulțumirile mele pentru revistă!

Sânziana Batiște

Stimate maestre Nicolae Băciuț, am primit și revista a opta din 2013, mulțumesc și felicitări! Cum știu că e gata, iată, și cea de-a noua din anul acesta, sunt cu gândul la redactorii revistei „Vatra veche”:

**O vorbă spun, că-i nimerit
Acum și m-adresez doar vouă:
Că nouă luni ați împlinit,
Să „nașteți” o revistă nouă!**

Vasile Larco

Domnule Nicolae Băciuț, Mulțumesc pentru revista numărul 8 din *Vatra Veche*. Este, ca de obicei, un număr reușit, poezia înviorează ființa și eseurile ne readuc în ținutul cel bun, al frumuseții. Remarc diversitatea stilurilor, nume care dau onoare revistei, interesul pentru fenomenul literaturii și pentru bucurie. Un cuprins interesant, dens, cu teme interesante și care evoca valoarea la zi în literatură...

C. Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

Domnule Nicolae Băciuț, vă mulțumesc pentru gestul de a-mi trimite revista, dar și pentru găzduirea modestelor mele rânduri despre Ioan Măric!

Cu prețuire, al Dvs. respectuos

Viorel Savin

Mulțumesc din suflet pentru Revistă, Cu stimă,
Giuseppe Munarini

Mulțumesc frumos pentru acest dar de preț.

Cu stimă,

Vasile Mesaros

Mulțumim in inima. ....FELICITĂRI !!!

.....Vară placută și rodnică!

Din Craiova, toate gândurile bune.

Dan Lupescu,

Director fondator al Revistei LAMURA
Mulțumesc mult.

Mina Maria Rusu

Stimate Dle Nicolae Băciuț,

Am primit revista "Vatra veche", nr. 8/2013. Mulțumim pentru loialitate și promptitudine. Constatăm că aveți ritm alert de apariție, ceea ce bucură și provoacă la hărnicie și alte redacții.

Dim conținut, cu interes lecturăm recenziile și cronicile literare, apreciem interesul pentru istorie, cultură populară, paginile de proză, confesiunile religioase, interviurile, reportajele... Am convingerea că orice lectură înflorește mintea și sufletul cititorului.

Trimit către Dv. o cronică literară, sperând să-și găsească locșor într-un viitor număr al revistei "Vatra veche".

Cu gânduri bune,

Lina Codreanu

Maestre Nicolae Băciuț,

Mulțumiri și felicitări cu întârziere, dar mereu proaspete pentru încântătorul număr al lunarului de cultură *Vatra veche*, serie veche/nouă, ajuns la numărul 8(56) care, poposindu-mi în casă, i-am urat nu numai "bine ai venit", tu foaie frumoasă și prețioasă a ilustrațiilor fondatori ai anului 1894... ci și Domniilor voastre, actuali diriguitori și autori care de care mai cunoscuți mie și rafturilor bibliotecilor.

Aveți aici, la Iasi, în cetatea lui Ștefan cel Mare, un vajnic înaintaș – *Cronica Veche* – veche/nouă, n-am ajuns încă la ea, dar mă îndrept cutezător către dumneavoastră, dacă îmi permiteți încercarea.

Sunt un om care a fost curtat de ceea ce se numește moartea, dar am refuzat-o cu fermitate. Cu puteri nebănuite, venite de la Dumnezeu ceresc, sunt un luptător, cel puțin așa cred eu. Un om care a pierdut multe în viață, mereu nevoit să o iau de la capăt, fără a ajunge prea departe... Dar cu o avere de vreo 40 de cărți (intre 300 si 500 pagini fiecare), scrise într-un sfert de viață și cu pasiunea de jurnalist - de-o viață -, sunt colaborator al câtorva nobile publicații din Moldova: *Academia Bârlădeană, Pagini medicale bârlădene, Onyx, Elanul, Luceafărul, Lohanul, Prosaeculum, Prietenia* ș.a. și mă îndrept spre generozitatea prețioasei Dv. *Vatra veche* - cu un continut atat de variat și consistent - felicitându-vă pentru discernământul efortului intelectual.

Sosesc la dvs. cu reflecții – “Steinhard-100 de ani” și „Panait Istrati / acuzator al lui Maxim Gorki, precursor a lui Soljenitșin?” și dacă veți aprecia conținutul concludent pentru promovarea valorilor culturale, vă mulțumesc anticipat.

Dacă mai e nevoie și de o foto de autor, rog secretariatul să acceseze virtuala bibliotecă Corectbooks și la litera O să o culeagă de acolo...

Cu permanentă prietenie și colaborare,

Jurist,

jurnalist Ion N. Oprea,
Iași.

Domnule Nicolae,

Sunt și eu un pic de scriitor, adică am două cărți apărute dar încerc să mă apropiu de toate malurile. Mulțumesc mult pentru bunăvoința dumneavoastră de a-mi trimite revista. Pot să vă trimd câteva schițe? Cu prietenie,

Al Francisc

Toronto, Canada

Vă mulțumesc pentru că mă regăsesc în paginile prestigioasei dumneavoastră reviste, Cu respect,

Emilia Popescu Rusu

Mulțumiri pentru revistă. Cele mai bune urări de odihnă și sănătate.

Vera

Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revistă!

Simona Florea

Vatra veche se poate citi și pe
<http://citordeproza.ning.com/forum/topics/vatra-veche-nr-8-2013>

Mulțumesc pentru revista "Vatra veche", succes în continuare în editare. Inspirație!

Lucian Gruia

Vă mulțumesc din suflet!

Prof. Cătălina Gheorghe

Stimate domn N. Băciuț,
Mi-a umplut de încântare curcubeu literar din *Vatra Veche* și vă mulțumesc din suflet!
Aceași fidelă cititoare,

Katalin Cadar

Stimate domnule Băciuț,
Aș numi acest număr, ghidul complet al inteligenței și culturii. Cum voi numi viitorul număr, nu mai știu, dar nici nu mă îngrijorez de asta. Sunt convins că mă va inspira într-un fel. Cu toată admirația,

M.B.B.

Nimic nu m-a impresionat mai profund, nu m-a bucurat mai tare și nu m-a îndreptățit mai mult, în gândurile și călătoriile mele, decât rânduială citit în ceea ce mi-ați trimis: *Poetul (Mihai Eminescu) a gândit serios și sincer să se călugărească* (Stelian Gomoș). Și tot așa m-am întristat, încă o dată, că o asemenea stare de spirit și de minte și de lucrare - cum este cea în care auzi chemarea lui Dumnezeu și vrei îndată, copilărește adică, să-l răspunzi, a fost motiv de răs și de bațjocură.

Irina Iorga

Domnule Nicolae Băciuț,
Poezia lui Alexandru Philippide este a poetului Alexandru A. Philippide (1900 - 1979), fiul filologului !!!

Prof. Z. Mihail

Vă mulțumim din suflet, dragă domnule Băciuț Nicolae.

Dorina Șișu,

Director Revista *Itaca*, Centrul de excelență în promovarea creativității românești - Dublin
Dragă Domnule Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revistă. Ținută impecabilă, ca de obicei.
Cu mulțumiri,

Flavia Cosma

P.S. Ați primit traducere din scriitorul american Michael Annis?
Mulțumim foarte mult. Prezentăm și noi revista în continuare: <http://scoala-online.eu/vatra-veche/> sau <http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche/vatra-veche/> sau <http://bas.m.scoala-online.eu/vatra-veche/vatra-veche/>

Vă mulțumesc!

<http://www.florentinadalian.blogspot.ro/>

Vă mulțumesc foarte mult, d-nule Băciuț pentru minunata revistă! L-am redescoperit în paginile ei pe d-nul Daniel Drăgan. Este primul redactor, editor, care a avut încredere-n mine și-mi publicase în revista „ASTRA” din Brașov din anul 1989 prima lucrare-n proză. Mii de mulțumiri.

Nicolette Orghidan

Buna ziua, d-le Băciuț!

Vă mulțumesc pentru numerele din *Vatra veche*, pe care aveți amabilitatea să mi le

trimiteti. Tot respectul meu pentru munca D-voastră. Vă doresc să aveți parte de sănătate.

Cu respect,

Andra Dumitrescu

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Am primit revista, vă mulțumesc pentru gestul amabil!

Toate cele bune,

Elisabeta Isanos

Stimate Domnule Băciuț,

Am primit, indirect, invitația Dvs. prin d-l N. Ciobanu, și vă răspund acum direct: am scris despre Magda Isanos și Eusebiu Cămilari un roman biografic, bazat pe documente, "Cosânzenii", apărut anul acesta în a doua ediție. De asemenea, public pe site-ul www.isanos.ro materiale despre părinții mei și o revistă on-line, FERESTRE, dedicată în special memoriei lor. Am tipărit anul acesta, la Iași, un volum de poezii ale Magdei Isanos; toate aceste materiale pot fi citite și pe site.

Am să mă gândesc în ce mod aș putea să dau curs invitației Dvs., deocamdată am unele probleme care-mi ocupă timpul și îmi consumă energia, sper să le depășesc în curând. Până atunci, vă doresc toate cele bune,
Cu stimă,

Elisabeta Isanos

Distinse Domnule Nicolae Băciuț,

Am primit revista.. și mulțumirile sunt pe măsură. Este mereu densă și surprinzătoare. Vin cu rugămintea să îmi postați câteva poeme scrise după vizita în Israel.

Vă mulțumesc anticipat, vă doresc o vară frumoasă.

Cu alese gânduri,

Veronica Balaj

Felicitări pentru calitatea textelor și ritmul ținut. Deja ai scos numărul pe august! M-au cutremurat versurile Mihalei Mălea de la Brașov, această Euridice rămasă printre noi cu Orfeul ei din altă lume...Poate încă puțin lustruite stilistic. Nu totdeauna are destulă răbdare, frumoasa de ea. Mă bucur de Festivalul Ana Blandiana. Din nou, felicitări!

Am 3 propuneri, două cărți la care sunt editor: Aurel Cioran, "Fratele fiului risipitor", Editura Eikon, Cluj, 2012, Radu Stanca, "Dăltuiri", Fundația pentru Știință și Artă, București, 2012, volume la care am colaborat cu Marin Diaconu ca editare și am făcut prefețele, și "Lumina slovei scrise", vol. X, 2012, număr jubiliar al publicației academice la Sibiu, la care sunt redactor-șef, adică fac efectiv tot ce se cuvine de la preluarea textelor...Când lucrezi și cu studenții, nu este deloc simplu.

Mai pot trimite un text mai amplu cu ecurile unei manifestări recente de la Câmpul Românesc, Ontario, Canada, unde românii au avut o reuniune culturală de mare frumusețe, de reală valoare și de vibrație națională reală.
Ce crezi că ar merge?

Anca Sârghie

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru promptitudinea cu care îmi trimiteți în fiecare lună, în format PDF, revista *Vatra veche*. Vă rog frumos, dacă aveți timp și e posibil acest lucru, să îmi trimiteți în format Word (.doc) articolul Discursul *religios în opera lui N. Steinhardt*, din ultimul număr al revistei dvs.

Cu aleasă prețuire și cele mai bune urări,

pr. lect univ dr. Vasile Crețu,

Facultatea de Teologie Ortodoxă din București

Vă mulțumesc din toată inima pentru admirabila dvs. revistă *Vatra veche*, cea veșnic nouă, (despre care am vorbit de fiecare dată în Cronica-mi de iarnă/vară a revistelor de

cultură/literatură, evident, „Din grădina autenticelor valori naționale/europene)... și pentru pagina acordată poemelor mele „dintre cele mai recente”...! M-aș bucura dacă mi-ați confirma primirea recenziilor/cronicilor (de cărți din 2012, 2013, inclusiv volumul „55”). În caz că nu s-ar fi pierdut, „virusate de ingerii internetului”, trimise pe la 1 mai (muncitoresc-literar) 2013 încoace.

Dvs.și tuturor celor dragi dvs., vară frumoasă, sănătoasă și minunoasă!

Ion Pachia-Tatomirescu

Mulțumiri și felicitări pentru tot ce faceți! Eu am avut multe emoții în această vară. Am susținut examen pentru definitivat. A trecut totul cu bine. Încă mai am emoții. Urmează titularizarea. Toate cele bune!

Jungheatu Georgiana

Interesant... și frumos desigur.. merci mult...

Cu stimă, Pentru când aveți timp...

<http://mihaiacatruna.blogspot.ro/>

Bună ziua, Am primit revista dvs., vă felicit pentru realizare!

Vă trimit în format electronic romanul *Revoluția Borfașilor*, editura Tracus Arte-2013, Cu prețuire,

Cristian Melesteu

Mulțumesc mult și pentru revistă, e atât de frumoasă, într-adevăr o oază de răcoare!

Uita-ți ce am mai găsit și eu la acest link, vedeți musai pagina 16, articolul *Descumpănirea* (Revista *Acolada*).

Multă sănătate și cât mai conștientă ființa când simțim descumpănirea!

Cu stimă,

Viorica

Mulțumesc! Mă bucur că am primit "Vatra Veche", o excelentă revistă a culturii românești în care am găsit versuri, proză, critică literară, pictură,... tot frumosul din cuvânt. Un număr interesant, atractiv și complex. Cu deosebit respect,

Mariana Rogoz Stratulat

P.S. Trimit câteva poezii cuprinse în volumul "Mozaic - în Alb și Negru", apărut luna aceasta. Dacă le considerați demne de paginile revistei dumneavoastră, ar fi o mare onoare să mă descopăr în cuprinsul ei.

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru efortul de a ne salva de platitudine și uitare!

Ce frumoasa e "Vatra..." în vesmintele de vară... numai culoare și lumina!

Carmen Sima

Domnule Nicolae Băciuț,

Calde și sincere mulțumiri pentru găzduirea poemelor. Toată admirația pentru truda frumoasă de a duce în spate această lume de cuvinte, când în jur se împart fabrici și uzine, viața se evaluează prin conturile din bănci. Promit să vă mai deranjez, să vă mai bat la poartă, abuzând de generoasa dumneavoastră găzduire. Dacă nu e prea mare deranjul...
Cu aleasă prețuire,

V. Chirilă,

Oradea

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru revistele trimise, mai ales că îmi oferă bucuria de a citi "pe-ndelete, pe hârtie" bogăția și diversitatea de informații care primenesc spiritul. Și acest număr conține materiale deosebite și aduce un plus de bucurie în zilele toride, când ne retragem.

Livia Fumurescu

Scrisori deschise

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc mult pentru că ați publicat interviul despre expoziția de tapiserii a mamei mele, Gabriela MOGA LAZAR în revista dvs.

Încă o dată am văzut ce prezentare excelentă are revista « Vatra Veche » !! Felicitări ! Îi voi trimite fișierul și autoarei interviului, Ana-Maria Sirghi și cred că se va bucura.

Mi-e cam jenă însă ca ați publicat și scrisoarea mea personală în revistă și nu am înțeles de ce, căci erau lucruri neinteresante pentru cititori. Dacă aș fi știut că e de publicat, aș fi scris o scrisoare mai cu miez. Dacă doriți, vă voi trimite eventual altădată informații despre evenimente din cadrul diasporei române din Paris !!

În tot cazul revista dvs. e o bijuterie! E o plăcere să o «răsfoiesc»: atât prezentarea grafică, cât și articolele. Legendina di Paolo e o mare artistă. Și, de altfel, fiecare număr e ilustrat de către un mare artist. Am deschis acum unul după altul toate numerele pe care le am și nu știu pe care să-l aleg ca fiind cel mai frumos și mai bun. Când prima dată am primit de la dvs. numărul din februarie am zis că e extraordinar, dar acum nu găsesc superlativ pentru a caracteriza noul număr din august.

Înca o dată felicitări și mulțumiri pentru ca ați inclus-o și pe mama în panteonul dvs.

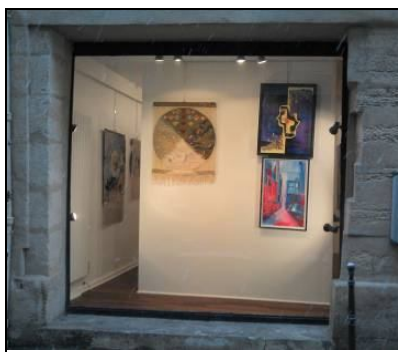
Vă mulțumesc și cred că viitorul ne va arăta că avem dreptate când nu dăm uitării opera Gabrielei Moga Lazăr. Vă spuneam că există în Occident o ofensivă constantă de imagini negative despre România și că la fiecare din expozițiile ei, mama mea reușea să schimbe acest clișeu negativ în sufletul vizitatorilor și obținea o mulțime de elogii. Și de astă-dată a fost la fel. Am avut parte de două remarci (una într-o dimineață în limbaj popular și una în după-amiaza aceleiași zile, în limbaj mai rafinat) dar cu conținut aproximativ similar: « Iată că există și români de valoare, nu numai cerșetori și hoși... » Și apoi conversația a continuat cu fraze de felul acesta « ca peste tot în lume, la toate popoarele, etc... ». M-am

bucurat, căci cred ca este important pentru români să pună în valoare imaginile românești pozitive, căci de cele negative avem mereu parte, din păcate.

Cum regret că mama nu a putut participa la aceste expoziții din iunie ! Vernisaje reușite, cu multe persoane interesante, critici de artă, interviu la radio etc. ! A venit multă lume, mai ales la Maison des Associations Paris 7-e, căci poziția sălii era mai bună (loc mai accesibil, la stradă...) Și toți vizitatorii au fost încântați. Un cineast ar vrea să facă un mic film (cu jocuri de lumini și femei cu rochii inspirate de tapiserii...). A mai venit și o etnoloagă (fostă conservatoare la Musée de l'Homme), care ar vrea să-i găsească loc într-un muzeu.

Unii vizitatori au vrut să cumpere, mi-au și scris în acest scop, dar deocamdată nu vreau să vând. Mă gândesc că aceste tapiserii merită să fie văzute de mai multă lume; merită să fie expuse la muzeu și nu vreau să dispersez exponatele.

Au fost și niște persoane care au spus că vor încerca să-mi găsească o sală pentru o altă expoziție. A venit și un grup de elevi de la Angers, trimis de consilieria de la Patrimoniul de acolo (care cunoștea tapiseriile mamei de la altă expoziție).. În

fine, reușita a fost mai presus decât așteptările mele.

Mă bucur, căci cred cu tărie în destinul excepțional al acestei artiste, care a fost mama mea.

Căci Gabriela Moga Lazăr a găsit o sursă de inspirație puțin exploatată în arta contemporană, reușind să facă o «o punte» între trecut și prezent. Arta ei are rădăcini ancestrale și, deși originală, nu are nimic provocator.

Dar ea a reușit însă și altceva! În zilele noastre, mulți artiști sunt atrași de «urâtenia» provocatoare și există o prăpastie între arta contemporană și publicul de rând. Gabriela Moga Lazăr împacă publicul cu arta. Opera ei oferă o oază de pace și frumusețe senină, transmițând un mesaj optimist pe care oamenii de rând îl înțeleg și se bucură.

Am găsit de curând și o diaporamă bazată pe un album al Gabrielei MOGA LAZĂR. Poate că a fost pusă pe Internet mai de demult, dar eu nu știam nimic. Vedeți adresa: <http://www.trilulilu.ro/video-diverse/inspiratie-talent-maestrie-sau-gabriela-moga-laza>

Nu știu cine a făcut-o și din păcate există o informație falsă în textul biografiei. Dar diaporama mi se pare frumoasă și muzica (Gheorghe Zamfir) se potrivește bine cu tapiseriile.

Aș vrea ca amintirea artistei Gabrielei MOGA LAZĂR să rămână vie și arta ei să fie prețuită și după moarte. Sper că voi reuși să pun în valoare opera ei; prin publicarea acestui articol, dvs. m-ați ajutat și vă mulțumesc. Sper să mai menținem contactul.

Vă urez vacanță plăcută și multe succese în activitatea dvs.

SIMINA LAZĂR

Olivia Dumitriu (n. 9 octombrie 1995), pasionată de literatura în toate formele ei, este elevă a Colegiului Național „Mircea Eliade” din Sighișoara. S-a născut în comuna Laslea, județul Sibiu, unde copilărește în prezent.

Și-a început oficial activitatea literară cu recenzarea cărții lui Dan Mircea Cipariu, „Singurătatea vine pe facebook”, lansată la Sighișoara (aprilie 2013); Premiul al II-lea, secțiunea Poezie la Festivalul Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, Brăila (mai 2013); Premiul special al Juriului la Concursul Național de Critică Literară „Mihail Iordache”, Suceava (mai 2013).

Impresii: „A fost cel mai bun an de până acum.”

Proiecte: Să contribuie la reabilitarea Turnului de apărare din Comuna Laslea/Großbasseln.

PLIMBĂRI

După ore întregi de plimbări cu pretext
cu brațe de brațe ușor ne-agățam
de priviri timorate ne susținem
reticența, având aprobare,
se transforma oare-n tumoare?

Dar și-astăzi iar, tot ne plimbăm
între confort și vis, agonic oscilăm
dar decât în fiecare zi să te stresez,
în fiecare seară,
plimbări pe veci prefer să tumorez.

ÎI GĂSESC SCUZĂ

Când am trăit agonia așteptării
Am negat că timpul are preț

Am primit prea puțin în momentele
bune și
prea mult în cele nebune...

Când l-am găsit
gânduri triste-i erau ancorate și lui de
țesuturi
adâncindu-i amărăciune prin vene
otrăvindu-i corpul și eul
făcându-l să mă privească cu ochii
mai negri.

DESCULȚĂ

Dimineată trezită mahmură
îmbrăcată-n stupidă lumină de soare
se lasă-n delir să cadă
peste-a reconstituirilor încercări orbit-
răspunzătoare.

Desculță prin viață trec ca acum,
simțind orișicare piatră
dar e și prund fin, strămutat,
de soartă-n cale-mi presărat
pe tălpi să-mi lase urme
cum las și eu pe el, trecânde...

CIOBURI, SCLIPIRI

Au fost atârinate
Cioburi de-un zid tăcut
C-atunci când vântul bate
Să-mi taie corpul mut.

Strivesc lumină tăioasă
între pleoape ce vor să se-nchidă
dar nu-s atât de învechită-n fericire
pentru a iubi lumină.

Mi se șoptește:

– Viața-ți palpită în stele
pe un văzduh infinit plin
acum de tine împânzit,
caci în actul privirii-ți spre cer
strălucirea ochilor ți-au răpit.

O geană de noapte...

Respir adânc și îmi spun că
trebuie să termin cu insomniile și cu
toate mofturile acestea adolescentine.
Vreau să îmi fac un ceai, dar renunț,
văzând că nu mai am lapte. Nu vreau
să treacă noaptea asta. Noaptea asta
parcă nu e făcută pentru mine.
Noaptea asta este noaptea în care
totul devine atât de clar. Plâng. Plâng
pentru oameni și mai ales plâng
pentru că îi simt departe și știu că ei
se ceartă urlând, iar eu șoptind. Aș
vrea să îi opresc, dar nimeni nu imi
răspunde. Sunt singură. Mă miră

ruptura dintre propria voce și
cuvântul straniu: “singur”, dar până la
răsărit voi ști să accept fiecare silabă
și nu mă voi încrunta la ultima literă.

Vreau ca noaptea asta să fie
pânza mea de păianjen fără ca eu să
fiu zburătorul. Vreau să renunț la o
întâlnire pe care nimeni nu o poate
amâna. Și nu vreau să le văd chipul...

Măști incolor ce ascund chipuri
hăde sunt luminate de zâmbete
meschine și priviri de mucegai. Măști
ce se plimbă de colo colo și cerșesc
câte o vorba bună, dar împrăstie boli.
Să porți o mască e o boală la fel de
gravă ca și cancerul timpului. Și
boala se transmite și infectează și nu
s-a găsit altă medicație în afară de a fi
păianjenul ce-și țese pânza și nu
zburătorul.

Câți dintre noi trăiesc un ieri în
fiecare zi de azi? Câți dintre noi și-au
clădit viața pe valuri și nu pe stânci?
Câți dintre noi au plecat și câți au
rămas? Se tot vorbește de durerea
celor care pleacă, dar ce se întâmplă
cu durerea celor care rămân?

Le-aș fi spus să asculte ticăitul
ceasului și să nu aștepte. Gara era
pustie și singurul tren pe care trebuiau
să-l ia părăsise gara odată cu apusul
singurătății de luna trecută. Însă eu le-
aș fi spus. Le-aș fi spus, dar buzele
îmi erau pecetluite și ecoul nu-mi
șoptea înapoi. Am rămas acolo, la
același punct pe care, în cele din
urmă, dintr-un imbold l-am
transformat într-o virgulă.

Port în brațe ultimele rânduri ale
unei pagini de care nu pot să trec. Îi
privesc pe ceilalți și oftez. Bieții de
ei, ei nu știu. Au fost lăsați singuri ca
niște urme de pași din noaptea unei
crime neglijente și așteaptă ceva ce
nu va veni. Cum este să alergi cu
ochii închiși și să fie tot noapte
mereu... Întunericul să ia locul
tuturor și să le torni pahare pline de
timp... Să bâjbâi, nevăzând nimic,
izolat și singur, dar tu să continui să
speri?

Le-as fi spus chiar de ar fi fost
ultimele mele vorbe bătute de
minutarul ceasului, dar ceva m-a
reduș la tăcere. Era prea frig să
vorbesc și prea târziu. Era prea frig să
le întind o mână și să-i învăț să
construiască poduri în loc să înalte
ziduri, dar de-aș fi putut le-as fi spus.
Câți dintre noi aleargă spre un loc
unde nu-i așteaptă nimeni?

OLIVIA DUMITRIU

Excelsior

ALEXANDRA MOCREI

Buna ziua!

Mă numesc Alexandra Mocrei și ne-am întâlnit la Araci, în cadrul evenimentului cultural "La umbra nukului bătrân". Domnul Ionel Simota mi-a sugerat să vă trimit, pe lângă cele cateva pagini de scrieri, datele biografice. Deci: m-am născut la data de 22 decembrie 1996 în Miercurea Ciuc. Am urmat cursurile ciclului primar și gimnazial în cadrul Colegiului Național "Octavian Goga" din Miercurea Ciuc. Din clasa a IX-a, sunt elevă a Colegiului Național "Unirea" din Brașov, clasa de științe sociale, cu predare intensiv engleză (din toamna anului 2013, voi fi în clasa a XI-a). Activez în cadrul Cenaclului "Buna Vestire" din Miercurea Ciuc, încă din clasa a VII-a, când am citit primele poezii în cadrul întâlnirilor literare din cadrul cenaclului, apoi au urmat eseurile. Am fost încurajată în "ale scrisului" de către domnii Ionel Simota și Ștefan Danciu. Câteva dintre scrierile mele au fost publicate în ziarul "Informația Harghitei", cât și în revista de creație literară a școlii (a Colegiului Național Unirea), unde au fost publicate atât lucrări în limba română, cât și în engleză. În afară de pasiunea pentru literatură, îmi place dansul (activez în cadrul clasei de balet contemporan - Centrul Cultural "Reduta", Brașov), schiul, înotul, patinajul. Cam atât despre mine... și mulțumesc pentru șansa de a publica în paginile revistei dumnevoastră. Cu stimă,

Alexandra Mocrei

Urme în timp

Inevitabil vine un moment în viața fiecăruia, în care ceasul refuză să se trezească din somnul de veci, în care amintirea zilei de ieri se izbește de fiecare minut al zilei de astăzi.

Nu mă consider o persoană bună și nici nu cred că sunt... pentru că nu știu să ofer, știu să nu cer... și toate astea îmi spun că pendulele se învârt și nimeni nu le va da înapoi, că oamenii din spatele cortinei au fost fictivi și au purtat chipul dorințelor mele. Au fost roluri dintr-o piesă care nu se mai joacă la niciun teatru.

Cineva mi-a spus odată că pentru a reuși în viață trebuie să faci un compromis ca apoi mai târziu să nu trebuiască să faci alte o mie, dar tocmai asta nu vreau eu să fac. Nu vreau să ajung în vârf pentru că am renunțat la mine, ci să urc muntele acela cu propriile puteri, cu brațele fragile și amintirea buzelor arse ale unui poet oarecare.

Plăcerea nu constă în clipele de după reușită, ci în agitația luptei, în sudoarea deznădejdiei. Ce ne mai rămâne de făcut în afară de moarte, care nu își cruță vizita oricum, dacă ne-am împlini toate visele? Finalurile sunt triste și fiecare câștig ne aduce cu un pas mai aproape de groapă, așa că, poate, soarele, pădurea, pietrele, merită să fie iubite pentru că ele, prin însăși făptura lor, îl învață liniștea și dragostea pe călătorul ce escaladează muntele. Adevărul e că toată viața ne chinuim să trecem peste o linie pe hartă, să atingem un ideal, iar când reușim, nu mai știm ce să facem cu el.

Poate pentru că viața e o boală de care fiecare se iluzionează că scapă cum reușește... Așa cum Dostoievski scria în intervalul dintre crizele de epilepsie, așa cum Proust se retrăgea în tăcere, în boală și în singurătate,

Timișoara, Piața Unirii, noaptea

așa cum în fiecare dimineată domnul cu palton de toamnă se plimbă prin parc. Și pentru câteva clipe, cu toții uită sfâșierea pe care o aduce timpul, ca o vocală de sticlă. Câteva clipe sunt consacrate unei lumi în care nu există mâine, nu există ore și programe, întrevederi sau îndatoriri aduse la zi. Nu există niciun ceas pe perete și niciun calendar care să anunțe vreo cină sau un film și, cu toate astea, pasările nu întârzie, soarele nu uită să apună și nici ploaia să valseze. Omul este singurul care își planifică viața, care așteaptă ore întregi singur într-o gară, care se impacientează când este nevoit să stea la coadă pentru pâine și trăiește, paremi-se, cu o frică teribilă: aceea de a nu avea destul timp.

Note de ploaie

Noaptea friguroasă cu ploi... pot să plâng încet, tare, fiindcă schimbul de șoapte din anul acesta tremură pe hârtie... Oamenii umblă cu lumânări din cameră în cameră și-și sting păcatele odată ce închid ochii. Scrumul se rotește pe copacul Maitreyei și se laudă cu jalea morților dintr-o clipsidră din care timpul s-a scurs ca nisipul din palme.

Câte singurătăți nerostite își fumează patima în aceste localuri de consum... Câte priviri pierdute nu se mai reîntregesc niciodată... Câți umeri nu se mai îndreaptă și câți oameni fac exact aceleași lucruri în același timp în casele lor mici...

Unde mi-am ars obrazul cu cerneală? Unde am greșit și de ce nu mă pot întoarce dacă timpul este relativ? M-am comportat ca o ingrătă față de tot ce am primit, crezând, poate, că umbrele din oameni iau substanță și iubesc din nou. Am rămas cu scrumul și literele se zdrobesc sub cuvinte. A fost prea puțin și nu mă pot obișnui cu gândul că după fiecare zi urmează o noapte și după fiecare noapte o altă zi. De ce această continuitate? De ce zilele nu se pot sătura de lună și nopțile de soare? Aș vrea să nu se mai oprească ploaia și apoi să plouă din nou...

"E noapte când oamenii se culcă și se iubesc... când tot orașul cântă cu note de ploaie ca o veche pianolă..." - George Bacovia

ALEXANDRA MOCREI

Reportaj

CONCEDIU

Împrumutând titlul grupajului ce urmează, îmi voi aminti de întâlnirea recentă și de altele mai de demult cu Horia Corăbean pe atunci licean la Gherla. O primă întâlnire nu prea amicală, o discuție după. Schimburi de opinii, preocupări. Apoi Horia a început să scrie haiku. Și a reușit mai multe micropoeme bune, ca dovadă că unul i-a fost publicat în antologia germană *Ich träume deinen Rhythmus...*, 2003.

*Der Grille Echo
In einem leeren Eimer*

Rostige Bühne. (pag.49)

Au urmat anii de facultate, iar apoi lupta cu capitalismul neaoș, plecarea în Belgia, unde lucrează cu mașinile – o pasiune mai veche. Întâlnirea noastră i-a inspirat tristihul:

*Parc flamand
trei versuri pe-un bilet de avion –
bătrânul maestru*
***

IULIAN DĂMĂCUȘ

CONCEDIU

Autostopistul –
bagajele prea mari vrea
să le arunce
*
Liliacul din gară

așteaptă turiștii
să plece
*
La ghișeul gării
stau la rând cumiți
biletele
*
Pădurea Baci –
gunoaie și cenușă
poate extraterestrii...
*
Litoralul
așteaptă turiștii –
s-aducă vara
*
Calcul, cifre
prea multe minusuri –
buget de vacanță
*
Vară în câmpie
sete și integrame –
trenul defect

*
În casa bunicii
muzică și celulare –
agroturiștii
*
*Visul unei nopți
de vară* - concediu
la munte
*
Împachetând
tot ce se putea împacheta
uită destinația
*
Larmă în noapte
pene de lebedă albă –
turiști balcanici
*
Seară de vară
Păsări se întorc la cuib –
Măine e toamnă...
HORIA CORĂBEANU

Literatură și film

YASMINA KHADRA ÎNTRE ZI ȘI NOAPTE

Pentru a supraviețui regimului terorist din Algeria, Mohammed Moulessehou, născut în 1955, ofițer, a ales un pseudonim feminin pentru a putea publica. Astfel că toate cărțile lui Yasmina Khadra au cunoscut un real succes, unele fiind deja ecranizate. De unde acest impact neașteptat? Pentru că vocea auctorială nu cultivă violența, ci artisticul ce apare sub norii istoriei agitate. A scris *Ceea ce ziua datorează nopții*, *Atentatul*, *Sirenele Bagdadului*,

Rândunicile din Kaboul etc. Conflictul dintre Orient și Occident devine tema obsesivă a cărților sale. Am reușit să văd filmul lui Alexandre Arcady, realizat după romanul lui Khadra *Ceea ce ziua datorează nopții*, avându-i în distribuție pe Nora Arnezeder (Emilie), Fu' Ad Ait Aattou (Ionas), Anne Parillaud (Madame Cazeneuve), Vincent Perez (Rucillio) etc. Regizorul subliniază condiția de arab, reconstituind epoca în registru credibil. Parfumul de epocă se conjugă emoționant cu chipurile personajelor. Anne Parillaud e pur și simplu electrizantă. Era o

copilă în celebrul film *Nikita*, nu-i așa? Atmosferă, război, prietenia celor patru, plus respectul pentru carte. Arcady a operat doar câteva modificări sensibile, pentru verosimilitate. Finalul pendulează incredibil între un catharsis motivat și între ravagiile timpului, astfel că istoria trece drept decor al tribulațiilor sufletești atât de dense. Regizorul, vădit amprentat de stilul scriitorului, trimite la lectură cu un fel de evlavie intelectuală.

ALEXANDRU JURCAN

EPOPEEA AMPLASĂRII BUSTULUI LUI GRIGORE VIERU LA TÂRGU-MUREȘ

Pe esplanada din fața Centrului de Cultură „Mihai Eminescu”, prin grija primarului dr. Dorin Florea, a fost amplsat provizoriu bustul lui Grigore Vieru. Bustul este o lucrare în bronz, opera sculptorului albaulian Romi Adam. El a fost donat municipiului

Târgu-Mureș de Consiliul Județean Alba, președinte Ion Dumitrel, la solicitarea scriitorului Nicolae Băciuș.

A fost solicitată, în 2011, Consiliului local Târgu-Mureș avizarea amplasării sale într-un spațiu de pe Bd. Cetății, în fața Centrului de Studii Literare „Grigore Vieru”, președinte Valentin Marica.

Nici până la această dată nu a fost avizată însă această amplasare.

În contextul manifestărilor culturale organizate de municipalitate la sfârșitul lunii august, am solicitat amplasarea provizorie a bustului lui Grigore Vieru în fața Centrului Cultural „Mihai Eminescu”, până la avizarea implementării proiectului „Rotonda Cenaculum”, care va cuprinde, de o parte și de alta a statuii lui Mihai Eminescu, într-o primă etapă, opt busturi ale unor personalități ale vieții culturale mureșene și naționale, care și-au legat numele de cultura mureșeană: Romulus Guga, Serafim Duicu, Vasile Netea, Ion Vlasiu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Romulus Feneș, Ion

Fiscutean și Grigore Vieru. Iar dacă o promisiune a președintelui Consiliului Județean Prahova, Mircea Cosma, se va împlini, aici va fi pus și bustul lui Nichita Stănescu.

Lângă bustul în bronz al lui Grigore Vieru, în 31 august, de „Ziua Limbii”, au avut loc manifestări culturale-artistice.

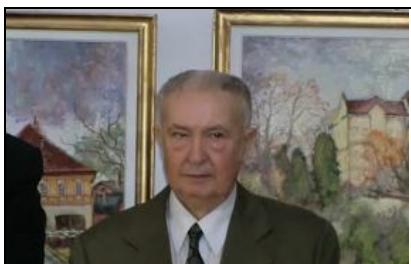
Lângă bust, pe o placă, e scris: „Amplasament provizoriu, până consilierii Consiliului local Târgu-Mureș vor vota un amplasament definitiv”.

Ultima dezbatere despre amplasarea bustului lui Grigore Vieru la Târgu-Mureș s-a blocat în 2011. Procesul verbal al... vremii, „încheiat cu ocazia Ședinței ordinare a Consiliului local municipal Târgu-Mureș din data de 19 mai 2011”, consemnează: „S-a discutat solicitarea. Votul s-a amânat pentru ședința următoare”. Dar n-a mai fost niciodată supus la vot!

N. BĂCIUȘ

Galerii mureșene

Liviu Ștef la Instituția Prefectului

A intrat în tradiție ca în „prefața” ședințelor de Colegiu Prefectural, să aibă loc vernisajul unei expoziții amenajate în holul de la etajul I al Instituției Prefectului Mureș.

Prin Grijă Direcției pentru Cultură Mureș, s-a deschis expoziția pictorului Liviu Ștef, veteranul plasticii mureșene, chiar dacă autorul nu se afla în țară.

Expoziția reprezintă o selecție tematică din cele patru mari ale artistului: „Biserici de lemn mureșene”, „Sighișoara medievală”, „Satul săsesc”, „Câmpia transilvană”, teme care au fost valorificate în tot atâtea albume de artă, prin acestea Liviu Ștef fiind singular în arta plastică a ultimelor decenii în spațiul de cultură mureșean.

Lucrările au fost selectate de Nicolae Băciuț, care alături de prefectul județului Mureș, ec. Corneliu Grosu, au făcut și oficiile de vernisaj.

Firește, expoziția poate fi văzută până la următoarea ședință a Colegiului Prefectural, când va fi vernisată expoziția artistei Fabian Margit.

Fabian Margit, la Galeria „Deisis”

Mica și cocheta Galerie de Artă „Deisis” de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș aduce un plus de

atracție culturală în centrul orașului, printr-o nouă expoziție, purtând semnătura artistei Fabian Margit.

Vernisajul expoziției, prin prezentarea autorizată a pictorului Vasile Mureșan și a lui Nicolae Băciuț, a relevat o nouă etapă în biografia artistei Fabian Margit, cea care ne-a obișnuit cu... naturalețea florilor sale, în compoziții care oferă noi ipostaze plastice într-un teritoriu în care mulți consideră că s-a cam spus tot ce era de spus.

Chiar Fabian Margit ne convinge de contrariu, translând elegant limbajul plastic și simbolic al florilor, dinspre realism spre... postmodernism, în compoziții care au prospețime și originalitate, în plus, artista demonstrând că poate trece cu subtilitate de la figurativ la nonfigurativ, că vigoarea cromatică își păstrează forța și în pictura abstractă. Ceea ce nu exclude căldura culorilor, în armonii bine regizate.

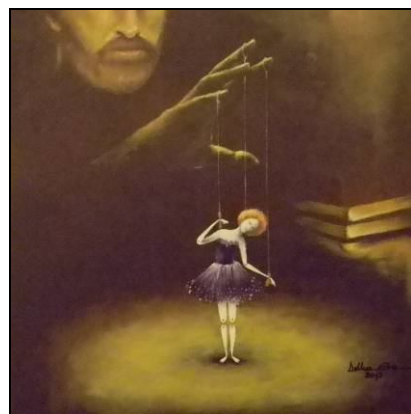
Lucrările în care florile sunt încă prinse în regia naturilor statice, alături de noile forme de reprezentare a lor, în care sugestia primează, nu fac decât să accentueze complementaritatea rostirii tematiche.

Fabian Margit ne-a convins o dată în plus că rezervele sale creatoare nu s-au epuizat și că mai are un cuvânt de spus în mișcarea plastică mureșeană.

DOLHA EVA, LA GALERIA „UNIREA”

Eva Dolha, artistă plastică clujeană, e un „caz” în arta plastică. Nu a pictat deloc până la cincizeci de ani, descoperindu-și târziu, într-un fel de terapie prin artă, energii nebănuite. În plus, ea se simte mai atașată de artiștii plastici mureșeni, alături de care și participă la tabere de creație plastică, expunând totodată în galerii mureșene.

În nici cinci ani de activitate plastică, Dolha Eva s-a întrecut pe sine. Lucrările expuse la Galeria de Artă „Unirea” s-au bucurat de o bună primire încă de la vernisaj (Nicolae Băciuț, Vasile Mureșan, Constantin Bogoșel), confirmând că opțiunea Evei Dolha de a se manifesta plastic este pe deplin motivată, că talentul său este indiscutabil. În plus, într-o bucurie frenetică a creației, Dolha Eva pictează intens, parcă vrând să recupereze timpul pe care nu l-a petrecut în lumea artei plastice.

Lucrările expuse la Târgu-Mureș, în trei ipostaze plastice aparent diferite, dar consubstanțiale, fac dovada unui rafinament artistic surprinzător, a... maturității artistice, autoarea traversând cu ușurință și rapiditate etapele inerente oricărui început, manifestându-se stăpână pe mijloacele artistice pe care și le-a ales. Lucrările ei de grafică fac dovada unei abile mânuiri a gamelor monocromatice, dar și a desenului, geometriile compozițiilor sale având și rigoare, dar și reverberații metaforice, mult mai evidente în grafica color, acolo unde cromatic și simbolic subiectele alese capătă consistență.

Uleiurile sale pe pânză se circumscriu unei teme cu atâtea tentații și fascinații, dând ideii de arlechin reprezentări definitorii unei stări care face opozabile aparența și realitatea unei condiții artistice.

Ipostazele alese de Dolha Eva pentru a defini biografia arlechinului aduc într-un rotund imaginativ compozițional și cromatic, convingător, relevant.

E o treaptă pe care o urcă artista, în aspirația sa de a ajunge cât mai sus, cât mai departe.

NICOLAE BĂCIUȚ

C.T. CIUBOTARU

„Ochii scriitorului văd ceea ce omul obișnuit ignoră.”

Originar din comuna Udești, jud. Suceava, rudă apropiată cu Eusebiu Camilar, scriitorul C.T. Ciubotaru (n. 7 septembrie 1938) s-a oploșit de ani buni, prin însurătoare, după cum îi place să spună, în Roșiorii de Vede, în mijlocul Câmpiei Burmasului, „în centrul Bărăganului, la 50 km de Dunăre. Cam pe unde au fost Codrii Delimosului”. Cărcotaș din fire, un tip haios și bolnav de umor, **C. T. Ciubotaru** este un fel de Păcală pus pe șotii și mereu în vervă, un personaj coșcăresc și antrenant, a cărui faimă de gură-rea este cunoscută dincolo de hotare, din Canada și țara lui Don Quijote până la aborigenii din îndepărtata Australie.

Preluând de la Anton Pann spiritul nastratinesc, dispoziția glumeață și hâtră a lui Ion Creangă, spiritul libertin și insinuant al teleormăneanului Ilie Moromete, via Cocoșilă, prozatorul C.T. Ciubotaru este o fire nesofisticată și, mai mult, de o spontaneitate de-a dreptul deconcertantă, capabil oricând să declanșeze spectacolul comediodiografic, în toate ilariantele lui manifestări. Mai mult decât atât, mai deunăzi, cineva spunea că C.T. Ciubotaru este un personaj de provincie italiană, în genul celor din Amarcord, un om vesel, pontagiu și imprevizibil, „râsul din lacrimă al autorului”, ascunzând, mai degrabă, „un om literalmente tragic, el râde în timp ce lacrimează”.

*

-Stimabile C.T. Ciubotaru, din cât am reușit să vă cunosc, mereu capabil de răspunsuri numai în doi peri, mi-am dat seama că o discuție cu dumneavoastră presupune din capul locului asumarea unor riscuri greu de prevăzut. Ce ar fi dacă, pentru început, v-aș lăsa să vă prezentați singur?

-În primul rând, culmea e că nici măcar originar din Udești nu-i sigur că sunt, fiindcă părinții mei se certau spunând că sunt fiul Oadeciului, rezultatul unei permisi, tata, fiind „în concentrare”, a făcut un scurt cantonament în satul Știrbești. (M-am

întrebat de unde vine numele: locuitorii din acest sat făceau țuica din știr? Sau n-aveau dentist?). Din comentariile rudelor, tata i-ar fi trimis vorbă nevestei să-l aștepte pe dealul Oadeci. Dacă era prins acasă, putea fi considerat dezertor. Pe dealuri, putea motiva că este în cercetare. Apoi, și cu numele meu au fost discuții. Am mai avut un frate mort. Luându-i numele exista speranța că voi speria pe Doamna cu coasa... Pesemne că am fost așa de chipos, vorba lui Creangă, încât Doamna cu coasa s-a speriat așa de tare că a fugit unde a văzut cu ochii și deocamdată încă n-a ajuns îndărăt... Îi transmit cu această ocazie că personal îmi doresc să mai stea pe unde este, măcar preț de alt ... buchet de trandafir de vârstă. Nu știu cine decretează „originaritatea” sau zodia. Uneori m-am întrebat de ce sunt Fecioară. Și mi-am zis că sufletește asta am fost: inocent în multe, pur ca intenție, naiv în relația cu cei din jurul meu, pe care eul la global i-a crezut buni și cinstiți și de aceea numai eu eram vinovatul, fiindcă nu am știut să le ghicesc altruismul. Nu m-am oploșit, conform DEX-ului: „A-și găsi refugiu, a se pune la adăpost, a se aciuia, a se pripăși. 2. A se căpătui.” (Nici măcar în vis!). Am fost repartizat în presă, la *Viața studentescă!* Se pare că doamna Soartă avea planurile dumisale. N-am avut buletin de București, pretext să fiu șicanat, amânat cu încadrarea, așa că am cerut un post în fosta regiune București. La oraș. Și acela s-a întâmplat să fie Turnu Măgurele, de unde m-am transferat la Roșiorii de Vede. Refugiu? Feri, Doamne! De cine să mă pun la adăpost? Cu „pripășeala”

nu avem nicio legătură. Căpătuială? Vai de noi!! Mama mea a fost decorată cu Gloria Materna! Glorie mamelor care nasc mai mult de o duzină de copii. Am fost al șaptelea! M-am născut într-o zi de 7, am trecut de 7 decenii și mă apropiu vertiginos de jumătatea celui de-al optulea! Ursitoarele, convocate urgent, prin nașterea prematură cu 7 zile, după socoteala mamei, s-au cam burzuluiit, fiindcă, poate nu știati, fiecărui cuplu i se conferă o anumită cantitate de frumusețe, forță fizică sau inteligență, talente sau calități zise omenești pentru toată progenitura! Nu-i nevoie să mă credeți, dar eu am fost de față la discuția celor trei grații. „Vezi ce-a mai rămas pentru perioada asta!”, zise una. Ursita de la statistică a ridicat din umeri. „De-abia dacă mai adunăm rămășițe pentru mușchi și oase. Aa! Nervi? Avem un stoc chiar prea mare!” „Cu regrete, e pecetea familiei, afon și ioc la coregrafie. Compensăm cu două doze de inteligență, care tocmai ne-a intrat în dotare.” Teama că nu voi supraviețui a determinat-o pe mama să „consulte” vrăjitoarea satului, care a sugerat că singura șansă de supraviețuire este aceea de a accepta să mă „vândă” unui gospodar care să-mi fie naș. Dacă cel „cumpărat” murea, de vină era nașul care avea păcate nedeclarate și satul le căuta, le imagina și, nu de puține ori, le mai și comenta. Tata-mi zicea că l-am costat două kile de țuică a-ntâia, ca să-l amețească pe un fost leat din satul lui de baștină, Reuseni, ca să mă cumpere și să-mi dea numele lui. Îl imita, fornând: „Bădie Toa, eu am nume maare, de împăratul credincioșilor, cel care i-a creștinat pe păgânii romani, strămoșii și străbabele noastre *latrinești!*”! Așa am ajuns eu Constantin. Și normal că trocul sufletească s-a făcut cu o altă sticlă de țuică și vecinii, martori. Și la chef, o nomadă a cerut numai o găină porumbacă, „să-mi menească de bine.” Tărășenia a fost că, după ce și-a întins cărțile, speriat, s-a ridicat să plece, culmea culmilor, fără a lua găina. „Care-i treaba, fă?”, a întrebat tata, trezit parcă din euforia speranței că nu voi muri în zilele următoare. Așa se credea despre cei vânduți! „Păi, cărțile arată că deja l-ați pierdut...” Babele prezente s-au închinat, tata se prăpădea de răs. →

MARIN IANCU

I-a dat indiencei o strachină de mălai. Râdea, fiindcă prin „vânzare”, da, eram pierdut pentru el. „Spune-ne măcar ce sorti i-ar fi căzut.” „De bine, un peștișor de aur sub limbă. Cu vorbele trebuia să-i dezmierde pe ceilalți, cu ele avea să-și câștige pâinea și faima, dar asta la celălalt capăt al vieții. Asta dacă ar fi scăpat de cele cinci cumpene. Hai, mai toarnă un pahar, că caciorătă viața le e menită unora! Puiul ăsta de om trebuia să fie urmărit de o pasăre cu ouă ucigașe, de fier, scăpate de sus. A doua cumpănă venea de la moartea cu scurte și multe picioare. De la lingurică i s-ar fi tras al treilea necaz, prea multă verdeață la burdihan... Se arată și un blestem pe care nu-l pot desluși. O fi boală de foale, de la inimă sau și mai rău, de la tătăcuță, nu poate baba să deslușească. E un soi de spaimă care l-ar fi chinuit până la..., ba nu, că nici armată n-ar fi făcut.”

Și, ca un făcut, preotul a trecut chiar atunci pe la poartă și i-a spus tatei că mai bine mă promite Domnului, că prea nu dă el pe la biserică. „Dar dacă plătesc, taică? Cam cât costă să scăpați de la moarte un suflet?” Tata recunoștea că nu mai știe ce sumă a cerut părintele, fiindcă, cu capsă pusă de sticlă, s-a supărat și s-a bătut în parte cu preotul, care i-a promis că o să mă blesteme să trăiesc, ca să-i facă tatei în necaz. Să se sature cheltuind cu mine! Eu nu cred în blesteme, dar tata, după ce am terminat facultatea, mi-a spus că boala de popă a avut dreptate. Despre mine? Fantastic, pare incredibil, dar nomada a avut dreptate. Ouăle de fier, „boambe” au căzut la câțiva metri de mine și... a ciuruit vaca pe care o pășteam. Altceva despre mine? Patru copii, două perechi, 44 de „descendenți” din cei peste 15.000 de foști elevi, care au devenit profesori, juriști, preoți și prin contribuția dezinteresată a subsemnatului, am scris 18 cărți și multe alte articole, eseuri, bucăți de proză publicate în reviste tipărite la noi și aiurea, prin multe locuri din lume. Din punct de vedere fonetic, sunt român, în sensul că numele meu se poate scrie cu vocalele și consoanele naționale.

Ca o curiozitate, dacă adunăm semnele grafice ale prenumelui aflăm ziua nașterii mele: șapte (Costică). Dacă le adunăm pe cele ale numelui

aflăm și luna: a noua (Ciubotaru). Zodia Fecioarei, anul Licoarei. Morfologic, sunt substantiv propriu. Dar și comun, de mai multe ori, genul masculin, numărul singular, nearticulat, dar regulat de viață, cu toate funcțiile sintactice aferente unui om, la și în cazurile cunoscute.

Etimologic, se știe: Constantin a fost împărat bizantin și primul creștin... Numele meu, ca la majoritatea conaționalilor, s-a format prin derivarea cu sufixul „-ar”, omonim sintactic cu verbul „a ara”, ceea ce poate fi un argument privind originea latină și descendența agrară.

(Menționez că pe Creangă ar fi trebuit să-l cheme tot Ciubotaru, după numele tatălui, iar etimonul persan al numelui lui Eminescu, „emin” înseamnă tot reparator de încălțăminte?!) Când nu dorm sunt foarte deștept, adjectiv pe care-l accept cu anumite rezerve la superlativul lui absolut.

Am și valoare verbală, în sensul că mai conjug verbul „a exista”, lângă care pot sta complementele de loc și timp. Cu cel de mod, iar am probleme. Politic, comunist cu dosar la băieții cu stele, foarte dragi inimii mele.

Mi-am declarat averea mobilă, (de cea imobilă încă nu dispun): posed un „Mergedes” pe două roate, marca Pegas, de trei sferturi (De atâta valută dispuneam la data respectivă), și un „Mergerar”, adică un mini-căruț, tot pe două roate cauciucate, recondiționate, cu care mă aprovizionez lunar cu butelie și anual cu varza de la Aprozar sau producător particular.

Apropo, am și cont bancar cu sold simbolic: un dolar, asta pentru a putea avea și semnătură în bancă, vorba ceea, nu sunt un trancă-fleancă! În rest, terorist ocazional de metafore, consumator de cuvinte concretizate în cărți, pe care m-am resemnat, pentru că mă visam celebru. Sanchi!

-*Fiindcă veni vorba, cum v-ar plăcea să mă adresez Domniei Voastre, cu „Excelență” sau cu „Maestre”?*

-După cum ar fi spus Arghezi, de „maestre” cel mai mult doar măgarul se bucura. Nici „Ex” nu mă dă peste cap! Mă încântă apelativul „amic”, fiindcă de „a-mari” am prea și foarte avut mereu parte.

-*Și tot nu mă rabd să vă întreb cum de ați dat vinul de Dragomirna pe țuca de corcodușe de pe șesurile*

Detaliu Palatul Mercur, Timișoara (1908-1909)

aride ale văii Urluiului?

-Vinul de Dragomirna? Vezi matala, astăzi numai anumiți norocoși se înfruptă din vinul popesc.

-*Meserie grea scrisul?*

-Scrisul, ca meserie, era recunoscut numai pentru „Scriitor pe vagoane”, apoi la Primărie, cu sinonimul „hârțogar”, iar la financiar, erau așa-numiții „Scârța-scârța pe hârtie!”. Mă bucur să constat că ursitoarele au avut dreptate. Peștișorul meu de aur a crescut odată cu Facultatea de Filologie și s-a zbunguit vreo 44 de ani la catedra fostului profesor de limba noastră cea de toate zilele, nopțile, visele și... spaimetele noastre.

-*De ce și pentru cine scrieți?*

-Scriu fiindcă am pitici pe creier.

De ce scriu? Încerc să-i feresc pe oameni de banalitatea existenței, să le relev frumosul din ei și din jurul lor. Pentru că revin, noi mai degrabă vegetăm, viețuim nu avem o tradiție în cultivarea frumosului. Frumosul creat de om e foarte puțin cunoscut și apreciat. Pe de altă parte, scriu pentru puținii care mai citesc. Pentru cei care descoperă că, dincolo de ființă, există și sentiment, suflet, afecțiune. Să le ofer o altă variantă la existența pe care o duc. Pentru mine, marii scriitori au fost cei care mi-au deschis ochii spre realitate, spre frumusețea din noi și din jur. Poate părea absurd. Am învățat *Luceafărul* stând la coadă la carne. Le povesteam „*codașilor*” întâmplări din Caragiale și Sadoveanu, din clasicii universali și, culmea, ei nu se mai înjurau, iar milițienii ascultau și ei. Și mai ales Ilf, Petrov, Twain și marii umoriști erau gustați. Și știți ceva? Nimeni nu mi spunea nimic și, adeseori, eram „dat lipsă” de la cozi!

-*Nu se spune oare că literatura înseamnă viață? Dramele interioare, experiențele decisive, frustrările de orice fel, lașitatea, prostia, egoismul, lăcomia, grandomania, și câte n-or→*

mai fi, se regălesc toate în literatura dumneavoastră.

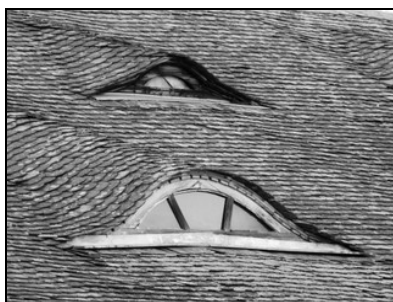
-Scriitorul trebuie să condamne tăcerea, care de cele mai multe ori presupune acceptarea unei situații umiltoare, lașitatea. Am constatat că 99% dintre cei din jurul nostru au uitat de război, tifos, de secetă sau de abuzurile foștilor potențați. De zilele când camioanele cărau grâul și țăranii furau în săculeți special făcuți cât să-și facă o colivă. Știu astea pentru că, în timpul evacuării, frații mei mai mari, apoi și eu, treceam linia frontului ca să „furăm” de la casele noastre o traistă de boabe de fasole. Unii au fost împușcați pentru „spionaj”! Știți că pe timpul tifosului morții erau cărați ca lemnele, fără sicriu, fără prapuri, fără să-i plângă nimeni dintre cei dragi și erau îngropați într-un fost tranșeu unul peste altul? Că satele s-au golit, fiindcă sărbătorile trebuiau transformate în zile de muncă voluntară? Că acum satele sunt și mai pustii ca oricând? Oare cineva n-ar trebui să consemneze astea pentru ca nepoții să afle cum au dus-o bunicii? Unele se uită, pe altele noi le facem uitate, fiindcă ne puneam prea rar asemenea întrebări. Ochiul scriitorului văd ceea ce omul obișnuit ignoră. El descoperă acele aspecte din viața noastră care trebuie admirate. Sugerează înfrumusețarea vieții cu ceea ce nu conștientizăm că ni s-a dăruit. De la răsăritul soarelui la intrarea lui în cealaltă parte a pământului...

-Reușiți să fiți atent la fiecare gest sau vorbă, preluând din viață atâtea manifestări, unele simpatice, pline de candoare, sau, alteori, de-a dreptul cabotine, pline de un cinism înspăimântător.

-Parafrazându-l pe Creangă, eu ciubotărăsc viața, cuvintele și oamenii din jurul meu. După tată, mă cred strănepotul lui moș Nechifor Coțcariu, și el văr drept cu moș Chiorpec Ciubotaru, bunicul lui Creangă Ion. Eu cred că se moștenește. Pe linie Ciubotărească, mai „petitim” necazurile cu un zâmbet, de obicei hiper-boli-râzând. Mai nou mi se atribuie un alt bunic, Don Quijote de la Mancia, pentru că amândoi, la bătrânețe, am avut o problemă la diblă. Spaniolul voia să facă dreptate folosind sabie de fier, eu sabie de cuvinte. Don Quijote s-a însănătoșit, eu, după cum se vede,

încă nu. N-am fost nici câr, nici mâr-hâr, ci mai degrabă... bârrrcotaș. De umor, ca de râie sau de pântecăraie și prostie nu te îmbolnăvești. Corect, umorul este o maladie de creier, pentru că observi ceea ce este cum lumea crede că n-ar trebui să fie, și tu, moțatule, te încapățânezi să le arăți cum ar trebui să fie normalul. Pe de altă parte, mai cred că umorul ar ascunde o serioasă doză de timiditate. Cred că la așa-zisii umoriști curajul se vedește mai ales în texte. Dar și asta contează, nu?

-Am toate motivele să cred că norocul multor specimene de pe pământul acesta e că nu vă citesc, altfel nu le-ar cădea prea bine să se

Timișoara, detaliu acoperiș, Piața Unirii

descoperi pe ei înșiși în vreuna dintre ipostazele în care sunt surprinse cele mai multe dintre personajele cărților dumneavoastră. Cum v-ar plăcea să vi se zică: bun de gură sau rău de gură?

-Bun de muscă și bun-rău la toate celelalte.

-Ați râs de orice v-a ieșit în cale. Nu v-ați gândit că odată și-odată vă veți găsi și dumneavoastră nașul? Nu se zice oare că orice naș își are nașul?

-Fatal error! N-am râs de nimeni! Am scris despre acei oameni care s-au făcut de râs.

-Ce ați spune despre slăbiciune sau, știu eu?, despre prostie?

-Păcate cu fapta sau cu gândul. Viciul? Ale omului sunt și numai el poate să se complacă sau să le curme. (De unde mama ciorilor mai vine oare și acest cuvânt „curme”, cu rude semantice precum „scurme” și „curmei”?)

-Ce anume vă produce mai mulți fiori, prostia sau minciuna, abjecția sau slăbiciunea, bestialitate sau lăcomia?

-Prostia și bestialitatea, fiindcă relele pe care le generează nu pleacă de la zisele păcate creștine.

-Ați fost martor al unor scene sau întâmplări mai mult sau mai puțin hazlii. Relatați-ne, vă rog, una mai nostimă.

-A devenit banc, dar am fost martor la o situație asemănătoare. Tata ducea „în jos”, adică la București, carne de vițel în celebrele valize soldățești de lemn. Miliția și controlul de la CFR au intrat în vagon și s-au apucat de controlat bagajele. Cine era prins cu carne, lua 2-3 ani de pușcărie. Tata a legat cu sfoară de câneapă două asemenea valize și le-a lăsat în cale. Stătea în picioare. „Ai bilet? Loc? De ce nu stai jos, sătene?” „Nu știu să citesc.” Controlorul i-a indicat locul, i-a perforat biletul, apoi i-a arătat valizele de pe interval și l-a rugat să le pună sus, în plasă. Tata a refuzat. Controlorul a scos chitanțierul. „Te amendez!” „Tot nu le pun, a spus tata!” I s-a tăiat chitanța. „Nu, nu plătești!” s-a înfuriat tata. „De ce, omule, îl întreba tot mai surprins un milițian. „Pentru că nu sunt ale mele!” Controlorul le-a pus în plasă. La prima oprire, tata a dat jos valizele și a coborât din tren. Un călător a întrebat nedumerit: „Și-acum, de ce le iei, moșule?” „Pentru că acum sunt ale mele.”

Altădată, eram la Madrid, unde lansasem o carte în limba lui Cervantes și gazdele, Romeo Niram, Antonio Calderon de Jesus, prof. univ. Hector Martinez Sanz, scriitorii Fabianni Belemuski, Diego Vadillo Lopez și artistul plastic, editorul cărților traduse în spaniolă, Teo Șerbănescu, mi-au propus o plimbare pe Soho, strada unde domnițe mai decoltate racolau bărbați. M-am trezit luat în brațe, sărutat de o astfel de damă: „Domnule profesor! Ce faceți aici? Mă bucur să vă văd!” Altă româncă, colegă de meserie, întreabă: „I-ați fost profesor?” „Da, dar nu la meseria pe care o practică!”

-Aveți vreun motiv să credeți că viața dumneavoastră poate forma un roman?

-Niciunul, pentru că toate cele șase romane și volumele de proză scurtă sunt viața mea.

-Annual apăreți în librării cu o carte sau două, sunteți prezent în antologii din țară și de peste tot în lume, mâine-poimâine vă întâlnesc și în manualele școlare.

-În 1967 am avut un BT pentru un volumaș de proză care a apărut →

în 2001. Debut editorial, în 1998. În 7 ani, mi-au apărut 5 cărți, apoi în ultimii 8 ani au fost 13. Antologii, tot 13 sunt. Văzându-mi cărțile înșirate pe raft, mai acum un an, un meșter mai inventiv s-a gândit să facă izolare termică în biroul meu. „De ce să cumpărați poliester, a spus ghiduș meșterul Litruță. Am un spray transparent, tipare pentru a face din cărți cărămizi, prin care izolăm, cum ai plastifia un document. Punem sus stema Moldovei. Apoi, pe rând, toate cărțile dumneavoastră.” Sunteți, domnule Iancu, printre cei mai cunoscuți autori de manuale. Știți la fel de bine că Prale sau Daniil cel trist au fost „selecțate în manuale” pentru că erau firea cea întoarsă, ori triști și... mici!

- Cum e să fii nemuritor?

- Habar n-am și nu mi-am pus niciodată întrebarea asta. Apropo, ai vreun gând?

- Bag de seamă că întâlnirea cu dumneavoastră nu a fost chiar așa de speriat. Vorba aceea, să rădem azi, că mâine poate fi mai rău.

- Băgatul de seamă presupune și scosul de acolo? Știți cum se face?

- Cărțile dumneavoastră mustesc de anecdote și de tot felul de pățanii care mai de care mai glumețe și amuzante. Și, totuși, pariez că nu știți niciun banc.

-Mai greu e să-l faci. O damă mi-a cerut permisiunea să-mi scurteze „coada” numelui, din Costică, să-mi zică doar Tică. Ok, am zis, numai că mata, doamnă, mi-ai tăiat partea din față... Amintiți-vă de bancul în care Bulă delimita terenul de teorie de cel de practică. „Banii jos! De câte miliarde aveți nevoie, și la ce bancă să virez suma? Teoretic, sunteți un miliardar-câștigător. Practic, același modest domn profesor!”

*

Scriind despre C. T. Ciubotaru, Liviu Comșia, un alt scriitor și animator cultural pripășit prin nesfârșita Câmpie Română, spunea că „omul vessel, pontagiu și imprezibilul C. T. C., cu felul histrionic de a fi, este un om trist, care-și ascunde această stare sub... zâmbet, calambur, zeflemea, o mască pe care puțini i-au descifrat-o. Râsul din lacrimă al autorului ascunde un om literalmente tragic, el râde în timp ce lăcrimează...”

Ocean întors

Porumbul și supa de roșii

Nicolae Manolescu candidează (iar) la președinția vacii bune de muls - pentru unii - și de cotizat - pentru alții, a Uniunii Scriitorilor. Nu o să spun aici ce înseamnă pentru mine Nicolae Manolescu, am învățat foarte multe lucruri de la dumnealui în Facultate, lucruri pentru care îi voi mulțumi toată viața. Citesc pe [o pagină de internet](#) programul dumnealui cu fraze relaxate și lucide. Un discurs în plină paragină (nu un discurs îndrăgostit) a unei bresle care nu prea mai e breaslă, ci a ajuns să se considere ea însăși un fel de ganglion atașat fondurilor publice.

Nu voi analiza toate aspectele programului său, ci mă voi îndrepta către cele câteva rânduri care se referă la scriitorimea tânără: **"Atragerea tinerilor scriitori. Susținerea colocviilor anuale ale tinerilor. Obligație îndeplinită doar pe jumătate. Colocviile tinerilor au continuat an de an, cu excepția lui 2013. Ele nu s-au arătat tocmai profitabile, din cauza existenței unor serioase divizări în sânul generației 2000, ceea ce a condus la conflicte, unele neplăcute, între participanți. În URȘ nu s-au înscris destui tineri, încât să putem vorbi de un succes al planului de atragere a noii generații, deși s-au înscris mai mulți decât înainte, unii fiind chiar aleși membri în diferitele jurii și comisii. Un lucru bun este că s-au împușinat atacurile tinerei generații la adresa URȘ, dovadă a schimbării imaginii instituției noastre."**

Serioasele divizări din sânul generației 2000, despre care spune domnul președinte sunt o diversiune care acoperă disfuncțiile de comunicare ale instituției în cauză. În ultimii ani invitațiile la Colocviile tinerilor s-au făcut preferențial, eliminându-se de pe liste, nejustificat, membri plini ai Uniunii - sau ei nici nu au fost avuți în vedere! După această divizare deliberată - totdeauna prin interpuși - e foarte greu de acceptat ca domnul Manolescu să dea vina pe conflictele între participanți. De multe ori divizările nu sunt cauza neprofitabilității colocviilor, ci chiar

efectul. În URȘ nu s-au înscris destui tineri? Firește, nici cei care sunt nu găsesc în fantomatica instituție un interlocutor, instituția nefiind acasă, atât la modul propriu cât și la figurat. E o ipocrizie evidentă să afirmăm că s-au împușinat atacurile tinerilor la adresa URȘ, datorită vreunei imagini schimbate, eventual în bine. De silă s-au împușinat. Nu mai e un partener Uniunea. Nu poate servi relație și nici măcar viol. E la fel de penibilă ca un viol petrecut într-un roman al lui Faulkner, când, în câmp, violatorul nefiind în stare să își merite numele apelează la un știulete de porumb ca să facă lucrurile ca la carte. Apelează și, din știulete, îi răspunde președinția URȘ. Boabele participă, ceremonios, la dicție. Discursul devine îndrăgostit.

Să numești generația 2000 într-un raport oficial de activitate e inexact, generaționismul e o metaforă, o încadrare critică, știe foarte bine Nicolae Manolescu asta, că această abordare își are locul într-o istorie (G. Călinescu ne-ar fi băgat la romantici macabri și exotici, poate!). Până și această formulare e una care exclude, care nu dă șansa neafilierii, altfel spus o estetică lipită pe o instituție, nu estetici. Desigur că aceasta vine dintr-un reflex, nu dintr-o rea credință. Dar, acel știulete de porumb, faulknerian și conversațional (egal cât de cât în relație) îmi amintește de altceva: de vremea ultimilor ani, când funcționa, totuși, restaurantul din casa Vernescu, în care se servea o minunată supă de roșii: hemoragia de după știulete. Cu cotizația la zi.

DARIE DUCAN

SONETUL TRUDEI

(necanonic)

Mă chinui, fraților, de-o lună,
Să încropesc un biet sonet
Așa, ca să mă cred poet,
Să fiu cu Dante-n spiță bună

Un vers aș vrea ca un banchet,
Mai savuros ca o căpșună,
Subtil și suplu ca o jună
Și dulce chiar ca un șerbet.

Nu spun că aș avea talent
Sau că mă-ndeamnă vreo trufie,
Nimic nu spun, spre cinstea mea.

La stihuri pingălesc atent
Mă strădui doar ca să se știe
Că nu sunt chiar o giurumea!

SONETUL CHEFLIULUI POCĂIT

În cântece rostogoleam pahare
Cu lăutari, amici și niscai fufe,
Râdeam de-orice ca în comedii bufie
Și era totul vis ori desfătare.

În drum spre casă rătăceam prin tufe
Mai adormeam cu nasul în vreo floare
Sau altceva extras dintre picioare
Spre zori fiind mai moi ca niște rufe.

Dar ca un fum trecură, iată, anii
Cât despre cărciumi, lăutari, ori fete,
De mult nici nu mai vreau s-aud
măcar;

Beau doar sifon sau apă, ca bibanii,
Nevastă am și un ficat cu pete
Și-n vis mă-mbăt, din ce în ce mai
rar.

SONETUL AVENTURII

(necanonic)

Era nevastă-mea plecată,
La un congres, pe undeva...
Și-un fin miros ca de halva
Dădea sămânța sfărâmată.

Un gând mă săcâia cumva
Din tinerețea-mi depărtată,
Legat desigur de o față,
Cu care-aș tăinuî ceva...

Ieșind eu, bine îmbrăcat,
Ne-am întâlnit, așa, din mers,
Și, jur, nimic nu inventez,

De braț ea ferm m-a apucat,
Apoi zâmbind parcă pervers,
M-a ajutat să traversez!

SONETUL URAGANULUI

Sunt un titan cu trup de vânt și apă
Puterea mea-i cât zeci de mii de
bombe
Eu fac prăpăd cu ale mele trombe
Și-un înveliș de nori port ca pe-o capă.

Povești de groază torc la guri de sobe,
Către infern sunt o deschisă trapă,
Omor săraci, dar și pe cei ce-ndoapă,
Iar tunet am cât miliard de tobe.

Pe unde trec rămân numai ruine,
Sărmanii n-au nici lemn de-
nmormântare,
Iar mai presus de rău dar și de bine

Este divina mea determinare...
Și sincer eu vă spun că decât mine
Guvernul României e mai tare!

SONETUL PLOII

Cu trupul meu deșertului dau viață,
Iar curcubeie-mi străjuiesc aleea;
Căci fără mine viață nu-i, de-aceea,
Sunt a văzduhului prea bună soață.

Când nimeni nu-mi ascultă melopeea,
Mă cheamă paparude și mi-e greață,
Șamani invocă-n cântec a mea față...
Cu voi mi-e însă tristă odiseea...

Toți aranjează ploi, într-o durere,
Cei vinovați se fac ades că plouă,
Și-apă de ploaie-i orișice gargară!

M-am săturat de soarta mea amară,
Am să mă-nchin cu mâinile-
amândouă,
Să fiu potop, divinului voi cere!

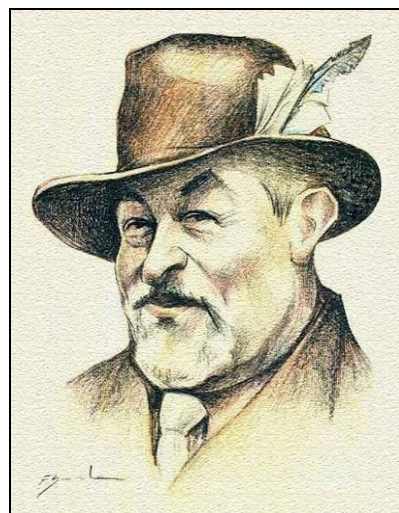
RONDELUL TOAMNEI POETULUI

Mă-nnebunește toamna asta
Când în grădini mor trandafiri
Și o iubită, ca năpasta,
Plecă spre alte năluciri.

Molanul doar îmi dă porniri,
Căci cu rachiul am spus: basta!
Și iluzorii fericiri
Îmi mai oferă doar nevasta...

În proză plâng, nu ca Iocasta,
Blocând poetice porniri,
Nu pot să-mi onorez nici casta!
Cu crize și șomaj, scumpiri,

Mă-nnebunește toamna asta!

SONETUL IERNII ÎMBLÂNZITE

N-aș spune că îmi place iarna, este
frig,
Nasu-mi curge, la troiene dau mereu
Și cum ceaiul nu e singur panaceu
Nici nu pot, precum un câine, sta
covrig,

Mă reped până la crâșmă, ca un zmeu,
Vreau o țuică, deci la bar iute mă-nfig
Și pe barman, bun prieten, tare-l strig:
Fără grabă, că suntem la matineu!

Una mică, să nu calc pe rele căi,
La-nceput, însă dup-aia, mare iau,
Dar mai multe, că afară e omăt,

Cald e-aicea și aud chiar zurgălăi
Sună-n în cap. Uit ce-am spus, că nu
mai beau!
Fiindcă iarna-mi place! Numai de mă-
mbăt!

SONETUL SUPUNERII PIERDUTE

În Biblii ni se spune că femeia
Mereu supusă trebuia să fie
Și nu era doar vorbă pe hârtie;
Făcea copii, mâncare, vorba ceea...

Îți suporta și câte o beție
În pat, subtil, îți aprindea scânteia,
Iară la mă-sa nu fugea cu cheia,
Când pumni îi mai cărai... așa, să fie..

Trecut-au vremuri însă cu toptanul
Și-acum femeia-i stirpe îngerească.
Noi? Niște sclavi, trufași precum
curcanul...

Scăpare-ar fi, prin pronia cerească,
Și am putea chiar să refăcem planul
Dar cin' mai știe-n Biblii să
citească!?

MIHAI BATOȘ-BUJENIȚĂ

Discrepanță autumnală

Mândria noastră e firească,
Și spun, având în mână sporul:
Bogată-i toamna românească...
Dar cât e de sărac poporul!

Toamnă politică

O nouă toamnă e-un remediu,
De Parlament avem nevoie,
Și s-a întors azi din concediu,
Să poată sta de-acum în voie.

Ajutor internațional

Străinii vor și decorații,
Ne-ajută-n clipre de răscruce,
Iar de avem și inundații,
Ei intervin să ne ... usuce!

Apariție la nouă luni

E limpede precum e roua
Și spun spre orișicare doamnă:
Când anul e în luna-a noua,
Știm că se naște-o nouă... toamnă!

Liberă trecere pentru români

Nevoie nu-i de vreun demers,
Spre Schengen vom pași vioi,
Căci ne cunosc toți după mers...
Mergând, de-o vreme înapoi!

Rugă

Acum, la început de veac,
Cum foamea ne tot dă târcoale,
Trimite, Doamne, un colac,
Dar unul mare. De salvare!

Interese sportive

Se observă dintr-un foc
Pe la fotbal, mai tot anul:
Mingea pe teren e-n joc,
Iar apoi în joc e banul.

Găzduire

La bogat de stau nițel,
Mă primește-n pat cu el.
La sărac, e altceva...
Mă primește-n pat cu ea.

Poștașul

Harnic e, nu obosește,
Merge tot din casă-n casă,
Doar spre seară poposește...
La vreo văduvă frumoasă.

Blazon

Vestitul Ștefan astăzi de trăia,
Doar vin Cotnari în cupă ar avea,
Nici Păstorel, cu patima lui veche,
Precis că nu l-ar duce la ureche!

Bahică

În lumea fără de sfârșit
Își zise-un veșnic turmentat:
Decât să fiu un biet pârlit,
Mai bine zilnic afumat!

Pentru creșterea producției de ouă

De când în Uniune am intrat,
Ca stresul să n-o ia la vale,
Găina are spațiu-asigurat...
Dar oamenii dorm prin canale.

Prețul ziarelor

Privind spre ziare-o cititoare,
Zicea, făcând pe supărata:
La prețul lor atât de mare
Să mi le dea citite gata!

REVENIREA LA MUNCĂ

Se-ntorc parlamentarii toți la treabă
Cu forțe noi și buzunare goale,
Mulți dintre ei puțin aduși din șale
Căci au „trudit” precum un rob sau roabă:

Excursii, ori participări la gale
Prin China sau prin lumea cea arabă,
Plătind și nu ca un zgârciob,
zgârcioabă
Ce-au consumat, că de, aveau
parale.

Chiar dacă-n țară-i secetă, furtună
Și foamete, sunt suflete betege,
Ei s-au grăbit să mai aprobe-o lege,

Punând o taxă pe un con de Lună
Ce-are noaptea, luminând

cărarea,
Căci nu au bani și-i prind iar
disperarea.

*****

Singurică după fragi

după George Coșbuc

M-am speriat de-un șarpe, mamă,
Și am țipat cât am putut,
Ca varga tremuram de teamă
Când Gelu-a apărut.
Veni așa, ca din senin,
Îți jur că nu l-am cunoscut!...
Crezând că m-a-nțepat un spin,
M-a întreat: - Să te ajut?
- O! Nu,...M-am speriat puțin
De-un șarpe, ardă-l focul,
Ce nu-și găsisse locul
Decât aici sub pin.
- Dar, inima-ți tresaltă,
Obrajii-s arzători,
Las treburile baltă,
N-o să te las să mori!
M-a prins de mijlocul
Și negăsind vreo rană,
Finuț cum este el,
M-a sărutat sub geană.

VASILE LARCO

Colțul lui Ștef

Șmecherii fac șmecherii, iar proșii, proștii!

Când ești băgat în rahat, e bine să-ți ții gura!

Portret

Anca Buzatu

Foto Ramon Segal

M-am născut în 1946 la Pătărlagele, în județul Buzău. La vârsta de trei ani, părinții s-au mutat la Timișora.

Am făcut la Timișoara școala primară, liceul și facultatea.

Am studiat inginerie chimică.

Dorul meu era însă literatura, artele.

Nu am avut talent nici la scris și nici la desenat.

M-am mulțumit să citesc și să observ.

După facultate, am fost 8 ani profesoară de specialitate la Liceul Colorom din Codlea.

Mai apoi, cercetător în domeniul coloranților la filiala Timișoara a Academiei Române.

În 1992, am emigrat în Germania, urmându-mi soțul.

Acum 8 ani, am început să fotografiez digital. Mă interesează foarte tare și prelucrarea fotografiilor.

Primele fotografii le-am postat pe site-ul fotocommunity:

<http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/797972>

Există acolo un dosar <http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/photos/timisoara/285232> Conține 285 fotografii. Prietenii din toată lumea au cunoscut orașul, de care mulți nici nu auziseră și l-au apreciat ca fiind foarte frumos și cu o istorie zbuciumată și interesantă.

După ce mi-am făcut cont facebook, am avut ecouri din partea timișorenilor care trăiesc departe de țară. Astfel, am fost invitată de grupul

evreilor originari din Timișoara să colaborez la site-ul îngrijit de doamnele Getta Neumann și Irina Stern. <http://www.bit2006.org/>

A urmat expoziția colectivă de la Muzeul de Artă Timișoara. Am expus alături de Anath Hanit și Renee Nass Politzer.

Fotografiile propuse sunt mai mult impresii fugitive din orașul nostru, detalii uneori trecute cu vederea.

Știință și pasiune

Anca Silvia Buzatu (n. 12 septembrie 1946 la Pătărlagele, Buzău), chimist cu diplomă obținută la Institutul Politehnic Timișoara. După o perioadă de activitate ca inginer la „Colorom”, s-a transferat ca profesor de specialitate la Liceul de chimie din Codlea, pentru a ajunge apoi, în urma unui concurs la Academie, cercetător chimist la Timișoara (orașul în care s-a format și pe care l-a îndrăgit cu tot sufletul). A emigrat în Germania în anul 1992.

Pasiunea pentru fotografie se înscrie în rândul unor admirații artistice constante pentru literatură, teatru, balet. Călătoriile i-au hrănit atracția pentru inedit, pentru „clipa efemeră”, ce poate fi păstrată doar cu ajutorul aparatului de fotografiat. În iulie 2006 a publicat pentru prima oară poze pe site-ul „fotocommunity”, unde a avut ocazia de a intra în legătură cu artiști fotografi din lumea întreagă, fotografi care i-au devenit în

Timișoara, Palatul Löffler, detaliu

timp prieteni și sfătuitori. În prezent, Anca Silvia Buzatu este un artist fotograf apreciat de comunitățile virtuale în care postează, lucrările domniei sale fiind așteptate cu interes și bucurându-se de aprecieri elogioase.

Gustul pentru taine, pentru tăcerea grăitoare a miracolelor ce se ascund vederii obișnuite fac din artista Anca Silvia Buzatu o „voce” originală între artiștii fotografi de la noi și de pretutindeni. A dat o expresie strălucită crezului său artistic inspirată de cugetarea tolstoiană – „*Fericirea nu constă în a putea face ceea ce-ți dorești, ci în a dori totdeauna ceea ce faci.*”

GABRIELA MOCĂNAȘU

Site:

<http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/797972>

Privește și vezi!

Îmi place să cred că fotografia exprimă cea mai elegantă dintre indiscreții. Că, în loc să afle dedesubturile, intimitatea sau „sâmburele discret” al unei realități, ea, fotografia, dă seama despre o evidență ascunsă până în clipa aceea. După cum este cazul fotografiilor Doamnei Anca Buzatu! A căror expresivitate vine nu neapărat din estetica detaliului, ci, mai ales, din constatarea că, da, acea imagine aduce în fața privirii o evidență care ție, inexplicabil, ți-a scăpat.

Așadar, Doamna Anca Buzatu are nu doar un ochi bun, ci, mai ales, o bună așezare în privire. Fiindcă detaliul, unghiul, perspectiva, cadrulul pun în evidență și ceea ce vezi, și ceea ce se află în spatele aparatului. O altfel de liniște, de calm jubilativ ce încarcă privirea cu acel ceva în plus ce te face să crezi că nu doar privești, ci, mai ales, vezi. De fapt, personajul principal al fotografiilor Doamnei Anca Buzatu nu este - așa cum s-ar putea grăbit conchide - Orașul, ci fiecare privitor în parte. Care nu exclamă „ce mi-ar fi plăcut să fiu acolo”, ci constată „ce bine că sunt aici și acum”. „Aici și acum” fiind momentul privilegiat al unei magice clipe-instantaneu. Imponderabile, afective și luminoase.

MARCEL TOLCEA

Lumea reală a șevaletului - un nou eveniment marca „Gabriel Stan”

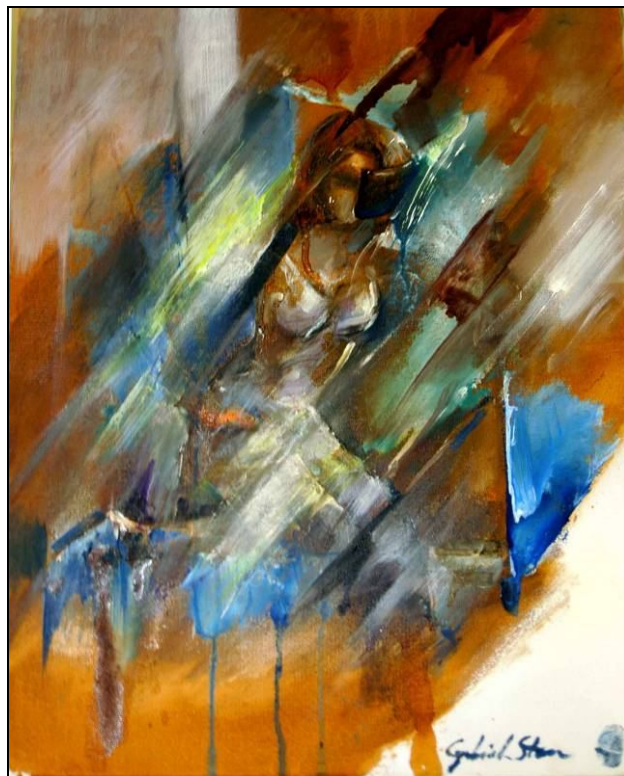
Inima Cetății Brașovului, fosta matcă a pâraului Șcheiu (Oabăn), devenit canalul Graft după devierea, în urmă cu cu aproximativ șapte veacuri, la poalele dealului Warthe, pe traseul cunoscut sub numele Dupăzidurile de Jos. Zidurile din lăuntru, și ele seculare, lucrare temeinică, făcută parcă să dureze cât formele de relief care stau de strajă Cetății, ale lăcașului «Bistro de l'Arte», au fost înobilate de lucrările, aparent fragile, dar, în alt sens, la fel de temeinice și cu ambiția perenității, ale pictorului Gabriel Stan, ieșit din „bârlogul” său, Galeria «KronArt», situată la doi pași, pe strada Postăvarului, cea care poartă numele masivului în care își are sorginea Oabănul (Graft-ul). Aceste câteva rânduri au fost necesare nu pentru marca cele două destinații, adevărate instituții de cultură, ci pentru a delimita arealul în care „mișună” exemplare ale speciei, încă supraviețuitoare, căreia îi aparțin artiștii brașoveni.

În cazul lui Gabriel Stan, nu numai pictor, promotor și neguțător (Brașovul s-a impus prin meșteșugarii și neguțătorii săi!) de opere de artă, ci și poet, prozator, eseist și editor (aici, mai degrabă Mecena decât businessman), este vorba de cadrul în care „datului”, inteligența artistică, zestrea genetică, i s-a adăugat inteligența emoțională, cea de care este legată creativitatea. Doar aparent paradoxal, umbrele făcute de Tâmpa, Dealul Melcilor, Dealul Cetății, Dealul Morii și Warthe, precum și cele făcute de piatra și cărămida între care cuburile de granit ale caldarâmului sunt conturate de verdele mușchiului dezorientat, care nu mai reușește să indice nordul, lipsesc din pictura lui Gabriel Stan, care luminează spații, minți și inimi.

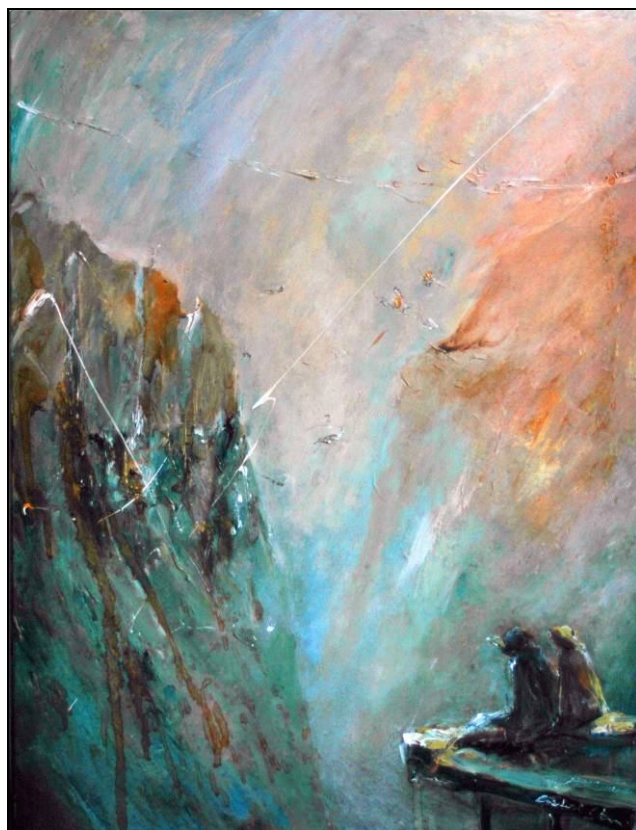
Ultimul eveniment marca Gabriel Stan, expoziția „Posibila lume a șevaletului”, nu le folosește nici el, la fel ca precedentele, celor care încă mai încearcă să adauge la ceea ce este evident, ochiul și mâna de artizan, o școală, un curent, un trend, acolo. Artistului nu-i sunt străine canoanele, dar îl respectă doar pe cel propriu, adresându-se nu celor mulți care văd, ci celor puțini care pricep. În era photoshop-ului, în care o fotografie... minte mai mult decât o mie de cuvinte, pictura, cel puțin a lui Gabi Stan (diminutivul consonează cu numele altui important pictor brașovean, având același număr de consoane, de vocale și de silabe, ba și aceeași zi onomastică, Mișu Popp) nu minte, motiv pentru care mi-am permis să sugerez schimbarea genericului din „Posibila lume a șevaletului” în „Lumea reală a șevaletului”.

Nu pot să nu leg această expoziție de precedenta, „Metamorfoze vizuale” (eu i-am spus „Metamorfoze emoționale”), sugerându-le – eu, amatorul –, profesioniștilor să descifreze elementele unui mare proiect propriu, la care artistul lucrează, tenace și inspirat, de aproximativ patru decenii. Nu doar genericul, „dictat”, evident, de „Metamorfozele” lui Ovidius, ci și titlurile lucrărilor din „sumar” ar putea foarte bine să intre într-o carte de poezie de care nu m-aș rușina, dimpotrivă. Iată câteva exemple: „Colțul cu îngeri”, „Cititoarea în stele”, „Taina tăcerilor regale”, „Mesagerul”, „Anotimpuri care ne lipsesc” (un grupaj). „Lumea reală a șevaletului” este un „compendiu de filosofie” cu „capitole” precum „Existența”, „Gândul”, „Transcenderea iluziei”, „Moștenirea”, „Oglinda” (în traducere gnoseologică, „Reflectarea”).

Dacă, stereotip, scriitorul „zugrăvește”, ba mai produce și schițe, ar fi total deplasat să spun că pictorul („zugravul de subțire”) Gabriel Stan... zugrăvește. Creațiile sale nu sunt

Transcenderea iluziei

Pietrele lui Solomon

nici măcar ilustrații pentru eventuale cărți de poezie sau filosofie. De la Homer nu ne-a rămas (dacă o fi fost!) niciun fragment de manuscris; Socrate (fiul unui artist plastic) nu s-a ostenit să scrie măcar un rând... Picturile lui Gabi Stan sunt martorii care să-i poarte peste timp poezia și gândirea.

SORIN BASANGEAC

OCHIUL CICLOPULUI

Timișoara, streășină de casă, detaliu, str. Badea Cârțan

Starea prozei

Dopul

De la o vreme nu auzeam bine, ceea ce enerva pe cei din jur, începând cu soția până la șeful direct, de la serviciu. De fapt, este bine să nu auzi totul, mai scapi de belele. M-am prezentat la ORL, unde o roșcovană între două vârste m-a examinat cu mare atenție, mi-a găsit niște „bomboane” în nas, ceva calciu în urechi, mi-a luat exsudatul de pe limbă, din gât, din nas, din toate orificiile faciale, apoi mi-a prescris o serie de analize, în special

legate de tiroidă, totul ridicându-se la o sumă exorbitantă, care m-a scutit să mai merg în Corfu, în excursie. Sănătatea înainte de toate, că-i mai bună decât toate. Zis și făcut. Analizele au fost catastrofale, am început să înțeleg de ce merg mai greu, de ce nu prea aud, de ce mă doare capul, de ce scriu poezii, de ce mă enervez ușor.

Dar am căpătat o obsesie. Unde zăream un dop, de bere, de șampanie, de Fanta, îl culegeam și îl depuneam triumfător în lăzile pentru deșeuri, reușind să intru în conflict de interese cu boschetarii care adună sticle goale. Am fost mușcat de un câine, a trebuit să fac injecții antirabice. Un prieten care mă conseia în probleme de calculator, s-a supărat pe mine că am uitat să-l felicit de ziua lui, am încercat să mă scuș, dar am aflat că murise la o săptămână după împlinirea unei frumoase vârste. Mi-am uita geanta în Cișmigiu, am schimbat broasca, alți bani, eu continuam să caut dopuri.

Cineva mi-a sugerat să le adun și să construiesc o machetă, ceva care să amintească de Castelul Huniazilor, construcție care mi-a reușit de minune. Am luat un premiu, evident, mai mic decât costul analizelor. Dar am intrat în Uniunea Machetiștilor Europeni, adică UME. Unii au spus că aș fi de la Secu, fosta Secu, UME? Altă belea. Prietenii au început să mă ocolească. Chiar unul care a și fost ofițer sub acoperire, chiar el mă ocolea cel mai ostentativ. Se făcea că nu mă aude.

Am început să regret că mi-am scos dopurile. M-am dus la doctorița roșcovană și am rugat-o să-mi pună dopurile la loc. A răs nervos și mi-a spus că nu are timp, este în proces de divorț.

Am ieșit de acolo năuc, m-a lovit un camion. Am rămas fără picioare. Dar aud bine.

BORIS MARIAN

Directori de onoare

MIHAI SIN

ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, **Eugen Axinte**, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț

Maximinian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Victor Știr, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

